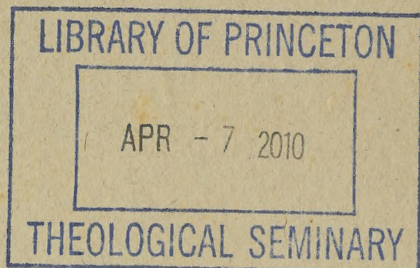

DR. A. KUYPER
ZIJN UITGANG
TE
JERUSALEM

LIBRARY OF PRINCETON
APR - 7 2010
THEOLOGICAL SEMINARY

Zijn uitgang te Jerusalem

MEDITATIËN

OVER HET

LIJDEN EN STERVEN ONZES HEEREN

DOOR

Dr. A. KUYPER

VOLKSUITGAVE

KAMPEN — J. H. KOK — 1912.

Vervreemding van de Passie onzes Heeren verarmt geestelijk al meer Christus' Kerk. Er trekt voor het Kruis een nevel, die het omhult en verduistert. Men haalt het wel niet omver, men laat het, somber als het is, met zijn aangrijpende smart, waar het stond, wel staan, maar er schuift iets voor. Iets doorzichtigs, ik weet het wel, iets, dat de naakte lijnen van het kruis, tegelijk dat het ze verflauwt, toch doorlaat. Vluchtig mag de smart van het *Lamma Sabachtani* met zijn weeë gewaarwording ons hart nog *aandoen*, maar *aangrijpen* mag die smart van den Man van Smarten ons niet meer.

Men ziet het voor oogen in Roomsche, men merkt het in Protestantsche landen. De doorzichtige omfloersing van het Kruis van Golgotha is het artistieke werk van den tijdgeest, aan wiens invloed zelfs de beste niet ontkomt en daarom aan alle deelen van het kerkelijk erf gemeen. Trad ginds de *Mater dolorosa* voor de „Koninginne des hemels" terug, onder ons werd aan de luisterende schare beduid, eerst dat de *Verrijzenis* het Kruis te boven ging, toen dat *de Persoon* van den Christus in belangrijkheid zijn Kruis verwon, nu weer, dat de nawerking van zijn historischen invloed, of ook het mystieke gedenken aan hem die van ons ging, de tragiek van Golgotha moet verdringen.

Het apostolische „niets anders te willen weten dan Christus en dien gekruist", geraakte in conflict met den vervaalden schoonheidszin van onze wegstervende eeuw.

De lijdenspredicatiën houden, als Paschen nadert, de voorafgaande weken nog wel aan, maar het lijden van den Middelaar Gods en der menschen vervult en ontroert niet meer als eertijds, die weken lang, de ziel der Gemeente.

Alles het gevolg daarvan, dat *heilig* voor eigen besef te wor-

den, meer dan „*vrede* door het bloed des Kruises", de dorst werd van het vroom gemoed. Wat de rechtvaardigmaking *voor* God en *door* God is, leert nog een ieder wel van buiten, maar leeren van binnen nauwelijks enkelen meer.

En al misduiden we hierin het deugdelijk recht der reactie niet tegen een sentimentaliteit die met het „bloed" van Golgotha meer ziekelijk gespeeld, dan heiliglijk gedweept heeft, toch lijdt het geen tegenspraak, dat deze keer in het Christelijk besef het accoord van het apostolisch getuigenis verbroken heeft, en dat de kerk van Christus, om weer geestelijk krachtig te worden, met geheiligd sentiment naar het Kruis terug moet.

Met *sentiment*.

Het mag geen dor, werktuigelijk en onsamenhangend vertoonen van los aan elkaar geregen lijdenstafereelen zijn. Wat Paulus aan die van Galate schreef moet regel blijven: „denwelken Jezus Christus *voor oogen geschilderd is geweest*, onder u gekruist zijnde" *(III : 1)*.

Sentiment, we schromen niet, dat woord onzer jongere letterkundigen over te nemen, want in hun warm protest tegen de bevroren classiciteit der oudere school hebben ze gelijk.

Gemis aan *sentiment* heeft ook onze lijdenspredicatie gaandeweg ontzield. O, zoo kunstig was het aanbiddelijk lijdensdrama in een reeks van lijdensteksten stukgeknipt. De opeenvolging naar tijdsorde was onberispelijk. En zoo werd de eene maal Judas met zijn verraad, dan weer Pilatus met zijn juridisch aarzelen, en zoo beurtelings Barabbas en Herodes, Joannes en de lasterende priesters, maar *de Man van smarten* schoof er slechts zijdelings tusschen door. Het was niet meer één Goddelijke tragedie, zich in haar aangrijpende bedrijven ontplooiend, maar stukwerk, en daardoor van zelf dor, in mystiek koud en zonder werking.

De Gemeente *zag* niet meer Christus voor haar oogen geschilderd en als onder *haar* gekruist. Broksgewijze werd nogmaals dor verhaald wat ieder wist en niemand boeide, en de kunst die het bestorven verhaal tot nieuw leven wekt, bleef uit, omdat het *gevoel* zweeg, de *verbeelding* niet werkte, en de *heldenmoed*, om met Da Costa te spreken, zijn taak niet begreep.

Waagt nu deze bundel het, weer in ouden trant, passie-meditatiën aan de Gemeente te bieden, dan zoeke niemand hierin den overmoed, als waanden wij ons buiten den dampkring te kunnen sluiten, die elk onzer drukt.

Al ons pogen is, om *eenigen* weerstand te bieden, en zij het ook nog slechts uit de verte, terug te wijzen naar het rechte pad.

Dit spreekt in den gekozen titel. Niet van *al* Jezus' lijden vindt ge hier de bepeinzing, enkel „*van zijn uitgang te Jerusalem.*" Hij leed „van den beginne zijner menschwording, al de dagen zijns levens op aarde, maar inzonderheid aan het einde", en alleen van het einde vindt ge hier den terugslag in het gemoed.

Op Thabor begint de schifting. Hier schittert de verhoogde heerlijkheid en het is bij dien hemelglans, dat de donkere schaduw van Golgotha zich afteekent, en onder die tegenstelling, zoo verhaalt de Evangelist ons, zeiden Mozes en Elia hem den uitgang aan, dien hij volbrengen zou te Jerusalem.

En onder dát gezichtspunt blijft in elk lijdenstafereel, dat hier werd ingedacht, Christus het middenpunt, het lijden van den Christus leidend motief.

Van daar dat tusschen de hoofdtafereelen in, gedurig op Psalm *22* en andere lyrische zielsuiting van den Messias wordt teruggegaan. Alleen aan het sentiment van Jezus, gelijk hij zelf zijn lijden gevoeld en doorworsteld heeft, ontleent ons medegevoel diepte, gloed en stuur.

Niets werkt zoo verteederend, zoo ontroerend, zoo in heilige liefde ontvonkend op het hart dat naar hoogeren vrede dorst, als een verzinken in de grondelooze diepte van dat lijden en sterven van den Godmensch.

Of ook deze Meditatiën, gelijk ze bedoelen, in die gespannen stemming en met zoo zalige bevinding meer dan één onzer broeders of zusters bij het Kruis van Golgotha zullen doen nederknielen, zal in het gemoed van wie ze napeinzen tot beslissing komen.

Mocht het zoo zijn, zoo worde ook hierin een vrucht verheerlijkt, niet van wat wij overpeinsden, maar van *het eenige Kruis*.

Amsterdam, 1 Nov. 1900. *KUYPER.*

INHOUD.

I.

„De uitgang, dien hij zou volbrengen."

En zie, twee mannen spraken met hem, welke waren Mozes en Elias; dewelke, gezien zijnde in heerlijkheid, zeiden zijnen uitgang, dien hij zoude volbrengen te Jeruzalem.
Luc. 9 : 30 en 31.

De verheerlijking op den Berg is de lichtschittering die voorafgaat, om de diep-donkere schaduw van het lijden van Messias te sterker te doen uitkomen. Het is de realiteit van het hemelsch heerlijke, die een oogenblik doorschijnt, om de volle realiteit van het lijden van den Man van smarte, als bij tegenstelling, voelbaar te maken.

En dat dit zoo is, behoeft ge er niet uit op te maken, het staat er in het verhaal zelf van den Thabor uitdrukkelijk bij. En zie, twee mannen spraken met Jezus, welke waren Mozes en Elias; dewelke, gezien zijnde *in heerlijkheid*, zeiden *zijn uitgang*, dien hij zou *volbrengen* te Jeruzalem.

Op Thabor, schrijft Petrus ons, zijn we „toeschouwers geweest *van zijn majesteit*" (2 Petr. 1 : 17), en toch gaat juist van Thabor het Goddelijk signaal uit, dat alsnu voor hemel en aarde het ontzettend schouwtooneel van het sterven van den Zoon van God gaat beginnen.

Mozes en Elias verschijnen als zendboden Gods aan den Man van smarte, en al wat we van hen vernemen, is dit éene, dat ze hem zeiden zijn uitgang, dien hij volbrengen zou te Jeruzalem.

Over den samenhang valt dus niet te redetwisten. Die ineenschakeling van heerlijkheid en droefenisse bestaat, en Thabor is het praeludium, het voorspel op Golgotha.

Thabor is het eerste „*teeken van den Zoon des menschen*", ziende op het kruis waaraan hij sterven zou, gelijk straks ten *tweeden* male „het teeken van den Zoon des menschen" zal gezien worden, als hij wederkomt in heerlijkheid.

Maar gelijk het dán het teeken zal zijn, dat zijn volle heerlijkheid staat door te breken, zoo was het hier het teeken, dat de volheid van dood en vloek over hem stond te worden uitgegoten.

Gelijk oudtijds in onze steden als het schavot werd opgericht, van alle transen de klokken werden geluid, zoo dringt hier het gelui van de klokken des hemels door, om den ernst van Golgotha op aller hart te werpen.

Van Thabor gaat het geroep uit, dat Golgotha komt.

Slechts dit is hier vreemd, dat die aankondiging van den uitgang te Jeruzalem, niet tot de wereld, niet tot Israël, zelfs niet tot de apostelen in vollen getale uitgaat, maar wel verstaan, alleen tot Jezus zelf komt, en dat slechts drie van zijn jongeren er getuigen van zijn, dat Mozes en Elia hem zijn lijden en zijn sterven verkondigen. Het „teeken des lijdens", zoo ge wilt, het teeken van het Lam Gods, dat geslacht zal worden, blijft verborgen voor het oog van wie buiten staan, en wel verre van het van Thabor de wereld in te dragen, verbiedt Jezus zijn discipelen iets te zeggen van wat zij gezien hebben, zoolang hij niet zou zijn opgestaan uit de dooden.

En dit bevreemdt te meer, omdat men zich onwillekeurig afvraagt, of er dan eenig stuk was in het drama des lijdens dat te komen stond, dat Jezus zelf niet wist. Hij die zelf straks den jongeren op den weg naar Emmaus de Schriften uitlegt, en beginnende van Mozes en al de profeten, hun toont, dat de Christus *alle deze dingen lijden moest* en alzoo in zijne heerlijkheid ingaan, had toch zelf allerminst van noode dat hem de uitgang dien hij te Jeruzalem volbrengen zou, nog opzettelijk, en op zoo indrukwekkende wijze door Mozés en Elias werd aangekondigd.

Dat de discipelen aan zulk een plechtige verzekering behoefte hadden, verstaat ge. Als zelfs een Petrus nog door een „Satan, ga achter mij!" moest worden teruggewezen, omdat hij aan den bloedigen afloop van Jezus' verschijning niet gelooven wilde, dan kunt ge er in komen, hoe zulk een wonder als van Thabor noodig was, om hen diep van den ernst en de onafwendbaarheid van het komende lijden te doordringen.

En toch blijkt uit alles, dat dit *niet* het doel van Jezus' verheerlijking op Thabor was. Het „teeken van Golgotha" verschijnt op Thabor, niet opdat de wereld het merke, en ook niet opdat de jongeren elken twijfel opgeven, maar het verschijnt *voor Jezus zelven.*

Aan hemzelven, en niet aan de jongeren wordt door Mozes en Elias de uitgang verkondigd, dien hij volbrengen zou te Jeruzalem.

Straks van het Kruis zal het kruiswoord uitgaan: „*Het is volbracht*"; hier op den Thabor spreken Mozes en Elias van een uitgang dien hij *moet volbrengen.*

Toont dit niet, dat het op Thabor allerminst de aankondiging van een voor Jezus verborgen lijden was, maar veel meer, dat Thabor strekte om de volle *impressie*, den vollen indruk van de *realiteit*, van de werkelijkheid van het komende lijden in Jezus' zelfbesef te voleinden?

Vergeet toch nooit, dat Jezus' menschelijk bewustzijn, niet plotseling, niet op eenmaal de volheid van wat als kennisse Gods in hem was, in zich opnam.

Natuurlijk als Zone Gods was de kennisse van Messias aan de kennisse des Vaders en des Heiligen Geestes even gelijk. Maar daarom verloor het menschelijk bewustzijn voor Jezus zijn menschelijk karakter niet, en het karakter van ons menschelijk bewustzijn is, dat het eerst bij trappen, eerst van lieverlee, eerst door gestadige rijping in den vollen indruk der dingen overgaat. Of lezen we niet van Jezus dat hij *toenam* in wijsheid en genade?

Al belijden we dus eerbiediglijk, dat de Goddelijke kennisse van den Christus volkomen en voor geen volmaking vatbaar was, toch moet er aan worden vastgehouden, dat Jezus met zijn menschelijk bewustzijn niet dan allengs zoo meer tot het volle besef van wat hij tegenging, en dus ook van zijn lijden doordrong.

Wel dat hij alle die dingen lijden moest, en dat hij moest ondergaan in dood en vloek, wist hij, maar het was nog heel iets anders, dat alles te weten, en het zoo vooruit te beseffen, dat ook de indruk van de realiteit van dat lijden en sterven vooruit door hem doorleefd werd.

En daarom is het niet hetzelfde, als de profetie hem aankondigt, welk lijden hem te wachten staat, en als hier Mozes en Elia in zulk een oogenblik, en bij de verhoogde ontvankelijkheid, die het in heerlijkheid verhoogde levensbewustzijn hem schonk, hem voorhouden, dat al dit lijden tot in den dood moest *volbracht* worden.

Nog verstrikt het ons zoo vaak in raadselen, waarom die realiteit van Golgotha onmisbaar was. Of waren ook Henoch en Noach, waren Abraham en Israël, waren een David en een Jesaia niet reeds tot de rechtvaardigmaking gekomen? Was ook hunner niet het geloof in den komenden Messias? En als zij dan reeds tot de schare der volmaakt rechtvaardigen waren ingegaan, zonder dat de realiteit van Golgotha verwezenlijkt was, waarom kon gelijke genade dan ook ons niet bewezen zijn, al ware dat Golgotha steeds verschoven, ten leste verschoven tot het einde der wereld, en daardoor vanzelf overbodig geworden?

De volkomen gewilligheid om te lijden was in Messias toch openbaar, kon God dan niet, den wil voor de daad nemende, van den eisch des stervens hebben afgezien, en nochtans ons in Christus hebben verzoend en vergeven?

Als toch in Jezus' hartebloed de volkomene offerwilligheid was, waarom moest dat bloed zelf dan nog vloeien?

Hing het aan het vergieten van dat bloed dan? Was hier de realiteit onmisbaar? Moest dan waarlijk al dat bittere lijden *volbracht* worden? Niet voor ons, opdat wij het zouden aanzien, maar voor God, opdat er verzoening zou wezen?

Aldus spant zich de strik voor ons denken, een strik uit de verwarde draden van den twijfel van ons hart gevlochten.

Want wel kunnen we het onszelven en anderen beredeneeren, dat op de zonde de straffe des doods was gesteld, en dat om ons te verlossen, Jezus voor ons en in onze plaats, dien dood ondergaan moest. Maar als de offerwilligheid om te sterven een volkomene is, wat ontbreekt er dan nog aan de gezindheid des harten, en wat heeft God dan aan dat storten van het bloed?

En tegen dien strik des twijfels nu juist komt Thabor op.

Neen, het is God niet om de *beredeneering* van de verzoening, maar om de *realiteit* der verzoening te doen, en daarom gaat nogmaals van Thabor de Goddelijke ordinantie uit, dat dit lijden des doods niet alleen aanvaard en gewild, maar ook werkelijk moest *volbracht* worden.

Op die realiteit komt het hier aan. De abstractie, de voorstelling der dingen in de gedachte, de ontleding in ons denken, de verbeelding des geloofs baat hier niet.

Zeker, het denken verklaart het leven, maar het is daarom nog het werkelijke leven niet, en wat ge denkt of u voorstelt, is tot niets nut, als er niet vooraf of daarna wezenlijke realiteit aan beantwoordt.

In de gedachte Gods was de wereld van eeuwigheid. Maar dit was niet genoeg. Uit de Goddelijke gedachte moest die wereld ook in de realiteit overgaan, en dit eerst was de Schepping.

God zelf is niet maar een gedachtenvolheid, maar Hij *is*. Hij leeft. Zijns is het wezen aller wezenheden.

Hij schiep ons menschelijk leven in volle realiteit. Al wat in die wereld eerst verborgen woelt, komt straks in volle realiteit uit. En daarom kon ook de verzoening niet in de wereld der gedachten blijven hangen, maar moest in volle werkelijkheid uitkomen en *volbracht* worden. Die in het Oud Verbond zalig werden, geloofden in wat *zou* volbracht worden. Wij die na Jezus geboren zijn, gelooven in wat *is* volbracht. Maar daartusschen moest dan ook de *werkelijke volbrenging* inliggen.

Messias *heet* niet maar het Lam Gods, maar hij *is* het, en daarom moest hij als het Lam Gods ook in volle realiteit *geslacht* worden.

Eerst door die realiteit gaat ook de verzoening uit het rijk der mogelijkheden in het rijk der waarheid over.

En het is die *werkelijkheid*, die volle *realiteit* van het komende lijden en sterven, die onder de schitterende tegenstelling van heerlijkheid en vloek, Jezus is aangebracht op den Thabor.

Een liefdedaad des Vaders voor den Eengeborene, dien Hij der wereld gegeven had.

Dat overgaan op Thabor uit de gedachtenvoorstelling in den vollen indruk der realiteit straalt zijn ernst ook op ons af.

Ge zult eens sterven. Ge weet het. Ge weerspreekt het niet. Ge aanvaardt dit uw lot en zijt bereid het te ondergaan. Maar eens wordt dat realiteit. En de vraag is, of ge daarin, in die realiteit van uw eigen komend sterven, waarlijk leeft en inleeft.

Ge zult eens worden uitgedragen naar het graf, en van uw lichaam gescheiden, in enkel zielsbestaan wachten op de wederopstanding des vleesches. En ook dit weet ge, en belijdt ge. Maar is het u realiteit voor uw besef geworden?

Ge gelooft in verzoening. En uw geloof in die verzoening belijdende, spreekt ge van Golgotha en van wat de Man van smarte doorleed. Maar kwam uw ziel ooit onder den vollen indruk van wat én die verzoening én dat lijden, nu niet als leerstuk en als gedachtenbeeld, maar in de realiteit is?

Ja, om het in het gemeen te zeggen, ge gelooft aan een eeuwig leven, aan een wereld veel rijker en heerlijker dan deze wereld. Ge noemt u pelgrim. Ge roemt in de zaligheden die God zijn uitverkorenen bewaart als een onvergankelijk goed. Maar is dit alles reeds *reëel* voor u geworden? Is dit alles reeds uit de gedachte voor u overgegaan in de volle *realiteit?*

Ge kent op aarde dat verschil tusschen voorstelling en realiteit zoo goed. Wie dorst, en zich eerst het water voorspiegelde, en dan tot de bron komt en in volle realiteit het water drinkt, smaakt zoo diep en heerlijk het onderscheid.

En nu dát onderscheid, kent ge dat ook reeds als ge uw zin en ziel opheft tot de eeuwige dingen? Weegt in uw waardschatting dat leven des hemels dat bij God is ook voor u reeds in zijn volle realiteit?

II.

„Al wat uw raad te voren bepaald had!”

Om te doen al wat uwe hand en uw raad te voren bepaald had, dat geschieden zou.
Hand. 4 : 28.

Voor Jezus' lijden hing geen sluier. Hij wist alles wat komen zou! En de verzachting van leed, die in het niet afweten van de toekomst ligt, heeft den Heiland bij zijn lijden niet getroost.

Het was schrede voor schrede, met onverbiddelijke drijfkracht afdalen in de diepten van jammer en ellende, en tegelijk bij dat afdalen tot op den bodem toe al dien jammer en die ellende, die hem wachtte, klaarlijk vóór zich zien.

De smarte des doods heeft den Man van smarten verzeld al de dagen zijns levens. En hoe het ook soms scheen, alsof een vriendelijke zonnestraal op zijn levenspad viel, en menschelijke vreugde hem omringde, altoos hing voor zijn aldoordringend oog over heel zijn aanzijn en bestaan dat somber floers van den doem en den vloek dien hij op zich had genomen, en van het vreeslijk lijden dat kwam!

Niets zou komen, dan wat Gods raad te voren bepaald had. Maar ook *al* wat in dien raad te voren bepaald was, stond klaar voor zijn bewustzijn.

En als zijn jongeren nog aan geen lijden denken, en nog spreken durven van een troon te Jeruzalem en van twaalf tronen in de stad Davids voor hen, is het Jezus zelf, die hen in zijn lijden moet inbrengen, en het hun aanzegt, hoe hij *moet* overgeleverd worden, en veel *moet* lijden, en *moet* gekruisigd worden, altoos dat heilige *moeten*, omdat Gods raad het zoo bepaalt.

En als Simon Jona's zoon dat dan schriklijk vindt, en uitroept: „Heere, dat zal geenszins geschieden!”, dan is dat voor Jezus een woord alsof Satan het gefluisterd had.

Hoe, het was al te voren bepaald! En gij, Simon Jona's zoon, gij zegt, dat het geenszins moet geschieden!

Er lag in dat te voren bepaald zijn iets zoo onuitsprekelijk tragisch!

Ontkomen was er niet aan. Ook al worstelde Jezus zijn levenlang, ook al bezweek hij in niet éene verzoeking, ook al volvoerde hij het schoon program van Psalm 40: „Zie, ik kom om uwen wil te doen.” Dat alles baatte niets en kon niets baten. Het was een doem waar geen ontkomen aan was. Want immers, juist dat doen

van den wil des Vaders hield allereerst en allermeest het drinken van dien drinkbeker der smarte in.

Er zou geen druppel bijkomen. Maar ook er mocht geen druppel af.

God zelf had dien drinkbeker gemengd. Had met oneindig erbarmen te voren bepaald in zijn raad alle druppelen die in dien drinkbeker der smarte moesten worden ingedropen. En zooals God dien gevuld had, zoo stond die beker daar. En Immanuël had gesproken: Ik zal hem drinken tot de heffe toe. En toen is hij op aarde gekomen, en heeft levenslang dien beker in het gezicht gehad. Tot het eindelijk aan Gethsémané toe kwam.

En toen beefde en sidderde zijn ziel. Die schriklijke drinkbeker! God, moet het? *Kan* hij voorbijgaan! Maar neen, de drinkbeker ging *niet* voorbij. Hij bleef daar voor hem staan op het pad, waar hij langs moest. De beker boordevol. En toen bad Jezus: Niet mijn wil, uw wil geschiede. Uw raad, naar al wat Gij te voren hebt bepaald!

En toen dronk Jezus dien beker met behoedzaamheid. Er mocht ook achteloos geen druppel ter aarde vallen.

Vandaar zijn uitroep aan het kruis: „*Het is volbracht!*” Vandaar gedurig dat aanteekenen, dat hij ook dit, en ook dat weer lijden moest, opdat de Schrift zou vervuld worden. Ja, dat er ten slotte staat: „Opdat de Schrift vervuld zou worden, riep Jezus: Mij dorst!” En als eindelijk *geheel* het program des lijdens is ten uitvoer gelegd, dan staat er: „Jezus, wetende nu dat het alles vervuld was, riep: Het is volbracht!”

Al wat te voren bepaald was, was ook te voren door de profeten in het lijdensprogram ingedragen. En daarom is het éene gedachte, én dat de Schrift moest vervuld worden, én dat het al geschieden moest, wat te voren was bepaald!

Te voren bepaald!

Maar daarom bepaald niet naar wilkeur. Neen, het was bepaald in *den raad* des Heeren, en al deze raad is wijsheid, gelouterd zevenmaal.

En daarom dat „te voren bepaald” het heeft een nóg dieper zin dan dat *de Schrift* moest vervuld worden, want het zegt ook dat Gods *gerechtigheid* moest vervuld worden.

Gods recht was geschonden.

Gods recht eischte voldoening. En het is uit dat geschonden recht, dat het in is gedragen in den raad des Heeren. En wat *naar recht* in dien raad bepaald was, dát heeft Immanuël om ons onze gerechtigheid te hergeven, geleden in onze plaats.

En zoo wierd uit het ongetrooste hier toch de troost ook voor Immanuël geboren.

Hij wist dat er niets af kon. Geen sluier hield de bange toekomst voor hem verborgen. Hij heeft niet maar enkele dagen op den dood gezeten, maar als ware het levenslang *op den dood geleefd.*

Dat was het troostelooze voor den ongetrooste.

Maar toch bloeit er aan dien stengel van Gods raad, waarin alles te voren bepaald was, ook weer een bloem van stille vertroosting.

Het was alles *bepaald*, maar had dan ook zijn paal en perk. Er kon niet af, maar ook niet bij. Geen Sanhedrin of Herodes, geen ruw soldaat of lasterend priester kon de mate zijns lijdens verhoogen. Ook aan deze zee van jammeren had de Heere een perk gesteld, dat haar wateren niet overschrijden zouden.

Meer nog, in dat „te voren bepaald" en „bepaald naar het recht" lag het zoet der ontferming.

Want een recht waaraan voldaan wordt, laat los, laat vrij uit. En bij elke smart, die Jezus in het wringen van den angst zijner ziel leed, hoorde hij het losspringen van een kluister, die weer een zijner verkorenen vrijmaakte. Het was bij elk dieper duiken in den stroom van jammer, een luider jubelen van het lied der verlosten, wien het leven toekwam uit de vergieting van zijn bloed.

Kortom, juist om dat „te voren bepaald" was het niet een vallen in de macht van het lijden, in den kuil van de smart, in de banden der doodelijke ellende, maar bleef het altoos een vallen in de hand des Heeren, al hield ook die hand des Heeren den vreeslijksten drinkbeker voor hem omklemd.

En zoo ontsluit zich in dit diepe woord tevens een gemeenschap tusschen zijn lijden en het uwe, tusschen het kruis dat hij voor u heeft getorst, en het kruis dat gij hem vroolijk volgende moogt nadragen.

Want immers, ook in dat kruis geldt het: Geen wilkeur, maar te voren bepaald. Niet in menschenmacht, maar in de hand des Heeren gevallen. Naar al wat te voren is bepaald.

o, Wist ge dat niet; ging het als op het onzekere; en loerde van alle zijden een geheimzinnige macht ten verderve op u, waar zou uw vrede zijn, en waar zoudt ge u bergen?

Maar nu ge weet, nu ge belijdt, dat ook aan Gods kind geen haar van het hoofd kan gekrenkt, of het moet te voren bepaald zijn, nu heft ge weer met geestdrift, met hope in uw God, het hoofd naar boven.

Want nu heeft ook dit *uw* lijden eens een eind en perk.

Een perk, dat niet overschreden zal worden.

Wel u, zoo ge tot aan dat perk uw kruis moogt dragen, *ziende op uw Heere.*

III.

„Tot eene voorbereiding van mijne begrafenis."

Want als zij deze zalf op mijn lichaam gegoten heeft, zoo heeft zij het gedaan tot [eene voorbereiding van] mijne begrafenis.
Matth. 26 : 12.

Met het *woord* heeft het *zinnebeeld* één doel, maar het is iets anders en het werkt anders. De heilige Schriftuur is van zinnebeelden vol. Reeds in het Paradijs wordt ons gemeld van een „boom des levens". Heel Israëls eeredienst was rijk aan zinbeeldige plechtigheden. De heilige profeten ontvingen gedurig Goddelijk bevel om met de zinbeelden van kruik en gordel, van de korven vijgen, en wat niet al, voor het volk te treden. Jezus zelf spreekt in en buiten zijn gelijkenissen, bijna als regel in zinbeeldige taal. Onze Heiland stelde voor de kerk aller eeuwen de zinbeeldige teekens van zijn Sacramenten in. En ook als op Pathmos het vergezicht in de eeuwigheid zich ontsluit, is het in zinnebeeld na zinnebeeld dat de heerlijkheid des hemels zich voor ons teekent.

Het zinnebeeld komt niet bij het Woord Gods bij, maar is er een deel van. Ook in die zinnebeelden spreekt de Heere.

Toen in de ure der schepping het woord uitging, ontstonden er niet begrippen, maar *dingen*, en in die dingen lag een sprake Gods, wijl God er zijn gedachten in had uitgesproken. Er was een sprake der hemelen aan het firmament. De bliksem heet in Ps. 29 zelf „de stemme des Heeren." En Psalm 19 zegt ons, dat de hemelen Gods eer vertellen en het uitspansel zijner handen werk. Dag aan dag stort overvloediglijk sprake uit, en nacht aan nacht verkondigt wetenschap.

Heel de Schepping is één zinnebeeld, één machtige vertooning van de gedachten des Heeren. Vandaar, dat heel de wereld symbolische beduidenis heeft. Het huwelijk als beeld van wat de Bruid der Kerk aan den hemelschen Bruidegom verbindt, de wijnstok als beeld van wat Jezus voor zijn geloovigen is, de herder als beeld van de zorge Gods voor zijn creatuur, het zuurdeesem, het licht, de fontein, het zijn al te maal beelden van het heilige, en brengen dit heilige ons naderbij.

Vandaar, dat Jezus zoo hoogst zelden in begrippen redeneert, maar bijna altoos in symbolische taal de mysteriën van het Koninkrijk der hemelen voor ons teekent.

De dichters leven uit het zinnebeeld. Wie welsprekend is en harten roert, laat vanzelf de begrippen los, en gaat in beeldspraak over.

De volkstaal ontleent aan het zinnebeeld haar rijkdom. Bij al wat plechtig is en indrukwekkend zal zijn, wordt het symbool te hulp geroepen.

Het beeld grijpt de zinnen aan. Voor uw zinnen roept het een levensbeeld op. En in dat levensbeeld spreekt als in een spiegel u het geestelijk wezen toe.

Ge ziet, ge grijpt het, en het maakt zich van u meester, veel machtiger dan het scherpst belijnde, het fijnst ontleede begrip dit kan.

Is het dan wonder, dat ook het heiligste drama, dat deze wereld ooit aanschouwd heeft, dat het lijden en sterven van den Zone Gods, zinnebeeldig is ingeleid, dat het gewijd werd door *de heilige zalving?*

Die vrouw wist niet wat ze deed. Ze verstond niet, dat ze instrument Gods was, om het ter slachting gaan van het Lam Gods zijn plechtigen aanvang te geven. Zij handelde uit de aandrift eener heilige toewijding. Jezus was haar dierbaar geworden. Heel het mysterie van Jezus' persoon had haar aangegrepen. Jezus had haar ziel vermeesterd. En zonder zich te verklaren hoe, had ze in dien wonderen Rabbi van Nazareth eeuwigen vrede gevonden. En nu wilde ze voor Jezus iets doen. Ze wilde haar Jezus eeren. Voor hem moest het beste, het edelste, het rijkste uit haar huis zijn. Een flesch, een alebasterkruik met onvervalschte nardus. Voor die dagen een schat. Een kapitaal, zouden wij zeggen. En zoo als de gedachte in haar opkomt, staat tegelijk haar besluit vast. Die nardus is hém gewijd. Met die alebasterkruik spoedt ze zich naar het huis, waar ze weet dat Jezus is. En ijlings op hem toegeloopen, breekt ze de kruik open, en ledigt den kostelijken inhoud, dien uitgietende over het voorwerp harer heilige liefde. Die keurige, geurige olie vervluchtigde zich onder het uitgieten. Ze baadde Jezus als in één hem omwasemende sfeer van welriekenden ether. Die geurige dampen verspreiden zich door heel de zaal waar Jezus aanzit. Ieder der aanzittenden drinkt die edele geuren in. En terwijl heel het aanzittend gezelschap zich voelde aangegrepen, is Jezus van die uitstralende, die uitwasemende geuren het middenpunt. En de vrouw, die met de ledige kruik er bij staat, geniet. Ze heeft haar Jezus verheerlijkt.

Of ze vermoeden had van Jezus' einde? Niets duidt het aan. Eerst Jezus' eigen woord: „Zij heeft dit gedaan tot een voorbereiding van mijne begrafenis,” brengt deze zalving met het lijden des Heeren in verband.

Ook al handelde ze onder een voorgevoel, stellig heeft ze ter

helfte de diepte van haar daad niet begrepen. Het was God de Heere die haar die daad in het harte gaf, het was de drang des Geestes die haar die daad volvoeren deed. En het was niet die vrouw, maar het was God de Heere die *door die vrouw* aldus zinnebeeldig het lijden en sterven van Christus inleidde.

Jezus verstond het, wat die zinnebeeldige zalving beteekende. Jezus zag er de heilige, de indrukwekkende beduidenis van. Voor hem was het de wijding van het heilig Godslam ten offerande.

Zooals hij bij die zalving een oogenblik als verborgen werd in de welriekende dampen, zoo zou straks de aarde hem in haar schoot verbergen, met de heerlijkheid der Opstanding als profetie.

„Zij heeft een goed werk aan mij volbracht," sprak Jezus, onder de heftige gewaarwordingen die hem moesten aangrijpen. Die zalving wijdt uw Heiland voor het graf.

Van het graf en van het verrijzen lag in die ééne zalving het dubbele zinnebeeld. Dat overgieten het zinnebeeld des stervens. Dat opstijgen der welriekende geuren het zinnebeeld van een nieuw, een heerlijk leven.

---

o, Als Jezus nu nog in Bethanië was, uit alle streken zouden ze willen toevloeien, die tien- en tienmaal meer ten koste zouden willen leggen, om een eere als die der zalving aan Jezus toe te brengen. Van verre laat het zich niet gissen, wat schat uit alle volk en natie zou worden saamgebracht, om zoo plechtige daad aan den Heiland der wereld te volbrengen.

Maar thans zou het die waarde niet hebben. Voor Jezus uit te komen, Jezus eere te bieden, nu „de arbeid zijner ziele" achter hem ligt, nu hij door den Vader „uitermate zeer verhoogd is," en engelenlied en menschenzang om strijd zijn lof in aanbidding doen opklimmen, dáárin viert de kunst der heilige liefde haar triomf niet. Maar die kostelijke nardus voor Jezus te plengen, toen Judas broedde op zijn verraad, toen de discipelen gingen twijfelen, en de macht der wereld zich opmaakte, om hem in het stof des doods te leggen, dàt was der liefde heerlijke virtuositeit, dát voor wie het volbrengen mocht zaligheid op aarde indrinken, en voor Jezus zielsverkwikking.

Waarom dat aan die anders vergeten vrouw beschoren was, en niet aan u? Hier is de vrijmacht des Vaders. Hier is de verkiezende genade. Maria verkoren, om haar Heiland in haar schoot te dragen, Johannes verkoren om in den schoot van Jezus aan te liggen, en deze vrouw verkoren, om Jezus te zalven voor zijne begrafenis.

Dat alles laat zich niet herhalen. Het zijn heilige privilegiën slechts aan één enkele gegund. En Gode alleen verbleef hier de beschikking.

Maar de eere van het te mogen doen, het voorrecht er toe verwaardigd te worden, was boven alle schatting uitnemend. Jezus zelf sprak het uit, dat van de daad, van het heerlijk voorrecht van die vrouw, de heele wereld door zou gesproken worden.

En toch, als ge het haar benijden mocht, ge zoudt het haar benijden, niet om uw roem de wereld te zien doordragen, neen, maar om zoo heerlijke daad, in zulk een oogenblik, aan uw Jezus te hebben mogen volbrengen.

Dat is voor die vrouwe de heerlijkheid geweest.

En daarom jubelt ze nog, jubelt ze eeuwiglijk: „Ik heb mijn Heiland mogen zalven voor zijn dood."

Doch let nu op wat Judas, de verrader, sprak. Ook dat droeg zich toe onder hooger bestel.

Hij sprak van de armen. Niet *om* die armen, maar omdat die eere, aan Jezus bewezen, hem vlijmde in zijn ontrust geweten, ontrust door zijn broeden op verraad.

Maar dit blijft dan toch, dat Jezus zijn woord opnam, en het den zijnen door alle eeuwen toeroept: De armen hebt ge altoos met u.

En ook dat woord heeft Jezus' kerk verstaan.

Nu ze niet als die begenadigde vrouw Jezus kon zalven, heeft ze, met iets van de aandrift van haar liefde in het hart, voor Jezus in zijn armen haar gaven geofferd.

Christelijke armenverpleging is met geestdrift zijn kostelijke nardus te gelde maken *om Jezus' wil.*

Gij dan, die die vrouw benijden kondt, vergeet de armen van uw Heiland niet. Ga ze niet voorbij, die hij u achterliet.

Sprak hij niet: Voorzooveel gij dit aan één mijner minste broederen gedaan hebt, zoo hebt ge dit *mij* gedaan?

IV.

„De hand die met mij in den schotel indoopt."

> En hij, antwoordende, zeide: Die de hand met mij in den schotel indoopt, die zal mij verraden.
>
> *Matth.* 26 : 23.

Reeds de Psalmist had vanouds geklaagd: „Zelfs de man mijns vredes, die mijn brood at, heeft de verzenen grootelijks tegen mij verheven", en wat den Christus bij het laaghartig verraad van

Judus zoo sterk ontroerde was juist datzelfde: Niet maar overgeleverd, maar verraden te worden, en verraden niet door een verre kennis, niet door een die meêliep, en slechts in de achterhoede hem volgde, maar door een zijner intiemste vrienden, door een verkoren discipel, door een man die dagelijks met Jezus het brood van eenzelfden disch at, en de reepen brood, naar de gewoonte dier dagen, indoopte in denzelfden schotel met vruchtensap.

We ontkennen daarom niet, dat het indoopen in den schotel op datzelfde oogenblik gelijktijdig had plaats gegrepen, maar dit moet dan toch onopgemerkt geschied zijn, zoodat Jezus en Judas het verstonden, maar niet de anderen die meê aanzaten; gelijk ook op Judas' vraag: *Ben ik het, Heere?* Jezus' antwoord: *Gij hebt het gezegd*, onder het algemeen geroep voor de overigen moet zijn teloor gegaan. Of hoe anders aan te nemen, dat Petrus en de tien overige discipelen Judas vrij zouden hebben laten uitgaan, en geen poging zouden hebben gewaagd, om zijn opzet onschadelijk te maken? In hoofdzaak houden we daarom aan de voorstelling der Kantteekenaren vast. Dat zeggen van het indoopen in den schotel, was terugslag op Davids bittere klacht in Ps. 41 : 10, en in dit aangrijpend woord sprak Jezus de bitterheid uit van wat zijn hart ook hieronder leed.

Het saam aan één disch aanzitten was destijds in nog sterker zin dan thans uitdrukking van saamhoorigheid; openlijke erkentenis van gemeenschap, een band die de aanzittenden saam verbond, als leden van één gezin, als jongeren van één zelfden meester, als vrienden van eenzelfden kring.

Wie in recht opgaande linie bijeen hooren als leden van één huisgezin eten dagelijks aan één disch, van één brood, uit éénzelfden schotel. En zoo dikwijls vrienden of bekenden dit aanzitten aan éénen gezinsdisch nabootsen, treden ze daardoor in een enger gemeenschap, die in den band des bloeds haar voorteekening vindt.

Die éénheid ligt tot zelfs in de éénheid van spijze meer dan afgebeeld. Gelijk Paulus bij den Avondmaalsdisch spreekt van *één brood*, en ons Avondmaalsformulier dit symbolisch uitwerkt, zoo ligt uiteraard in het aldoor vernieuwen van veler levensbloed met éénzelfde spijs een saamhoorigheid, die tot in de voeding van het lichaam uitkomt.

Verraad nu is er altoos, ook al was de band minder intiem, zoodra ge van wat ge als toegelaten in den enger kring weet, misbruik maakt om iemand in het verderf te storten.

Maar dit *verraad* klimt in afschuwelijkheid met het intiemer karakter, dat de omgang van verrader en slachtoffer droeg.

Hoe zwakker die band, des te minder boosheid wordt geëischt om tot verraad te kunnen komen.

Maar is die band nauw en innig, de omgang op voet van

zeer teedere intimiteit geweest, dan is er om tot verraad te kunnen komen een graad van zoo schrikkelijke slechtheid van hart noodig, dat de hemel er wrake over roept, en de aarde er van ontzet.

Bij Judas nu kon de omgang met Jezus niet intiemer geweest zijn. *Altoos* bij Jezus. *Dagelijks* met Jezus aanzittende. In zijn engsten kring niet toegelaten, maar opgenomen. Zijn eigen jonger. Een uit het enge twaalftal. De vertrouweling van Jezus' verkeer en gesprekken. Een man, voor wien Jezus niets verborgen had.

En daarom was hier maar niet *verraad*, maar verraad van de schrikkelijkste soort. Verraad dat Jezus het bitterst moest aangrijpen. Een openbaring van menschelijke slechtheid, die aan alle trouw en vriendschap vertwijfelen deed. Een giftige dolk gevlijmd in het reinste hart.

Jezus' eigen oordeel over Judas gaat in spanning dan ook alles te boven wat Jezus over zijn vijanden heeft uitgesproken.

Voor de ruwaards die hem aan het kruis nagelden bidt hij nog: „Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen."

Tot den man die hem zoo onbegrijpelijk, tot driemalen toe, met bezwering verloochenen zou, zegt Jezus: „Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude."

Maar hier bij Judas lost alle ontferming zich op in het schrikkelijke wee over den man, voor wien niet geboren te zijn geweest, verkieslijk ware. Ook tegenover Judas geen wraakgeroep op Jezus' lippen. Nog in Gethsémané heet het: „*Vriend*, waartoe zijt gij hier?"

Zelfs tegenover Judas leeft nog snijdende huivering bij het indenken van zijn rampzaligheid in Jezus op. Maar toch, *genade* is hier afgesneden. Hier zijn de wateren der ongerechtigheid te hoog geklommen. Hier breekt geen enkele lichtstraal van redding meer door. Over Judas hangt voor Jezus' oog niets dan donkere, zwarte nacht. Jezus ziet het reeds in den geest, hoe hij zich zelven gaat verworgen, en verworgd ter helle vaart.

Om ons kinderen der menschen van zonde te redden, moest Jezus de zonde der menschen tegen zijn persoon, tegen zijn leven op het ontzettendst, uit haar diepste diepte laten opbruisen.

En die opbruising van de giftige wateren der zonde uit haar diepsten kolk, is niet op Golgotha, is niet op Gabbatha, is niet in het Sanhedrin, is zelfs niet in de personen die Jezus aan het kruis lasterden, maar is in Gethsémané gezien, toen Judas den Zoon des menschen verraden kon met een kus.

En daarom het oogenblik toen Jezus den afgrond, die tusschen

hem en de zonde gaapte, het bangst gemeten, en het snijdendst in zijn heilig hart den vreeselijken greep der voleinde zonde nijpen voelde, was toen het tusschen hem en Judas stond.

Gerechtelijke moord is ontzettend, maar *verraad* grijpt het hart veel dieper aan.

Toch moet ge daarom in Judas niet een aterling zien, die door zijn onmenschelijke boosaardigheid buiten u en uw geslacht staat.

Daar neigt het oordeel wel toe, en bij zoo schrikkelijk laaghartigen gruwel kunt ge u haast niet inbeelden, dat ge nog met een mensch van gelijke bewegingen als gij te doen hebt, en dan ziet ge in Judas meer een *duivel* dan een *mensch*. Maar de historie van het Evangelie wraakt en weerspreekt die geliefkoosde voorstelling, die over Judas als een demon heenvalt, om het eigen hart aan de pijnlijke gemeenschap met het hart van den verrader te onttrekken.

Al voer Satan ten leste in Judas' hart, hij zelf was geen duivel, maar een mensch als gij, en wie uwer in die drie jaren van Jezus' omwandelingen op aarde Judas in Jezus' kring ontmoet had, zou van verre niet vermoed hebben, dat deze schijnbaar zoo vrome man ten slotte zulk een schandelijk stuk bestaan zou.

Judas had zich tot Jezus aangetrokken gevoeld. Hij had alles verlaten om Jezus te volgen. Hij had zich nauw aan Jezus aangesloten. Toen te Kapernaüm zoo velen van Jezus weggingen, was hij gebleven. Niet maar onder de zeventig, maar onder de kleine groep van het twaalftal was hij opgenomen. Drie jaren lang had hij in het volgen van Jezus volhard. Met de overige elf was hij door Jezus uitgezonden om het Evangelie aan de steden van Juda te brengen. Om voor Jezus te roepen en voor Jezus te winnen was hij het land doorgegaan. Hij had teekenen en krachten gedaan in Jezus' naam. Zelfs was de geldbeurs van het heilig gezelschap hem toevertrouwd. En nergens vindt ge op het Evangelieblad in het verhaal van die lange jaren ook maar één daad, één woord van Judas opgeteekend, waaruit te vermoeden viel, dat hij op het oog van de overige vrome jongeren te onderscheiden viel. Eerst op het laatst spreekt Johannes van gelddieverij, en van zijn uitroep voor de armen.

Geen twijfel dan ook, of, als ge Judas met de overigen waart tegengekomen, zoudt ge niets aan hem bespeurd, niets kwaads van hem vermoed hebben, en zoudt ge onder den indruk hebben verkeerd, van ook in Judas een vroom en getrouw volgeling van Jezus te mogen begroeten.

En wel verre van daar dat Judas' verschijning een afschuw in u zou hebben verwekt, zoudt ge hem met eerbied genaderd zijn,

en om zijn vriendelijke aanhankelijkheid aan Jezus bewonderd hebben.

Zóó is de ware Judas der historie, die met de gewone voorstelling der legende niets gemeen heeft.

Jezus had hem van meet af doorgrond, want hij wist wat *in* den mensch was, maar in den omgang merkte men daar niets van, en Judas merkte het zelf niet. Het gif van het kwaad heeft uit zijn hart opgewerkt, zonder dat hij klaarlijk aan zich zelven ontdekt werd.

En zeg nu niet, dat Judas van Jezus de oprichting van een aardsch koninkrijk verwachtte, en dat zijn geestelijke overbuiging naar Jezus vervalscht was door zucht naar aardsche grootheid. Immers het staat vast dat dit tot op het laatst met *al* de jongeren het geval was. Het zuiver geestelijk koninkrijk verstond uit hen niet één.

Tusschen hen en Judas school het verschil alleen hierin, dat *zijn* aardschgezinde eerzucht door de tegenstelling met het geestelijke geprikkeld en verergerd werd, terwijl ze bij de overige discipelen door den glans van Jezus' geestelijke grootheid getemperd werd, en ten slotte gebluscht.

Als geestelijke grootheid u niet in de diepste kern van uw wezen boeit, begint ze ongemerkt u tegen te staan, u te hinderen, uw weerzin te wekken, en eindigt met verzet en vijandschap in uw ziel wakker te roepen.

Dat is aan de martelaren gezien, wier geestelijke heldenmoed hun beulen nog slechter maakte dan ze waren.

En onder die zielkundige reactie is ook Judas bezweken.

Hij kon Jezus ten slotte niet meer uitstaan. Er vlamde *haat* tegen Jezus' geestelijke grootheid in zijn hart op. Een haat die in het eind niets meer ontzag. En wat er in dat hart omging en in dat booze Judasoog sprak, toen hij op Jezus in Gethsémané toeliep, en hem een kus op het heilig gelaat drukte, weigert menschelijke taal uit te spreken.

Maar zóó staat Judas dan ook niet meer voor u, als een man, wien ge verachtelijk toeroept: Ga van mij uit, ik ben heiliger dan gij. Neen, die in-slechte, die booze Judas komt zoo vlak naast u staan, en u zeggen, dat in uw eigen menschelijk hart de kiem schuilt van diezelfde boosheid, die hem tot deze uiterste daad van helsche boosheid gebracht heeft.

Zoo heeft Judas naast Petrus, naast Johannes, naast Nathanaël gestaan, met hen omgegaan, met hen verkeerd, met hen aangezeten,

dat niemand iets aan hem merkte. En toen Jezus riep dat één uit hen hem verraden zou, heeft niemand geantwoord: Dat moet Judas zijn. Ze vroegen heel anders: *Ben ik het, Heere?*

En zeg nu niet, dat dit is, om bang voor u zelven te worden. Immers dat bang zijn voor u zelven, zou juist bewijs van kennis van u zelven zijn en van angst voor de zonde die in u woont.

Die sta, zie toe dat hij niet valle.

En juist meer dan één uit die gerusten in Sion, die wel op Judas smaalden, maar nooit bang voor zichzelven waren, kwam tot dien val het eerst.

Zielkundig niet juist, maar toch zoo aangrijpend waar, is wel eens gezegd: Er huist een boos dier in uw binnenste, en Satan port dat booze dier telkens en telkens weer aan, om u te verscheuren en te verderven.

Wie dit niet gelooft, wordt er het eerst door verrast, en zoo God het niet verhoedt, door verslonden.

En veilig staat hij alleen, die voor dat booze dier in zijn eigen hart een geopend oog heeft, en wetende dat hij het in zich omdraagt, er tegen *waakt* en *bidt* en *strijdt*.

V.

„De overste der wereld komt."

> Ik zal niet meer veel met u spreken: want de overste dezer wereld komt, en heeft aan mij niets. *Joh.* 14 : 30.

Er ligt voor uw menschelijk gevoel iets diep beschamends in, dat uw Heiland op de vraag: Wie is eigenlijk de overste dezer wereld? — tot vier malen toe antwoordt: „De overste, het hoofd, de koning van uw wereld, o kind des menschen, is niet uw God, noch zijn Gezalfde, noch ook zijt gijzelf, maar is *Satan*."

Vaak is dit misverstaan, en heeft men zich ingezet in den waan, alsof Jezus hiermeê te kennen gaf, dat Satan door God als „overste der wereld" was *aangesteld*.

Hiervan is natuurlijk geen sprake.

Neen, als uw Heiland, hoe nader hij aan Golgotha komt, met te meer klem er op wijst, dat de overste der wereld Satan is, drukt hij hiermede uit, hoe de toestand *feitelijk* is.

Hij zegt niet: „Satan is *rechtens* de overste der wereld", noch ook: „Satan *moet*, tot ik hem opvolg op den troon, de overste der wereld blijven."

Al wat Jezus uitspreekt, komt hierop neer, dat Jezus verklaart:

Het *is* zoo, het feit ligt er toe, het baat niet het te ontkennen, Satan *is*, gelijk nu eerst, nu ik naar Golgotha ga, recht scherp en duidelijk uitkomt, Satan *is* de overste der wereld.

Er is een wereld; op die wereld wonen menschen; in de wereld dier menschenkinderen *heerscht* zekere geest; die heerschende geest voert den boventoon; wat tegen dien geest opwoelt of zich verzet, legt het ten slotte toch af; en *die heerschende geest* die in de wereld der menschen rusteloos triomfeert en elk verzet terugdringt en onderdrukt, die geest is niet de geest van God, maar steeds *de geest van Satan.*

Satan is u te machtig, en gij, van God afgevallen menschenkind, van nature geneigd om God en uw naaste te haten en onbekwaam tot eenig zaligmakend goed, gij geeft, tegen wil en dank, en wanende niet voor Satan maar voor uzelven te ijveren, zonder het zelve te weten, Satan aldoor tegenover God gelijk, sterkt zijn macht, en gunt hem de overwinning.

Feitelijk heerscht alzoo op aarde, heerscht in uw menschenwereld, niet *uw* geest noch de geest van uw God, maar zeer stellig de geest van Satan.

Ge laat niet uw *God* Koning, ge zijt zelf geen vorst der aarde, neen, de overste, het hoofd, de heerscher in uw menschenwereld, is, hoe ge het ook wendt of keert, feitelijk niemand anders dan Satanas.

Let er nu op, hoe uw Heiland dit niet terstond na zijn optreden, maar eerst *op het laatst*, aldus uitspreekt.

Eerst in Joh. 12 : 31, en voorts in Joh. 14 : 30 en 16 : 11 komt deze ons menschen diep beschamende titel van Satan voor.

Hieruit ziet ge duidelijk dat deze schrikkelijke naam voor Satan rechtstreeks samenhangt met *den uitgang, dien Jezus volbrengen moest te Jeruzalem.*

Eerst op den weg die over Gethsémané naar Golgotha loopt, werd Satan als overste der wereld openbaar.

Vandaar dat hij uitgaande naar Gethsémané het tot zijn jongeren zegt: „Ik zal niet meer veel met u spreken, *want nu komt de overste der wereld.*"

Vraagt ge, of Satan dan toch niet reeds vroeger als overste der wereld tegenover Jezus had gestaan, dan is dit ten deele waar.

Reeds in de woestijn, bij de verzoeking, had Satan tot Jezus gezegd: „Ik zal u al deze macht en de heerlijkheid van *deze koninkrijken* geven; want zij is mij overgegeven, en ik geef ze wien ik ook wil. Indien gij dan mij zult aanbidden, zoo zal het alles uwe zijn."

En toch is dit nog iets *anders*, en iets *minder*, dan hetgeen

opgesloten ligt in Jezus' zeggen, dat Satan feitelijk *de overste der wereld* blijkt te zijn.

Iets *anders*, want het vergeven van de koninkrijken buiten Israël stond daarom alleen aan Satan, omdat de overgang van heerschappij in Azië, Afrika en Europa dusver schier altoos door misdadige sluwheid en gewetenloos geweld, en alzoo onder Satans inspiratie had plaats gegrepen.

Maar ook iets *minder*. Immers bij de verzoeking in de woestijn verschijnt Satan wel als degeen die zeggenschap heeft over de koninkrijken der Heidenen; maar nog *altoos met uitzondering van Israël;* en voorts nog alleen op overheidsterrein, maar nog niet op besliste wijze in het hart der volkeren.

Ook na de verzoeking in de woestijn gaat nog de oproeping aan Israël uit, om voor Gods gezalfden Koning te buigen, en gaat de oproeping uit aan de schare en aan de priesters om, *tegenover* Pilatus en Herodes, vóór Jezus en tegen Satan te kiezen.

Nu daarentegen, nu het pleit beslecht staat te worden, en noch Gethsémané noch Golgotha meer is af te wenden, nu blijkt het, hoe Satan feitelijk niet alleen over de volkeren, maar ook over Israël *heerschende* is; en ook in Israël niet enkel de overheidsmacht van Pilatus en Herodes verleid heeft, maar ook het *volk* en zijn *priesters* met zijn geest zóó beheerscht, dat *alles* tegen den Gezalfde Gods zich opmaakt, hem naar het kruis dringt, hem aan het vloekhout hangt, om zijn bloed over zich en zijn kinderkens roept, en in deze laatste en klimmende daad van de krankzinnigheid der zonde, Satans heerschappij *over heel de wereld*, Israël ingesloten, volkomen maakt.

En was het niet zoo?

Of wie heerschte dan anders dan Satan in die schrikkelijke ure der duisternis, toen uw Jezus doodbloedde aan het vloekhout?

Onder de volken was zelfs de heugenis van de kennisse Gods verloren, om alleen nog in Israël stand te houden.

Dat volk van Israël was, als gerechte straf voor zijn afval en zonde, in de macht van het heidensche Rome gekomen, en in Herodes heerschte Edom, d. i. Ezau, weer over de kinderen Jacobs.

Niet alleen bij de volken, maar ook zelfs bij het eenig volk van God was alzoo door zonde en ongerechtigheid de officieele macht in de hand van een Pilatus en Herodes gespeeld, beiden vertegenwoordigers van een wereldmacht, die niet door den geest van God, maar door den geest van Satan geleid en overheerd was.

Het eenige plekje, dat op heel de wereld nog aan Satans macht weerstand had kunnen bieden en hem het volstrekte zeggenschap over de wereld der menschen had kunnen betwisten, was Galilea

en Judea en het Over-Jordaansche, waar althans het volk, althans de schare, en voor het minst de heilige priesterorde van Aäron nog tegen Satan had kunnen protesteeren, en vóór Jezus kiezen.

En een oogenblik scheen het waarlijk alsof het daartoe komen zou.

Of is hem niet tot in de poorte van Jeruzalem het „Hosanna, gij Zone Davids!" toegezongen?

Maar ten slotte bleek ook dit *schijn*.

Met verrassende snelheid wint Satan, op het oogenblik der beslissing, al meer terrein, ook op dat kleine plekje, dat éénige plekje der wereld, waar hij dusver nog weêrstaan werd.

De schare druipt af en geeft het op, en een andere hoop volks roept het: „Kruist hem, kruist hem!" uit. De priesters zullen straks hun kleederen scheuren, om Jezus als Godslasteraar te verdoemen. Die hem sarren, hoonen en tergen zullen aan het kruis, voelen zich het booze bloed reeds naar het aangezicht stijgen.

Zelfs Jezus' eigen discipelen versagen.

In Gethsémané sluimeren ze. Als hij gevangen wordt vluchten ze. Petrus verloochent hem tot drie malen toe. En één van Jezus' discipelen, Judas van Iscarioth, was het, in wiens eigen hart Satan invoer.

Zeg zelf, merkt ge dan niet, hoe Satans macht, juist in die laatste ure, hand over hand toenam? Hoe hij, juist nu het met Jezus tot beslissing kwam, in die beslissing over Jezus, eindelijk ook dat laatste plekje van Israël veroverde, dat het eenige was, dat hem dusver weerstond?

En is het dan niet alzoo, dat Satan nu *voor het eerst*, maar God zij dank *ook te gelijk voor het laatst*, juichen en in helsche vreugde jubelen kon, dat hij „overste der *gansche* wereld" was, en dat *heel* die wereld, tot in haar hoogste uiting, niet door *Gods* geest, niet door *'s menschen* geest, maar door *zijn* geest beheerscht werd?

Zóó moet ge het dan ook verstaan, om het ontzettende van Jezus' worsteling, om het schrikkelijke van zijn zielsangst en van zijn lijden ten bloede toe te doorgronden.

Hij, de heilige, in eigen persoon het noodzakelijk middel, om *heel* de wereld in haar afval van God aan zich zelve te ontdekken.

Tot op die ure bleef er altoos nog iets, hoe weinig dan ook, over, waaraan de mensch zich kon vastklemmen; waarop de mensch nog kon hopen; waarop de mensch zich nog tegenover Satan beroepen kon.

Wel heel de overige wereld van God afgevallen, maar in Israël Hem nog lofgezongen. Wel was Israëls erve in heidensche macht, maar op Sion bleef het bloedende offer op het altaar des Heeren nog rookende.

Neen, de wereld was nog niet verloren, ze lag nog niet ten einde

toe verdoemelijk voor God, zoolang op Sion nog altoos kinderen der menschen, aan Jehova gewijd, Hem den lof en de eere gaven.

Maar nu moet ook hierbij tot beslissing komen, of het bij die offerande in geest en waarheid of wel slechts in schijn en onwezenheid toegaat.

De Gezalfde Gods verschijnt.

De Beloofde der vaderen is in Israël opgetreden.

Hij vraagt geen offer in geld of goed. Hij vergt niets af voor zich zelven. Slechts van één ding roept hij, van de eere zijns Vaders, en slechts om één ding vraagt hij, om de liefde, om de overgave van het menschelijk hart.

Wat hij vraagt is, dat de schare in Israël althans zich uit de banden en de werken en de macht van Satan losbreken zal.

En wat is nu het antwoord?

Dit immers, dat ze Messias *uitwierpen;* dat ze den Gezalfde Gods een Godslasteraar doemen; dat ze roepen om zijn bloed; dat ze op hem den vloek leggen; en niet rusten, eer ze hem hebben zien zieltogen en sterven aan het kruis.

Verder nu kon het niet.

De zonde was uitgeput, de afval volkomen geworden. Het *vóór* Satan en *tegen* Jehova, was in Golgotha ten einde toe doorgezet.

Heel de wereld sneed zich in die vreeslijke daad van God af en boog in dat kruis de knie voor Satan.

En toen zou de wereld ook vergaan, en in helsche verderving zijn weggezonken, zoo uw Jezus aan zijn zeggen: „De overste der wereld komt", niet had kunnen toevoegen: *„maar hij heeft aan mij niets."*

Want dit, dit was het mysterie der godzaligheid: uw Jezus droeg zelf de wereld in zich.

Het Woord was *vleesch* geworden.

Die stierf was de *mensch* Jezus Christus.

En omdat die *mensch* Jezus Christus *niet* voor Satan boog, maar den vloek van den eeuwigen dood trotseerde, daarom at Satan zich aan dat kruis van Christus den dood.

VI.

„Al uw baren en uw golven."

> De afgrond roept tot den afgrond. Al uw baren en uw golven zijn over mij heen gegaan. *Psalm* 42 : 8.

Wel is ons lijden aan den Heere onzen God bekend, maar niet het lijden des Heeren aan ons.

Gelijk al de haren onzes hoofds, zoo zijn ook al onze tranen bij God geteld. En als er staat, dat God ze samenleest in zijn flesch, dan spreekt in dit zeggen een goddelijk mededoogen, dat niet slechts al de diepte van ons lijden peilt, maar ook al het leed, dat om hem wierd geleden, eens zal omzetten in glorie en glans.

God kent *alle* lijden van zijn kinderen. Niet alleen hun tranen, maar zelfs hun zuchten zijn voor hem niet verborgen. Geen beste vriend op aarde verstaat ons leed, gelijk Hij het kent en doorschouwt. Zoo verborgen kan geen leed in het stille van ons hart doorworsteld zijn, of Hij woog het in zijn weegschaal. Ja zelfs, als wij niet anders bespeuren dan een onuitsprekelijk gevoel van weedom des harten, maar zonder dat de oorzaak er van ons duidelijk is, dan heeft Hij ons pad in de diepte gekend en liggen al de kiemen van ons zielsverdriet voor Hem naakt en geopend.

Maar op die wijs zal een mensch nooit het lijden van den Zoon van God verstaan.

Wel gaat er van dat kruis een hartaangrijpende, zielontroerende sprake van bittere versmelting der ziele en verkwijning des harten uit.

Zonder te kunnen zeggen waarom of hoe, tast ons besef, en gist ons instinctief gevoel wel, dat er in Gethsémané, op Gabbatha en op Golgotha door diepten van smart is gewaad, zooals die nergens elders, zooals die door geen ander dan door Jezus doorworsteld zijn. Maar toch, we doorzien het niet, het blijft ons een niet te doorgronden mysterie.

Als er zoo'n uitroep komt: „Vader, Vader, laat dezen drinkbeker voorbij gaan!"; als we dat klagen beluisteren: „Nu is mijne ziel geheel bedroefd tot den dood toe"; als hij voorover stort en het zweet van den angst hem als groote druppelen bloeds uitperelt: als hij kermt: „Mij dorst"; en straks zijn *Lama Sabachtani* voor zijn God schreit, o, dan is het of uit alle diepte ons een stemme toeroept, dat er om Jezus zoo te laten kermen, nooit zoo bang en bitterlijk als door Jezus moet geleden zijn.

Maar daarom kunnen we dit ontzettend lijden nog niet ontleden. Daar kunt ge u nog geen rekenschap van geven, en zeggen: Het lag hieraan of het school daarin.

Vreeslijk is de kruisdood, maar er is toch nog bitterder marteling denkbaar, en als ge leest in uw martelaarsboek van martelaren wien men het vel van het aangezicht en van de borst heeft afgestroopt, en ze toen met het ontvelde vleesch bij een wespennest heeft geplaatst, en zooveel meer als dit zwarte boek der smarten ons meer te verhalen heeft, o, dan zoudt ge toch oneerlijk voor uw hart zijn, zoo ge niet toestemdet, dat er lichamelijk, voor wat lichaamspijn aangaat, nog wel bitterder dan op Golgotha is geleden.

Daar ligt het dus niet in.

Dat was het niet.

Ook dat telde wel zeer zeker meê, en maakte er een bitter deel van uit. Maar toch, zoo er niet anders in dien drinkbeker ware geweest dan te sterven, gelijk die moordenaar aan het kruis naast hem stierf, nooit zou het lijden uws Heeren *het lijden* bij uitnemendheid, het *inbegrip* van alle lijden, het alle smart in zich besluitende en zeer verre overtreffende lijden zijn geweest.

En toch dit was het.

Hoor maar dat roepen in Psalm 42 : „o, Mijn God, al uw golven en al uw baren gaan over mij heen!"

Dit nu is bij geen mensch zoo.

Dit was ook niet zoo bij den Psalmist. Wat hij zong, zong hij van zich zelven zeer zeker, maar verdiept in het lijden van den Messias. Het was „de geest van Jezus die in hem betuigde en te voren beduidde het lijden dat op Jezus komen zou."

Twee, drie slagen van de golven des Heeren tegen ons moede hoofd zijn voor een gewoon menschenkind meestal reeds genoeg en te over, om het hoofd te doen neerzijgen, dat het zich boven geen golfslag meer verheffen kan.

Maar *al* Gods baren en *al* de golven des Heeren, wat menschenkind zou er geweest zijn, dat zijn hoofd daaronder had kunnen ophouden en daartegen de borst kon hebben ingestrekt.

Al de golven en *al* de baren des Almachtigen, het is iets zoo ontzettends, zoo onbeschrijflijks, om niet uit te spreken.

Al het doen des Heeren is oneindig, en oneindig ook zijn de deiningen van zijn golven en van de baren zijns toorns. Oneindig is het altoos weer opkomen van nieuwe golven, en oneindig is de eindelooze golfslag waarmeê ze in alle breedte en lengte worden uitgeslagen.

Er kookt en brandt in die schuimende baren een gloed, een ijzingwekkende gloed van eeuwige verbolgenheden.

Ge merkt er den aanvang niet van en ge kunt er geen perk of einde van ontdekken.

Aan de zee, die haar golven op onze stranden doet dreunen, heeft de Heere HEERE nog een maat gesteld, die ze niet zal overschrijden.

Maar deze oceaan kent zelfs zulk een perk niet.

Zijn diepten ruischen tot in de kolken van den eeuwigen dood.

Wat er dan van tegen het hoofd opspat, zijn de schuimvlokken en droppelen. Maar de slag, de dreunende slag dier baren, en het alles wegsleurend en voor zich uit stuwend geweld dier golven, neen, bij al wat heilig is, dat heeft nooit een eenig menschenkind doorstaan.

Want dat te doorstaan, dat was nu juist de diepte van Jezus' lijden.

Dat eindeloos diepe en oneindige breede in zijn verkwijning, dát was nu juist de ondoorgrondelijke verborgenheid van de smarten, die den Man van smarten overkomen zijn.

Hij zonk tusschen de afgronden weg. Bij het zinken in dien afgrond hoorde hij reeds van verre het ruischen en dreunen van

de felbewogen wateren. En toen ging het in de diepte. En toen sloegen de golven en baren hem tegen de borst en over het heilig hoofd. En toen was het golf na golf, de ééne baar niet weg of de andere volgde weêr.

Eeuwig diep, zoodat geen mensch en geen engel er iets meer van verstond, of van vatte, of er door deernis in meê kon lijden.

Zoo nameloos diep, dat God het nog alleen wist, en uw Jezus het doorzwoegde.

Al die last des toorns Gods tegen de zonde van al het menschelijk geslacht.

Ook tegen uw, ook tegen mijn zonde; ook tegen de zonde onzer kinderen.

o, Diepte der erbarming dat er van zulk een toorn, waaronder wij eeuwiglijk hadden moeten verzinken, toch nog door genade redding kwam.

Maar ook, o, diepte der onheiligheden, dat zoo diep de Zoon des menschen in dien stroom van vloek en bange benauwing moest ondergedompeld, opdat er één, een enkel zondaar voor den heiligen God zou kunnen bestaan.

VII.

„Bad te ernstiger."

> En in zwaren strijd zijnde, bad hij te ernstiger. *Luk.* 22 : 44.

Bidden is een kunst. Een heilige kunst, die zeer weinig gekend wordt. Een kunst, die alleen de Heilige Geest u leeren kan, en die de Heilige Geest *alleen* aan Gods uitverkorenen onderwijst.

o, Er is bijna niets uitdenkbaar, waar zooveel over gepraat en zooveel van vertoond wordt, en waar het zoo weinig wezenlijk toe komt, *als het echte bidden.*

En dat nu de kinderen der wereld hier zoo overheen loopen, dat begrijpt men nog. Immers zij vatten er den diepen aard niet van. Voor hen is het een vroom sieraad van het edeler leven. Meer kennen ze er niet van. En zoo is het natuurlijk, dat ze dit sieraad er gedurig bij te pas brengen, als er iets geroerd moet in het hart.

Maar droever is het, dat ook het Christenvolk zich hier zoo aan te buiten gaat. En toch ook dát is maar al te waar. Telkens en altoos weer hoort men verhalen, dat er gebeden is, en of men voor u bidden zal, en dat men zich aanbeveelt in den gebede. En zoo is dat vragen: „Broeders, bidt voor mij!" bijna een vast

slot van allerlei toespraken en allerlei geschrijf geworden, zonder dat er ernst achter steekt of het er toe komt.

Och, het Christenvolk is zoo ongeestelijk.

Want wat wilt ge met al dat bidden voor elkander? Of weet ge dan niet, dat ge om voor iemand te bidden, *hem eerst op uw hart moet gelegd hebben?* Dat dan eerst *de liefde* voor hem u prikkelen en dringen moet? En dat bidden voor een ander een nog dieper gebedstoon vraagt?

En daarom wat soberder, wat stiller, wat heiliger en daardoor schuchterder en teederder met dat bidden voor elkander zijn, het zou aan ons gebed geen kwaad, maar eer aan uw bidden goed doen.

Doch in dat uitwendig, oppervlakkig roepen van „broeders, bidt voor mij," ligt niet de eenige zonde onzer gebeden.

Veel gebedszonde ligt er ook in, dat we voor ons zelven zoo *onernstig* bidden.

Niet alsof het gemeene gebed bij spijs en drank, bij het opstaan en slapengaan, of bij onze samenkomsten deswege verwaarloosd mocht.

Wie dat waant, kent 's Heeren weg niet. Maar toch verder nog van 's Heeren weg is hij, die geen oog heeft om te weenen over de minheid van ons bidden en den lagen stand van de aanroeping des Heeren in gebeden die we saâm doen.

o, Hoe veel en hoe lang wordt er niet soms gepreveld zonder dat van de honderd die de handen vouwden meer dan tien ook maar even hun ziel tot God verhieven. Wat loomheid en dofheid bij dat bidden! Wat verstrooiing van den geest en wat invallende storende gedachten! Dan zijn er soms duizend en meer Christenen bijeen, en ge ziet aller hoofd gebogen, en het heet dat allen bidden, maar zóó jammerlijk is onze toestand, dat het al veel is, en ge al dankt, zoo ge een enkel maal een geloofswerkzaamheid voor half den duur van zulk een gemeen gebed hebben mocht.

En nu bij ons privatelijk bidden is het natuurlijk niet zoo erg. Wie in zijn eentje zijn knieën buigt is allicht opmerkzamer, er meer bij, meer in een stemming der gebeden, maar toch ook daarbij blijft *onernstigheid* de zonde die ons weer telkens aankleeft.

Zoo midden uit het leven plotseling voor God te verschijnen. Opeens uw ziel los te maken van wat om u heen is. Van een gesprek dat u boeide, van een boek dat ge laast, van een tijding die u zorg inboezemde, en zoo zonder overgang voor de eere van Gods naam en van zijn Koninkrijk smeekende te zijn, — het is voor een kind van stof en voor een armen zondaar dan ook zulk een ontzettende spanning, en vandaar dat gedurig weer opstaan van ons bidden, dat we boos op ons eigen hart zijn: op dat hart dat

weer te afgetrokken was, om zielsinnig tot den Heilige te naderen.

Ernst spant in, en ook om ernstig te kunnen bidden moet een ziel zich in willen spannen.

Op school moet een kind dat inspannen van zijn geest ook leeren. En het is reeds, o, zooveel gevorderd, als ge een pasbeginnend kind er toe brengen kunt, om zijn gedachte bij iets bij te houden, op iets te zetten, en voor iets in te spannen.

En zulk een school nu moeten we ook in ons bidden doorloopen.

Merk het van uw Jezus in Gethsémané op, zelfs van hem staat er zoo met nadruk: „En Jezus in zwaren strijd zijnde *bad te ernstiger*."

Ge voelt, dit kan bij uw Jezus niet zeggen willen, dat hij, vooral op zulk een oogenblik, eerst *zonder* ernst, gedachteloos, bad. Maar wel duidt het aan dat ook de Heere Jezus bij het bidden de ziel *opzettelijk spande*, om te inniger te bidden; en dat hij, naar gelang de strijd banger en heftiger wierd, die spanning zijner ziel *te sterker* maakte, om te vaster in zijn Vader te liggen.

Letterlijk staat er dan ook dat de Heere „*met meer uitstrekking zijner ziele bad;*" en dit woord geeft recht goed weer, wat ernst in het bidden is.

Als iemand met u spreekt, wilt ge dat iemand u aanziet, en niets hindert u sterker, dan dat iemand onder het spreken met iets anders bezig is, en doet als zag hij u niet.

En zoo nu is het in veel hooger mate nog met den Heere HEERE.

Ons bidden is spreken met het Eeuwige Wezen; en dat kan niet, of de ziel moet met Hem bezig zijn; Hem aanzien; Hem zoeken; naar Hem uitgaan; en daartoe uitgaan uit zichzelven.

Hoe meer ge in het gebed *in u zelven* blijft, hoe slechter uw bidden; en omgekeerd, hoe meer ge u zelven kwijt raakt, en naar uw God uitgaat en met Hem bezig zijt, hoe inniger de uitgieting uwer ziele zal zijn.

De ziel moet *opgeheven;* de ziel moet *uitgestrekt;* de ziel moet *uitgebreid* naar den Troon der genade.

En daarom hoe sterker de uitstrekking der ziel wordt, des te hooger klimt uw ernst, en des te meer krijgt uw bidden iets van het echte gebed.

En dit komt niet door een inval, of door een plotselinge aangrijping, maar is voor zondige wezens eene zaak van *oefening*.

Evenals ge aan uw oog en aan uw oor en aan het tastgevoel van uw vingertoppen een fijner scherpte kunt geven door oefening, zoo ook kunt ge uw ziel wennen om door oefening tot sterker geestelijke gebedsspanning bekwaam te zijn.

Niet natuurlijk, alsof die oefening het deed. Dat nooit. De drijving, de uitgang, de stoot en de gloed in het gebed, is altoos, zoo het echt is, *Geesteswerk*, en komt daarom aanvankelijk zelden anders op dan in geestelijken strijd en worsteling en aanvechting, dat het zoo bang wordt, dat we ons uit angst aan den Eeuwige vastklemmen.

Maar wie veel met den pijl schoot en vingeren oefende mikt juister en treft beter het wit.

En zoo ook is het met het opgaan onzer gebeden naar den Eeuwige.

Ook daartoe moet de ziel geestelijke gewendheid, geestelijke geoefendheid bezitten; de wil om te bidden moet den drang om te bidden heiligen en sterken; er moet ernst zijn om te onderdrukken wat opkomen wil, om ons gebed te verstoren; zin en bedoelen om met de opheffing der ziele in de tente te verkeeren van onzen God.

Een pasbeginner houdt het stille eenzame gebed geen vijf minuten uit. Een ingeleid en geoefend kind van God kan soms een half uur en langer bidden. Niet omdat het in die lengte bestaat, maar omdat de ziel al biddende doorbidt en zich inbidt in de zalige gemeenschap zijns Heeren.

En immers elken dag één half uur voor de samenspreking met den Heilige te hebben, is het wel te veel?

En daartoe nu is het uitgangspunt „ernst," of zooals Lukas het letterlijk noemt: macht om de ziel uit te strekken tot naar boven.

Eerst ernstig.

Dan ernstiger.

En zoo wint het bidden en wordt het een zaligheid der ziele; een genieten van iets dat u wandelingen daarboven geeft; een verstoken zijn in Zijn heilige hutte!

VIII.

„Kunt gij niet één uur met mij waken?"

> En hij kwam tot de discipelen, en vond ze slapende, en zeide tot Petrus: Kunt gij dan niet één uur met mij waken?
>
> *Matth.* 26 : 40.

Ook in Jezus' leven was het een op- en neergaan tusschen pool en tegenpool.

De eene maal ontwijkt en mijdt hij zijn jongeren, om, heel den nacht door, alleen in het gebed op den berg te zijn. En de andere

maal stemt de eenzaamheid Jezus zoo angstig, dat hij rust in het bijzijn van zijn jongeren zoekt.

Op zichzelf een uiterst gewoon verschijnsel, dat in ieders leven voorkomt. Als het leven te veel van u gevergd heeft, en de „zenuwen" overprikkeld zijn, wordt ten slotte het bijzijn van „den trouwsten vriend" een hinder, en snakt ge naar het oogenblik, dat ge u stil en eenzaam kunt terugtrekken in uw verborgenst vertrek. En, omgekeerd, als, terwijl ge alleen waart, angst u overviel of een schrik u om het hart sloeg, was uw eerste opwelling, drang en aandrift om iemand te roepen, die tot u mocht komen, of, kon dat niet, dan om de eenzaamheid uit te vluchten, en ontspanning voor uw angst te zoeken in het vertrek waar de anderen bijeen waren.

Vreemd doet het ons alleen aan, zoo we van soortgelijke verschijnselen in het zielsleven van onzen Heiland vernemen.

Aanbiddende eerbiedigheid neigt er steeds toe, om zich Jezus als geheel verheven boven deze wisseling der aandoeningen voor te stellen.

„Als de Heidenen woeden en de volken ijdelheid bedenken, en de vorsten en koningen der aarde zich opstellen tegen den Heere en zijn Gezalfde", dan heet het in den tweeden Psalm, dat God de Heere, in de ruste zijner majesteit nederziet (joosjeeb), en met Goddelijke satyre deze woede van Satan en zijn satellieten bespot en belacht.

En zoo ongeveer zoudt ge wanen, dat ook uw Heiland tegenover de booze machten van vloek en dood had moeten staan.

Zooals de Heere in een onweder tot Job van het paard zegt, „dat het de vreeze belacht", of gelijk ge van helden in den krijg leest, dat ze met volslagen doodsverachting, tegen het vuur van den vijand instormden, zoo zoudt gij willen, dat ook uw Jezus met een Goddelijk heroïsme over Gethsémané én Gabbatha en Golgotha én over de donkerheid van het graf getriomfeerd had.

Of ook, als ge het heroïsme van den in bloed zich badenden krijgsman nog te onheilig vindt, om het in de worsteling van uw Heiland te zoeken, voor het minst zoudt ge dan toch het geloofsheroïsme van den martelaar in hem verwacht hebben, een sterven voor de zake Gods met een lofpsalm op de lippen.

In de woestijn, bij de verzoeking, dáár beantwoordt Jezus geheel aan uw gespannen verwachting. Daar treedt hij *alleen* den wijnpersbak zonder dat een enkele klacht hem ontglipt. Daar is het één triomfeeren over Satan in drie aangrijpende stadiën, en als eindelijk Satan afliet, is het de aftocht van den gewonden tijger die afdruipt voor de majesteit van den Leeuw.

Maar zóó is het op Golgotha, zóó is het vooral in Gethsémané *niet*.

Het „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten", evenals het roepen: „Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest", verraadt in niets den heldenmoed als grondtoon van zijn gemoedsstemming. En als ge uw Heiland in Gethsémané bijna bezwijken en inzinken ziet, zoodat een engel hem bij moest staan, om hem te sterken, dan bekruipt u bijna de wensch, dat dit pijnlijk tafereel niet mocht zijn voorgekomen; dan verstaat ge dit „afbidden van den drinkbeker" niet, ook al volgt er op: „Niet mijn wil, maar uw wil geschiede"; en als dan ten slotte uw Jezus, tot zijn jongeren teruggekeerd, klaagt: „Kunt gij dan niet één uur met mij waken?" wil het, al staat het er nog zoo duidelijk, ternauwernood bij u in, dat uw Heiland dit in ernst klaagde, en metterdaad aan het vertroostende bijzijn van zijn jongeren behoefte had.

Zij die in Jezus niet „het Lam Gods", maar den „martelaar" eeren, geraken bij Gethsémané dan ook in pijnlijke verlegenheid.

Bij Stephanus is geen oogenblik ook maar een zweem van inzinking of bezwijking. Hem blonk het gelaat als met engelenglans. En zonder dat een klacht hem over de lippen komt, vangt hij de ruwe brokken steen, die men naar hem toeslingert, op met een borst waarin niets dan geloofsmoed tintelt.

In het teeken van den martelaar gezien, is Stephanus de meerdere, en wordt het beeld van den stervenden Jezus veeleer door een donkere schaduw gedrukt.

In dat teeken van den martelaar moogt ge dan ook uw lijdenden en stervenden Heiland niet plaatsen, of ge doet aan het karakter van zijn lijden en sterven geweld aan.

Door wat kracht heeft én Stephanus én na hem elk martelaar getriomfeerd? Immers door de kracht die Jezus in hun ziel uitstortte. De martelaar lijdt en sterft, met Jezus achter zich, met Jezus bij zich, met heel de ziel rustende in Jezus' sterven, wetende dat saam Gethsémané met Golgotha, voor nu en voor eeuwig, Satan de tanden heeft uitgebroken.

Alleen het Kruis van Golgotha verklaart u de houtmijt en den brandstapel, want op dien brandstapel is het niet de martelaar, maar Jezus die *in* den martelaar, triomfeert.

De martelaar staat niet voor den muur, maar gaat in door de bresse, die Jezus, hij alleen, en hij voor allen, in dien muur geslagen heeft.

Zij volgen achter hem, en zien voor het geloofsoog, hoe hij alle vijanden voor zich deinzen en vluchten deed.

Hoe dan met dien martelaar uw Heiland zelven te vergelijken?

Hem, die alleen tegenover de nog ongebroken macht van vloek en dood stond. Hem, voor wien, toen hij toetrad, nog geen steen

van den muur was losgebroken, en die alleen, en van allen verlaten, er de bresse in moest slaan.

Hem die geen Heiland achter zich had, om met zijn schild hem te dekken, maar die *zelf de Heiland was*, en die met eigen hand het schild moest opheffen, dat *allen* dekken zou.

Hem, die wel verre van op het Kruis van Golgotha, gelijk elk martelaar, te kunnen terugzien, zelf dat kruis beklimmen moest, om er de zonde der wereld op te dragen.

Geheel de gedachte, om in Jezus den martelaar te zien, is dan ook zoo valsch, als het zich slechts denken laat.

Uw Jezus *is* niet de martelaar, maar hij *maakt* den martelaar, en het is door zijn op Golgotha gewonnen kracht, dat uw Jezus den martelaar *doet triomfeeren*.

En ziehier nu de tegenstelling: De martelaar scheidt zich *van de menschheid af*, om zich als een offerande Gode op zijn altaar toe te keeren, maar uw Jezus gaat vloek en dood tegen in de nauwste en innigste verbinding juist *met onze menschelijke natuur*.

De martelaar overwint door den band met zijn menschelijke natuur in den moed des geloofs te verbreken. Zijn moeder, zijn vrouw, zijn kind, hij snijdt het alles van zijn hart af. Uw Jezus daarentegen kan uw Heiland niet zijn, of hij moet tot in de diepte van vloek en dood *dat menschelijke* juist met zich dragen.

De martelaar sterft voor Jezus, maar uw Jezus sterft, om de zonde der wereld te dragen. Hij kan, hij mag, wat des menschen is, niet aan den ingang van Gethsémané achterlaten. Hij moet het met zich nemen. Hij moet het uit Gethsémané, over Gabbatha, naar Golgotha dragen. Hij kan onze menschelijke natuur, en, in de aankleving aan die natuur, onze zonde, geen oogenblik loslaten, of hij houdt op onze Heiland te zijn.

Jezus zit, als we ons eerbiediglijk zoo mogen uitdrukken, aan de gevallen menschheid vast, en moet den zondaar, met wiens leven zijn eigen leven dooreengestrengeld is, heel den langen lijdensweg met zich sleepen.

Als Jezus zich in zijn lijden en sterven zóó tot zijn God had opgeheven, dat hij ons verloren had, dan waren we ook verloren geweest. En dan alleen kon hij onze Redder, onze Goël, onze Heiland zijn, zoo hij, door vloek en dood henen, ons bij zich hield, ons met zich droeg en zoo onze zonde torste.

En dat nu deed hij *niet* in de gedachte, niet in de voorstelling, maar in de *realiteit*.

Hier was niet het *Woord* als woord, maar het Woord *vleeschgeworden*.

Het raadsel lag in zijn aanneming, niet van ons beeld, noch

van onze gedachtenwereld, maar in de aanneming van *onze menschelijke natuur.*

Door die menschelijke natuur, die hij zelf aannam, omklemde hij ons in onze zonde.

En daarom moest én vloek én dood in die menschelijke natuur, en in al de diepte van die menschelijke natuur, geleden worden.

De martelaar snijdt zijn menschelijke natuur af, maar Jezus moest juist én lijdend, én stervend, *in die menschelijke natuur verzinken.*

En zoo gaat, vooral over Gethsémané, het licht op.

Gij wildet, dat Jezus al het menschelijke aan den ingang van den hof had afgelegd, en als Zone Gods in zijn heldenmajesteit geschitterd had, maar wat *moest* geschieden, was juist omgekeerd, dat hij nauwer dan ooit, juist bij het ingaan van den hof, die menschelijke natuur naar zich toetrok, en, als we ons zoo mogen uitdrukken, zoover het maar kon zijn Godzijn, zijn Goddelijke natuur, zijn eeuwig Zoonschap, achter die menschelijke natuur liet schuilgaan. Het moest ten slotte komen tot „een geheel van God zich verlaten gevoelen," om juist daardoor de aansluiting aan onze menschelijke natuur, aan onze schuld en onze zonde volkomen te doen worden.

En daarom sterft hij, niet als de martelaar, en niet als de held, die zich boven het menschelijke verheft, maar als „*het Lam Gods*, dat de zonde der wereld wegneemt".

Als het *Lam*, — van den held, van den martelaar juist het tegenbeeld.

Verzonken, en nog dieper dan ooit in onze menschelijke natuur verzinkend, gaat hij de worsteling tegen met den klaren vloek en den ongetemperden dood, en werpt hij zich in de armen der volkomen vernieling waarmeê Satan op die menschelijke natuur aanvalt.

Zooals Satan den rampzalige in den eeuwigen dood aangrijpt, zoo greep hij Jezus aan, niet als Zoon van God, maar als Zoon des menschen. Sterker nog. De macht van vloek en dood, die Satan anders over duizenden rampzaligen verdeelt, die trok hij als in één bundel, centraal, op Jezus saam, en daaronder poogde hij Jezus te verpletten.

En daartegen nu kon en mocht uw Jezus niet anders worstelen dan door den tusschenschakel van zijn *menschelijke natuur.* Dat menschelijke mocht geen oogenblik weg. Dat menschelijke moest er midden tusschen in blijven. Dat menschelijke moest in zijn volle openbaring uitkomen. En dat is het: „Vader, of deze drinkbeker mocht voorbij gaan!"

En daarom moet een engel hem komen sterken.

Zooals het fijnste menschelijk gevoel het voelen zou, zoo moest uw Jezus het gevoelen. Al wat in de menschelijke natuur aan angst en siddering kan opkomen, moest door zijn hart gaan. Niets, niets van dat menschelijke kon, of mocht, hem gespaard worden. Geen druppel uit den beker van het menschelijk-angstige mocht hem verschoond worden.

En nu, bij die zielverterende worsteling mocht niemand bij zijn. Zelfs zijn drie intiemste jongeren moest hij op een afstand laten. Dien wijnpersbak moest hij ganschelijk alleen treden. In drie bange golfslagen moest die doodelijke benauwdheid over zijn hart gaan.

Maar na elken golfslag was er een heilige pauze.

En in die pauze dorstte het menschelijk gevoel in Jezus naar menschelijke sympathie. Hij liep terug naar zijn drie getrouwen. *Zij* zouden hem ten steun zijn.

En toen, in zoo ontzettend oogenblik, toen de worsteling tusschen hemel en aarde, tusschen God en Satan, voor alle eeuwen beslecht werd, te merken, dat zelfs zijn drie getrouwsten hier niets van ontwaarden, niets van gevoelden, dat ze niet eens wakker waren gebleven, maar in slaap waren verzonken, zeg zelf, voelt ge niet, wat dát voor uw Heiland is geweest?

En verstaat ge dan nu niet, beter misschien dan bij het eerste lezen, dien schreienden weemoed der ziele, die zich uitsprak in dat korte zeggen: *Kunt zelfs gij dan niet één uur met mij waken?*

IX.

„Om den arbeid zijner ziele."

Om den arbeid zijner ziele zal hij het zien, en verzadigd worden.

Jes. 53 : 11*a*.

In Jesaja's aangrijpende profetie van den „Man van smarten", spreekt *tien* verzen na elkander eerst de *kerke Gods* van het lijden, dat om harentwil op Messias komen zou: „Hij is om *onze* overtredingen verwond, en *onze* smarten heeft hij gedragen."

Maar daarna volgt in *twee* verzen, en wel in de slotverzen, heel iets anders. Niet wat de kerk van haar Redder, maar hetgeen God zelf van den Middelaar zegt: „Door zijne kennisse zal *mijn knecht* er velen rechtvaardigen."

En tusschen die *beide* stukken, van wat de kerk *belijdt* en hetgeen God *belooft*, komt terstond dit verschil uit, dat de kerk

er toe neigt om op het lijden des *lichaams* te blijven staren, terwijl God zijn kerk wijst op wat Jezus leed *in de ziel.*

Bij de kerk heet het in haar belijdenis: „Als wij hem *aanzagen*, was er geen *gestalte* dat wij hem zouden begeerd hebben, en als een lam werd hij ter *slachting* geleid."

Maar de Heere betuigt: „Om den *arbeid zijner ziele* zal hij het zien en verzadigd worden. Door zijne *kennisse* zal mijn knecht er velen rechtvaardigen."

Voor de kerk aller eeuwen, en ook voor ons, een Goddelijk vermaan, om bij elk inleven in het lijden van Jezus tegen die eenzijdigheid van onze menschelijke neiging op onze hoede te zijn, niet in het uitwendig lijden van Jezus *al* zijn lijden te zien, en steeds door wat voor oogen is door te dringen tot het lijden dat hij leed *in de ziel.*

Licht valt dit niet.

Schilderstuk en plaat, kermend lied en roerende beschrijving van wat op Golgotha *gezien* is, boeide sinds eeuwen het oog van wie door liefde en geloof aan den Man van smarten hing: aan het Kruis, dat men als voor oogen zag; en aan wat op dat Kruis, onder het vergieten van het heiligst bloed, in het uitwendige geleden werd.

Zoo ooit dan moet hier het gevoel spreken, en bij verreweg de meesten wordt het gevoel dra sentiment, om ons te vangen in wat de verbeelding schouwt.

Dat spreekt de menigte toe. Daar staart het kind op. De vrouw wordt er stil door. Wie nog gespeend is aan geloof, neigt hier toch tot bewondering. Ook tot het medelijden van het door zooveel wreedheid geërgerd gemoed.

Ook is in de prediking veel roerends te teekenen en af te schilderen, want wat voor oogen is leent zich vanzelf tot vertolking in het hart-aangrijpend, ziel en zinnen meesleepend woord.

En zoo dreigt het Kruis veruitwendigd te worden, in den Man van smarten de martelaar op den voorgrond te treden.

En toch moet die aandrift getemperd, moet aan dien zinlijken trek weerstand geboden.

Hoor maar wat de Heere u toeroept.

Het komt ten leste op het diepste aan, niet op wat voor oogen was, maar op wat geen oog bespied heeft.

Het diepste lijden was: *de arbeid zijner ziel.*

Het kost uw ziel inspanning om in dien *arbeid der ziele* van uw Jezus in te dringen.

Mysterie stapelt zich hier op mysterie!

Wat was, wat is Jezus' ziel?

Reeds stuit ge op een raadsel, zoo dikwijls ge aan uw eigen ziel denkt. Waar is die? Zeer zeker *in* u; maar ontleed uw wezen en ge vindt ze niet. Ze schuilt, om alleen haar werkingen u te toonen. Ook voelt ge uw ziel in u. Maar zelve blijft ze u een mysterie. Eens scheidt ze uit den aardschen tabernakel, maar hoe en waar ze dan zijn en bestaan zal, gist ge niet. En nog minder verstaat ge het, hoe ze daarna weer met uw lichaam zal hereenigd worden.

En al ziet ge van die latere raadselen ook af, nu reeds in het heden blijft uw ziel een raadsel voor uzelven. Wat is uw ik in onderscheiding van uw ziel? Uw ik is iets anders dan uw ziel, want ge spreekt van: *mijn ziel*, en gij zijt het die *ziel* én *lichaam* bezit. Het een gaat dus in het ander niet op. Uw *ik* is van uw *ziel* onderscheiden. Maar hoe, en in hoeverre, en waardoor? Altegader nieuwe raadselen, nieuwe vragen, altoos weer opkomend uit het ondoorgrondelijk mysterie van uw eigen wonderbaar wezen.

En nu bij Jezus.

Zijns ook was een menschelijke ziel. Hierop mag niets afgedongen. Maar die ziel bij Jezus is nog veel meer dan bij ons van zijn innerlijk *ik* onderscheiden. Haast zoudt ge zeggen, voor hem was de ziel een natuurlijk gewaad, dat het Goddelijk *ik* aantoog.

Hij was en bleef God, en nochtans sprak zijn *ik* ons toe uit het voorportaal van een ziel aan onze ziel gelijk.

Een nog dieper zin en ondoorzoekelijk mysterie!

En in die ziel heeft uw Jezus geleden, gezwoegd, gearbeid. Ook wel in zijn lichaam, want hij leed naar zijn volle menschheid. Maar dieper, banger toch nog in zijn ziel. In die ziel was de eigenlijke spanning. Daarin is doodende benauwdheid doorworsteld. In de ziel was de oorzakelijke arbeid, waarvan het lijden naar het lichaam slechts de uitstralende nawerking gaf te aanschouwen.

Mij dorst, was hard, maar ge gevoelt het, met dat andere: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?" was dat klagend roepen om een druppel vocht, die zijn tong mocht verkoelen, ook zelfs van verre niet te vergelijken.

Jezus leed voor het oog, zoodat ieder het zag, want de kruisdood was een schrikkelijke dood, en het gevoel voor pijn moet in uw Jezus voorbeeldeloos teeder zijn geweest.

En toch doodelijke pijn is ook door andere menschenkinderen, is door meer dan één martelaar zelfs onder veel wreeder marteling geleden.

Maar wat niemand als uw Jezus leed, was de diep doorvlijmende, de doodelijk wondende smart zijner ziel.

Daardoor, door dien *arbeid der ziel* is Golgotha ganschelijk eenig.

Nooit door ander lijden geëvenaard. Voor geen vergelijking met ons bitterst lijden ooit vatbaar.

En deswege kwam om dat lijden der ziel de alles te boven gaande glorie.

Om den arbeid zijner ziel zal hij het zien en verzadigd worden, zal hij en hij alleen de velen rechtvaardigen, en zal Ik hem een deel van velen geven, dat hij de machtigen uitdeele als een roof.

En dat alles alleen om dat éene, omdat zijn ziel den ontzettenden arbeid doorworsteld heeft.

Bij den martelaar is dit heel anders. Diens ziel jubelt en triomfeert nog, als reeds de zengende vlammen tegen het lijf opslaan, en de rook hem wil verstikken. Lichamelijk is zijn lijden hard, maar zijn ziel geniet. Hoe menig zong niet op het schavot nog een lofpsalm.

En daarom lag er achter den brandstapel geen Gethsémané. Dat Gethsémané heeft alleen uw Jezus gekend. En in dat Gethsémané heeft hij geklaagd, niet over de dreigende smart van het lichaam, maar over zijn ziel, over den weedom die zijn hart brak. *Mijn ziel is geheel bedroefd tot der dood toe.*

En in die worsteling der ziel, daarbij zag hij naar hulp van zijn jongeren uit. „Kunt gij niet één ure met mij waken?" En in die zielsangste drong het bloed hem uit de poriën. En in dien arbeid, dien doodelijken arbeid der ziel, heeft God hem ondersteund met zijn heiligen engel.

Hier ligt dus iets veel ontzettenders achter.

Of hoe zou, waar de mensch die een martelaarsdood tegengaat, enkel door genade, zelfs alle vreeze des doods te boven komt, ja zelfs de held op het slagveld, soms het uitschreeuwend van moed en geestdrift, den dood in de kaken loopt, hoe zou daar uw Jezus zwakkelijk te kort zijn geschoten, om het sterven, om het pijnlijk sterven aan te durven, hij die de kroon reeds zag, die hem tegenblonk, en wist dat de geopende arm des Vaders hem wachtte.

Neen, die *arbeid zijner ziele* was heel iets anders.

Niet als God leed hij. Naar zijn Goddelijke natuur was hij voor lijden ongenaakbaar. Maar God zijnde, leed hij in de menschelijke ziel, die hij aangenomen had; evenals gij, in de ziel van zondig ziektegif vrij, nochtans onschuldig met het gif der zondeziekte die uit de vleeschelijke zonde opkomt, in uw lichaam kunt besmet worden.

In zijn ziel was niet maar een opwelling van liefde: want liefde is geen lijden. Noch ook alleen een aandrift tot gehoorzaamheid aan den Vader, want gehoorzaam zijn maakt blij. En ook niet alleen de heldenmoed des geloofs, want heldenmoed doet jubelen.

Neen, uw Jezus had in zijn ziel met uw zonde te doen. Niet zoo, dat hij alleen aan uw zonde *dacht*, en de *intentie* had om er voor te sterven, maar zoo dat hij *in zijn ziel uw zonden droeg*.

Een mysterie, het zij u toegegeven, maar dat ge daarom noch wegcijferen noch veruitwendigen moogt.

Jezus *droeg* de zonde, en zonde *dragen* is het voelen, het ondergaan, het lijden van den toorn Gods die er tegen uitgaat. *Den toorn Gods*, zooals onze Catechismus zegt, *tegen de zonde van ons gansche menschelijke geslacht*.

Niet als een optelsom, de zonde van a + b + c. Maar, omdat hij onze tweede Adam, ons tweede Verbondshoofd was, de geconcentreerde zonde van heel ons geslacht. *De* zonde als schrikkelijke kiem van *alle* zonde. Het gif op zijn sterkst. De zonde in haar helsche wezen. Van alle zonde de innerlijke demonische saamvatting. En daartegen ingaande de volstrekte toorn van Gods heilige majesteit, op zijn ziel inwerkende met dood-, eeuwigen dood-ademenden vloek.

Dat was zijn zieleangst, dat zijn doodelijke zielsbenauwing, dat het zwoegen zijner schier bezwijkende ziel, waarin hij het ten slotte voelde, niet dat hij als God van God losscheurde — dat kan in eeuwigheid niet — maar dat zijne ziel van God losbrak, en God zijn ziel losliet, en hij het voor alle duivelen en engelen uit moest klagen: *Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten!* Eli, Eli, lamma sabachtani!

En dit ging door tot in den dood.

Niet een dood als het sterven van Gods kind, als in doorgang tot het eeuwige leven.

Maar een verzinken in de diepte van den eeuwigen dood, waarin alle schepsel voor eeuwig zou verzwolgen en bezweken zijn, en waaruit hij alleen op kon komen, omdat de Vader hem met zijn almachtigheid hield, en hij, zelf God, den dood te sterk was, zoodat de dood hem niet *kon* houden.

En daarom kon zijn ziel niet verkwikt worden, eer het uit was; eer in den eeuwigen dood de zonde der wereld die hij droeg, weer van hem gleed.

En toen was zijn ziel vrij.

En toen zag hij het aan den arbeid zijner ziel, wat heerlijkheid verworven, wat buit gewonnen was, wat glans zonder eind hem tegenstraalde.

Het lijden des lichaams was er daarom ook wel. En ook dat was naamloos. Maar toch in dat lijden, door het vergieten van zijn bloed, kon alleen de *arbeid zijner ziel* de reddende waardij instorten.

Wat Jezus in *de ziel* leed ging het diepst.

X.

„En sloegen de handen aan Jezus."

Maar Jezus zeide tot hem: Vriend, waartoe zijt gij hier? Toen kwamen zij toe, en sloegen de handen aan Jezus, en grepen hem.
Matth. 26 : 50.

Ons formulier van het Avondmaal zegt het zoo treffend en zoo roerènd: „Waar Hij *ge*bonden werd, opdat wij zouden *ont*bonden worden."

Hij was de Verlosser *van oudsher.*

Wel te Bethanië eerst uren geleden gezalfd door die vrouw, maar *in eeuwigheid* gezalfd van den Vader.

Abels *trooster*, toen deze wegstierf in het door Kain vergoten bloed. Henoch's *bezieler*, toen deze zonder te sterven naar God ging. Noäch's *gerustheid*, toen hij dreef op de wateren van den vloed. Abrahams Goël, Isaäcs borg, Jacobs worstelaar, Davids uitredder, Salomo's wijsheid-bron, drijvende al de profeten, in wie „*de geest van Christus getuigde en te voren beduidde het lijden dat op Jezus komen zou.*" (1 Petr. 1 : 11). Voor al wie God vreesde het Lam dat de zonde der wereld wegdraagt; niet eerst na Golgotha, maar van het Paradijs af, tot op de ure, dat het Kindeke werd neergelegd in de Kribbe.

De Dooper zijn heraut en voorlooper, en toch hij alleen de Verzoener van Zacharias en Elisabeth uit wie Johannes geboren werd. De Dooper roepend: „*Na mij komt* die sterker is dan ik", en toch Jezus straks zelf getuigend: „Eer Abraham was ben ik, en hij heeft mijn dag gezien en is verheugd geworden."

En zoo *wezenlijk* (zij het ook nog niet *werkelijk*) was die Middelaarsactie reeds eer het Woord vleesch werd, dat die Middelaar zelf zeven eeuwen vóór Bethlehem door den mond van Jesaia, den zoon van Amos, getuigde: „De Geest des Heeren HEEREN is op mij, omdat de Heere mij gezalfd heeft, om eene blijde boodschap te brengen den zachtmoedigen. Hij heeft mij gezonden, om te verbinden de gebrokenen van harte, om den gevangenen vrijheid uit te roepen, en den gebondenen opening der gevangenisse. Om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heeren, en den dag der wrake onzes Gods; om alle treurigen te troosten."

Licht daar nu die machtige woorden uit: „Om den *gevangenen* vrijheid uit te roepen, en den *gebondenen* opening der gevangenis." en als ge dan op het Evangelieblad leest, dat de gewapende macht den hof binnensloop waar Jezus in tranen geworsteld had, en dat ze, na eerst geaarzeld te hebben, toch eindigde *met de hand aan Jezus te slaan*, is het dan niet juist wat we bij het Nachtmaal des

Heeren belijden: Hij, onze Jezus, *gebonden* opdat wij die gebonden waren, zouden *ontbonden* worden door hem?

Aan het lijf geraakt te worden, geraakt worden tegen onzen zin, geraakt met geweld, deert en krenkt onze menschelijke eere. Zelfs de jonge vagebond op straat weet daar nog van, als hij tartend en uitdagend een anderen straatbengel, die hem te lijf wil, toesnauwt: „ja, kom eens aan me." En zij het al, dat men onder de ruwere volksklasse niet zoo sterk opziet tegen het handgemeen worden, toch is dat aangeraakt worden ook onder die grovere klanten aanstonds het sein tot verweer. Wie zich aangeraakt voelt, slaat terug, slaat van zich af. En onder fijner gevormden, in wie het besef van menschelijke eere sterker geprikkeld is, geldt de enkele aanraking met de punt van den handschoen aan het gelaat, als doodelijke beleediging.

Onze ziel doordringt heel ons lichaam, en wie aan ons lichaam de hand slaat, raakt immers ons ik, onzen persoon aan; en uit den diepsten grond van onze nieren komt heel ons manlijk gevoel tegen de krenking die in zulk een ongewilde aanraking ligt, in verzet.

Sterker nog golft heel ons wezen tegen die krenking in, zoo overmacht zich aan ons vergrijpt, zoo het niet maar om een aanraking te doen is, maar om beslag op onzen geheelen persoon te leggen, om bezit van ons te nemen, en door vrijheidsberooving de vrijheid van ons menschelijk leven aan te randen.

Maar machtig bovenal grijpt dat voelen van eens anders hand ons aan, als wie het doet, dienaar van het gezag, en verzet ongeoorloofd is; als het een van God bestelde overheid is, die ons gevangen neemt; en alzoo bij de stuitende aanraking, en de gevreesde vrijheidsberooving, zich als derde krenking de smaad van aanklacht, van beschuldiging, van misdaad, en alzoo de aanranding van ons eerbaar karakter voegt.

Dan vliegt niet alleen het bloed ons in het aangezicht om de ongewilde aanraking, en bekruipt ons niet alleen de angst voor den kerker, maar vlijmt ons, meer nog, de schande door de ziel, van alzoo openlijk als boosdoener, als misdadiger, door de straten te worden weggeleid.

En toch, dat alles verdrong zich voor Jezus saâm in dat éene oogenblik, of wilt ge in dit éene zeggen van den Evangelist: *En zij kwamen en sloegen de handen aan Jezus.*

Zij sloegen de handen *aan Jezus.*

Wat ligt in die laatste woorden niet?

Telkens reeds hadden ze Jezus willen vangen, en had het volk

hem willen steenigen. Maar het was telkens geweest, of een ongeziene macht Jezus beveiligde. En dan ging hij ongedeerd midden tusschen hen door, en kwam de teleurgestelde politie terug, en verhaalde hoe zij hem niet had kunnen vangen.

Ook nu was de gewapende macht met bangheid bevangen geweest. Vandaar de groote macht, die tegen Jezus was uitgezonden. Het was „een groote schare, met zwaarden en stokken". Pistolen en revolvers waren er toen nog niet. Anders hadden ze die, welgeladen, in den gordel gestoken. Het was, zegt Johannes, „een bende krijgsknechten" met „agenten van het Sanhedrin". Stellig ver over de honderd man.

Nog zouden ze niet gedurfd hebben, indien Judas' verraad hen niet voor 't onverwachte gevrijwaard had. Judas zou het eerst, zoodra ze kwamen opdagen, Jezus aanraken met de lippen van valschheid, en dan zouden zij aan Jezus de hand slaan.

En zelfs zóó beefden ze nog. Toen Petrus, die Jezus niet begreep, met het zwaard Malchus, een der agenten van het Sanhedrin, raakte, sloeg niemand terug. Ze deden niets. Ze stonden verbluft en verbaasd. En eerst toen Jezus sprak: „neemt mij dan gevangen", toen dorsten ze.

Toen dorsten zij, diezelfde soldaten en agenten, die, duchtende dat Jezus hen met zijn wondermacht verpletteren zou, eerst achteruitgestoven en over elkander heengevallen waren.

Een bijgeloovige schrik!

Ze sloegen de handen *aan Jezus*.

Wat ligt in die enkele woorden niet?

Ongetwijfeld, ook Jezus stond daar als mensch, maar toch zoo anders dan wij er zouden gestaan hebben. Of wat is in òns het gevoel van menschelijke eere, vergeleken bij wat het in Jezus moet geweest zijn? Merkt ge onder ons reeds zulk een verschil van graad tusschen het eergevoel van den daglooner en het eergevoel van den rijk ontwikkelden man, met wat ongemeene, ons onbekende kracht moet dat gevoel, dat besef van menschelijke eere dan niet gesproken hebben in uw Jezus, wiens menschelijke reinheid en hoogheid al ons persoonlijk besef zoo verre te boven gaat?

Vrijheidsberooving, het besef van geen vrij man meer te zijn, en onderworpen te worden aan geweld, en als gevangene te worden weggevoerd, is voor ons reeds een zoo bange gewaarwording, dat de enkele gedachte er aan ons het bloed koud maakt. Maar denk dan in, hoe veel spannender en aangrijpender deze huiverende gewaarwording dan niet voor uw Jezus moet geweest zijn, die, vrijgeboren als niet onzer één, zijn recht op persoonlijke vrijheid heel zijn wezen moest voelen doortintelen?

De schande van als misdadiger te worden aangegrepen en openlijk door de straten geleid, zoodat uw Overheid, die immers Dienaresse Gods is, u, door het geweld dat ze aan u pleegt, voor aller oor aanklaagt, kan *u* reeds zoo grievend door de ziel vlijmen. Maar wat moet het dan niet voor uw Jezus geweest zijn, aldus gevangen genomen en opgebracht te worden, hij voor wien alle schande een bitterheid moet hebben bezeten, die door ons slechts kan worden gegist.

o, Het is zoo, hij heeft ook „die schande veracht", en zijn meer dan engelenonschuld druppelde balsem in die wonde. Ook wist hij het vooruit, en in Gethsémané was ook dit reeds doorstreden. Maar toch nu kwam eerst de *werkelijkheid*, van dit alles, en juist in die *werkelijkheid* ligt de smart, die den indruk er van tot op het uiterste verdiept.

En ga nu niet tusschen die bende en uw Jezus staan, alsof op hen alleen schuld lag, en alsof gij dat gevangen nemen van Jezus zoudt verafschuwd hebben. Die mannen die zich tot dat werk der schande moesten verlagen, waren niet zondiger dan gij van nature zijt. In die Romeinsche soldaten was heel de heidensche wereld, in die agenten van het Sanhedrin heel Israël vertegenwoordigd. Vertegenwoordigd de geordende macht van Rome en Israël saâm; en in letterlijken zin moet dus gezegd, dat heel de wereld hier zich aan Jezus vergreep. Niet omdat ze kwaad wilde, maar omdat ze, door de zonde verduisterd, in Jezus den Christus Gods niet ontdekte, en haar valsche wereldorde, tegenover de orde van het koninkrijk der hemelen wilde handhaven.

Het was de zonde, onzer aller zonde, waardoor ze stelselmatig gedreven en gedrongen werden, en die, in de geordende macht belichaamd, niet kon rusten, eer ze Jezus in haar macht had, Jezus gevangen hield, en Jezus uit haar midden kon doen wegsterven.

O, natuurlijk, *als geloovige* verafschuwt ge die bende.

Nu eenmaal *uw* oog geopend is, en gij in dien Jezus den Zone Gods ontdekt hebt, nu gevoelt ge de ruwheid, waarmeê aan uw Jezus de hand werd geslagen.

Maar dat komt, omdat Jezus u eerst had *ontbonden*.

En zie, juist opdat gij zoudt *kunnen* ontbonden worden, moest uw Jezus zich *laten* binden. Het zelf willen, dat de hand gelegd werd aan zijn heiligen persoon.

XI.

„Ik bezweer u bij den levenden God."

> Doch Jezus zweeg stil. En de hoogepriester, antwoordende, zeide tot hem: Ik bezweer u bij den levenden God, dat gij ons zegt of gij zijt de Christus, de Zone Gods.
>
> *Matth.* 26 : 63.

Niet op zijn woord geloofd te worden, is hard; en er schuilt grootelijks onvoorzichtige hardigheid in, zoo men, met kinderen of met dienstboden omgaande, hun zoo telkens, alsof het de natuurlijkste zaak ter wereld ware, toevoegt: „Dat zegt ge nu wel, maar zoo is het niet." Wie zich dit aanwent, kweekt de leugen in kind en onderhoorigen beiden.

„Waarheid spreken", is onder de tien geboden van den Sinai het eenig volstrekte en natuurlijke, omdat het onder alle het eenige is, dat voor het Eeuwige Wezen zelf geldt, als zijnde *de Waarheid* de uitdrukking van zijn Wezen zelf.

Voor God is het eerste gebod *ondenkbaar*. Een beeld van zichzelven *heeft* God gemaakt. Zijn heiligen naam *kan* Hij nooit ijdellijk gebruiken. Aan den zevendendaagschen Sabbat is het creatuur, maar niet God onderworpen. Gebod vijf treft het Eeuwige Wezen niet. Hij doodt alle dag het menschenkind. Hij rooft door de woede der elementen. Het achtste gebod valt vanzelf uit. Begeeren doet God al het onze. En feitelijk is er alzoo maar één gebod, dat, niet als *gebod* natuurlijk (want wie zou God gebieden), maar dan toch naar zijn wezenheid ook voor God geldt, t. w. het negende, het gebod der *waarheid*.

Daarom sprak de Middelaar, zelf God zijnde: „Ik *ben* de Waarheid."

En ook daarom heet de satan: *de vader der leugen.*

Waarheid en leugen staan in God en den satan regelrecht tegen elkander over, en voor ons menschen geldt de heerlijkheid, dat we macht hebben de *waarheid* te grijpen, maar ook de schrikkelijkheid dat *onwaarheid* te spreken ons *mogelijk* is.

Toch leeft zelfs in den gevallen mensch, die innerlijk door leugen vergiftigd is, de eerbied voor het schoon der waarheid nog zoo sterk, dat „leugenaar" onder menschen te heeten, in elken beteren kring het hardste brandmerk is.

Zelfs waar men dat meent, verzacht men bij zachtere zeden de uitdrukking nog, omdat het brandmerk zelf van leugenaar al te fel zou snerpen.

Waarheidszin geldt alzoo voor teeken van adel der ziele.

Kringen waarin „leugenaar" te heeten, *geen* eer meer krenken kan, daalden *beneden* menschelijk peil.

Iets nu van dat eere krenkende kleeft ook aan *den eed.*

Drang tot het afvorderen van een eed komt eerst dan aan de orde, als het gevaar van op onwaarheid te stuiten, moet afgewend.

Op de nieuwe aarde, onder de volmaakt rechtvaardigen, laat zich de mogelijkheid zelfs dat er van een eed sprake zou zijn, niet meer denken. Een eed kan alleen noodzakelijk zijn onder zondaren, om der zonde wil, in kringen waar het gif der leugen insloop.

De eed is tegen het gevaar dat van den leugengeest voor waarheid, onschuld en goede trouw dreigt, middel van verweer.

Vandaar het volkomen rechtmatig en natuurlijk gebruik van den eed in de vierschaar, die in den name Gods het recht bedient, want voor Gods oog staan wij, zondaren, in onze onwaarheid. Maar vandaar ook dat men in kringen van hooger levenstoon, elkander niet dan in het uiterste der noodzakelijkheid op een eed vraagt, of ook een eed presenteert.

Dat geschiedt onder de heffe des volks, waar alle waarheid veil is. Het is de verleugende mensch, die telkens den mond vol heeft van er een eed op te willen doen; en het is onder dat lage ruwe slag menschen dat men elkander telkens allerlei eeden afvergt. Eeden dan, helaas, keer op keer, niet op waarheid, maar juist op leugen en bedrog afgelegd.

Zoo schept de eed den *meineed*, een bijna satanische verharding tegen de waarheid.

En dan moet de strafrechter tusschenbeide treden, om den onverlaat, die zelfs den heiligen eed dorst verzondigen, te straffen met menschelijke straf.

Eerst in dat wezen der *waarheid*, in dat booze karakter van de *leugen*, in die ontzettende beteekenis van den *eed*, en in dat satanische wezen van den *meineed*, moet ge u helder indenken, wilt ge het verstaan, wat het voor uw Jezus geweest is, toen Cajaphas hem in tegenwoordigheid van heel het Sanhedrin toe dorst roepen: „Ik bezweer u bij den levenden God."

Jezus op een eed gevergd!

Niet op den getuigeneed om anderer wil, maar op den eed over zijn eigen woord en wezen.

„*Ik bezweer u bij den levenden God, dat gij ons zegt, of gij zijt de Christus, de Zone Gods.*"

Als Zone Gods was hij opgetreden, Als Zone Gods had hij zich aangekondigd. En nu stond het Sanhedrin tegen hem op, alsof het zeggen wilde: „Dat beweert gij wel, maar onderwijl ge zelf weet dat het niet zoo is. Ge kunt, ge durft er geen eed op doen. Of durft ge, doe het dan. Ik hoogepriester Cajaphas, roep, ik vorder er u toe op. Ik bezweer u bij den levenden God. En nu

van tweeën één. Voor dien eed zult ge bezwijken, en daarmeê zelf uw leugen bekennen. Of wel ge zult zelfs voor dien eed niet terugdeinzen, maar dan ook aan meineed en godslastering schuldig staan, en nog dieper wegzinken, dan gij dusver door uw valschelijk voorwenden van Zone Gods te zijn, reeds deedt."

Zóó was metterdaad dat vergen op een eed bedoeld. Jezus moest er voor zwichten en bezwijken, of zelfs den meineed aandurven.

Vandaar dat toen Jezus gezworen had, Cajaphas opvloog, zijn tabbaard stukscheurde en uitriep: *Hij heeft God gelasterd*, om opstaande van zijn zetel, met al de leden van het Sanhedrin, op den meineedig gewaanden Jezus aan te vallen, en hem te stellen tot het mikpunt van allerlei ruwheid en spot.

Voelt ge nu wat grievende krenking, en daarin wat verscherping van lijden, die opvordering op den *eed*, en die onmiddellijk volgende aanklacht van *meineed*, voor uw Jezus zijn moest?

Ook u valt het hard, als men u op een eed vraagt, want elke eed dien men u afvergt, toont, dat men u in staat acht buiten eed onwaarheid te spreken, en de leugen boven de waarheid te verkiezen.

Maar op u rust die last, omdat ge zondaar zijt. Ook gij voelt er wel het krenkende van, maar ge buigt er u onder, om uwer zonde wil.

Doch wat gansch andere gewaarwording moest het dan niet in de ziel van Jezus wekken, tot een eed te worden opgevorderd, waar nooit zonde in hem was, en de waarheid zelve in hem was vleesch geworden.

Tot een eed te worden opgevorderd niet in burgerlijk geding, niet in zake van getuigen, maar in de geestelijke vierschaar van Gods huis, in het midden der zijn priesterschap afschaduwende priesters, en dat nog wel in zake zijn eigen persoon en wezen, zijn zending van Godswege als Redder en Verlosser der wereld, zijn ambtsbestaan als *Zone Gods*.

En toch uw Jezus ondergaat ook die vernedering willig. Hij weigert niet. Met die nederbuigende liefde, waarmede het Eeuwige Wezen, onze menschelijke zwakheid tegemoet tredende, zelf met eedzwering zijn woord, ons ten behoeve, bevestigde, gaat ook uw Jezus voor het Sanhedrin tot den eed over.

Nooit zichzelven, altoos u zoekende, betuigt hij, den eed opnemende: *Gij hebt het gezegd*. Ja, als om het schrikkelijke dat komen kon, het verkrachten van zijn eed in meineed, nog van het schuldig hoofd van Cajaphas af te weren, voegt hij er waarschuwend bij, dat zijn oordeel komende is. „Van nu aan zult gij zien, den Zoon des menschen zittende ter rechterhand Gods, en komende met de wolken des hemels."

Maar niets stuit meer de satanische drijfkracht van het woelende kwaad.

En nu spaart Cajaphas uw Jezus zelfs het bitterste niet, en werpt hem in volle vierschaar het „meineedig" tegen.

En ook *dien* giftigsten druppel uit den bitteren beker moet uw Jezus indrinken.

Wat u zelf nooit overkomen is, is uw Heiland in de vierschaar aangewreven.

Gij, die u Messias noemt, een *meineedige* voor de vierschaar des levenden Gods.

Wij, die ons allen van deelgenootschap aan de leugen, al ware het slechts in haar uiterlijken vorm bewust zijn, we kunnen ons zelfs niet voorstellen, hoe zulk een niets sparende lastering de ziel van Jezus moet geschrijnd hebben, hem in wien zelfs de minste gedachte aan wat onwaar, of tegen waarheid ingaande was, nooit had kunnen opkomen.

Als een eerlijk man, door verwikkeling van zaken te doen krijgt met een lage bende van leugen noch meineed ontziende bedriegers, stuit hem de aanraking met zoo hinderlijke omgeving reeds tegen de borst. Hij voelt, dat hij onder dezulken niet thuis hoort. Al wat in hem is komt tegen zulk liegen en bedriegen op. En hij dankt God, als hij er in slaagt, zich hoe eer hoe beter uit zooveel menschelijke zelfverlaging los te warren.

Wie het onderging leed er onder, en prijst zich gelukkig als hij er aan ontkwam. En is het dat een dier ruwe bedriegers, hem, als eerlijk man, nog een eed durft afvergen, en dan nog op den koop toe, hem van meineed durft verdenken, dan keert hij zich met weerzin en met walging af van wat beneden zijn eerlijk hart staat, en hem den blos van toorn op het aangezicht jaagt.

En dit gold dan nog een zondig mensch, die straks zelf voor God op de knieën zijn zonde belijdt.

En wat moet zulk een krenkende zielsmishandeling dan niet voor uw Jezus geweest zijn!

Voor hem, wiens wezen zelf door alle leugen geschrijnd werd, die van alle leugen pijn had, zooals wij zondaren dat alleen in zeer gruwelijke gevallen hebben.

Wat moet het voor uw Jezus niet geweest zijn, zich aan den leugengeest van zulk een verlaagde priesterschaar te zien overgegeven! Door hen, hij de Zone Gods, als ware hij een gewoon boosdoener, op een eed te worden gevergd? En waar hij zich tot dien eed nog leende, onder schel geroep, als een man aan *meineed* schuldig met den vinger te worden aangewezen.

Dit is ook een stuk uit „den arbeid zijner ziele” geweest, een deel des lijdens dat straks de kostelijke vrucht droeg, dat het meer nog dan dusver „*de leugen*” voor zijn verlosten *gehaat* heeft gemaakt.

„Als hij uit de leugen spreekt, spreekt hij uit zichzelf, want hij is leugenaar en aller leugen vader”, was het beeld waarin Jezus ons satans bestaan teekent; en over dat ontzettend woord heeft satan zich, door Cajaphas, gewroken, toen in het eind Jezus zelf, niet slechts leugenaar, maar zelfs „leugenaar onder meineed” gescholden werd.

En tegen die wrake van satan stelt Jezus nu *zijn* wrake over.

De wrake zijner liefde, dat hij het hart van zijn verlosten van de leugen losmaakt, er waarheidszin indrupt, ze met waarheidsliefde benedijt.

Die vrucht van zijn lijden bloeit dan ook sinds eeuwen, ze bloeit nog, en al wie teederlijk uit de liefde zijns Heilands leeft, voelt haar bloesem aan zijn ziele uitkomen.

Want het is wel zoo, dat er ook onder „Christenen”, en in „Christengezinnen” nog, o, zooveel leugen rondwaart, maar zulke „Christenen” zijn dan ook van Jezus vervreemd, zulke „Christengezinnen” derven dan ook de bezieling van het heilgeheim.

Die leugen op het Christelijk erf getuigt tegen wie van Christus afweken, nooit tegen uw Jezus.

Want nog gaat, als in de eeuwen die achter ons liggen, de zetregel des koninkrijks door, *dat uw haat tegen de leugen de maatstaf van uw liefde voor Jezus is.*

XII.

„Mij driemaal verloochenen.”

> Jezus zeide tot hem: Voorwaar ik zeg u dat gij in dezen zelven nacht, eer de haan gekraaid zal hebben, mij driemaal zult verloochenen. *Matth.* 26 : 34.

In Petrus' verloochening van zijn Heiland, staat niet de ontrouw, maar het *lijden* dat menschelijke trouwloosheid aan het menschelijk hart veroorzaakt, op den voorgrond; en wel zeer bepaaldelijk het *lijden* hierdoor aan uw *Jezus* aangedaan.

Petrus' verloochening is een stuk uit de *lijdensgeschiedenis* van den Middelaar. Een schakel in de reeks van bange gebeurtenissen, die van Gethsémané tot Golgotha elkander met zooveel snelheid zijn opgevolgd.

*Mis*kend, niet *ge*kend, niet *er*kend te worden, is een der pijn-

lijkste ervaringen, die we doorstaan. Niet in den zondigen zin, dat ge u al allerlei inbeeldt, ik weet niet wat hooge gedachte van uzelven koestert, en op alsoortig eerbetoon aanspraak maakt, en nu boos en bitter wordt, omdat men weigert den gewenschten wierook voor u te branden. Dan toch is er geen miskenning, maar gebrek aan zelfkennis te uwen laste, en is het een zegen te achten, zoo men u niet vleit, maar nuchter de waarheid zegt, en alzoo de ongezonde zelfverheffing en dwaze inbeelding in u neerslaat.

Maar miskend te worden in uw wezenlijken ernst, in uw heiligste bedoelingen, in uw bangsten levensstrijd, in de worsteling der ziele waarmeê ge opstaat en waarmeê ge u elken nacht weêr nederlegt, dat ja, is lijden, bitter lijden voor het hart, dat God met den dorst naar menschelijke sympathie geschapen heeft.

Want al is die sympathie van lager orde, waar ze alleen in het betoon van goedwilligheid bestaat, ze kan toch ook geestelijk en van hemelsche waardij zijn, als ze bedoelt in den machtigen strijd der geesten *hart aan hart te verbinden*, en zoo de macht in de worsteling voor ons levensdoel te *verdubbelen*.

Veilig moogt ge dan ook zeggen, dat voor al Gods profeten en apostelen en bloedgetuigen juist het gemis aan die sympathie, dat alleen treden van den wijnpersbak, die doodelijke eenzaamheid en drukkende verlatenheid, het bangste kruis is geweest, dat ze hebben gedragen.

En als ge u nu in het leven, in het zelfbesef, in het innerlijk bewustzijn van uw Heiland indenkt, die rijpte eer iemand iets van zijn levensstrijd vermoedde, en toen hij optrad, drie lange jaren geworsteld heeft zonder dat iemand hem begreep, hem verstond, en geestelijk met hem ineensmolt, verstaat ge dan niet dat er voor uw Jezus een kruis vóór zijn Kruis is geweest?

Zooals onze Catechismus zegt, „een lijden alle de dagen zijns levens op aarde."

Maar natuurlijk dat gemis aan sympathie treedt in nog veel scherper vorm op, als ge stuit op geestelijke antipathie, juist bij wie u volgen en schijnen de uwen te zijn.

En toch dát was het in Jezus' kring.

Ze waanden het met Jezus één te zijn, en ze waren het niet. Heel hun omgang met Jezus, al die jaren lang, was één doorloopend misverstand. Hoe duidelijk Jezus zich ook uitsprak, ze bleven hem geestelijk vreemd. Ze waren mannen eens anderen geestes. En telkens kwamen ze Jezus weer pijnigen met hun banale vragen, wanneer hij toch het koninkrijk in Davids stad zou oprichten, en wie dan eerste minister zou zijn.

Voor uw Jezus om het van zielewee te besterven.

En als Jezus dan alles wil afsnijden door te zeggen: „Mijn weg is naar het kruis," dan komt de antipathie tegen zijn geestelijk bedoelen juist het sterkst uit in den man, die de warmste sympathie voor Jezus' persoon had, en moet Jezus die antipathie wraken en breken door zijn uitroep: *Satan, ga achter mij!*

Toch helpt het niet.

Zelfs na het Avondmaal staat Petrus nog antipathetisch tegen Jezus' geest over, en hij schaft zich een sabel aan, en wondt een der dienaren in Gethsémané.

Ge kunt u zoo begrijpen, dat Jezus telkens *alleen* naar den berg ging om te bidden; om zijn ziel voor zijn Vader uit te storten, en zich te sterken in zijn hemelschen Zender.

Want vergeet niet, geestelijke sympathie, stijgende tot een warm bezield geloof, zocht Jezus onder menschen niet tot streeling van zijn eigen gevoel, of uit besef van te kleine kracht. Neen, die geestelijke sympathie was hem onmisbaar, zou de wereld gered worden.

Als ge een drenkeling naspringt in den stroom, is niets vreeslijker dan dat hij niet *wil* gered worden, en u ontzwemt, en wegduikt, en *wil* verdrinken.

En dát, dát heeft in de bangste mate uw Jezus ondervonden.

Wel poogde Satan, wel poogde de schare hem meê af te trekken naar de diepte, opdat hij met hen onder zou gaan, maar de wereld wilde niet gered worden. Geen hart ontsloot zich, geen ziel die zich aan hem overgaf. Genezen, gespijsd, o, ja, dat wilden ze in elk vlek en dorp wel worden. Maar ze willen niet met Jezus alles op één worp zetten. Ze willen niet overgaan uit den dood in het leven.

Die bittere ervaring heeft Jezus alle de dagen zijns levens gekweld.

Die sympathie des geestes *moest* komen, en ze kwam niet. En ten slotte als allen wegsluipen, moet hij zijn eigen jongeren vragen: Wilt gij ook niet weggaan? En dan antwoordt Petrus wel heerlijk, zoodat het Jezus goed aan zijn hart doet. Maar toch begreep hij ook zoo zijn Heiland nog niet. Op verre na niet.

Hij *dacht* het wel, maar het *was* niet zoo.

Het was een lichtvonk voor een oogenblik uit God in zijn ziel ontstoken, maar die straks weer verdooft.

Van zijn *discipelen* heeft Jezus het *meeste* verdriet gehad.

En onder dat alles het bangste verdriet juist van den discipel, die zoo naar waarheid betuigen kon: „Heere, gij weet alle dingen, gij weet dat ik u liefheb."

Want wel was de antipathie bij de schare veel sterker, en de miskenning onder het volk snijdender, maar dat trok Jezus zich zoo niet aan. Dat kon hem zooveel pijn niet doen. Dat vervulde hem wel met schreienden weemoed, zoodat hij weende over Jeruzalem. Maar dan kon hij althans nog *weenen*. Een leed waarbij ge nog weenen kunt, is reeds half verzoend.

De stomme smart is de bangste voor het hart.

En die bange smart, die leed Jezus dán juist het meest, als hij met zijn discipelen alleen was.

Met zijn lieve jongeren, die alles voor hem verlaten hadden, die zoo kostelijke bedoelingen hadden, die voor hem door een vuur zouden vliegen.

Maar wat baatte hem al die *liefde*, hij zocht *geloof*, hij zocht geestesgemeenschap, hoogere eenheid, een samengaan in den diepen, bangen strijd met Satan. En.... hoe dikwijls hielpen ze Satan niet *tegen* hem.

Als de schare Jezus schrijnde aan zijn hart, dan hield hij nog altoos zijn discipelen over, wier sympathie hem verkwikken kon. Maar als nu zelfs in dien kring der zijnen het snijdende misverstand altoos voortduurde. Zij altoos een ander doel voor oogen, en nooit in zijn levensdoel, in Gods bestel kunnen inkomen. o, Dan wordt het menschelijk hart van Jezus toegenepen, en dan voelt hij zich juist in het midden der zijnen zoo ontzettend alleen.

Gethsémané is niet iets nieuws, maar in Gethsémané trekken zich al de stralen saam van wat Jezus al die jaren reeds geleden had.

En nu *breekt* zijn hart schier, en smeekt hij althans zijn drie beste jongeren, om hem niet alleen te laten.

Want natuurlijk, was het lijden voor Jezus onder de schare erg, erger nog onder de twaalven, het allerergst was het onder zijn drie verkorenen uit die twaalf.

En dat zelfs die drie er toen, in Gethsémané, nog niets van begrepen, dat is voor Jezus de bitterste druppel geweest, waarin de bittere druppel van Petrus' verloochening reeds vooruit gesmaakt werd.

En toch is de wonde die Petrus door zijn opzettelijke *verloochening* aan Jezus' hart toebracht, een nieuwe bitterheid op zich zelf geweest.

Miskend, niet begrepen te worden, tegen wie u het meest liefheeft het hardst te moeten strijden, is reeds ontzettend, maar banger wordt dit nog, als het in *verloochening* overslaat, d. w. z. als men u dat aandoet niet onbewust, niet als ge alleen zijt, maar voor het oog en oor der menschen. Sterker nog als men u dat aandoet tegenover uw *vijanden*.

Dan vlijmt het wapen zoo diep, en schrijnt de wonde die men u toebrengt zoo bitterlijk.

Want dan merken de menschen het, en het komt uit. Dan merkt uw vijand het, en bespot er u om.

Zie, zoo bejegenen hem zijn eigen vrienden!

Dan eerst wordt het *verloochening*. Prijsgeving, voor zooveel aan hen staat, van uw heilig bedoelen aan den schimp van uw vijand. Een zich vrijwaren, dat men toch vooral met uw geestelijk bedoelen niets uitstaande heeft. Een afsnijden van alle gemeenschap des geestes met uw geest. En dus feitelijk een zich stellen *naast* uw vijand *tegenover* u.

Verloochend worden, als ge voor het hoogste strijdt en worstelt, en dan verloochend worden door den man, op wien onder menschen uw beste hope gevestigd was, o, zeg zelf, is voor het menschelijk hart van den worstelaar grievender pijn denkbaar?

En nu kan dit onder gewone, maar het kan ook onder *ongewone* omstandigheden plaats grijpen, en juist door dat ongewone nóg banger, nóg onduldbaarder worden.

Men kan u verloochenen, dat ge er niet bij zijt, en er eerst later van hoort. Maar als men u verloochent in uw aangezicht, dat ge het moet aanhooren, en elk woord u vuur op uw ziel werpt, dan gaat die verloochening in een *marteling* over, waarbij het gevoel over u komt, alsof er geen trouw of waarheid meer onder menschen ware.

En toch toen Jezus door Petrus verloochend werd, was het nog erger.

Jezus stond er niet alleen bij en hoorde het, maar Jezus stond geboeid, midden onder zijn vijanden, die gereed stonden zijn bloed te vergieten. Het ging met Jezus naar het einde.

Maar immers, zoo ooit, dan zoekt de ziel van den worstelaar in zulk een hachelijk oogenblik een blik van sympathie. En als dan een zijner getrouwen er bij staat, en hij merkt dat ook die zich afwendt, om zichzelven en niet om hem denkt, zich vreemd houdt, en hem openlijk verloochent, dan is bijna het toppunt bereikt, en zou het voor elk ander menschelijk hart te veel worden.

En toch Petrus maakte het nóg schrikkelijker.

Hij verloochende Jezus niet maar ééns, maar *drie malen*.

Ten slotte zelfs deed hij er een *vervloeking* aan toe. God mocht hem eeuwig verdoemen, zoo hij een discipel van Jezus was.

Haast om niet in te denken. Om niet uit te spreken. En toch zoo is het geschied.

Dat alles heeft uw Heiland van zijn discipel Petrus geleden.

En dat is het wat die verloochening van Petrus op het Evangelieblad beteekent.

XIII.

„Kinnebakslagen."

En anderen gaven hem kinnebakslagen, zeggende: Profeteer ons, Christus, wie is het die u geslagen heeft?

Matth. 26 : 68.

Een dier, zoo heet het in Hosea's profetie, licht ge als mensch uit deernis het juk van het kinnebakken op, — den u van God gegeven Middelaar heeft booze, ruwe menschenhand tot drie malen toe op 't kinnebakken geslagen.

Eerst deed dit een soort politie-agent van het Sanhedrin, toen Jezus zich beroepen dorst op wat hij drie jaren lang publiek gesproken en voor aller oog gedaan had. (Joh. 18 : 22.)

Daarop vergreep het Sanhedrin zelf zich aan Jezus' heilig aangezicht, na zijn belijdenis onder eede dat hij wel waarlijk de Messias, de Zone des levenden Gods was. Dat heette Godslastering! En toen stoven ze in hun tabberden van hun raadsbanken op en, als bezeten van woede, spuwden ze Jezus in het gelaat, en sloegen hem met vuisten eerst op de borst, en toen op zijn kinnebakken, het uitgillende: Profeteer, Messias, van wien was die slag! (Matth. 26 : 68.)

En de derde maal is Jezus op het kinnebakken geslagen in de kortegaard van het Romeinsche rechthuis. In dat wachthuis hadden de Romeinsche soldaten Jezus na zijn geeseling bij zich genomen, om hem op laffe en gemeene wijze, de keizerlijke uniform onwaardig, te tergen met hun spot en hoon, hem toeroepend: Wees gegroet, gij ingebeelde Koning der Joden!, en .... onderwijl gaven ze hem kinnebakslagen (Joh. 19 : 3.)

Bedenkt ge nu, dat dit tot driemalen toe niet voor den vorm, maar terdege meenens geschiedde, dan kunt ge er u in denken, hoe geschonden Jezus' gelaat moet geweest zijn, toen hij op den weg naar Golgotha, zijn kruishout dragend, aan de vrouwen die meeliepen zulk een deernis inboezemde dat ze heur tranen niet bedwingen konden.

Van de lichamelijke pijn, die uw Jezus hierdoor leed, spreken we nog niet eens. Wie ooit een vuistslag op zijn gezicht kreeg, weet hoe gevoelig de gezichtszenuwen zijn, en hoe sterk die pijn bij nieuwe slagen toeneemt, doordien het bloed zoo snel de aderen van het gelaat doet opzwellen. Maar toch de gevoelige lichaams-

pijn is bij een slag dien ge in het aangezicht ontvangt niet het bitterst.

Als ons onverhoeds een harde zaak overkomt, die ons geheel ontzet en ons wezen aangrijpt, zeggen we nog: „Het was, of ik een slag in mijn gezicht kreeg.” En wat die zegswijze uitdrukt, is volstrekt niet in de eerste plaats de pijn, maar veeleer nog de smaad voor uw eerbesef als mensch en man.

Ook uw lichaam vraagt ge dat men ontzien zal, maar bovenal eischt ge, dat men van uw gelaat zal afblijven, want op uw gelaat spreekt uw ziel zich uit. Meer dan eenig ander stuk of deel van uw lichaam is uw aangezicht de drager van uw persoonlijke eere.

Wie u slaat op het aangezicht, doet u niet slechts pijn, maar schendt u en hoont u.

En toen men Jezus op het kinnebakken sloeg, krenkte men moedwillig en opzettelijk zijn eere als mensch.

En toch lag er in dit slaan van Jezus op het kinnebakken nog meer.

Een der evangelisten namelijk (Marc. 14 : 65) voegt er bij, dat ze na Jezus met hun giftig spog het heilig aangezicht bezoedeld te hebben, hem eerst een kleed of zak over het edel hoofd wierpen, zoodat hij niet zien kon, wat om hem gebeurde, en dat ze daarop het overdekte hoofd met vuisten sloegen, uitroepende: Profeteer wie u geslagen heeft.

Zoo was het de *vuistslag van de hand*, die hier de *macht van het woord* tartte.

Messias zou de hoogste profeet zijn. Hij had beleden Messias te zijn. Welnu, dan moest hij nu ook zijn Messias-kunst toonen, en, met een kleed over het gelaat geworpen, ongezien zeggen kunnen, hoe de man heette die hem sloeg.

Ruw geweld alzoo, maar in den dienst van hoonende spotternij, rechtstreeks niet alleen zijn manneneer en menschenwaarde schennende, maar ook hem aantastend in zijn gezalfdzijn als Messias Gods.

De *hand* van wie sloeg staat hier alzoo tegen den *mond* van wie geslagen werd over.

Tweeërlei macht is hier in worsteling.

De macht van het *woord* met de macht van het *geweld*.

Macht is recht, roept de onedele wereldgeest, *recht moet macht zijn*, klinkt het in hemelsche taal van boven.

Dit, en geen ander, is de tegenstelling tusschen het rijk der machtigen op aarde, en het Koninkrijk der hemelen dat Messias kwam oprichten! en daarom strijdt dit rijk der wereld met het

zwaard, met politie, met militaire macht, en waar het nog ongeordend is, met vuistslag en met een slaan op het kinnebakken. En juist tegen *dat* geweld, tegen die heerschappij der ruwheid, die ons menschelijk leven meer met het wilde dier dan met den hemel gemeen maakt, treedt nu Jezus op zonder andere heirmacht dan die van Gods engelen, en zonder ander zwaard dan het zwaard van *het woord*.

Wilt ge Jezus' *macht* zien uitkomen, luister dan naar zijn *woord*. Hij *sprak* als *machthebbende*.

Vraagt ge om een symbool van de wereldmacht, dan wijst men u op het gewette zwaard en de gebalde vuist; maar vraagt ge om een symbool der macht van Messias, dan is het niet de *vuist* die zich balt, maar de *mond*, die hemelsche kracht doet uitgaan.

En als nu in de raadzaal van het Sanhedrin, de priesters van Jehova Jezus op het geblinddoekte gelaat met vuisten slaan, en hem tergend toeroepen: „Profeteer nu, man van het woord, gewaande profeet des Allerhoogsten, profeteer, zeg nu, wie u geslagen heeft," dan is het die ruwe hand van de macht die op aarde groot heet, die in Jezus' gelaat de macht wil treffen, die haar te sterk is, de macht van het door God bezielde woord.

Die mond van Jezus was voor de overpriesters al die jaren een ergernis; die lippen waarvan het woord des vredes vloeide, voor de mannen van het Sanhedrin een steen des aanstoots geweest.

Telkens hadden ze hem willen grijpen, steenigen en dooden, maar als het er op aankwam, zonk hun de booze moed in de schoenen, want als Jezus dan in het midden der schare stond, en zoo aangrijpend sprak, dan blonk er op zijn gelaat een hemelsche glans, en sprak er iets uit zijn oog als nooit uit menschenoog gesproken heeft, en van zijn lippen kwam een taal, die in de consciëntie sneed, die de fijnste snaren van het menschelijk hart deed trillen, en al het volk van hen afkeerde. En als men het dan waagde, om het in redetwist *met het woord* tegen Jezus' woord op te nemen, dan legden ze het keer op keer af. Tegen Jezus van aangezicht tot aangezicht staan, tegen Jezus *spreken* konden ze niet. Dat onweerstaanbare gelaat van Jezus, en het woord dat uit zijn mond kwam, was hun te machtig.

Maar hun *handen* waren goed! Als ze het daarmeê maar eens tegen Jezus mochten opnemen, dan zou de uitkomst wel anders blijken.

o, Als ze met hun ruwe handen dat hen hinderende gelaat, dien hen tergenden mond eens naar hartelust beduimelen mochten!

En nu, *die* kans is hun in het Sanhedrin geboden.

Daar stond Jezus weerloos.

De schare was er nu niet bij. Ze hadden hem nu alleen. Geen schooner kans ooit, om hun opgekropte woede aan Jezus te koelen.

En toch, als konden ze zelfs nu nog den verpletterenden indruk van zijn gelaat niet verdragen noch weerstaan, grijpen ze eerst een kleed van de tafel en wierpen hem dat over het hoofd.

En nu, nu dat gelaat bedekt is, nu dat gelaat niet meer spreken kan, nu dat gelaat hen niet meer hindert, nu durven ze, en nu slaan ze er op toe naar hartelust.

En zoo gaven ze Jezus kinnebakslagen.

Uit het gelaat spreekt de ziel, in het woord gaat de geest uit; straalt datgene door wat den mensch *mensch* maakt; wat merkbaar is van onzen hoogeren oorsprong; en wat ons als van Gods geslachte, boven de orde der *dierlijke* wereld verheft.

Het dier kan niet spreken, en daarom is in *zijn* orde geen ander recht dan het recht van den sterkste. De sperwer die de duif grijpt en verscheurt, de fluwijn die den haas op den nek springt en zijn bloed uitzuigt, de tijger die het hert omwerpt en keelt.

Een andere orde kent de wereld der dieren niet. Haar macht is in klauw en muil en snavel.

Maar over den mensch bestelde God de Heere *hooger* orde.

Eene heerschappij niet van physiek geweld, maar van geestelijke overmacht, geloovende in zijn heilige ordinantiën.

Hoe minder de hand meespreekt, en hoe meer het oog regeert en het woord heerschappij voert, hoe hooger het leven staat, in huis, in kring, in maatschappij.

Vandaar dat de strijd tusschen het rijk der wereld en het Koninkrijk van God ten slotte zich moet saâmtrekken in dat éene punt: het geweld van *de hand*, of de macht van *den geest*.

Dat begreep Petrus niet, toen hij met het zwaard sloeg, en Jezus zoo diep griefde. Dat was het wat Jezus tot Pilatus zei: „*Mijn* Koninkrijk is niet van deze wereld, anders zouden mijn volgelingen voor mij gestreden hebben."

Maar op *geweld* waagde het Sanhedrin en waagde Pilatus het *wel*.

Jezus' aangezicht hebben ze niet kunnen dragen, tegen zijn woord hebben ze niets vermocht, tegen zijn geest stonden ze machteloos, maar ze bonden hem met touwen, ze sloegen hem met de geeselkoorden, ze grepen hem aan, ze bespuwden, ze martelden hem, en ten leste hingen ze hem op aan het hout.

Dat was *hun* macht, dáárin school hun kracht.

En het is die worsteling tusschen het ruw geweld van de hand, en tusschen de geestelijke macht van het oog, van het gelaat en van het woord, die zich op het bitterst en scherpst in dat éene

feit concentreerde, toen Jezus daar weerloos in het midden van die opgewonden verbitterde priesters stond, en zij zijn gelaat onzichtbaar maakten, en hem sloegen met hun harde vuisten.

Zoo ligt in dat ééne stuk uit Jezus' lijden een gansche wereld van gedachten.

Uw Jezus de liefelijke naam voor al wat dringt naar de heerschappij van het recht over het geweld, van den geest over het vleesch, van het oog en van het woord over het verzet van vuist en spieren.

En daarom gij *meer* van Jezus, hoe minder ge leunt op geweld en hoe *meer* ge vertrouwt op de macht des geestes.

En ook, waar ge om 's Heeren wille onrecht lijdt door overmacht, en niet anders dan met het *woord* protesteeren kunt, Jezus de Trooster uwer ziele, die datzelfde lijden op het allerhoogste droeg, en het eens in glorie zal verkeeren.

XIV.

„Benauwd!"

In al hun benauwdheden was Hij benauwd, en de Engel zijns aangezichts heeft hen verlost. *Jesaia* 63 : 9.

„Benauwd" is, wie geen lucht kan krijgen; naar zijn adem hijgt; alles voelt opwerken en persen; het niet meer aan kan; en het angstzweet op zijn voorhoofd voelt perelen, dat hij, komt er geen verandering, stikken zal.

Maar erger nog dan dat benauwd worden in borst en keel, is de benauwing van *de ziel* eens menschen, als het gemoed beklemd, het hart geperst, de ziel benepen wordt; als alles hem is toegemuurd; en er geen uitweg meer rest; en hem is toegesloten; en „de grimmigheid van den benauwer" (Jes. 51 : 13) over hem komt, dat er banden zijn en gevangenissen en duizend dooden door zijn hart vliegen, en al de baren des Almachtigen over hem heengaan!

o, In eens menschen arm hart kan het zoo onuitsprekelijk benauwd wezen! Benauwd met een benauwing, waar we geen macht meer over hebben. Dat we als in den ondersten kuil liggen neêrgeworpen: met de leeuwen om ons van allen kant; zonder licht voor ons oog; en zonder water om het uiterste van onze tong te verkoelen!

Als men jong is, gelooft men daar niet aan. Dan houdt men dat voor verbeelding en dweperij en voelt daarom geen trek naar het Woord, dat zulke benauwden troosten wil en zulke benepenen

van hart juist toespreekt. Ja, zelfs vindt ge mannen die al grijze haren hebben, en vrouwen die reeds op heur dagen kwamen, en die toch met dat klagen over „benauwdheden der ziel", den spot nog drijven. Soms zelfs gaat de stekeblindheid zoover, dat zelfs vrome Christenmenschen in die benauwdheden van eens menschen hart niets dan zwartgallige overdrijving zien. Dat heet dan aan iemands temperament te liggen. Aan zwaarmoedigheid van gestel. Aan een te donkeren blik waarmeê men de dingen aanziet.

En dat gespot en geglimlach duurt dan, totdat er uit den hoek weêr eens een man te voorschijn komt, wien de ernst om de lippen spreekt, de bangheid van ziel in het oog staat, en die het dezen oppervlakkigen lieden zeggen durft: „Ja, ik, *ik*, ben de man die benauwdheden gezien heb!"

En zoo staan er telkens in tal van kringen op.

Dat komt dan wel niet in de bladen, maar het gebeurt dan toch, en God schrijft het in zijn Boek daarboven, en de engelen merken er op, en de „Verlosser uit benauwdheden" (Jerem. 14 : 8) ziet er op neêr met al de ontferming van zijn vertroostend aangezicht.

En of de wereld het wil of niet wil, en de oppervlakkige Christenen het gelooven of niet gelooven, die kreet van dien benauwde grijpt de zielen aan en doet op wie het aanhoort, een ongeloofiijke werking. o, Machtiger dan eenig ander instrument is juist die benauwing „van wie in den kuil ligt" een insnijding in de valsche gerustheid van slapende zielen!

Angst heeft in zijn werking op ons zoo iets onuitsprekelijk roerends.

Er zijn in den zielsangst weeën als van een barende vrouw. Maar juist daarom wordt er uit dien angst dan ook geboren, komt er kracht uit, draagt die angst vrucht.

Benauwd zijn in de ziel, dat is arbeid hebben voor het koninkrijk der hemelen; dat is in de smarte zijn over een hooger leven; dat is in één oogenblik duizend dooden sterven, om uit dien dood leven te doen spruiten; tenzij, en dit is het ijslijkst, tenzij die angst niet dan uit de hel en tot de hel mocht wezen, opgeweld uit uw eigen boosheid en u persend tot nog goddeloozer staat voor uw God.

Maar dát er nu buiten gesloten, en alleen gelet op de benauwing, die God de Heere om onze ziel strikt, om ons te persen, tot we het moeten opgeven, dan ja, is er in de „benauwdheid" een gansch goddelijke aangrijping. Want dan is dat nijpen van Gods hand om uw ziel evenzoo, als wanneer gij een lederen zak eerst geheel leêg en alle lucht er uit nijpt, opdat ze, straks door u losgelaten, nu den wijn vanzelf in zou zuigen tot vol wordens toe.

Die gansch ondraaglijke benauwing is dan niets anders dan dat

uw God de onreine, onheilige lucht die ge van beneden hadt ingezogen, eerst geheel uit de longen uwer ziel uitperst, opdat juist door dat luchtledig die persende zuigkracht daar binnen zou ontstaan, om de frissche lucht van Gods zaligen hemel in te drinken.

Want uw ziel is waarlijk even als uw longen zijn.

Ze is op het inademen van lucht, d. i. op het inademen, inzuigen en indrinken van het leven Gods aangelegd.

Zoolang de ruimte uwer ziel dus met andere gassen en luchtdeelen is opgevuld die niet uit God zijn, dan kán dat leven Gods er niet in, en om het er dan toch in te brengen, moet God de Heere u dan wel eerst samennijpen en geheel plat drukken, opdat al dat onheilige er uitga en er ruimte kome in u, voor dien adem des Heeren, die bij de longen uwer ziel hoort.

Of dus die benauwing bij u komt van nooden van buiten, die u bespringen in uw zaken, in uw huis, onder uw kinderen, bij uw plannen, in uw overleggingen, bij uw mijmeren en peinzen, of wel dat ze u uit het bloed opkruipen naar de ziel en in uw lichaam huizen en u in krankheden en pijnen aanvallen, of eindelijk dat ze rechtstreeks geestelijke benauwdheden zijn, die met bewustheid, over Gods recht en uw eigen verdoemelijkheid en onmacht gaan, of zelfs, nog benauwder, in aanvechtingen van den Booze ontaarden, — och, dat is maar graadverschil! Benauwd is benauwd en alle benauwing als ze nauw toegaat, is schriklijk, en zoo ze maar van God aan zijn kind om de ziel wordt gestrengeld, is ze bij elk dier graden middel om u te dooden en uw Heiland te doen opléven in u.

En dat juist houdt staande.

Een barende vrouw zou bezwijken, als ze niet wist „het gaat om mijn kind!" en zoo zou ook uw barende ziel er meê omkomen, indien ze niet wist, dat het om een adem Gods voor de ziel ging!

Maar nu ze dat weet, weet dat „voor de benauwde ziel straks een gewaad *des lofs* komt," dat ze als de ure der duisternis voorbij zal zijn gegaan, weêr „*in de ruimte*" komt, en dat de nu *benepen* ziel, dan heerlijk zal zijn „*uitgebreid* o, Heere, om uw gerechtigheden, ja, die alleen te prijzen, op aangename wijzen!" nu jubelt ze met Habakuk: „Ik zal *rusten* ten dage der benauwdheden," en bidt ze met Jona in het ingewand van het monster: „Als mijn ziel in mij overstelpt wordt, zal ik nochtans roepen tot den Heere!"

En als dan die genadige en ontfermende God nog meer doet, en zóó erbarmend en meêdoogend een God blijkt te zijn, dat Hij u nooit in een kuil legt, *of Hij daalt er met u in af*, dat Hij u nooit in de grendelen opsluit, of in die besluiting vindt ge de armen zijner eeuwige ontferming *altijd nog onder u*, ja, zoo, dat Hij, met heilige kalmte, u toe kan roepen: „In al uw benauwdheden *ben ik, uw God, met u benauwd*," zeg zelf, mijn lezer, kon

die oneindig genadige God dan nog meer voor ons doen, en is ons morren in de benauwdheid dan niet schandelijk liefdeloos?

o, Het zijn ook nu weêr de lijdensweken!

Leeft ge dan bij het Kruis?

Ook bij wat, dieper nog dan dat kruis, in Jezus' diep gefolterde ziel geleden is?

Toen hij geperst werd en den wijnpersbak alleen trad en niemand bij hem was?

Toen het hem benauwd werd tot den dood toe.

Dat het bloed van angst als zweetdroppelen hem van het voorhoofd leekte!

o, Dat ge er uw Heiland voor danken woudt, door als de angst aan u komt, „gerust" en minder bang bij uw Jezus te wezen.

Dát is voor moeder toch het heerlijkst, als ze ziet: „mijn kind is minder bang *als het mij maar bij zich ziet!*"

En zou Jezus ú dan minder, dan voor dat kind die moeder zijn?.....

En daarom vergeet uw Jezus niet, als gij zélf benauwd wordt, en ook, denk aan Jezus als ge een uwer broederen in benauwdheid ziet.

Want, nog eens, benauwdheid is zoo schrikkelijk en anderen in hun benauwdheid de ziel te vertroosten, is zoo zalig, zoo bijna goddelijk, zoo een vrucht in uw eigen ziele van het lijden van uw Heere!

XV.

In het Rechthuis.

Leidden zij Jezus naar het Rechthuis.
Joh. 18 : 28.

Onze Heiland liet zich in het „*Rechthuis*" inleiden.

Wat is dit?

Is het „Rechthuis" niet het huis zijns Vaders? Is alle recht niet uit God? Is het God niet die het recht handhaaft? Indien een volk zoover komt, dat er weêr een „Rechthuis" geopend wordt, is er dan niet ook weêr een zegen aan dat volk geschied?

Zie, in dagen van oproer en muiterij; als het geweld heerscht en de blinde hartstocht vrij spel heeft; dán is het „Rechthuis" gesloten en zit de rechter niet op zijn stoel. Dán slaat er vuur uit de hel naar boven. Denk aan Parijs in 1870. Dan zijn alle duivelen los.

Maar nauwelijks wordt het oproer bedwongen, breekt men de macht der muiterij en heeft men het brutale geweld kunnen

fnuiken, of zie, daar opent zich het Rechthuis weêr, en de rechter klimt weêr op den stoel der eere en de weegschaal der gerechtigheid wiegelt weêr in zijn hand.

En nauwlijks is er in dat Rechthuis weêr licht en leven, of de betere burgers halen weêr adem en de booswichten beven voor wraak.

Het „Rechthuis" in het midden der wereld is dus wel terdege een goddelijk iets. Een heilige instelling waaraan iets van de eere en de tegenwoordigheid Gods kleeft. Er zitten „goden" in het Rechthuis en God is in het midden van hen, zegt de Schrift.

Bij God gaat alles naar „recht."

Het is er niet maar om te doen, om ons te reinigen en te heiligen en te zaligen. Niet maar om ons *medisch* te behandelen en te genezen. Of ook *ethisch* te bewerken en van nieuw heiliger leven te doordringen. Neen, maar voor alle dingen komt bij God en dus ook bij het schepsel, dat met den levenden God te doen krijgt, de vraag naar het recht.

Naar het *recht*.

Want God de Heere is een zich zelf bewuste God, die weet wat Hij wil, en dus zijn wil en zijn leven in ordinantiën en geboden en inzettingen heeft vastgesteld, en lijnen heeft getrokken door heel de schepping en elks perk en maat heeft gesteld, en aan alle creaturen verorderd heeft een wijs waarop ze Hem zouden dienen en voor Hem bestaan.

Ware God de Heere een onbewust goddelijk Wezen, zonder wil en dus zonder gebod, dan zou het ons genoeg zijn, nieuw *leven* uit Hem te ontvangen en genezen te worden van onze wonden.

Maar nu in God alles *bewuste wil* is en dus alles werkt naar zijn ordinantiën, nu is er een *recht*, d. w. z. een regel, die bepaalt wat Gode van zijn creatuur toekomt, en nu moet dat *recht* er ook even zeker en gewisselijk komen, als de ster aan komt wentelen op de haar van God gestelde baan.

Dat recht is voor God dan ook onvervreemdbaar. Zoo ver strekt Hij de heerschappij van dat recht zelfs uit, dat Hij het ook tegenover Satan eerbiedigt, ook tegenover de gevallen engelen en ook tegenover hen die verloren willen gaan.

God mag en wil, omdat Hij God is, niet door zijn meerdere macht het winnen, maar wil alleen overwinnen door en naar recht.

En dáárin, dáárin nu ligt ook voor de verklaring van Jezus' lijden de eenig afdoende sleutel.

In die wereld waar Jezus ingaat, bestaat een recht. Een vervalscht, een verwrongen recht, het zij zoo. Maar dan toch altijd nog een recht, dat een eigen huis heeft, dat zijn eigen pleitbezorgers bezit, en waarin de diepgezonkene wereld een ophouding van haar eere behield.

En nu wil en nu zal Jezus voorzeker die wereld buit maken en de hem gegevenen van den Vader voor zich winnen, maar ook naar den aardschen regel, moet dat naar *het recht* gaan.

Nu had God de Heere het zoo geleid, dat er bij alle volken wel eenig recht bestond, maar dat er toch slechts één volk was, waarbij dat *recht* tot een grootsche, zuiverder ontwikkeling was gekomen. En dat volk nu waren niet de Joden, maar de *Romeinen.*

Een veroordeeling naar der Joden recht had dus niets gegeven.

Bij Israël was een van God gegeven recht, en een daaruit door menschen afgeleide rechtsinstelling.

Dat goddelijk recht nu was heilig en naar dat recht was de Man van smarten Israëls Koning en Heere.

Maar naar de afgeleide rechtsinstelling der menschen kon Jezus onder de Joden wel uitgestooten, maar niet in rechten veroordeeld worden.

En daarom nu had God het zoo beschikt, dat de helden van het recht, d. i. de Romeinen, toentertijd juist in Jeruzalem aanwezig waren, in Jeruzalem de macht in handen hadden, en de uitsluitende bevoegdheid aan zich hielden, om een mensch te straffen aan het leven.

Er was dus te Jeruzalem niet maar „een" rechthuis, maar het *beste* rechthuis wat op aarde denkbaar was. Een rechthuis met een Romein er in tot rechter.

Daarom heet het ook in de geloofsartikelen: geleden *onder* Pontius Pilatus!

Want Pilatus dat is die Romein in het rechthuis.

In dat „geleden onder *Pontius Pilatus*" spreekt zich het geloof aan de leidingen Gods uit.

En nu in dat „Rechthuis" gaat de drager onzer zonden in, al weet hij, dat in dat „rechthuis" het vonnis des doods hem wacht.

Dood of leven, Jezus wil „recht."

„Recht in dat huis waar de man zit, die macht heeft, omdat die macht hem van den Vader is gegeven."

Jezus mint den Vader eeuwiglijk en wijl God recht is en uit recht leeft en naar recht doet en op recht doelt, kan ook Jezus

van het recht niet afblijven, al zal dat recht hem verteren in den dood.

En dat deed hij, om ook u in het huis des eeuwigen rechts, d. i. het huis zijns Vaders in te leiden.

Dat deed hij, om in de woning van uw eigen hart weêr een rechthuis op te richten en den oordeeler der gedachten weêr in den stoel der eere te zetten.

Ja, dat deed hij, om ook in zijn gemeente op aarde een schuilplaats voor het recht zijns Gods te stichten.

Zeg het mij dan, lezer, is zulk een „rechthuis'' ook úw hart, ook úw woning, ook úw gemeente geworden?

Ook gij, hebt ge met die diep doordringende veerkracht, om Gods wil, al gaat het tegen uzelven in, *het recht lief?*

XVI.

„Zond hem henen tot Herodes."

En verstaande, dat hij uit het gebied van Herodes was, zond hij hem henen tot Herodes, die ook zelf in die dagen binnen Jeruzalem was. *Luk.* 23 : 7.

Pontius Pilatus, de stadhouder van den Keizer van Rome, deed een poging, om van het proces van Jezus af te komen. Hij hoorde wel wat het Sanhedrin aanbracht, dat Jezus zich als *Koning* had opgeworpen, en doorzag wel, dat dit, bleek het zoo, hoogverraad zou beduiden, en niet anders dan met den dood te straffen zou zijn; maar hij vatte dat optreden van Jezus niet ernstig op. Van verzet, van een begin van oproer, van een samenzwering tegen den Keizer was niets gebleken. Hij zag in Jezus een dweepziek ijveraar voor de oude nationale tradities. Een lijder aan onschadelijk fanatisme. Hij zat met de zaak.

Jezus maakte op hem in niets den indruk van een woelziek zoeker van heerschappij. Hij zag er daarom tegen op, Jezus te vonnissen. En toch.... hij moest voorzichtig zijn. In het toenmalig Keizerrijk heerschte een gevaarlijk stelsel van spionnage, onderkruiperij en afdreiging. Het feit lag er nu eenmaal toe, dat Jezus beweerd had Koning der Joden te zijn. Dat althans heette voor de vierschaar van het Sanhedrin uitgemaakt. En toen hij zelf Jezus gevraagd had: *Zijt gij een Koning?* had Jezus hierop zoo beslist mogelijk met *ja* geantwoord; er zelfs bijvoegende: „Hiertoe ben ik geboren en hiertoe in de wereld gekomen." En wel had Jezus er toen bijgevoegd, dat zijn Koninkrijk niet van deze wereld was. Maar.... het kon toch eens naar Rome worden overge-

briefd.... en als het den Keizer ter oore kwam, dat hij in een zaak van hoogverraad den schuldige gespaard had.... wie weet, kon hem dit niet zijn hooge betrekking, misschien zijn leven kosten?

Daarom was een afleiding hem welkom, en die vond hij in Herodes.

Herodes Antipas was toentertijd Viervorst van Galilea en van het Overjordaansche. Hij was een zoon van den Kindermoordenaar van Bethlehem, die in het Kerstverhaal voorkomt. Na diens dood was hij door den Keizer tot Regent van Galilea benoemd, en het is onder zijn bewind en in zijn rijksgebied, dat eerst Johannes de Dooper, en daarna Jezus optrad. Hij bouwde zich een nieuwe hoofdstad in Tiberias, aan het meer van Genesareth, en voerde daar al de weelde en uitspatting in van een half-Heidensche stad. Zijn vrouw Herodias was zijn kwade genius.

Eigenlijk hoorde Jezus dus onder het rechtsgebied van dezen Herodes thuis. En daar nu Herodes juist op dat oogenblik te Jerusalem op bezoek bij Rome's landvoogd was, viel het hem in, of hij zich niet van heel dit ongelegen proces af kon maken, door Jezus door te zenden naar Herodes als zijn natuurlijken rechter. Die moest dan weten wat hij deed.

En zoo geschiedde het.

„Verstaande dat Jezus uit het gebied van Herodes was, zond hij hem tot Herodes, die ook zelf in die dagen in Jerusalem was."

Herodes stamde af van Ezau, in Jezus stond het zaad van Jacob vóór hem.

Reeds Isaäc had het aan Ezau geprofeteerd, dat er nog eenmaal een tijd zou komen, dat Ezau over Jacob heerschen zou. „Op uw zwaard zult gij leven, en gij zult uw broeder dienen. Daarna zal het geschieden *dat gij over hem heerschen zult.*" (Gen. 27 : 40).

Die profetie was thans in vervulling gegaan. Het heldengeslacht der Maccabeën, of Hasmoneën, was door de Parthen onttroond, en de Romeinen hadden Herodes den groote in de plaats der oude dynastie met het purper bekleed. Die Herodes nu, die nog heerschte toen Jezus geboren werd, was een Idumaër; en Idumaër is de Latijnsche naam voor een Edomiet, en Edom was Ezau.

Half echt en half valsch was het kenmerk van dit geslacht. Ook Ezau was uit Isaäc, en daarom uit Abraham, maar de Edomieten waren de verworpen zijtak.

En zooals het met hun afkomst stond, zoo stond het ook met hun geloof. Ze heetten Jehovah te dienen, maar ze deden het op hun manier, en waren Heidenen in hun hart.

De moeder van onzen Herodes was Malthake, een schoone uit Samaria. Men kent zijn vrouw Herodias uit wat ze aan Johannes

den Dooper volbracht en uit wat ze vergde van haar dochter.

Maar toch, Herodes' conscientie bleef kloppen. Gelijk alle halfgeloof, zoo was ook Herodes *bang*, en werd door zelfverwijt gejaagd. Heel de beweging, die in Galilea en in het Overjordaansche aan Jezus' naam was verbonden, hinderde hem, en liet hem geen rust. De schrikkelijke gedachte dat Jezus Johannes de Dooper mocht zijn, die uit de dooden was opgestaan, joeg hem. Eens had hij Jezus door sluipmoordenaars pogen te dooden. (Luk. 13 : 31). En aldoor zocht hij Jezus te zien te krijgen, om zich persoonlijk te overtuigen of hij Johannes ware of niet. Allicht, dat hij met Pilatus hierover gesproken had, toen deze hem in plechtige audientie ontving.

En nu stond de kans hem schoon.

Zie, daar zendt Pilatus dien Jezus als gevangene tot hem.

En nu denkt hij niet aan het proces, hij vergeet dat hij als rechter zit. Al wat hij doen wil is Jezus uithooren, en een teeken van Jezus zien.

En nu hij wel ziet dat Jezus een heel *andere* dan Johannes is, en Jezus zich *niet* laat uithooren, en *geen* teeken doet, nu slaat de angst van zijn conscientie in moedwil over.

Met zijn officieren en met de soldaten van de wacht raast en woedt hij tegen Jezus, en bespot hem, en hangt hem dan een purperen mantel om, als ter bespotting van zijn voorgewend koningschap, en zendt hem zoo terug naar Pilatus. Volgens vs. 15 met de boodschap, dat hij geen schuld in hem gevonden had. Of anders, dat het een geval was om zich vroolijk over te maken, en in het minst geen zaak van ernst.

Zoo was er met Jezus, op dezen bangen dag van zijn lijden, korte uren voor zijn wreeden dood, een *laf spel* gedreven.

Wie zich nu in Jezus' zielstoestand in die ure van spanning indenkt, voelt, hoe zijn ziel daaronder moet gegriefd zijn.

Hij wist, hij doorzag, dat het nog dien eigen middag met hem in den dood ging. Het karakter en de handeling van Pilatus was voor Jezus een doorzichtig geheim. Dieper nog gevoelde Jezus, dat op dien dag, zooals geen dag in tragische bangheid ooit wederkeert, het lot van heel de wereld stond beslist te worden. Al de eeuwen van het verleden liepen in dat éóne oogenblik uit, en alle eeuwen die in de historie der menschheid nog komen zouden, stonden door den kruisdood van dien ontzettenden dag te worden beheerscht. Heel het lijden der wereld. haar verleden en haar toekomst, drong zich spannend saâm in Jezus' hart.

En waar nu in zulk een spannend oogenblik alleen de ernst der rechtspraak zijn hart harmonisch-vertroostend had kunnen

aandoen, had hij eerst het wilde fanatisme van het Sanhedrin moeten doorstaan; toen zich aan het weifelen van Pilatus moeten ergeren; en nu zond men hem voor spel naar Herodes, den lichtzinnigen spotter.

Pijl na pijl in zijn gevoelig hart. Kwetsing op kwetsing volgend. En altoos die overpriesters er bij, om te genieten als hij gesmaad en bespot werd, en hem met Joodsch fanatieke heftigheid te beschuldigen.

En onder dat alles woelde dan nog de oude haat van Edom tegen Israël, van Ezau tegen Jacob, van het vervalschte geslacht tegen het volk des Heeren.

Nieuwe bitterheid in den bitteren drinkbeker, dien hij tot de heffe toe ledigen moest.

En ook die bittere teuge heeft Jezus, stil en lijdzaam, gedronken. „Vader, niet mijn wil, *uw* wil geschiede."

En toch, hoe weinig leeft de gemeente van Jezus nog in dat sterk-wisselende lijden van haar Heiland in.

Ze hoorde er wel van, en ze weet wel, dat Jezus ook naar Herodes is gezonden. Maar wat is het haar anders, dan een nauwelijks meêtellende episode in het smartelijk tafereel.

Het meêleven en meêlijden met Jezus, van de zielsontroering in Gethsémané tot aan het *Eli Sabachtani* op Golgotha, is haar te vreemd geworden. Het Kruis is haar genoeg. En van wat aan het Kruis voorafging, heeft ze geen zich verbijzonderend meêgevoel.

Dringt dan de liefde tot Christus niet, om druppel voor druppel dien vollen lijdensbeker in gedachte en in de spanning des medelijdens, hem na te drinken?

Wie alleen aan het Kruis hecht, staat bij dat Kruis zoo arm. Met slechts éène aandoening in zijn hart. De éene overweldigende aandoening van het sterven van den Zoon van God. En wat hij verliest is het zoo rijke, zoo alzijdige, zoo telkens wisselende, zoo van schrede tot schrede voortgaande meêleven, meêgevoelen en meêlijden met den Christus in heel den bitteren uitgang dien hij volbracht heeft te Jeruzalem.

Voor wie dit niet kent ware het genoeg geweest, zoo in de Evangeliën ons bericht ware, dat Jezus gevangen werd genomen, gevonnist en gedood.

Maar zóó ontwierp God u het lijdensevangelie niet. Hij teekent u op het Evangelieblad heel het verloop van wat voorviel: alle bijzonderheid van wat Jezus doorworstelen moest: druppel voor druppel ziet ge in den lijdensbeker leken; en ge ziet het, hoe die beker teug voor teug door uw Jezus wordt ledig gedronken.

Voegt het ons dan niet, bij dit alles met het leven en de liefde

onzer ziel in wat in Jezus' ziel doorworsteld werd, in te dringen?

Dan eerst *voelt* ge wat Jezus voor u deed, tot wat prijs ge zijt verlost geworden.

Zoo krijgt uw liefde voor Jezus vorm, inhoud, veelheid van onderscheiding.

En zoo eerst zijt ge met uw liefde voor Jezus in het lijden van den Zoon des menschen, waarlijk rijk.

XVII.

„Niet deze, maar Barabbas."

> Doch al de menigte riep gelijkelijk, zeggende: Weg met dezen, en laat ons Barabbas los; dewelke was om zeker oproer, dat in de stad geschied was, en om eenen doodslag, in de gevangenis geworpen.
>
> *Luk.* 23 : 18, 19.

Een bandiet, een struikroover, een moordenaar uit moordzucht was Barabbas niet. Hij was in een oproer gegrepen, en bij gelegenheid van dat oproer had hij iemand overhoop gestoken.

Ge begrijpt toch ook wel, dat het volk een gemeenen moordenaar liever in boeien gesloten en in den kerker, dan als vrij man met zijn dolk in den gordel op straat ziet. Ware Barabbas niets dan een bloeddorstige *bravo* geweest, zoo ware het volksgeroep: „Laat Barabbas los" onnatuurlijk geweest; dan kunt ge het niet zielkundig verklaren.

Maar heel anders komt de zaak te staan, zoo Barabbas een soort patriotsche volksheld was.

Gelijk vanzelf spreekt, leefde vooral de lagere bevolking van Jeruzalem met de Romeinsche bezetting op een gespannen voet. Ook elders in Kanaän ergerde men zich wel aan de keizerlijke uniform, maar toch in Caesarea of Joppe griefde deze uniform den Jood lang niet zoo sterk, als binnen Jeruzalems heilige wallen.

Geen onbesnedene mocht binnen den heiligen kring komen, en zie, nu *waren* ze er niet alleen maar ze waren er met overmacht, en sloegen aan al Israëls nationale verwachtingen den bodem in.

De Joodsche leiders zagen dan ook de onmogelijkheid in, om het juk van den Romein af te werpen. Wat zou hun weerlooze hoop tegen de scherp gedrilde en sterk gewapende legioenen beginnen? En op hulp van buiten viel evenmin te rekenen. Rome had alles aan zich onderworpen. Er was geen vrij Egypte, geen Syrië, zelfs geen Assyrië meer.

Vandaar dat men het hoofd boog en in Farizeesche overgeestelijkheid een afleiding zocht voor het gekrenkte nationaal gevoel.

Maar zulk een diep overleg hield men er in Jeruzalems achterbuurten niet op na. Daar bleef men, in verbeten woede, uit hoogen ruwen volkstrots op Rome en al wat Romeinsch was smalen; en zoo kreeg men telkens opstootjes, oproertjes, botsingen tusschen het lagere volk en het garnizoen. En bij één dier oproertjes was Barabbas de groote man geweest, de ruwe klant, die brutaler dan alle overigen gevochten had, en die nu in het oog van het gemeen als martelaar in den kerker zat, als martelaar voor de heilige Joodsche zaak.

Zoo begrijpt ge, hoe het maar één woord hoefde te kosten, om het straatpubliek dat voor Gabbatha stond, uit één mond om vrijlating van dien Barabbas te doen roepen.

De Galileërs hadden voor Jezus het Hozanna gezongen, maar het Jeruzalemsche straatpubliek schreeuwde luidkeels om Barabbas.

Geen twijfel dan ook, of terwijl Jezus op Golgotha stierf, heeft het ruwe volk aan den vrijgelaten Barabbas een jubelenden intocht in de buurt waar hij woonde bezorgd.

Terwijl Jezus den adem uitblies, braste het uitgelaten volk met Barabbas aan het in der haast aangericht festijn.

Wat was hierin nu voor Jezus het lijden?

Zou Jezus op zichzelf aan die keuze van het straatpubliek zooveel waarde hebben gehecht, dat de voorkeur van dezen ruwen hoop voor Barabbas hem griefde? Een zoo ruw man als Barabbas boven zich te hebben zien verkiezen, kon dit Jezus pijn doen? Maar stond hij dan niet te hoog, om door den smaad, die in deze keuze lag, bereikt te worden?

Stel dat een troep muitend volk aan een boschgeus uit hun eigen midden boven Marnix de voorkeur had gegeven, zou dit voor een edelen geest als die van Marnix *een lijden* hebben kunnen zijn?

En hoe dan voor Jezus?

Alsof Jezus, die wist wat in den mensch was, niet doorzag wat wilde hoop daar voor de pui van het rechthuis stond, en niet terstond begreep, hoe al de sympathie van dien wilden hoop voor Barabbas *moest* zijn, zoodra de toongevende priesters het volk maar even prikkelden.

Zeker, voor ons evenals voor de Evangelisten, is het ontzettend, dat zulk een man, aan wiens hand bloed kleefde, voorging boven Jezus die voor ons zijn bloed vergieten zou. Meer nog, in dat kiezen door menschen van den moordenaar boven den Heiland ligt voor ons menschelijk besef iets diep smadelijks, iets dat ons aanklaagt, en van onze ingebeelde hoogte neerwerpt, wijl het zoo schreiend duidelijk doet uitkomen, hoe weinig vat het edele en

reine zelfs in een verschijning als die van Jezus op het menschelijk hart heeft.

Maar wat ons beschaamt en tot schande strekt, is nog niet het eigenlijke *lijden* van den Man van smarte.

Neen, dat lijden lag elders.

Het lag, zoo ge wilt, in Pilatus' bijeenvoeging van *dit* tweetal uit *al* zijn gevangenen.

Want Pilatus wist wel wat hij deed. Hij koos die twee opzettelijk. Natuurlijk had hij rapport ontvangen van de vorstelijke wijze waarop Jezus met het Hozanna den Zoon Davids in Jeruzalem was ingehaald. Hij zag in Jezus dus óók een populairen volksheld. Een man als Theudas, een man als Barabbas. Ook een dier vurige patriotten, die het nationaal gevoel der Joden tegen Romes keizer geprikkeld hadden. En juist omdat voor hem en in zijn schatting Jezus een man *als Barabbas* was, dáárom gaf hij het volk de keuze tusschen die twee. Barabbas de volksheld uit Jeruzalems achterbuurten, en Jezus de gewaande koning der Joden, de volksheld uit het verachte Galilea.

Het is de trotsche Romein, die door de speren zijner soldaten sterk, lacht om dat vruchteloos Joodsch gewoel, en zijn overmacht toonen wil, door hun een der twee mannen, waarmeê het volk immers dweepte, los te laten. En dan zou het volk immers Jezus wel kiezen? Die heette toch *koning*. En wat trok Jezus door zijn edele verschijning niet aan boven Barabbas' ruwe gestalte!

Het was niet een gril, den Heere Jezus met Barabbas op één lijn te stellen. Het was niet de poging, om een man waar men te Jeruzalem bang voor was, naast Jezus te stellen, om alzoo zekerlijk de keuze op Jezus te leiden.

Neen, neen, Pilatus zag in Jezus een soort Barabbas, en in Barabbas een soort Jezus.

Jezus en Barabbas waren hem beiden mannen, die den nationalen trots der Joden tegen den Romeinschen keizer geprikkeld hadden, en tegen de niet te breken macht van Romes adelaar hadden gecomplotteerd.

En nu, als ge hier het oog op richt, dan zult ge het lijden, dat voor Jezus in dit tafereel van Jezus met Barabbas stak, verstaan.

Of was niet al zijn strijd en al zijn ijveren al de dagen zijns levens op aarde geweest, om juist die valsche schim die zijn volk jaagde, te verdrijven? Had niet bij elke schrede op zijn weg, die valsche verwachting van Israël hem den weg versperd en het doorbreken van zijn koninkrijk verijdeld?

Heel de profetie had van zijn geestelijk koninkrijk geprofeteerd,

maar Israël was bot en stomp geworden. Zij hadden oogen, maar zagen niet. Ziende merkten ze niet op. Ze hadden alles vervalscht. Het valsche beeld van hun aardsche, enghartig Joodsche verwachting voor het geestelijk beeld der profetie geschoven.

Daarom herkenden ze in Jezus den Messias niet; want hij leek in niets op wat zij zich hadden voorgesteld.

En daarom hadden ze telkens en telkens die valsche schim van hun eigen vleeschelijke verwachting tegen Jezus opgeroepen. Als hij de incarnatie van die valsche schim wilde zijn, dan, o, gewisselijk, dan zouden ze hem te voet vallen.

Dat is het als we lezen, dat ze Jezus koning wilden maken; en dan moest Jezus voor die valsche schim uitwijken en vluchten in de eenzaamheid. En als hij dan weigert de incarnatie van die valsche schim te zijn, dan rapen ze de steenen op om hem te steenigen.

Met die valsche schim van een Joodschen volksheld die tegen de Romeinen in zou gaan, is Jezus vervolgd tot in zijn eigen kring. Wat heeft Petrus Jezus met die valsche schim niet gekweld, dat hij hem bestraffen moest, zeggende: „Satan, ga achter mij." Salome kwelde er Jezus ook meê. Nog in Gethsémané was het hetzelfde.

Alles het werk van den Verzoeker, die reeds in de woestijn die valsche schim als een verleidelijke gestalte voor Jezus' oog had laten schitteren. Voor u al die aardsche heerlijkheid, zoo gij neervalt en mij aanbidt.

Al Jezus' worstelen was dus geweest, om Israël van dien demon te verlossen. Zijn volk te doen inzien, hoe het zich bedroog. Het oog der zijnen voor de profetie, en daardoor voor zijn ware *geestelijke* koningsgestalte te ontsluiten, en zoo eerst de majesteit van Gods genade te doen uitblinken, die waarlijk niet om een Joodsch volk te bevrijden, maar om *de wereld* te redden voor eeuwig, zijn lieven Zoon aan die wereld gegeven had.

En toch, dit ware alles nog niets geweest, zoo althans in de ure toen het bangste lijden kwam en hij zijn uitgang moest volbrengen, die booze, valsche schim hem niet langer gekweld had.

Maar, helaas, ook dat zou anders zijn.

Als Petrus in Gethsémané het zwaard trekt, is het immers weer dezelfde poging, om aan Jezus die valsche schim op te dringen, en Jezus te dringen, niet zich zelf, niet de Redder der wereld, maar de incarnatie van dien boozen demon, en de valsche messias te zijn.

Als hij voor Cajaphas staat, vloekt men hem en spuwt hem in het aangezicht, omdat hij onder eede die valsche schim door de openbaring van zijn geestelijk Messiasschap terugdrong.

En toen hij eindelijk voor Pilatus kwam moest hij nogmaals dien zelfden bangen strijd strijden, en weer met zijn geestelijk

koningschap het hem opgedrongen koningschap van die valsche schim van zich afschudden.

Zou het nu dan uit zijn?

Zou het hem nu dan, als hij toch sterven moest, althans vergund worden, als *de ware Messias* te sterven?

Of zou men hem, nog tot in zijn sterven, en tot op zijn kruis, met die valsche schim achtervolgen?

Zoo stond de vraag, en nu komt Pilatus met zijn Barabbas, en in dien Barabbas treedt nu ten leste die valsche schim belichaamd tegen Jezus over.

Ja, zulk een, als die Barabbas, zoo had het volk Jezus willen hebben, en met die incarnatie van den valschen messias, stelt Pilatus Jezus op één lijn.

Zie, roept hij het volk toe, ik heb twee mannen gevangen, die beiden de incarnatie van uw volkstrots zijn, Jezus en Barabbas, wien wilt ge?

Zoo wordt uw Jezus tot in zijn sterven door die valsche, die demonische schim van den vleeschelijken messias achtervolgd. Hem wordt geen recht gedaan. Men dringt hem op wat hij niet is, niet zijn kan, en niet zijn wil. En voor wat hij is, heeft niemand een oog of oor.

Hij die Israël van die valsche schim als van zijn vloek had willen verlossen, moest het gedoogen, moest het ondergaan, dat men hem tot in zijn sterven, als had hij zelf die valsche schim willen zijn, met zijn eigen spotbeeld achtervolgt.

Als hij aan het kruis hangt, zal het opschrift boven zijn hoofd, hem die valsche schim nog nahouden.

En nu, in dien Barabbas treedt daar de incarnatie van die valsche schim, en dat in zoo krenkenden vorm, naast hem.

En Pilatus roept: Jezus of Barabbas, dat is om het even.

Schriklijker nog, het volk antwoordt: Als ze beiden om het even zijn, dan nog liever een Barabbas.

Voor ons Barabbas, met Jezus naar het kruis.

XVIII.

„Zie, de mensch."

> Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon, en het purperen kleed. En [*Pilatus*] zeide tot hen: Zie, de mensch.
>
> *Joh.* 19 : 5.

Stel, Jezus ware opgetreden en zijn gewelddadigen dood tegengegaan, toen de Syriërs, de Egyptenaars of de Parthen nog meester

van Jeruzalem waren, en immers de rechtbank of de rechter zou zonder zweem van verzet in Jezus' dood bewilligd hebben. Wat gaf onder zulke volken een rechter om eens menschen leven?

Doch dan zou wel die Parth of die Syriër of die Egyptenaar zich aan Jezus vergrepen hebben, maar de *wereld* als zoodanig zou niet aan den gerechtelijken moord van Gods eerstgeborene schuldig staan. Het zou een particulier schandstuk van dezen satraap of van dat rechtsverkrachtend volk zijn gebleven, en ons als *menschheid* niet aangaan.

Christus' kerk heeft dat gevoeld, en daarom in haar geloofsartikelen er bij beleden: geleden *onder Pontius Pilatus*. Niet als een overtolligheid. Niet als herinnering aan een toevalligheid, die tot de zaak niet afdoet. Neen, als een stuk *belijdenis*, alsof ze zeggen wilde: De Keizer van Rome was heer der gansche wereld; in gansch de wereld was geen edeler ontwikkelde rechtspraak dan die van den Romeinschen rechter uitging; en in naam van dien Keizer der gansche wereld is door wie als rechter in die hoogst ontwikkelde rechtspraak optrad, Jezus overgegeven tot den wreeden kruisdood. Zoo dus staat *heel de wereld* aan zijn harden dood schuldig, en was het 't hoogste recht, onder menschen gevonden, dat zich aan Jezus vergreep. Zoo is het wel waarlijk de wereld *als wereld*, de menschheid *als menschheid*, die Jezus ten doode verwees, en kan niemand onzer zijn handen in onschuld wasschen, maar hebben wij allen saam ons aan te klagen en onze doodschuld te belijden voor God.

Daarom is het dan ook, dat de Evangelisten ons van het proces bij het Sanhedrin zoo kort, van het proces bij Pontius Pilatus zoo omstandig bericht geven.

Niet op wat het Sanhedrin in wild fanatisme uitgilde, maar op hetgeen Pontius Pilatus in kalm uitgesproken vonnis zou oordeelen, kwam het hier aan.

En Pilatus is er voor teruggedeinsd.

Hij heeft gevoeld dat het onrecht was. Hij heeft niet gewild, hij heeft eerst niet gedurfd. Hij heeft zich uitgeput in uitvluchten, om het Sanhedrin den mond te stoppen. Willens en wetens iemand, wiens schuld verzonnen was, wiens onschuld zonneklaar bleek, toch aan den scherprechter over te geven, was voor een Romeinsch rechter gruwelijk, laf en eerloos.

En dat Pilatus in die worsteling ten leste toch bezweek, dát was óns bezwijken: de rechtsverkrachting aan Hem, die stierf om óns recht bij God te herwinnen.

Slechts één ontkomen ware nog denkbaar geweest: het *menschelijk gevoel* had nog tegen die rechtsverkrachting in verzet kunnen komen.

Op het plein van Gabbatha stond het zwart van menschen. In de harten dier menschen was tweeërlei trek. Eenerzijds de wreedheid, die geniet in het zien van pijn. Maar ook anderzijds de menschelijkheid, die deernis voelt opkomen bij het aanzien van het verkoren slachtoffer.

Op dien eersten trek loerden de Overpriesters met hun handlangers, en met wild gebaar ontvonkten ze in het hart van die te hoop geloopen menigte dweepzieke wreedheid, al roepende en gillende: Aan het kruis met dien onverlaat. Neem weg, neem weg. Met hem in den dood!

Pilatus nu waagde het, tegenover de mannen van het Sanhedrin, op dien tweeden trek, op *het menschelijk gevoel*, op den trek van deernis en van medelijden met het slachtoffer. Iets wat te meer beloofde, zoo hij, de straffe Romein en de strenge Rechter, dat menschelijk gevoel prikkelen ging.

Hij kwam uit de raadszaal weer naar buiten, en staande op de pui van het rechthuis, sprak hij kortelijk de schare aldus aan: „Zie, ik breng Jezus tot ulieden nogmaals uit, opdat gij wel weet, dat ik in hem geen schuld vind."

En toen liet hij door zijn gerechtsdienaren Jezus zelven uit de raadszaal naar de pui uitbrengen, niet in het kleed van den gehaten Rabbi, maar verkleed als spotkoning. Met een rood purperen mantel om de schouders, een kroon uit doornen gevlochten op 't hoofd, en met een stuk riet, alsof het een scepter ware, in de hand.

En toen nu al het volk, in een eerste oogenblik van verrassing, Jezus zwijgend aanstaarde, gebruikte hij dit oogenblik, om korter nog, zooals een Romein sprak, de schare toe te roepen: *Zie, de mensch.*

Hij rekende daarbij op de tegenstelling. Dat spotgewaad, en dat stille, heilige gelaat van den Christus, die rustig-teedere en toch zoo ontroerende verschijning van heel Jezus' persoon.

Zie, alsof hij zeggen wilde, vergeet nu eens een oogenblik al dat wild geroep, en dien bloeddorst van uw leiders. Ontsluit uw oog voor de werkelijkheid, en zie toe wie daar voor u staat.

Zie, *de mensch*. Denk nu niet meer aan den Rabbi, niet meer aan die harde beschuldigingen. Heb nu een oog voor *den mensch*, voor uw slachtoffer. En als dan in uw eigen hart de mensch, uw menschelijk gevoel nog spreekt, zeg dan zelf, is dat nu een mensch om hem zonder oorzaak te dooden.

Het is zoo, misschien had Pilatus sterker uitwerking bereikt, als hij dat spotgewaad had weggelaten: maar hij rekende blijkbaar ook met het effect, dat spot soms uitoefent, om den ernst te breken.

Het geroep was van het Sanhedrin uitgegaan dat Jezus *een*

valsche Messias was, en dát had het volk tegen Jezus opgewonden. Dat had de schare in ernst warm gemaakt. Daartegen ging haar schetterend roepen uit.

Kon dan niet een belachelijk maken van zoo dwaze pretentie dien ernst van het volk ontzenuwen?

Die spotkoning zou gevaar opleveren van als wezenlijk Messias zich op te werpen! Maar wat anders was dat, dan de inbeelding der dwazen. Wat was voor Rome, wat voor de Joden te duchten van dezen machteloozen, zoo schier onnooz'len mensch?

Van gevaar geen zweem of schijn. Van poging tot het grijpen naar de oppermacht niet het flauwste denkbeeld.

Hier was geen pretentie, en ook al mocht hij zich „koning" genoemd hebben, in zoo dwaas beweren lag geen schijn van ernst.

Zie, zie hem aan. Is dat een belager van uw volksrust? Is die Jezus er de man naar, om uw staat onderstboven te keeren?

Zie, *de mensch*. Wat is hij anders dan een mensch als andere menschen. Misschien met geestelijke afdoling en inbeelding behept. Maar gelijk hij daar staat, toch eer een hulpelooze dan een verontrustende gestalte.

Denk nu eens niet aan wat u is ingefluisterd, maar zie hemzelven aan.

Het is toch *een mensch*, die daar voor u staat, en is er dan in uw *menschelijk* hart voor dien *mensch* geen deernis?

Pilatus' toeleg slaagde *niet*.

Wat hij verkreeg, was alleen, dat ook het *menschelijk gevoel* zich tegen Jezus verhardde, en hierdoor aan zijn lijden nieuw en bitter leed toevoegde. Want niets doet zoo bitter aan, dan te ontwaren, dat zelfs het gewone menschelijk voelen van uw medemenschen, u in heeten, blinden hartstocht onthouden wordt.

Niemand kan nu zeggen, dat wel de machthebbers zich aan Jezus vergrepen hebben, maar dat toch *het volk* voor den onschuldige riep, en dat toch het *menschelijk gevoel* in deernis voor Jezus opkwam. Neen, met macht, en rechtspraak, en volksplebisciet, en menschelijk gevoel, kortom, met *alle* energieën van ons menschelijk hart en ons menschelijk leven, hebben wij ons tegen Jezus gesteld, en door niets is de wilde hartstocht, die tegen Jezus woedde, gebroken.

Dat: *Zie, de mensch*, door Pilatus uitgeroepen, en door het volk met nieuw gegil om zijn bloed begroet, voleindde veeleer de schuld der wereld waarmede ze zich aan den heilige bezondigd heeft.

Er is meer.

Gelijk in Cajaphas zeggen: *Het is goed dat er één voor het volk sterve*, een diep-profetische waarheid school, waarvan hij zelf niets

vermoedde, zoo sprak ook Pilatus in dit: *Zie, de mensch*, een mysterie uit, waarvan hij zelf niets giste.

Maar ook de Kerk van Christus heeft dat: *Zie, de mensch*, dat: *Ecce, homo*, beluisterd, en zij heeft in het geloof dat mysterie gegrepen.

Wat de wereld mist, wat de wereld in al haar geestelijke worstelingen zoekt, is juist *de mensch*. Niet den ontzonken mensch, dien ieder in zijn eigen hart vindt, noch den ontvallen mensch dien we telkens in elkander ontmoeten. Neen, maar *den mensch*, die ons met ons *mensch* zijn weer verzoenen kan. De mensch, om meê te dwepen. Een mensch, om ons tot ideaal te wezen. Een mensch, die ons opheft uit onze vernedering, en die ons weer hergeeft wat we in ons zelven als mensch altoos missen.

En op dát zoekend vragen heeft de Kerk van Christus het antwoord in het: *Ecce, homo*, het antwoord in het: *Zie, de mensch*, verstaan.

Die eenig ware mensch, dat is haar de Christus geworden.

En in dit mysterie verandert voor haar zielsoog het spotgewaad in heerlijke werkelijkheid.

Die *mensch*, omdat hij alleen waarlijk mensch was, is niet een spot-vorst, maar onzer aller Heere en Koning.

XIX.

„Kruis hem, kruis hem!"

> Als hem dan de overpriesters en de dienaars zagen, riepen zij, zeggende: Kruis hem, kruis hem! *Joh.* 19 : 6*a*.

Aan uw Jezus is, toen het naar Golgotha ging, te midden zijner doodelijke smarte, zelfs *de eerbied voor zijn smart*, die elk lijder toekomt, op zoo harde wijze misgund.

Vanouds placht men, als in Jezus eerst recht vervuld, ook aan den Man van smarte den uitroep van Jeremia in zijn Klaaglied op de lippen te leggen: *„o, Gij, die op den weg voorbijgaat, aanschouw en zie, of er eene smart is gelijk mijne smart.*"

Dat is de bede, om eerbied voor het leed, die uit het gefolterd gemoed van den lijder naar menschen uitgaat.

Wie lijdt, heeft drang in de ziel, om van anderer gemoed te vragen, dat er iets van zijn lijden in natrille. Vooral in het lijden ontwaakt de behoefte aan anderer medeleven. Een *medeleven* dat nog niet wezenlijke *liefde* hoeft te zijn, maar een meespreken van het menschelijk gevoel, en dat we daarom van al wie mensch is, ook al is hij ons volslagen vreemd, verwachten.

Juist zooals het in het *Klaaglied* heet, een vreemde, een die zijn reis vervolgt, *een die op den weg voorbijgaat*, moet toch door zulk lijden getroffen worden, het moet hem ontroeren, en die ontroering op het zien van ons leed, dát is het, waardoor zelfs een ganschelijk onbekende den lijder steunt, verkwikt en troost.

Nu is van die menschelijke vertroosting in den beker van Jezus' lijden slechts een enkele druppel gemengd.

Op den weg naar Golgotha liepen er vrouwen uit het volk meê, die, ziende hoe Jezus zelf zijn kruis niet torsen kon, week werden en weenden.

Het waren, naar zich gissen laat, jonge vrouwen uit den wilden hoop, die van Jezus' zaak niets afwisten, maar die verteederd werden op het zien van het contrast tusschen Jezus' edele verschijning en de smadelijke smart, die hem overviel.

Maar die vrouwen, wier gemoed een oogenblik week werd, vormden dan ook een uitzondering. Overal elders, op straat, voor het hof, in de raadzaal van het Sanhedrin, onder alle groep, die van Jezus afweet, is alle medegevoel voor Jezus' lijden tot zwijgen gebracht, is van eerbied voor zijn smart geen spoor aanwezig, en drijft veeleer leedvermaak, dat boozen prikkel zoekt, den tocht van het hart uit, om met het krenken meê te doen, en Jezus niet maar den rug aan bloed te geeselen, maar hem te wonden, te snijden tot in zijn menschelijk hart.

Dat duivelachtige wonden van Jezus tot in zijn hart bereikte eerst, toen hij aan het kruishout hing, zijn toppunt, toen de satanische terging begon: „Indien gij de Zone Gods zijt, zoo kom af van het kruis, en we knielen voor u neder!"

De pijn in het hart van zulk een demonisch woord vlijmde dieper dan de nagel die zijn hand en zijn voet had doorboord.

Spot en hoon gemengd, *om* te grieven, *om* hem tot in het merg zijner ziel te treffen, *om* hem te kwetsen tot in het diepst van zijn verborgen wezen.

Dat doet *het woord*. Dat is de macht *der tong*.

Een Goddelijk, heerlijk instrument door God ons menschen gegeven, want het woord, de tong is het instrument waarmeê we God loven, liefde uiten en de broederen vertroosten.

Maar gelijk altoos bederf van het beste het vreeslijkst verderf teweegbrengt, *optimi corruptio pessima*, zoo is het ook hier.

Diezelfde tong, datzelfde woord, ontwijd, ontheiligd, Gode ontroofd, en in dienst van Satan gesteld, gaat de giftigste pijlspits en de scherpste vlijm in kracht, in kracht om te wonden, te boven.

Met den dolk kunt ge iemands lichaam raken, maar met den dolk van het woord treft ge hem in de ziel.

Daarom gaat menschelijke wreedheid dierlijken bloeddorst te boven. Want ook het dier sist of brult wel, als het zijn prooi bespringt, maar enkel om schrik aan te jagen, en niet om duivelsch te kwetsen. Verder dan dorst naar bloed gaat het bij het dier niet, het is de mensch alleen die hunkert naar het merg in iemands ziel.

En dat booze hunkeren nu sprak in dat roepen van „*Kruis hem, kruis hem!*"

Immers dat riepen ze, niet in een afgelegen plek, maar zóó dat Jezus er bij stond; zóó dat Jezus het hooren moest: onderwijl ze hem daar zagen staan, en met hun duivelsch oog de uitwerking van hun moordroep op hun slachtoffer afwachtten.

De Joodsche natie is als ze haar zelfbeheersching verliest en uit haar kalmte uitraakt, toch reeds zoo hartstochtelijk.

Als Joden hartstochtelijk worden, komen de klanken hun nog rauwer, bijna schor, uit de diepe keel.

Dat scherpe keelgeluid dringt zoodoende nog snijdender in het oor van wie het moet aanhooren, en als het een moordgeroep wordt, ontaardt het in een gillen der razernij.

En die booze drift zweept nog geweldiger golfslag op, als zulk een kreet opstijgt niet uit een kleine groep, maar uit een onafzienbare menigte, die heel het marktplein vult.

Dan wordt dat roepen stormachtig, geweldig, alles overschetterend.

Van den éénen uithoek van het plein opstijgend, plotseling naar alle hoeken in echo herhaald, en dan weer teruggolvend, om telkens en telkens weer herhaald te worden. Één storm van menschelijke stemmen, uit het hart van duizend en nogmaals duizend opgewonden en op bloed beluste woestelingen, zich werpend op dien Ééne, die daar staat en het aanhoort, en er met zijn aandoenlijk hart onder beeft.

Kruis hem, kruis hem!

Zoo schreeuwden de priesters het voor, en het volk schreeuwde en gilde het hun na, tot Pilatus zelf onthutst werd door de uitbarsting van zulk een hartstocht.

En of hij er al tegen insprak, het hielp niet. Weer brak de storm los, en weer daverde de lucht van het nog woedender gegil.

Altoos: *Kruis hem, kruis hem!*

Tot eindelijk Pilatus, de anders zoo onverschrokken Romein, bang werd, en zelfs met zijn soldaten het niet tegen dat stormen van den hartstocht dorst op te nemen.

Eerst toen Pilatus bukte en gehoorzaamde, en Jezus overgaf om gekruist te worden, toen eerst hield dat vreeslijk roepen, dat Jezus tot in de ziel deed sidderen, op.

Zoo is de schare, zoo is de aard der menigte.

Plotseling zal ze ontvlammen in geestdrift, in bewondering, in wat bijna aan aanbidding grenst. Hoe dikwijls had ze Jezus niet koning willen maken, en hoe snel viel ze met het *Hosanna* in, toen Jezus op de witte ezelin Jeruzalem binnenreed.

Maar even snel ontvlamt haar booze hartstocht. En dan kan niets haar stuiten. Dan maakt het besef van haar overmacht haar overmoedig, dwingziek, onverbiddelijk. Vraagt ze eenmaal om bloed, dan moet dat bloed ook vloeien, en vergiftigt de booze lust van het doen *sentire mori* haar gegil.

Want dat stormachtig roepen: *Kruis hem, kruis hem!* dat was Jezus *vooruit reeds* kruisigen, nog eer hij op Golgotha was. Het was hem *vooruit reeds* al den angst en schrik doen doorworstelen, die zulk een uitbarsting van wilden hartstocht in de ziel werpt.

Jezus was niet van steen, maar mensch met een menschelijk hart, en in dat menschelijk hart de fijnste aandoenlijkheid.

Men spreekt wel eens van pachyderme personen, die als gepantserd en onkwetsbaar te midden van het gehuil van de woedende menigte staan.

Maar zoo was uw Jezus niet.

In hem werkte het gevoel teederder en fijner en aandoenlijker, dan het in één onzer kan werken.

En wat wij bij dat hooren roepen van *kruis hem, kruis hem!* nooit gegist hebben, dat heeft uw Jezus onder dat moordgeroep in zijn zielsangsten doorworsteld en doorstaan.

Toen eindelijk Pilatus hem overgaf en de storm van hartstocht tot bedaren kwam, lag er in dat vonnis van doem voor Jezus een *verademing*.

Want merk er op, hoe zulk een ure der boosheid reeds bijna niet te doorworstelen is, voor wie alleen bedacht is op eigen lijfsbehoud, en onderwijl de schare, die hem als een losgelaten wild dier aangrijnst, in de bitterheid zijner ziel haat en vloekt.

Dan werkt hartstocht tegen hartstocht in, eigen bitterheid ontwapent de bitterheid der menigte, en ten slotte herstelt zich het evenwicht, als wel de menigte voortgilt, maar de eenling als held met een giftig wapen overwint.

Maar zoo was het hier niet.

Ook in die ure der razernij, waarin Jeruzalem den vloek over zich inriep, begaf uw Jezus geen oogenblik de aandrift der liefde.

Dat volk dat om zijn bloed riep, was *zijn* volk, het volk van God, naar de verbonden.

Het was het volk van zijn maagschap, waaruit hij zijn vleesch en bloed had aangenomen. Het volk zijner broederen. Het volk, waaraan hij, vóór alle andere volken, het heil bereid had.

Het was het volk van Sion, waarover de Heere toch zijn Koning had gezalfd.

En daarom, toen dat moordgegil van *kruis hem, kruis hem!* over het marktplein galmde en golfde, klonk die wilde kreet Jezus in de ooren, en in de ziel, niet als een moordgeroep van vreemden, van een wilde massa, die hem niet aanging, maar moest het voor Jezus zijn, wat het voor u zou worden, als uw eigen kinderen, uw eigen broederen, de mannen van uw eigen maagschap, u ten doode opeischten.

En daardoor nu werd dat *kruis hem, kruis hem!* nóg schrikkelijker, nóg pijnlijker voor de bloedende wonde van Jezus' hart.

Neen, het lijden van uw Jezus was niet enkel, dat men hem met vuisten sloeg op het gelaat, en met het geeselkoord hem den rug striemde, en hem de handen en de voeten doorboorde, en sterven liet aan het vloekhout.

Het lijden van uw Jezus ging al door.

Het was één onafgebroken lijden van oogenblik tot oogenblik.

En daarom wie zijn Jezus liefheeft met indringende liefde, die weet ook in dat onafgebroken lijden met zijn Jezus meê te lijden.

Die schrikt, als hij dat *kruis hem, kruis hem!* nog als echo in het oor opvangt, zelf in de ziel, en kan den drang niet weerstaan, om, zoo dikwijls hij in die vreeslijke ure terugleeft, met een altoos versche offerande der liefde voor zijn Heiland te naderen.

De vrucht niet van eigen goedheid, maar van wat Jezus voor hem leed.

XX.

„Een kroon van doornen."

> En eene kroon van doornen gevlochten hebbende, zett'en zij die op zijn hoofd, en eenen rietstok in zijne rechterhand; en vallende op hunne knieën voor hem, bespott'en zij hem, zeggende: Wees gegroet, gij koning der Joden.
> *Matth.* 27 : 29.

De „doornenkroon" van den Christus is in de geheele wereld onzer voorstellingen zinbeeld der diepste tegenstelling tusschen spot en eere, hoon en glorie geworden.

In het denkbeeld van de kroon eere en glorie. In den wreeden, wondenden doorn de spot en de hoon.

Toch beoordeele men ook hierin de soldaten die beulsdienst hadden te verrichten niet verkeerd.

Bij ons roept het woord „kroon" aanstonds de voorstelling op van een prachtige hoofdbedekking, in goud stralend en fonkelend

door edel keurgesteente. Doch zoo was het in de toenmalige wereld, waartoe die soldaten hoorden niet. Kroon en krans waren voor Griek en Romein schier van gelijke beteekenis.

Onder de Grieken droeg elk overheidspersoon in functie een kroon, en die kroon bestond uit ineengevlochten bladstengels. Ook wie sprak in de volkvergadering omvlocht zich het hoofd met zulk een krans. En de lauwerkrans, als prijs der kampspelers uitgereikt, leeft nog in de kransen na, waarmeê men, bij ons minder, maar veel in Frankrijk, den prijswinner lauwert.

En evenzoo bij de Romeinen was de kroon oorspronkelijk niets dan een vlechtsel van boomtwijgen, naar der Romeinen aard hoofdzakelijk als militaire eeretitel in zwang. Bij den triumftocht van een overwinnend veldheer, die Rome met zijn troepen binnentoog, droegen én hij zelf én zijn dappere krijgers een krans of kroon uit lauwertakken saamgevlochten. Bij de ovatie verving de mirtentwijg den lauwertak. En wie als veldheer een stad redde, ontving zelfs een krans of kroon uit *grasssprietjes* in elkander geweven. Eerst de keizers van Rome ontvingen het recht om zulk een lauwerkrans als kroon bestendig te dragen, en verwisselden toen den natuurlijken lauwertak met een lauwertak van goud. En het is uit deze gouden lauwerkransen, dat zich later alle vorm van de Europeesche kroon ontwikkeld heeft.

Op zichzelf lag er dus niets vreemds in, dat ook de soldaten, die Jezus te bewaken hadden, bij manier van kroon een handvol stengels ineenvlochten en Jezus op het hoofd zett'en. Dat verzonnen ze niet, maar dat was Romeinsche legerusantie. Zoo kransten en kroonden ze *steeds* hun overwinnende veldheeren. De tegenstelling lag hier alleen in den doorntak voor de lauwertwijgen, en hun spot in het eeren van een machtelooze, die zich voor koning uitgaf, als ware hij een spotbeeld van Romes keizer.

Romes keizer gebood te Jeruzalem, en van Jezus hoorden zij, dat hij gevonnist was als een die zich als tegenkoning had opgeworpen.

Die enkele gedachte nu, dat deze weerlooze, hulpelooze mensch zich onderwonden had het tegen den machtigen keizer van Rome op te nemen, wekte hun spotlust. Dat scheen hun het toppunt van zotheid en waanzin. En het was deze spot, door het vonnis zelf in hen gewekt, dien ze tot uitdrukking brachten, toen ze dien weerloozen dwaas een Romeinschen soldatenmantel omhingen, hem den schepter van riet in de hand gaven, en als ware hij Caesar in eigen persoon een triumfalen krans, maar nu van doornmeien, om de slapen legden.

Eerst toen ze hem daarna met een stok op het hoofd sloegen, kwam de wreedheid bij den spot.

Konden diezelfde soldaten thans uit hun graf opstaan, en de uitkomst van het drama, dat in Gabbatha en op Golgotha is afgespeeld in den loop der historie met eigen oogen aanschouwen, hoe verbaasd en verwonderd zouden ze niet staan.

Het rijk van hun oppermachtigen keizer sinds veel meer dan duizend jaren spoorloos van het aardrijk verdwenen, en die gevonniste Rabbi van Nazareth heel de wereld door aangebeden als meer dan Divus Augustus, als Koning der koningen, als van God gezonden Redder der wereld, als aller Heere en aller God.

Hierin nu spreekt zich de worsteling uit tusschen twee heel het menschelijk leven beheerschende machten, de macht van het geweld en de macht van den *geest*.

Die tegenstelling komt op uit onze tweeheid, uitkomende in ons *lichaam* en in onze *ziel*. Die twee hooren bijeen. In zuivere harmonie moesten ze samenwerken, de ziel heerschend, het lichaam dienend. Maar beide weken van elkaar af. De macht van het lichaam, de hand die greep, de voet die vertrad, ging op zich zelf staan, ging tegen de macht van de ziel in. Het ruw uiterlijk geweld kwam op. Het schijnrecht van den sterkste, d. i. van het sterkste lichaam, en hiermeê saamgaande de onderdrukking, de vernedering, de vertreding, de overweldiging van die innerlijke macht, die opwerkt uit de ziel.

Maar die zielsmacht, die macht des geestes gaf daarom geen kamp. Ze hield de worsteling vol. Niet met het wapen van geweld, maar met het wapen des *duldens*, des stillen lijdens, der protesteerende onderworpenheid. En waar de zielsmacht onderlag en vertrapt werd, daar zag nog het stervend oog het oog van den wreedaard met een blik aan, die hem innerlijk wondde en geestelijk overwon.

Die worsteling tusschen de zielskracht van den geest en de overmacht van de sterke hand, gaat nog dieper dan de tegenstelling tusschen ziel en lichaam, ze vlijmt tot in de verhouding waarin God tot zijn schepsel, en het leven des hemels tot het leven dezer aarde staat.

God is Geest en schiep door geesteskracht heel dit aardrijk dat voor oogen is, en als ge uw blik opheft tot de hemelchoren om Gods troon, is het alles één heir van geesten, met niets dan geestelijke krachten gewapend, die de dragers zijn van zijn almachtigheid.

Deswege komt ook hier beneden, al wat uit *God* in menschen welt, *geestelijk* uit, en is het de verheffing des *geestes* alleen, die ons leven met het leven des *hemels* doet ineenvloeien.

En tegen die macht worstelt het geweld van den sterkere op aarde in. Zoo doet de roover die den reiziger overweldigt, moordt

en uitschudt. De dief die in uw woning dringt en steelt. De rijke zelfgenoegzame die den arme verdrukt. De geweldenaar die met een heir soldaten een volk overstroomt. De sterke man die zijn teedere vrouw met geweld naar zijn wil dwingt. De groote jongen die den kleineren het leven verbittert. De overmacht van de meerderheid die de minderheid naar haar pijpen doet dansen. De machtige man onder het volk, die dat volk voor zich arbeiden laat, en uitzuigt. Het onrecht dat het recht van den zwakke durft schenden. Het geweld van den wapenstok dat den kreet der consciëntie versmoort.

Dit alles is der menschheid om der zonde wil overkomen. In God geworteld staat de macht van den geest onverwinnelijk, van God losgerukt moest de geest voor het geweld van de sterke hand onderliggen.

En daarom is er maar één weg, die den geest in ons weer ter overwinning kan leiden: Het geloof dat den geest weer aan God doet aansluiten, en, op Hem vertrouwend, duldt en lijdt.

De kroon van de lauwertwijg is aan den geest ontvallen en alleen door willig de doornenkroon te dragen, is het uitzicht op de kroon van het fijnste goud, ons hernieuwd.

Dit is het treurspel van al wie geestelijken adel onder menschen droeg, op elke bladzijde der historie van ons geslacht in bloed en tranen beschreven.

Dit is nog de spannende tragedie, die zich voortzet in het leven van het heden.

Maar het is alleen in Christus, den van God gezalfden Koning, dat deze ontzettende tragedie zich in haar middelpunt samentrekt en haar hemelsche ontknooping vindt.

Die soldaten in de hoofdwacht te Jeruzalem, zijn geen figuranten, ze zijn veeleer de zuivere representanten van het sterke geweld, gelijk zich dat destijds in de Romeinsche soldaten-uniform geconcentreerd had.

Die soldaten, het Romeinsche legioen, de Romeinsche adelaar, dat alles voor zich uitdrijvende Romeinsche leger, die gewapende trawanten van Romes keizer, waren wel waarlijk de hoogste toen bekende macht van *het geweld op aarde*, dat alles vertrad en vertrapte en neervelde en in onwederstandelijken trots aan zich onderwierp.

En tegenover die soldaten staat uw Jezus, als de hoogst denkbare openbaring van de macht van den geest. Edeler, zuiverder, heiliger dan Jezus was er niet. En die Jezus staat tegenover hen, met niets dan dien Geest. Geen trawant die hem bijspringt. Geen discipel die het voor hem opneemt. Geen wapen heeft hij aange-

gord. Als het op geweld aankomt de meest machtelooze. Groot, boven allès groot en heerlijk door niets dan den Geest.

In die hooge geestesmacht is die Christus de van God gezalfde Koning over alle levenden en dooden. In die koninklijke geestesmacht spreekt de profetie van een glorie, die alle glorie van aardsche geweldhebbers, zelfs van Romes keizer, zal doen verbleeken.

Maar de Romeinsche soldaat merkt dat niet, ziet er niets van, heeft er geen oog voor. De eenige macht die hij kent, is het geweld van het zwaard. En die niets beduidende mannekens, die op dat uur de hoofdwacht hadden betrokken, hadden een gevoel alsof zij alles waren, Jezus niets, en daarom dreven ze hun spot met hem en omvlochten ze zijn hoofd met die meien van den doorn.

En toch terwijl ze hun spot met Jezus dreven, maakten ze niet hem, maar alleen zich zelven bespottelijk.

Zelfs die doornenkrans is voor Jezus het zinbeeld der eere geworden.

Als het tusschen het geweld van den sterken arm, en de schuilende kracht van die doornenkroon staat, grijpt nu nog ieder die van edeler inborst is, met voorliefde naar die doornenkroon, ook al is het ons nooit gegund, die doornenkroon met even zuiveren gemoedsadel als Jezus te dragen.

Wat wij vragen, vragen als hoogste eere, is niet om die doornenkroon *als* Jezus, maar *onder* Jezus en in zielsgemeenschap met hem te mogen dragen.

En door Jezus ons op het hoofd gedrukt, dan is die doornenkroon ons het zinbeeld van den moed om te dulden, van de zielskracht om te lijden, van de gewisheid in ons, dat de geest *zal* overwinnen, en dat geweld niet meer *adelt* maar *onteert*.

Wat is nu reeds de triomf van den geest hoog boven het geweld van den sterken arm heel de wereld door verheven.

Wat schande en schaamte niet over het geweld, dat nog het recht vertrappen durft. En omgekeerd hoe hooggestemd klinkt niet het loflied uit des menschen hart voor wat de ziel, die leed, de geest die wist te dulden, de verborgen mensch in ons die volhield en doorzette, ten slotte tegen het geweld vermocht.

Toch houdt daarom de worsteling soms nog bitter aan.

Nog schreit zoo menige edele ziel, en delft wie geestelijk meerder is het onderspit, dat Gods engelen met den verongelijkte weenen, en er een rilling door uw hart gaat bij het hooren van het schelle vreugdegeroep, waarmeê wat ruw is en gemeen overwint.

En daarom, ook nu nog kunnen we de bezieling van *Jezus' doornenkroon* niet missen.

Die doornenkroon blijft ook nu nog het symbool onzes vertrou-

wens. Die doornenkroon moet ook nu nog ons aanvuren, ons troosten en staande houden.

In die doornenkroon van Jezus schittert nog voor het oog onzer zielsverbeelding het diadeem van de hooge zegepraal die eens komt.

XXI.

„Als een lam ter slachting geleid."

Als dezelve geëischt werd, toen werd hij verdrukt; doch hij deed zijnen mond niet open: als een lam werd hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzoo deed hij zijnen mond niet open. *Jes.* 53 : 7.

Vooral daarin dat uw Heiland niet slechts in den dood ging, maar *als een lam* ter slachting wierd geleid, lag voor de vromen aller eeuwen de machtigste bekoring van zijn heilige passie.

In den dood ging zoo menig profeet, die zijn komst profeteerde, gelijk ook het bloed der apostelen na hem is vergoten. En ook buiten het heilig erf wat breede schare niet van mannen en van vrouwen, die de verkleefdheid aan hun zielsovertuiging met den dood hebben geboet.

Niet *het sterven zelf* trok in Jezus' lijden dus het machtigste aan. Dat sterven om zijns zaaks wille was hem met zoo velen gemeen. En wie met teedere liefde voor zijn Heiland in het hart het bloedig tafereel van Golgotha volgde, ontwaarde bij het geven door den Heiland, van den jongsten snik, toen hem het hoofd op de borst zonk en hij den adem uitblies, eer een gevoel van verademing, dat nu het einde van de marteling gekomen was, dan dat het sterven zelf ons het wreedst en bangst zou hebben aangedaan.

Het vroom gemoed verwijlde daarom slechts zelden bij dat oogenblik van het eigenlijke *sterven*, maar verdiepte zich veelmeer in de goddelijke *grootheid van ziel*, die zoo wegsleepend schoon in al zijn lijden doorblonk.

En dan was het altoos weer het beeld van het *Lam Gods*, dat zich voor het zielsoog teekende.

Dat stille en gelatene, dat overgegevene en lijdelijke, dat rustige en voor God zich buigende, dat op elk keerpunt van zijn lijdensweg u boeit.

Niet alsof het vroom en in Jezus' lijden verzonken gemoed zich dit beeld van het heilig Godslam zelf koos.

Integendeel, dat roerend schoone beeld was door den Heiligen Geest ons reeds in de ceremoniën van Mozes' wet en in de pro-

fetieën van Jesaia geteekend. Johannes de Dooper had het opgenomen, toen hij zijn jongeren toeriep: „Ziet het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt!"; en, als Jezus ten hemel in glorie is opgevaren, wijzen zijn heilige apostelen ons telkens weer op dat „onbevlekkelijk en onbestraffelijk Lam", door welks bloed we verlost zijn. Ja, als ten slotte de verhoogde en verheerlijkte Heiland zelf op Pathmos zijn apostel een blik in de hemelen gunt, dan toont hij hem alle machten der hemelen voor zijn glorie neergedoken en eere gevende aan *het Lam dat geslacht is.*

Waarom juist *het Lam* de eere ontving aldus beeld van *den Man van smarten* te zijn, is een vraag die ons thans te ver zou afleiden. Slechts vergete niemand, hoe God de Heere, eer Hij in de dierenwereld ook het lam schiep, in zijn eeuwigen raad het sterven van het heilig Godslam reeds bepaald had; zoodat niet Jezus naar het lam is genoemd, maar veeleer het lam met het oog op den lijdenden en stervenden Messias zijn aard en zijn natuur ontving.

Toch houden we ons hierbij thans niet op; want meer dan zulk een bespiegeling, nut u het dieper inzicht in wat dit „ter slachting gaan als een lam" in zich hield.

En wat ligt dan in dit „ter slachting gaan als een lam" sterker uitgesproken, dan de zich overgevende gewilligheid, waarmeê uw Heiland zich aan zijn lijden onderwerpt?

„Vader! niet gelijk ik wil, uw wil geschiede!"

En hiermeê overeenkomstig is er dan ook geen poging, hoe zwak ook, om zich aan zijn lijden te onttrekken; geen roepen om het te verzachten; geen denkbeeld van tegenworsteling; en veeleer een bedwingen van zijn jongeren, die tegenworstelen wilden. En toch ook weer geen spanning die het er op toelegt, om zich als een held, veel minder om zich als martelaar voor te doen. Goddelijke eenvoud en vanzelfsheid, ziedaar het karakter dat al Jezus' lijden kenmerkt. Het overkomt hem als overkwam het hem niet. Hij schikt er zich onder, als ware dat lijden het element van zijn kracht. Ge merkt geen gevoelloosheid, want in Gethsémané bidt hij het af en op het kruis roept hij om bevochtiging zijner stervende lippen. Maar ge merkt ook geen overteedere gevoeligheid, want door het bitterste en bangste lijden gaat hij met kalme gelatenheid henen. Het is hem als een stroom die doorwaad moet; als een onweder dat over hem moet losbreken. Hij ontzet zich, maar hij verschrikt niet. En in het bangste zwoegen voor zijn doodsstrijd heeft hij nog een woord van teeder ontfermen voor zijn moeder, die weent bij zijn kruis.

Ge ziet het aan uw Heiland, hoe wel het lijden hem *tegen* zijn

natuur is, maar toch ook, hoe dit lijden in deze zondige wereld voor den Zone Gods *natuurlijk* is geworden.

Van hem *konden* niet „alle menschen wel spreken."

Hij *moest* staan als een teeken dat wedersproken zou worden.

De wereld *kon* hem niet dulden, *kon* hem niet verdragen, en *moest* hem pogen uit te werpen.

En voor hem was die woede, die bloeddorst der wereld niet vreemd. Hij zou van die wereld hebben moeten zijn, om ze niet op te wekken.

Nu hij niet van die wereld, maar van God uitgegaan was, *moest* hij wel ter slachting worden geleid, en omdat hij Gods eigen lieve Zoon was, kon hij niet anders ter slachting gaan dan als Gods heilig lam.

Ook de zijnen spreekt de Heere daarom gedurig toe als de schapen zijner kudde.

Het beeld van het lam ziet hij dus ook in hen. Soms heeten ze zelfs „de lammeren die hij zachtkens leiden zal". Want of er nu van schapen zijner kudde of van lammeren die hij zachtkens leidt gesproken wordt, het gronddenkbeeld blijft één, en door beide benamingen wordt u uw levensroeping getoond in hem, die als een lam ter slachting u voorging.

Zijn heilige apostelen wijzen u hierop. Gij dan, zoo roepen ze u toe, zult met goddelijk geduld het lijden dat u om Jezus' wil overkomt, op aarde dragen, „ziende op hem, die, als hij gescholden werd niet wederschold en als hij leed niet dreigde, maar gaf het over aan dien die rechtvaardig oordeelt." „Ziet dan op den oversten leidsman en voleinder uws geloofs, die, om de vreugde die hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen en de schande veracht, maar is nu dan ook gezeten aan de rechterhand Gods in de hemelen!"

„Ze hebben mij vervolgd, ze zullen ook u vervolgen. Ze hebben mij gehaat, ze zullen ook u haten. Hebt dan goeden moed. Ik heb de wereld overwonnen!"

En als straks zijn apostelen het eigenlijk stempel op het Christelijk karakter zullen zetten, dan gedenken ze het woord van Jezus, waarmeê hij de zachtmoedigen zalig sprak, en zijn niet uitgesproken over het schoon der stille lijdzaamheid en het heilig sieraad van een dulden en verdragen, waarvoor u de eerekroon daarboven wacht.

Zoekt ge nu zielsgemeenschap met het Lam dat ter slachting wierd geleid, zie dan toe, of ge ook dezen heiligen trek der ge-

meenschap met uw Heiland in uw eigen ziel en in uw eigen leven kunt ontwaren.

De wereld is uw vaderhuis niet. Uw vaderland is daarboven. En zoo ge waarlijk Gods kind zijt, kunt ge niet anders dan op die wereld stooten. Ze is de uwe niet en gij zijt van haar niet. En hoe kloeker en dapperder ge voor uw Heiland uit durft komen, hoe meer ge bespeuren zult, dat die wereld u haar liefde onttrekt en u haar haat in ruil biedt.

Dat brengt u dan allerlei krenking en allerlei achteruitzetting. Dat berokkent u dan allerlei verdriet en allerlei moeilijkheid. Dat veroorzaakt u dan allerlei bespotting, smaad en hoon. Soms ook geldelijk verlies, tegenwerking in uw kinderen, belemmering om uw wieken uit te slaan, beperking en benauwing van alle zijden.

Doch nu is het niet genoeg, dat ge dit desnoods u om Jezus' wil getroost, en om dat lijden uw Heiland niet verloochent.

De var wierd ook met touwen gebonden tot aan de hoornen van het altaar; maar bij het lam was die oefening van geweld niet noodig.

En zoo nu ook moet het ingaan in dat lijden voor u geen bukken zijn voor de noodzakelijkheid; geen doorworstelen van dit lijden met wraak en wrevel in het hart; dat ge, zoo ge maar kondt, er met woede tegen in zoudt gaan en het juk van u werpen. Neen, wie als een Christen, om Christus' wil zal lijden, die ga willig zijn Heiland als een lam ter slachting achterna.

Gods kind in zijn lijdende oogenblikken, *wil* dat lijden, *geniet* in die verdrukking, *kust* de roede die hem striemt en slaat, en ontplooit zoo eerst dat Christelijk schoon, dat in de heilige kunst van het *dulden* en *verdragen* schittert.

Zelf moet ge uw kruis opnemen, en het uw Heere en Heiland *vroolijk* achterna dragen. Niet met een *vroolijkheid*, die uit de wereld is maar met een *heilige* vroolijkheid, die in u gewrocht is door uw God.

XXII.

„Weent niet over mij."

> En Jezus, zich tot haar keerende, zeide: Gij dochters van Jeruzalem, weent niet over mij, maar weent over uzelven, en over uw kinderen.
> *Lukas* 23 : 28.

Leed koelt en stompt ten leste in den lijder alle deelnemende liefde af.

Als eigen leed overmant en overstelpt, komt men onder den indruk dat anderer leed *minder* geweldig is, dat ónze smart het

in bitterheid van anderer smarte wint, en dat het eisch der liefde is voor anderen om zich met ons lijden bezig te houden, maar dat het bij eigen leed nog bovendien dragen van anderer leed van ons niet kan worden gevergd.

Eigen leed als het tot zekere hoogte klimt, schijnt ontslag van den plicht, om in anderer leed te deelen, met zich te brengen.

Natuurlijk geldt dit niet van *elk* leed. De mate van anderer leed kan uw smart zoo verre overstijgen en te boven gaan, dat ge u schamen zoudt, gezien bij de smart van uw naaste, van uw eigen leed ook maar te reppen.

Als bij een schipbreuk *gij* al uw *schat* en *goed* in de diepte zaagt wegzinken, maar een ander zag zijn *vrouw* en *kind* voor zijn oogen verdrinken, hoe zoudt ge dan zoo onmenschelijk zijn, om straks, met dien ander gered, hem met uw verloren goud en zilver te vermoeien, en niet met hem te deelen in *zijn* verlies van vrouw en kind?

Neen, die afstomping der deelnemende liefde treedt pas in, zoo uw eigen leed u de wateren tot aan de lippen deed komen, en anderer leed aan het uwe nauwelijks evenredig is.

Soms schijnt het wel anders. Indien namelijk eigen leed en anderer leed één in soort en gelijk van aard is. Als er twee van het slagveld worden weggedragen, aan wie beiden een been moet worden afgezet, zullen ze zelfs sterk neigen, om in elkanders lot en leed te deelen. Maar hier bedriegt de schijn, want zúlk deelen in anderer leed bedoelt slechts in anderer leed het bezig zijn met eigen leed te rechtvaardigen.

Zondert ge dan ook al zulke uitzondering uit, en neemt ge een lijder waar, die het hard te verduren heeft, en in wiens nabijheid ook anderen lijden, dan zult ge het egoïsme van de smart zich zelf zien heiligen, en aan alles merken, hoe de lijder, soms zelfs ten koste van anderer leedverzachting, deernis vraagt met *eigen* leed.

En springt het verschil sterk in het oog, dat eigen leed werkelijk veel banger en harder is, dan het veel minder leed dat anderen dragen, dan slaat het gemis aan deelnemende liefde niet zelden in een gevoel van gekrenktheid en verontwaardiging over, indien niet een ieder, zoo niet ook die mindere lijder zelf, schier eeniglijk met óns leed vervuld is en óns zijn deernis gunt.

—

Maar zie nu uw Heiland.

Zie hem, wien zoo met volkomen recht het woord uit de Klaagliederen op de lippen is gelegd: „Gij die op den weg voorbijgaat, schouwt het aan en ziet, of er een smart is gelijk mijne smart.”

Nooit en nergens heeft het wicht van smart en wee, van grieving en van lijden zwaarder op eenig menschelijk hart gedrukt.

dan op hem toen de beker, die niet kon voorbijgaan, door uw Jezus moest worden uitgedronken.

Niet omdat de lichamelijke foltering het pijnlijkst was, want door alle eeuw heeft gedrochtelijke wreedheid den mensch weten ter dood te martelen op veel afgrijselijker manier dan het aan Jezus op Golgotha is geschied.

Maar de mensch is niet enkel lichaam. Het lijden grijpt in lichaam *en ziel* aan, en die zielsfoltering kan, omdat de ziel dieper in ons schuilt, o, zoo verre alle foltering des lichaams te boven gaan.

En dat diepe lijden der ziel klimt, naarmate die ziel fijner besnaard en dat lijden doordringender is.

En daarom beleed de kerk steeds, dat geen lijden van eenig menschenkind, ook maar van verre bij het lijden van uw Heiland haalde, bij het lijden van hem, wiens zielsleven in teederheid al het onze te boven gaat, en die in zoo fijngevoelig zielsleven droeg en doorworstelde, niet een handvolle van Gods schrikkelijken toorn, maar dien schrikkelijken toorn Gods in zijn volheid. *Al* den toorn des Almachtigen tegen *heel* ons schuldig geslacht.

Te wanen dat om eigen leed ooit het lijden van den Christus in ons zielsbesef op den achtergrond mocht treden, scheen voor de ziel die geloofde dan ook steeds een heiligschennende gedachte.

Zijns was het heiligste, zijns het ontzettendste, zijns het voltooide menschelijk lijden geweest. Het lijden waar elk geloovig lijder, om eigen leed *minder* te gevoelen, naar opzag.

En toch, wegzinkende onder den toorn Gods, laat uw Heiland de deernis met anderer leed, noch op den weg naar Golgotha, noch aan den schandpaal stervend, een oogenblik verkoelen.

Voor Maria was het vreeselijk, als moeder bij het kruis te staan, en het aan te zien hoe haar wonder kind bezweek en wegstierf in zijn doodssmarten.

Hier was het zwaard, dat door haar ziel ging.

Een pijn der ziele, zooals nooit een andere moeder om haar kind heeft geleden.

Maar toch wat was *haar* smart vergeleken bij het lijden van den Christus zelf?

En desniettemin weet Jezus deernis in het eigen hart voor de smart zijner moeder te vinden.

Hij ziet haar aan, hij denkt aan haar, en van zijn lippen vloeit in het: „*Moeder, zie uw zoon*" een woord van zielsinnige vertroosting.

Of ook aan het kruis naast Jezus' kruis hangt een vroegere boosdoener met den dood te worstelen.

Die man was, o, zoo diep weggezonken, maar door Jezus' grootheid verwonnen, o, Kon hij nog met Jezus van het kruis afstijgen.

hoe zou hij voor hem op de knieën vallen, en voor hem roepen al het land door, en als smeeken om zijn discipel te mogen worden.

Maar hij voelt den dood reeds in zijn aderen opklimmen. Hij gaat sterven. En nu wordt zijn ziel verteerd door de angstige vraag: Zal er voor mij nog eeuwige redding zijn?

En Jezus doorgrondt dat zielelijden, en met de diepste deernis van zijn hart, ontneemt hij dien lijder zijn angste, hem toeroepend: *Heden zult gij met mij in het paradijs zijn.*

. . . .

Dan waren er nog die soldaten, willooze onnadenkende werktuigen van Pilatus' ongerechtigen zin.

Ruwe mannen, die op zichzelf niets tegen Jezus hadden. Instrumenten, die deden wat hun bevolen werd. Maar die ook zoo toch de vreeselijke schuld op zich laadden van de hand te hebben geslagen aan den Heilige Gods.

Hoe ontzettend zou niet eens eeuwiglijk hun berouw in de plaats der rampzaligheid zijn.

En Jezus peilt dat vreeselijke in hun eeuwige toekomst, en over een leed, dat zij zelven nog niet gissen, waakt in zijn hart gevoelige deernis op.

En Jezus bidt voor die onzalige handlangers van het onrecht: *Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen.*

En zeg nu niet, dat dit hooge gevoel van Jezus pas opwaakte, toen de dood hem reeds halverwege aan het leven onttrok.

Immers op den weg *naar* Golgotha ontwaart ge bij uw Heiland geheel die zelfde deernis der deelnemende liefde.

Er waren vrouwen op den weg die, de poorte uit, met Jezus meêliepen op den droeven tocht naar Golgotha.

Vrouwen uit het volk, zooals ge ze bij elke terechtstelling meêen aan ziet loopen. Nieuwsgierig van aard. Gevoelig van natuur. En juist in zulk een terechtstelling den prikkel zoekend waarmeê al wat aangrijpt en ontzet, het uitwendig gevoel aandoet.

Vrouwen, die spoedig een traan in het oog kregen, en er toch genot in smaakten om door dien traan in het oog heen het sterven van een gekruisten mensch aan te zien.

Het voordeel en het oordeel van wat oppervlakkig drijft op sentiment.

Tranen waarin niets dan natuurwerking sprak, zonder diepte, zonder heiliger medegevoel.

Maar ook al moogt ge het weenen van die vrouwen op den weg niet hooger aanslaan, toch verzoent het u nog met de menschelijke natuur, dat er niet *enkel* gespot, en gesmaad, en duivelsch om Jezus' lijden gelachen wordt, maar dat er onder die joelende,

woelende schare toch ook nog wezens zijn, die, al is het dan ook stuitend oppervlakkig, toch *iets* van Jezus' lijden medegevoelen, en een traan om hem in het oog voelen komen.

En dankt nu Jezus die vrouwen voor dat weenen van heur oog, of spreekt hij ook maar één woord om anderer deernis evenzeer gaande te maken?

Niets, niets er van.

Veeleer wijst Jezus die tranen, geschreid om *zijn* lijden af, en roept het aan die vrouwen toe: Weent *niet* over mij, maar weent over u zelven, want straks zal uw eigen lijden, o, onnadenkende vrouwen van Jeruzalem, zoo ontzettend zijn.

Zoo verrukt u in Jezus' lijden de hoogheid eener liefde, die, over eigen nameloos lijden triomfeerend, de deernis met anderer leed nog op het sterkst kon doen opwaken.

Hier is meer dan het menschelijke, hier straalt iets van den goudglans der Goddelijke liefde door in het menschelijk gesproken woord, en in die liefde van uw Heiland instarend, aanbidt ge in hem uw Heere en uw God.

En toch, iets van diezelfde heilige liefde, een naschijnsel er van is sinds Golgotha de wereld geboeid hield, ook in enkele heiligen van ons geslacht gezien.

Er zijn lijders, er zijn lijderessen geweest, die, in de gemeenschap met Golgotha hun eigen bitter leed doorworstelend, in het eigen bange hart toch eindelijk het egoïsme van het eigen leed zijn te boven gekomen.

Niet geheel, niet altoos, niet ten volle. Ze bleven zondaren.

Maar zoo dan toch dat ze oogenblikken in hun eigen bittere smart gekend hebben, waarin ze eigen lijden en zieleleed vergetend, de deernis der deelnemende liefde, zelfs ten opzichte van hen die hun misdaan hadden, uit den wortel des geloofs in zich voelden opwaken.

En dan verhieven ze zich daar niet op.

Neen, dan dankten ze daar hun God nog voor, en beleden het, eer ze in den dood wegstierven, dat het de Man van smarten was, die dat werk der liefde in hen had gewrocht.

XXIII.

„Als een schaap dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders."

> Als dezelve geëischt werd, toen werd hij verdrukt; doch hij deed zijnen mond niet open: als een lam werd hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzoo deed hij zijnen mond niet open. *Jes.* 53 : 7.

Er ligt in al Gods schepselen, ook in het dieren- en plantenrijk, een heerlijke symboliek, waarvan de rijke beteekenis ons slechts een enkele maal door de Schrift ontsluierd wordt.

Een symboliek in het Tarwegraan, dat in de aarde valt en sterft, en in den Wijnstok, die in zijn ranken vrucht draagt. En zoo ook een symboliek in de Duive, die neerzijgt op haar vleugelen, en in het Lam, dat wel vroolijk blaat als het ter weide wordt uitgeleid, maar stom is voor wie het slacht of scheert.

Heilig is ons die symboliek, omdat ze kleeft aan de gestalte en de verschijning van hem, die ons met zijn bloed gekocht heeft. Hij dat Tarwegraan, dat sterven moet om niet alleen te blijven: hij die Wijnstok, die aan al zijn ranken het levenssap toevoert; op hem die Duive neergedaald, opdat hij vervuld zou worden met den Heiligen Geest zonder mate, en zoo bovenal, hij, onze Jezus, dat Lam, dat ter slachting gaat, het Lam, dat de zonden der wereld wegdraagt, het Lam, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders.

En zoo was het lijden van den Man van smarten.

Niet in dien letterlijken zin, alsof hij al de uren zijns lijdens geen woord zou gesproken hebben. Dat ondervond Judas anders in den hof, toen de Heere hem door zijn booze ziel sneed met zijn schrikkelijk woord. Dat is anders door Cajaphas ervaren, toen de Heere hem profeteerde van den Zoon des menschen, die op de wolken komen zou. Dat overkwam Pilatus heel anders toen Jezus hem de holheid en de leegheid toonde van zijn sceptischen waarheidszin.

Neen, in dien zin was Jezus onder zijn lijden niet stom. Eer sprak hij betrekkelijk veel. Tot zelfs van zijn kruis zeven malen. Nog vlak eer hij sterven ging: „Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest."

Neen, de stemmeloosheid van het Lam ligt in het inhouden van den kreet van verzet tegen het lijden.

Er ligt in den kreet, waarmeê het gevoelige schepsel tegen het lijden inschreeuwt, een middel van verweer. Zoo schreit het kind

in de wieg als het pijn heeft. Zoo gilt het kind op straat als het leed ervaart. Zoo is een gil van verzet op ieders lippen, als hij gewelddadig aangerand of door schrik vervaard wordt. En zoo krijt en kreunt en gilt en schreeuwt ook het dier als het geslagen wordt of pijn voelt. En als zich straks bij dien kreet het verzet van den weerstand voegt en het getergde dier op zijn plager aanvalt, dan is dat geschreeuw en die woede één. Het is de zin om niet te willen lijden, maar tegen pijn en leed in te gaan.

En zonder nu staande te houden dat een lam nooit kreunt en zich nooit verzet, maakt toch het lam meer dan eenig dier op ons den indruk van zich hulpeloos en weerloos aan zijn leed over te geven. Heel dat dier is er op geschapen. Weerloosheid is zijn uitdrukking. En vooral als het sterven gaat, wekt het lam uw deernis op. Een lam te slachten vergt meer overwinning van uw zelfgevoel dan het slachten van een var of os.

En in dien algemeenen zin nu moet ge ook die beeldspraak van het Lam in haar toepassing op Jezus verstaan.

Hij verzet zich niet. Hij scheldt niet weder als men hem scheldt. Als men hem sart en lastert, bidt hij voor zijn vijanden. Den drinkbeker dien hem de Vader gegeven heeft, drinkt hij met volkomen zelfbeheersching, en dien willende drinken, tot den laatsten druppel leeg.

En dit nu is de diepe doorgronding van het mysterie des lijdens.

Er is ook lijden dat bestemd is, om onze veerkracht te prikkelen. De doornen en distelen der aarde prikkelen Adam om in het zweet zijns aanschijns zijn brood te zoeken. De brullende leeuw die op den mensch toespringt, prikkelt zijn manlijke kracht, om te worstelen om levensbehoud. De storm die losbrak over de wateren, prikkelt den zeeman om met mannenmoed tegen den orkaan in te worstelen. Allerlei ziekte en kwaal prikkelt 's menschen vindingrijkheid, om genezing te ontlokken aan het kruid der aarde. Kortom, allerlei leed en gevaar dat ons bedreigt, is niet bestemd, om er ons onder te doen verkeeren als het lam, maar om er met mannenmoed en menschelijke wilskracht den strijd tegen op te nemen.

Maar dit is slechts de bast en niet de kern, niet het pit van het mysterie des lijdens.

Ook buiten het lijden dat ons door de natuur overkomt, is er een lijden, dat van mensch op mensch loert, en in de menschelijke boosheid het venijn, dat Satan naar ons spuwt, voelbaar maakt.

Er is bang verdriet dat moet doorworsteld, wreede teleurstelling waaronder het menschenhart te zwoegen heeft: schrikkelijke weedom des harten, waaronder de matte ziel heeft weg te zinken. En

dan is er heel dat heirleger van opzettelijke kwelling in laster, hoon en krenking; straks in het spuwen op iemands gelaat, en voortgaande tot in het aangrijpen van het lichaam, met allerlei geeseling en kwelling tot in den dood, ja, in den dood des kruises. En als ware het nog niet genoeg, dat alles nog verergerd door lastering en kruis saam te voegen, en den armen mensch onschuldig te doemen, en als onschuldig gedoemde over te leveren aan aller verachting en hoon!

Dat is het eigenlijke, dat het de ziel gansch ontroerende lijden. Een lijden, dat ons prikkelt, maar in zijn prikkeling de ziel vergiftigt, en u prikkelt niet tot mannenmoed en oefening van wilskracht, maar tot weerwraak, bitterheid en haat.

En nu is hier de proef.

Oefent het lijden op u die prikkeling en laat ge die prikkeling doorwerken, zoo brengt het u geheel ten onder.

Maar ook, weet ge die prikkeling van Satans venijn te weerstaan en weerloos als het lam, zulk lijden over u te laten komen, dan triomfeert ge.

Het allerdiepste pit van dit lijden nu heeft Jezus en Jezus alleen in al zijn bitterheid gesmaakt.

Niet, omdat er niet wel menschen zijn, die men erger gemarteld heeft. O, tal van martelaren en martelaressen hebben veel schrikkelijker barbaarschheden geleden. Vooral in Japan leden de Christenen zoo ontzettend.

Maar merk er wel op, de bitterheid van dit lijden neemt toe, niet zoozeer naar evenredigheid van de verscherpte marteling, maar naar gelang van de zielskwelling. Het is het *onschuldig* lijden, dat hier het vlijmen verdiept. En hierom *kon* alleen Jezus dit lijden peilen in al zijn ontzettende diepte.

Wij lijden *nooit* onschuldig. In aller zonde ligt onze eigen zonde ingeweven. De boosheid die tegen ons losbreekt is onze eigen boosheid, ons beloerend en belagend uit anderer hart. Het is de algemeene *haat*, die uit de zonde opkomt, en waarin we allen verwikkeld zijn.

Maar hier was de reine, de heilige, de onzondige, de schuldelooze. Hij die aan niets deel had. In niet een enkele wortelvezel van de zonde met de vezelen van zijn eigen hart verwikkeld lag. Hij die geen haat ooit anders dan tegen Satan gekend heeft. De vleeschgeworden Liefde zelve.

Hierin en hierin alleen moet de onvergelijkbre diepte van het lijden des Heeren gezocht worden. Alle andere vergelijking voert niet tot het doel. Alleen zoo staat zijn lijden *eenig* onder alle lijden in al de lijdenshistoriën der menschheid.

Zoo alleen is hij *de* Man van smarten. Man van smarten, omdat hij en hij alleen waarlijk *de* Knecht Gods was.

— —

En zie, de prikkel van zijn menschelijk besef, om tegen dit allerdiepste lijden, met zijn goed recht, met zijn vlekkelooze conscientie, met al de deugdelijkheid zijner zaak in te gaan, dien prikkel heeft hij gebluscht, heeft hij afgestompt, heeft hij gesmoord in zijn eigen ingewand.

Zoo is hij het Lam Gods geworden.

Hij zag niet op den steen, maar op die dien steen wierp. Hij trok zijn oog af van de zaag, en zag alleen op dien, wiens hand die zaag trok. Een Judas, een Cajaphas, een Pilatus, het waren hem altegader instrumenten, meer niet. Hij, van wien hem dit nameloos lijden overkwam, was zijn eigen Vader, zijn Vader in de hemelen. Neen, Pilatus, neen Cajaphas, neen Judas, gij zoudt geen macht tegen mij hebben, zoo u die niet van boven gegeven ware!

Omdat God het wilde, dat hij lijden zou, daarom *wilde* hij lijden.

Of het hem geen worstelen gekost heeft, vraag dat aan de schaduw van Gethsémané's olijven.

Die prikkel om er tegen in te gaan, en dat weten: God wil het! o, ze streden zoo bang in zijn menschelijk hart.

Maar toen het weer volkomen klaar en zoo hemelsch helder voor hem wierd: *God wil dit lijden*, toen ook niet één oogenblik aarzeling meer.

Ziet, toen ging hij uit Gethsémané naar Golgotha, hij, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegdroeg.

— —

XXIV.

„Weent niet over mij."

En Jezus, zich tot haar keerende, zeide: Gij dochters van Jeruzalem, weent niet over mij, maar weent over uzelven, en over uwe kinderen. *Lukas* 23 : 28.

Een traan uit deernis om wat *gij* lijdt, uit *anderer* oog te zien afbiggelen, vooral zoo die andere een vreemde is, stilt niet, maar verzacht toch uw smart.

En voor die verzachting was ook uw Heiland op den lijdensweg ontvankelijk.

Zijn klacht tot Petrus: „Kunt ge dan niet één ure met mij waken?" toont dit. Niet in zijn Goddelijke natuur, maar als *mensch*, heeft Jezus zijn smartelijk lijden en zijn bitteren dood

doorworsteld, en dies onder dat lijden verlangd óók naar menschelijke vertroosting.

Op zichzelf was het weenen van die uitgeloopen buurtvrouwen voor Jezus iets lieflijks. Met Simon van Cyrene, die zijn kruis droeg, zijn die vrouwen de eenige vriendelijke verschijning in dit ontzaglijk drama.

Alles en een ieder was Jezus tegen. Judas verraadt hem. De drie getrouwen slapen als doodelijke angst Jezus de ziele verteert. Petrus verloochent hem. Al zijn jongeren vluchten. Het Sanhedrin is fanatiek hartstochtelijk. Herodes minachtend hoog. De hoofdwacht koel-spotziek. Pilatus philosophisch laaghartig. De hoop volks die voor het rechthuis staat schreeuwt ruw en wreed tegen Jezus in. Op Golgotha wordt het één lasterend tergen van duivelschen haat.

Ge schaamt u voor uw menschelijk geslacht, dat het zóó verraderlijk, zóó schandelijk fanatiek, zoo wild hartstochtelijk, zoo tergend demonisch in heel dit drama handelen, én het aanzien kan.

Maar juist omdat het gansche lijdens- en stervenstafereel van Jezus door zoo zwarte schaduw gedrukt wordt, zijn die kleine tintelingen van menschelijke deernis u zoo goud waard.

Simon die het kruis voor Jezus droeg, toen Jezus er onder bezweek, en niet meer kon. En die uitgeloopen vrouwen, die begonnen te huilen toen ze het jammerlijk schouwspel aanzagen.

Te veel moet ge in dat weenen dier vrouwen niet zoeken. Als diezelfde vrouwen niet uit de achterbuurten waren komen aanloopen, maar op het gerechtsplein voor Gabbatha hadden gestaan, zouden ze meer dan waarschijnlijk, even wild als heel de andere hoop „Kruist hem, kruist hem!” hebben geroepen.

Een volkshoop golft op en neder naar de wind des daags hem opstuwt. En daarom op het marktplein was het één gillen om Jezus' bloed. En hier buiten de poort was het één jammeren, dat die heilige boeiende man sterven moest.

Diep gaat zulk een gevoel van deernis bij den grooten hoop nimmer. Er spreekt meer zenuwachtig gevoel dan hart in. Als er één gaat huilen, huilen al de anderen meê. Het is het onmiddellijke zien van het lijden dat treft. Het is het tragische dat aangrijpt. Een wilde bandiet die naar het schavot gaat, prikkelt den lust om te zien hoe hij gekneveld wordt. Maar Jezus' gestalte was zoo indrukwekkend edel. Wie hem, op dat oogenblik vooral, aanzag, moest wel door de heilige uitdrukking op zijn gelaat getroffen worden. En Jezus was pas 33 jaar. En dan niet maar uitgeleid ter strafplaats, maar ten doode, en tot den hardsten dood, den dood aan het kruis, dood van vloek en schande. Dat maakte het contrast zoo sterk. En dat contrast greep het gevoel van die vrouwen aan. En toen werd het oog vochtig. Eerst bij éène, toen

bij meerdere. Ten slotte trok het ieders aandacht. Tot ook Jezus het zag, en hoorde wat ze jammerend uitriepen.

Een uiting van *menschelijk* gevoel voor den Zoon des *menschen* in de weeën des doods.

En onderwijl die vrouwen vooruitloopen, en op hem aandringen, breekt Jezus op eenmaal zijn gang naar Golgotha af, en staat stil, en keert zich tot die vrouwen, en spreekt ze aan.

Niet om ze te danken. Veel min nog om haar gevoel nog levendiger op te wekken. Geen woord komt over zijn lippen om zijn eigen smart nog breeder uit te meten.

Veeleer wendt Jezus heur deernis af, zeggende: „*Weent niet over mij.*"

Jezus stelpt die gevoelstranen van een ondiepe smart, omdat er geen ernst, geen doorzien van den toestand, geen flauw begrip van de realiteit in spreekt. Wat voelden die huilende vrouwen er van, dat hier het Lam Gods ter slachting werd geleid, en dat in dit heilig drama voor haar oogen het pleit tusschen God en Satan, het pleit tusschen eeuwig verderf en hemelsche heerlijkheid voor al Gods uitverkorenen voldongen werd.

Ook het menschelijk gevoel heeft zijn *betrekkelijke* waardij, maar, o, zoo betrekkelijk. Wat het eerst heilig maakt is juist de levensernst, het indenken van het verleden en de toekomst. En juist die levensernst ontbrak hier zoo geheel.

Hoor maar, hoe Jezus die vrouwen van het bewogen gevoel naar den spannenden ernst over haar eigen toekomst terugroept: „Gij, dochters van Jeruzalem, weent niet over mij, *maar weent over uzelven en over uwe kinderen.*"

Die kinderen stonden er vermoedelijk bij en liepen er om heen. Zoo plegen zulke uitloopende buurtvrouwen haar kinderen bij de hand meê te nemen. Er zullen er wel geweest zijn met haar zuigeling op den arm. Ook wel zwangere vrouwen zullen er onder geweest zijn, die heur kind nog onder het hart droegen.

Althans, zoo ging Jezus in zijn heiligen ernst, en het oog vol uitdrukking van een meer dan menschelijke deernis, voort: „Want ziet, er zullen dagen komen, dat gij zeggen zult: Zalig zijn de kinderlooze vrouwen, de borsten die niet gezoogd, en de buiken die niet gebaard hebben."

Jezus denkt aan de wrake Gods, die over het schuldig Jeruzalem zal losbreken. Aan die vreeselijke tijden, zooals ze reeds eenmaal doorleefd waren, toen Jeruzalem voor Babels heirmacht viel, en toen „de vaders hun kinderen en de kinderen hun vaders gegeten hadden" (Ezech. 5 : 10).

Maar straks, na Golgotha, zou het nóg vreeselijker worden. Een

uitmoording zooals geen stad bijna ooit gekend heeft. Dagen zoo bang, dat alle ziel in angst den dood zoeken zou, en roepen: „o, Bergen, valt op ons, en gij, heuvelen, begraaft ons!”

Toen hield het schreien op, en vervolgde Jezus zijn zwaren gang naar de Hoofdschedelplaats.

Maar dit heerlijke moment was er dan toch geweest.

Uw Jezus zelfs in zulk een oogenblik zichzelf en eigen smart vergetend, om met heel zijn ziel, en met al de menschelijke deernis, die het leven zijner ziel spande, in de vreeselijke straf, die Jeruzalem wachtte, in te leven.

Maar niemand begreep hem.

Dat Jeruzalem nog eenmaal zou worden uitgemoord, wel mogelijk. Maar wat had die toekomstige uitmoording met dien veroordeelde, die ter strafplaats werd uitgeleid, te doen?

Jeruzalem, ja, zelfs de altoos teederder gevoelende vrouw van Jeruzalem verstond, begreep het niet, dat Jeruzalem er *om Gods wil was*, en dat het door zijn afgoderij vóór de ballingschap in Gods tempel in te dragen, den Almachtige zoo schrikkelijk vertoornd had, en dáárom toen zoo doodelijk was geslagen.

En nog minder verstond Jeruzalem wat nu, op Golgotha, stond te gebeuren, als de stad die God verkoren had, het vermetele bestaan zou, om Gods eigen lieven Zoon, om den Beloofde der vaderen, om Israëls Messias als Godslasteraar aan het kruis te slaan.

Die vrouwen, ze zagen het voor oogen, en toch zagen ze er niets van. Alle beteekenis van wat ze daar voor zich zagen, ontging haar. Het was een afgrond met bloemen overdekt, waarover ze heengolfden. En ze voelden niet, dat zij zelven meêmoordden, ook al was het dat ze weenden om Jezus, want dat indien zij, met al Jeruzalems vrouwen, recht hadden gestaan, en in Jezus Gods Gezalfde hadden erkend, met haar ook heur mannen en heur zonen Jezus zouden zijn te voet gevallen, en hem zouden hebben aangebeden als hun Heere en hun God.

Ze stonden daar te weenen, maar in haar ongeloof. Zij zelven verwierpen den Gezalfde Gods. Ze miskenden Jezus, omdat ze hem niet kenden. En ze konden hem niet kennen met heur ongeloovig hart en verhard gemoed.

Ze denken dat Cajaphas en dat Pilatus de wreeden zijn, en zij de meêwarige en gevoelvolle vrouwen. En dat zijn ze niet. Zij zelven zijn de medeschuldigen. Die vrouwen zijn uit den volkshoop van Jeruzalem, en dat Jeruzalem verwerpt zijn Koning en zijn Heiland, en holt naar buiten, om ginds op Golgotha te staren naar zijn kruis.

Hier is voor uw Heiland verzwaring van zijn smart.

Hem gaan ze kruisigen, en hij zal in het bangst gevoel van Godverlatenheid stervend bezwijken, maar dan zal het niet uit zijn.

Zijn kruis zal een nasleep hebben.

Na het kruisjaar, komt eer het een halve eeuw verder is, het jaar der verwoesting van Jeruzalem, en dan zullen de phiolen van Gods heilige wrake over de zondestad worden uitgegoten, dat het één kermen van doodsmart in al Jeruzalems straten zal worden.

Dat moest. Dat kon niet uitblijven.

Het kruis moest er zijn, om de wereld te redden, maar het kruis kon er niet komen, of het moest zoo bitterlijk aan de zondestad, die het dorst oprichten, gewroken worden. Of hadden ze het niet God tergende op het marktplein uitgegild: „Zijn bloed kome over ons en onze kinderen!”

Nu het zou dan ook over hen, *én over hun kinderen*, komen. En nu ziet Jezus die moeders daar staan, wier eigen kinderen dán mannen van dertig, veertig jaar zouden zijn, en die dan zoo schriklijk gemarteld en uitgemoord moeten worden. Al de wallen van Jeruzalem met kruisen als bezaaid, en aan elk kruis een vloekende Jood, die hing weg te sterven, als spotbeeld van dat éene kruis, waaraan Jeruzalem haar Koning gekruisigd had.

En dat doorleeft Jezus, terwijl hij zelf naar zijn kruis gaat. Die vrouwen die om hem weenen, maken dat het rauwe beeld van dien schriklijken jammer voor zijn geest opkomt.

Jezus voelt dat hij wel niet de oorzaak, maar dan toch de tusschenschakel is, waardoor dat vreeslijke lijden over Jeruzalem komen zal.

En moest het dan niet zijn eigen lijden verzwaren, het lijden van hem, die zoo roerend betuigd had: „Jeruzalem, Jeruzalem, hoe menigmaal heb ik u willen bijeenvergaderen gelijk een klokhen haar kiekens onder haar vleugelen saamlokt, maar gij hebt niet gewild. Zoo worde dan uw huis u woest gelaten!”

En nu, doet niet meer dan één in de Lijdensweken nog evenzoo als de vrouwen deden?

Ze volgen Jezus op zijn somberen lijdensweg, stap voor stap. Nu niet met statiën, en bij elke statie een tafereel uit Jezus' lijden op hout geschilderd. Maar dan toch met statiën in de verbeelding. En zoo maken ze weêr heel het lijden van den Heiland meê, tot eindelijk Paschen komt, en de toon des geklags in den jubel van verlossing overgaat.

Maar wat baat het, zoo dit bij een naspeuren van Jezus' lijden met het weeke gevoelsoog blijft, en het oog der ziel inmiddels niet den Gezalfde Gods in hem ontwaart, en de gevoelige man of

de gevoelige vrouw niet tot bekeering komt, en niet meêsterft in dat kruis, om als Jezus verrijst met hem op te staan?

Erger nog, hoevelen maakte dat lijden van Jezus het gevoelig oog niet vochtig, die straks den Zoon van God wederom kruisigden door hun afval in zonde!

En nu wat is al zulk gevoel zonder geloof anders, en wat is het beter dan het weenen van die schreiende vrouwen buiten Jeruzalem? Weenen om Jezus, en feitelijk nog tot het lijden van uw Heiland toedoen, door het oordeel dat ge over u haalt.

En daarom niet die vrouwen nagedaan, maar liever het oog op een Simon van Cyrene gericht, van wien niet staat dat hij weende, maar wel, dat hij het kruis van Jezus droeg.

Hij droeg het voor Jezus uit. Draagt gij het uw Heiland navolgende?

Gij weet wat de Man van Smarte eens tot zijn jongeren gezegd heeft: „Wie zijn kruis niet opneemt, en draagt, en mij navolgt, is mijns niet waardig."

XXV.

„Een worm en geen man!"

> Maar ik ben een worm en geen man; een smaad van menschen en veracht van het volk. *Ps.* 22 : 7.

De „Man" moet een „worm" worden en de „worm" een „man!" Ligt niet in die ééne diepe gedachte al het mysterie van ons heilig en dierbaar Evangelie?

Weer schrijden de lijdensweken voort en voort, en wordt nogmaals, der gemeente ter verantwoording, het kruis van Jezus als voor haar oogen geteekend. Maar nu, wat is die lijdensprediking anders, dan u van schrede tot schrede te toonen, hoe die „Man" een *worm* wierd en eindelijk zich kromde in het stof des doods.

Het eerste mysterie, dat van Bethlehems kribbe, spelt u, hoe, wie „God" was, een „*man*" wierd; maar het tweede, waarvan Golgotha's kruis het middelpunt vormt, toont u hoe nu die „Man" zich weer vernederde en verlaagde tot een „*worm.*"

„Na mij komt *een man*, riep de Dooper uit, die vóór mij geworden is, wien ik niet waardig ben den schoenriem zijner voeten te ontbinden!" daarmeê op Hem doelend, van wien het reeds bij Pniël in Gen. 32 : 24 heet: „*Een Man* worstelde met Jacob:" van wien in Jozua's visioen gezegd wierd: „*Een Man* stond tegenover hem" (Joz. 5 : 13); die als „*een Man* met linnen bekleed" door Ezechiël en Daniël is gezien; die voor Zacharias „*de Man* was die

tusschen de mirten stond" (Zach. 1 : 10); van wien het geprofeteerd was dat deze „*Man* een verberging tegen den wind zou zijn" (Jes. 32 : 2); „*een* MAN wiens naam zou zijn SPRUITE" (Zach. 6 : 12); van wien het heeten zou in de ure der ontzettendste beslissing: „Zwaard, ontwaak tegen *den Man*, die mijn metgezel is" (13 : 7); en wiens diepst gevoelde naam daarom zijn zou „MAN *van smarten*" (Jes. 53 : 3).

Kracht, sterkte, majesteit ligt in dat *Man* uitgesproken. Wij allen saâm, de zwakken, hulpeloozen, ellendigen, die om heul en bescherming tot hem vluchten, en *hij* de sterke man, die ons dekt met den arm zijner kracht en den wederpartijder van ons afweert.

Een MAN, ja, dat was hij toen hij den Duivel voor zich deed ineenkrimpen in de woestijn; toen hij de duizenden beheerschte met zijn woord; toen hij de ziekten gebood en dat de krankheden weken; toen hij de duivelen uitwierp dat ze afdropen; toen hij de Farizeën sidderen deed voor zijn blik; toen hij den storm bezwoer; de zee voor zich bukken deed; sterker nog, toen hij den dood in Lazarus' graf overmande; ja, zelfs in Gethsémané nog, toen alles voor hem deinsde en hij zijn vangeren neêrwierp in het stof.

Maar kan hij die *Man* blijven? Kan hij door als *Man* voor ons door te breken, er u en mij doorhelpen? Kan het door *macht* ten triomf, door *sterkte* ter zegepraal gaan, voert de *arm zijner mogendheid* ons ter overwinning?

En daarop nu zegt Gods heilig Woord, neen en nogmaals neen, als die man geen *worm* wordt, kan het „wormpje Jacobs" niet worden uitgeholpen.

Indien het tarwezaad niet uit den hoogen halm op de aarde wil nedervallen en in die aarde inzinken en sterven, dan raakt het de verlorenen niet, dan blijft het alleen en kan geen vrucht ter eeuwige verlossing dragen!

Zie toch, *wij zijn geen mannen meer!* Al onze kracht is opgedroogd als een potscherf. Een menschenkind, in zonde ontvangen en geboren, ligt feitelijk in het stof, en is den wormen gelijk geworden.

Naakt heeft de zonde ons uitgestroopt. Er is niets geheels meer aan ons; en zelfs onze beste daden zijn nog, zooals Comrie het zoo volkomen waar heeft uitgedrukt, *God onteerend.*

De ééne heerlijkheid voor, de andere na, is van ons afgevallen. Een *schijn* is er nog; maar *geen* wezen meer.

Vermolmde binten zijn we, die doorbreken bij het aanraken.

Uitgeholde wilgen, waar de nachtuil zijn nest in bouwt, en waar de winden meê spelen.

Job wist het wel toen hij uitriep: „De sterren zijn niet zuiver

in zijn oogen. Hoeveel te min de mensch, die een *made* is en des menschen kind, die is als een *worm!*" (25 : 6).

En och, *wilden* we dat nu maar zijn; maar inzien dát we dat zijn; en als „arme wormkens" voor onzen God in het stof kruipen!

Maar dit nu juist wil dat vermolmde bint niet! Neen, dat „vermolmde bint" geeft zich nog voor een „gaven balk" uit, en wil nog een „stut" zijn en waant, dat er wel een huis op zijn draagkracht kan rusten.

Zoo droomt de worm in den droom van zijn hoovaardij, *dat hij nog een man is!*

Schrikkelijke zelfbegoocheling!

En dan zet dat „stofje aan de weegschaal" den mond nog tegen zijn God op en die worm murmureert goddelooslijk tegen den almachtigen Schepper van hemel en aarde.

En zie, dáárom, dáárom nu moest uw Jezus zoo diep in het stof des doods worden gelegd. Wat gij, om uw hoogmoedig hart, *niet* doen woudt *voor uw God*, dat zou hij, uit erbarmen, komen doen *voor u*.

Dáár is hij de sterke held, de heerlijke Man in al de kracht zijner mogendheid. Leeuw uit Juda's stam! En nu, die Leeuw laat de manen vallen; die held werpt zijn pijlkoker weg; die Man buigt het hoofd; bukt neder in het stof, en laat al den last des toorns Gods op zich neêrkomen, tot hij er onder bezwijkt, en neêrvalt in het stof des doods, en nu als een verachte en vertredene, bij zijn kruipen in dat stof, den *worm* is gelijk geworden.

Zoo was hij veracht *en wij hebben hem niet geacht.*

Want wiens hart trilt nog van heilige verontwaardiging, als hij *den Man* daar hoort klagen: „Ik ben een worm!"

Neen, spreek mij niet van de bewondering die het kruis dan toch wekte, kom mij niet aan, met de liefde waarvan voor Jezus wordt gezongen.

Al dat *oppervlakkig* gekeuvel over die schriklijke indaling in den eeuwigen dood, is maar een doornenkrans te meer, dien ge den Man van smarten in het nog bloedend hoofd drukt.

Die dat zeggen, verstaan het niet, peilen het niet, gissen het van verre niet.

Neen, een iegelijk, die het niet van den Vader geleerd heeft, om dat nameloos mysterie der onnoemlijkste smarten althans eenigszins te doorgronden, die trapt dien Lijder nog op de borst, die treedt dien worm nog iets dieper in het stof des doods, die *ver*treedt zijn bloed!

Niet een *enkele*, neen maar *allen*.

Dat hebt ook gij, dat heb ook ik gedaan!

Er is er maar één, die dat niet meer doet, en die heet *het wormpje Jacobs.*

Een „wormpje Jacobs", wie dat is?

Och, dat is elke man en elke vrouw, dat is elke jonge en oude van dagen, dat is elke vrije en dienstbare, die eerst zichzelf wou handhaven, en dacht: „Zóó is het goed, *Jezus de worm en ik de man*"; en over wie toen de Heilige Geest is gekomen, om dat booze hooge hart te kneuzen, te slaan, te breken; tot het eindelijk zichzelf als een arm wormpke kennen leerde, en nu, zelf in het stof des doods nederliggend, het aan den eenig Dierbare gewonnen gaf en uitriep; „Ik, de worm door Gods genade, en hij, hij alleen de Man."

XXVI.

„Zij kruisigden hem."

En toen zij kwamen op de plaats, genaamd Hoofdschedelplaats, kruisigden zij hem aldaar.
Luk. 23 : 33*a*.

In het achtste regeeringsjaar van keizer Tiberius, tien jaren vóór Golgotha, was er een Senaatsconsult uitgevaardigd, bepalende, dat allerwegen in het Romeinsche rijk al wie veroordeeld was tot den dood, *nog tien dagen levens zou hebben*, eer de doodstraf aan hem voltrokken werd.

Doch er was bij bepaald, dat de rechter desvereischt ook de *onmiddellijke* executie kon gelasten, zoo hij te doen had met een die oproer had verwekt, of gevaarlijk scheen voor de publieke orde.

Die laatste uitzondering is door Pilatus op Jezus toegepast.

„Uitstel van executie" is aan Jezus niet gegund. Blijkbaar was Pilatus niet gerust. Hij duchtte een uitbreking van het fanatisme der Joden. En het is die angst van Pilatus, door de onrust van zijn consciëntie nog verergerd, die oorzaak werd, dat Jezus, na den ganschen nacht gewaakt te hebben, en reeds voor dag en dauw gevangen te zijn genomen, op eenmaal, zonder een oogenblik van verademing, heel zijn lijden doorworstelen moest, en eerst in zijn dood het einde van die worsteling bereikte.

Toen hadden vier soldaten last gekregen, om, onder bevel van een officier, de kruisstraf aan Jezus te voltrekken; en het was deze officier met zijn vier onderhebbende manschappen, die Jezus uit Pilatus' handen overnamen.

Wat voor de kruisiging noodig was, behoefde niet eerst aangeschaft, maar lag gereed. De kruispaal, de spade, de spijkers, de touwen en de kanne gemyrrede wijn, en de kan met edik. En zoo ging het naar Golgotha op weg. Spade en spijkers, touw en kan droegen de soldaten, maar den kruispaal moest Jezus zelf dragen.

Dat kruis moest hij dragen, niet een kort eind weegs, maar eerst heel de stad door, al de straten van het rechthuis tot aan de poort langs, en toen van de poort naar de Hoofdschedelplaats.

Dat kruisdragen bestond niet hierin dat de veroordeelde het dragen kon gelijk hij wilde, maar het kruis werd hem, met den dwarsbalk vóór de borst, over den linkerschouder gelegd, en de beide handen aan den dwarsbalk gebonden.

Hieruit verklaart het zich dan ook, dat Jezus, door zoo aangrijpende inspanning, en rustelooze ontroering al die uren lang, uitgeput, zeer spoedig onder dit kruisdragen bezweek.

Reeds onder het gaan naar Golgotha begon de kracht der menschelijke natuur hem te begeven.

Eindelijk op Golgotha aangekomen, hebben de soldaten toen een gat in den grond gegraven, den opgerichten kruispaal daarin gezet, en den grond aangetreden, tot de paal goed vaststond: en dat alles onderwijl Jezus er sprakeloos bij stond, en het aanzag, en innerlijk beefde voor wat te komen stond.

Want toen nu de paal gereed stond, hebben de soldaten Jezus aangetast, en hem niet alleen zijn opperkleed, maar ook zijn overige kleederen van het lijf getogen, tot hij, als een doemschuldige die geen kleed meer waard was, onderwijl het volk het aanzag, in hun midden stond.

Voorshands legden ze dien rok en de kleederen ter zijde, om ze straks te verdeelen en te verloten, en toen gingen ze tot de eigenlijke kruisiging over.

Het kruis in die dagen was niet zoo hoog, gemeenlijk hing de gekruisigde weinig meer dan twee voet hoog van den grond af.

Nu stak er onder aan het kruis een kleine balk uit, waarop de kruiseling met de beenen zijwaarts afhangende gezet werd. En terwijl één der soldaten hem tegen den kruispaal drukkende vasthield, bonden twee andere zijn handen aan het dwarshout van het kruis, en sloegen hem de nagels door de handen.

Ten slotte werden de beide voeten met de voetpalmen tegen den kruispaal gekeerd, en terwijl de ééne soldaat de voeten alzoo vasthield, dreef de ander ook door die voeten de nagels heen, elke voet afzonderlijk tegen het hout gedrukt.

En toen was hij gekruisigd, en namen ze de kan met gemyrreden wijn, om hem te bedwelmen, opdat het lijden des stervens aan dien paal niet te vreeslijk zou zijn. Maar Jezus weigerde. Het smartgevoel van het lijden mocht geen oogenblik worden verdoofd.

Toen Jezus niet wilde, hielden de soldaten ook niet aan.

Hun bleef nog alleen de toeëigening van den buit over, toen ze Jezus' kleederen onder hun vieren verdeelden.

En toen zett'en ze zich bij den kruisheuvel neder, en de hoofdman over honderd bleef het aanzien.

En Jezus riep: „Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen."

Daarop viel plotseling de duisternis in.

Een schemering als van den nacht omtoog het kruis en den kruisheuvel.

En zoo hing uw Jezus te sterven. En de vrouwen en bekenden, die er om stonden, ontroerden van weedom des harten.

Alleen de fanatieke priesters *genoten* van Jezus' doodsstrijd.

Heel anders dan de Romeinsche officier die er bijstond, en die er wel niets van begreep, maar toch van oogenblik tot oogenblik al sterker, al duidelijker gevoelde, dat hier geen *gewone* terechtstelling plaats had, maar dat het hier een strijd gold tusschen de aarde en den hemel.

Het „Waarlijk, deze is Gods Zoon", zal hij straks eerst uitroepen, maar vooruit reeds beefde het in zijn hart, of hij zich in Jezus niet aan een hooger wezen vergreep.

Aldus is feitelijk de kruisiging van Jezus op Golgotha toegegaan, want men kent, uit nauwkeurig onderzoek de wijze waarop de Romeinen in die dagen gewoon waren den kruisdood te voltrekken.

Als ge er bij waart geweest, zou het dát geweest zijn, wat ge zoudt hebben gezien. En als de apostel Paulus aan de kerken van Galatië schrijft, dat Jezus Christus „voor hun oogen geschilderd was gekruisigd zijnde" (Gal. 3 : 1), dan blijkt hieruit, dat ook wij hierbij onze voorstelling moeten laten werken, in dat bange tafereel moeten inleven, en het doordenken moeten, als waren we er ooggetuigen van.

Ook de plaat en het schilderstuk mag ons hierbij te hulpe komen, mits onopgesmukt, werkelijk en waar.

Zelfs is het ongelooflijk wat diepen indruk op de ziel een waarlijk sprekende afbeelding van Jezus' kruisiging maken kan.

En toch, ook als dit aangrijpende tafereel ons klaar en zakelijk voor oogen staat, beelde zich niemand in, dat dit alles was.

Ja, haast zouden we zeggen, wie dat alles als voor oogen zag, zag nog slechts een stukske van wat er op Golgotha wezenlijk plaats greep.

Er was op Golgotha nog zooveel meer, dat met het oog niet was waar te nemen, en toch even werkelijk, werkelijk in nog hoogeren zin, was.

Reeds die officier zag zooveel meer dan zijn onderhebbende manschappen. Nog veel meer zagen Jezus' bekenden die van verre stonden. En wat moet niet een Maria, een Johannes, die als ver-

stomd van verre stonden, ontwaard, doorworsteld, en meegeleden hebben, waar zelfs die officier en die bekenden nog geen flauw begrip van hadden.

Er greep op Golgotha niet alleen een handtastelijke terechtstelling, maar veel meer nog een *geestelijke* worsteling plaats, die tot door het bloed der ziele ging, en waarvan niets, niets zag of merkte, wiens oog voor wat in de geestelijke wereld gebeurt, nog gansch blind was.

Maria en de jongeren, die *niet* gansch blind meer waren, hebben er daarom *iets* meer van gezien. Maar toch, ook zij zagen nog slechts zwevende schaduwen, en God alleen zag uit den hooge in volle klaarheid, wat er bij en onder die kruisiging en aan dat kruis, door Jezus' geest tegen Satan en zijn demonische geesten geworsteld is; wat er in die ure van bovenmenschelijk lijden gestreden is, om een wereld voor eeuwig te redden; hoe dat kruis, ja, waarlijk een *altaar* was; en hoe op dat altaar het Lam Gods zijn zelfofferande volbracht, om het recht zijn Vaders te doen zegepralen.

Niemand, sprak Jezus, kent den Zoon dan de Vader, en zoo is er ook in die ure geen creatuur, geen mensch of engel geweest, die deze grondelooze diepte van Jezus' lijden gepeild heeft.

Van menschen onbegrepen, en alleen door zijn Vader gekend, is uw Jezus in dit nachtelijk donker van den dood ondergegaan.

En daarom zeg nooit, dat ge nu althans Golgotha verstaan hebt.

Iets moogt ge er van gissen, en in uw zielsliefde voor uw Heiland doorleven, maar *weten* wat er in dien drinkbeker was, dien de Vader hem gegeven had, zult ge nooit.

Dat verstond Hij alleen, die dien beker des lijdens voor den Zoon zijner liefde, om u te redden, gemengd had.

En toch is er iets, dat de Heilige Geest aan een iegelijk van Gods uitverkorenen, op een bijzondere, voor hem alleen geldende wijze, van dat kruis van Golgotha openbaart.

Op dat kruis droeg Jezus onze zonden. Zoo getuigen het u zijn apostelen. Zoo beleed het Christus' kerk alle eeuwen door. Zoo is het betuigd ook aan uw eigen hart.

Onze zonden!

De uwe, de mijne, die van al onze broederen en zusteren, die ten leven herboren zijn.

En nu, wat kent, wat verstaat ge daarvan beter dan *uw eigen zonden*, en wie kent, wie verstaat *uw* zonden anders dan uw God en gij zelf?

En daarom, als de Heilige Geest, bij het licht des Woords, u in de diepte uwer zonden inleidt, wat doet die Trooster van uw

hart dan anders, dan in die kennis uwer eigen zonden u een maatstaf bieden, om het lijden en het sterven van uw Heiland op een gansch eenige, geheel persoonlijke wijze te leeren verstaan, zooals dat sterven bij u hoort, u innerlijk ontroeren, u tot wederliefde verwekken kan, en voor u de rijke volle openbaring kan worden van de verzoenende, de erbarmende, de uitdelgende genade uws Gods.

En daarom er staan twee wegen voor u open, om Golgotha in uw eigen ziel te ondergaan, en met uw Jezus gekruisigd te worden, en met hem te sterven, opdat ge met hem leven moogt.

Den éénen weg ontsluit u de Schrift, die u verhaalt wat voor oogen was, en u wijst op het mysterie dat in Golgotha school.

Die weg is voor allen gemeen.

Maar de tweede weg is persoonlijk, voor elke ziel afzonderlijk, voor haar alleen te betreden. En die tweede weg is de weg door de diepte, door de kennisse van uw hart, door de zelf-aanklacht van uw verzondigd bestaan, en verzondigd leven, en verzondigde genade.

En als ge dan met uw zielsbesef in deze zee van uw zonden wegzinkt, en ge hoort hoe gij bij al Jezus' lijden, er dit nog aan hebt toegedaan, dat ge ook dien last *uwer* zonden op uw stervenden Heiland hebt gelegd, dan verstaat ge het, hoe er op Golgotha nog *zoo iets heel anders* geleden is, dan het doorboren van de handen.

Een doorvlijmen van de ziel van uw Heiland; een hem wonden, dat niet die krijgsknechten, maar dat gij, met al Gods heiligen, hebt gedaan.

XXVII.

„Jezus de Koning der Joden."

> En zij stelden boven zijn hoofd zijne beschuldiging geschreven: Deze is Jezus, de Koning der Joden. *Matth.* 27 : 37.

Naar den oogenschijn der wereld stelt wie *Keizer* is, alle *Koningen* in de schaduw. Eerst in den *Keizer*-titel vindt een machtige monarchie de voleinding van haar glorie.

Oostenrijk heeft zijn Keizer. Duitschland heeft zijn Keizer. Frankrijk had zijn Keizer. Engeland heeft zich voor zijn koloniën in een Keizerrijk omgezet. En ook Rusland's *Czaar* wordt, hoezeer ook ten onrechte, *Keizer* van Rusland genoemd.[1])

---

[1]) Dit laatste ten onrechte, want in de oudste Bijbelvertaling der Slaven, wordt de titel Czar steeds gebezigd om het woord *Koning* te vertalen, en staat voor Keizer Augustus enz. altoos *Késar.*

Zelfs breidt men dit nog verder uit, en spreekt thans ook van den *Keizer* van Turkije, den Keizer van China, den *Keizer* van Japan.

„Koning" is een bijna tweedehandstitel geworden. Koning van Pruisen. Koning van Saksen. Koning van Wurtemberg. Zelfs een Koning van Servië; — maar *de Keizer* van Duitschland.

Met het oog hierop is het opmerkelijk, dat in de H. Schrift nooit en nimmer op God en op zijn Christus een andere of hoogere titel dan die van *Koning* wordt toegepast. Als ook, dat om aan te duiden hoe de heerschappij des Heeren Heeren ook over de Koningen der aarde gaat, nooit een andere uitdrukking wordt gebruikt dan die van „Koning der koningen en Heere der heeren".

Het Godsrijk heet altoos het „*Koninkrijk* der hemelen."

En ook nu nog zou het ons vroom gevoel stuiten, ja zou het ondenkbaar zijn, om van God als *Keizer*, of ook om van „Keizer Jezus" te gaan spreken.

Toch verdient dit zeer de aandacht.

Immers, in de dagen toen Jezus op aarde was, en leed en stierf, stond de keizerstitel nog veel hooger dan thans. Er waren toen niet vele keizers. Er was maar één keizer. Maar die ééne keizer voerde dan ook het bewind over *heel* de *bekende wereld.*

Wat had dan meer voor de hand gelegen, dan om ook op Jezus, die immers niet Koning over een enkel land zou zijn, maar juist Koning *over heel de wereld*, dien weidschen, dien doorluchten, dien hoogverheven titel van *Keizer* toe te passen.

En toch, dit is *niet* geschied.

Zelfs op Pathmos, bij de afsluiting der Bijzondere Openbaring, geeft de Christus zichzelf geen anderen titel dan dien van „*Koning* der koningen en *Heere* der heeren"; en aan zijn geloovigen wordt toegevoegd, niet dat ze als keizers met den Keizer, maar dat ze als koningen met Jezus hun Koning heerschen zullen.

De oorzaak hiervan ligt voor de hand.

De Koninklijke waardigheid is op natuurlijke wijze, organisch, uit het leven der volken opgekomen; de Keizerlijke macht heeft zich, mechanisch door overmacht en geweld, over de volken opgeworpen.

De Keizerlijke macht is het Caesarisme, het Imperialisme. En de schriklijke krijg, thans in Zuid-Afrika gevoerd, toont op nieuw tot wat gruwel de Keizerlijke idée als vanzelf leidt.

Het is daarom van hooge beteekenis, dat Pontius Pilatus, die, als vertegenwoordiger van Rome's Keizer, Jezus, met verkrachting van het recht, ter dood veroordeelt, als opschrift boven zijn kruis plaatste: *Deze is Jezus, de Koning der Joden.*

„Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Sion" luidt Jehovah's

betuiging in den tweeden Psalm, en die Psalm eindigt met den uitroep, dat de „Koningen der aarde" voor dien Koning van Sion de knie zullen buigen.

Tegenover dien van God gezalfden Koning nu had zich de wereldmacht onder den Romeinschen Keizer verheven. Ook Palestina was door den Keizerlijken adelaar overweldigd. En toen op Gabbatha Jezus voor Pilatus verscheen, stonden in Pilatus en Jezus deze twee machten verpersoonlijkt tegenover elkander. De Christus, aan wien God als zijn Koning alle macht gegeven had in hemel en op aarde, en de Landvoogd van den Romeinschen Keizer, die met wapengeweld de heerschappij over de geheele toen bekende wereld veroverd had.

En in verband hiermede sprak het zoo sterk, dat, onder de leiding des Heeren, de keizerlijke macht alsnu haar eigen oordeel boven het kruis van Jezus liet aanslaan.

Of is het niet zoo, dat juist in het Koningschap, dat de Christus van zijn God ontving, de meest volstrekte en de scherpste veroordeeling lag van heel Rome's keizerlijke macht?

Zeker, het was zoo niet bedoeld. Naar Pilatus' bedoelen was dat opschrift een woord van spot en hoon.

Maar zoo is het telkens in dit heilig drama. Cajaphas spreekt van „één die sterven moet voor al het volk," en Pilatus schrijft van den „Koning der Joden"; en in dit ondoordacht woord van Cajaphas en van Pilatus, spreekt God, als door zijn onwillige instrumenten, zijn heilig mysterie uit.

Aldus stond de tegenstelling ten opzichte van Rome's keizer; maar anders stond het in Messiaanschen zin.

„De Joden", zegt heel iets anders dan „Israël".

„Israël" is, voor het volk uit Abraham gesproten, de heilige, de door God zelven aan dat volk gegeven naam. „Joden" gingen ze heeten, toen hun eere vervallen was, toen vreemden over hen heerschten, toen de staat door Mozes geordend te niet was gegaan, toen hun geestelijk ideaal was verdonkerd, en toen ze hun hoogste verwachting stelden in de komst van een aardschen Messias, die een rijk van aardsche glorie voor hen zou oprichten. Zoo was Herodes, de zoon van Edom, koning *der Joden* geweest.

Maar zoo is de Messias van den Psalmist, zoo is de Messias der profeten niet. Hij zou zijn de spruit uit den afgehouwen tronk van Isaï, de Koning *Israëls*.

Tusschen het Sanhedrin en Jezus was daarom de tegenstelling niet *Koning* of *Keizer*, maar Koning *der Joden* of de Koning *van Israël*.

En zoo verstaan, was dat opschrift boven het kruis een smading.

De naam van den *valschen* Messias geplaatst boven het kruis van den Messias, die door God over Sion gezalfd was.

De taal der zelfverblinding.

Van blindheid voor het Godsrijk, voor het Koninkrijk der hemelen, met oog en oor alleen voor de herstelling van den verbasterden, van zijn oorsprong vervreemden *Joodschen staat.*

Zoo werd, wat door Pilatus als hoon voor Jezus was bedoeld, een hoon voor den Joodschen volkstrots.

Dat opschrift wekte der Joden woede op.

Zooals het er nu stond: „Deze is Jezus, de Koning der Joden", was het de Keizer, die met de aemechtige Joden zijn hoonend spel dreef. En daarom riepen ze: Neem weg wat er staat, en schrijf, dat Jezus zich zelf als Koning der Joden had opgeworpen.

In die ergernis der Joodsche onmacht verkneukte de trotsche landvoogd zich. Hij zou het niet veranderen. Het zou zoo blijven. De Joden hadden het met dien Jezus hem lastig gemaakt. En nu had hij er lust in, die woelzieke en prikkelbare Joden in hun machteloosheid te beschimpen.

Met die pretentie der Joden, van een eigen Koning te hebben, moest het voor eens en altijd uit zijn.

Dat was dan nu hun Koning, *een Koning aan het kruis!*

Elk onzer zou hierin, staande aan het kruis, allicht mede genoten hebben.

Slachtoffer van den fellen, fanatieken Joodschen haat, zou het voor elk ander allicht een voldoening zijn geweest, die bittere, vervolgzieke Joden aldus in het garen van hun eigen fanatisme gevangen te zien.

Maar uw geloof, uw liefde waarborgt het u aanstonds: Zelfs de opwelling van zulk een gevoel was in den Christus geheel ondenkbaar; in hem, die nog stervende voor zijn verbitterde vijanden bad.

Hij die weende om Jeruzalem, omdat het zich niet onder de vleugelen zijner liefde liet verzamelen, worstelde nog stervend aan het kruis met zijn liefde voor zijn volk, dat in hem en zijn kruis den Messias der vaderen verworpen had.

Meer nog, den hoon van dat opschrift boven zijn kruis, heeft hij, bij den aanblik van dat kruis toen het omhoog ging en in den gegraven kuil werd vastgetreden, dieper nog dan één der overpriesters gevoeld:

Het was de smading van *zijn* Israël door den Romeinschen geweldenaar. Het was de smading van den door God gezalfden Messias door het in Joodsche dweepzucht zichzelf verdervende Israël.

Neen, die Joden zouden geen koning meer hebben. Verworpen van hun staat zouden ze als ballingen, eeuw na eeuw, onder de natiën omdolen, en alleen in den droom der Chiliasten zou het onheilige denkbeeld van een Koning der Joden nog nabloeien.

Stervend aan het kruis zag en voorzag en doorzag Jezus den smadelijken ondergang van zijn Israël, dat zich aan hem den nationalen dood at.

Voor wie Israël minde, zooals alleen Jezus het minnen kon, een nieuwe bittere teug uit den drinkbeker, dien hem de Vader op de hand zette.

Maar ook, door den dood van Israël henen, zag Jezus, stervend aan zijn kruis, de geboorte, het opbloeien, het eens gewisselijk tot triomf komen van het „Koninkrijk der hemelen”.

En in dàt Koninkrijk zou zijns de kroon der eere zijn, hem door den Vader zelf gereikt.

XXVIII.

„Zijn zelfs offerande.”

Om de zonde te niet te doen, door zijn zelfs offerande. *Hebr.* 9 : 26*b*.

„*Christus en die gekruist*”, blijft zoolang we onze pelgrimsreize op aarde voortzetten, het heilig parool, de leuze vol mysterie, het woord der eeuwen, dat ons bezielt.

Onze belijdenis is niet een opkomen voor een afgetrokken waarheid, geen ijveren voor een dor stelsel, geen getuigenis, dat over onze lippen komt, om voor denkbeelden en voorstellingen aanhangers te winnen; maar de vrucht van *geloof*, van geloof in een geestelijke werkelijkheid, die, belichaamd in heel een reeks aangrijpende gebeurtenissen, als een eigen wereld vol licht en liefde en leven voor ons treedt, en van die heilige geschiedenis is de Christus het één en eenig middenpunt.

We zijn *Christenen*. Dus is wat ons onderscheidt, niet dat we aan God gelooven, want dat deed Melchizedek ook: maar wat ons kenteekent is onze heilige Doop, en die Doop is ons bediend in Christus' naam, opdat we als zijn gekochten, belijden zouden den Drieëenigen God.

Christus, en hij alleen maakt scheiding tusschen ons en hen die geen Christenen zijn.

En de Christus maakt scheiding tusschen hen en ons, niet zooals Mohammed scheiding maakt tusschen de Muzelmannen en die zij de „ongeloovigen” noemen. Alzoo niet omdat we in hem den stichter

van onze religie eeren, noch ook omdat we ons houden aan zijn inzettingen en zijn leer tot de onze maakten; maar omdat een mystieke, geheimzinnige levensband ons aan den Christus *ver*bindt, en met hem *saam*bindt in één lichaam.

De heilige apostelen roemen niet, dat ze van Christus zijn, omdat ze houden wat hij beval, en zich houden bij zijn orakelen, maar omdat ze betuigen konden: „*Niet meer ik leef, maar Christus leeft in mij*"; of anders gezegd omdat ze roemen konden: Hij is onze Wijnstok, *en in hem zijn wij als ranken*, dragende vrucht uit wat die Wijnstok voor zijn *ranken* is.

Ze schuiven daarom den Christus wel nooit voor den Vader, maar kunnen toch niet anders dan *door hem* tot den Vader gaan.

Christus is hun Hoofd en Koning, hun Middelaar en Goël, hun Profeet en hun medelijdende Hoogepriester.

Uit hem, als het eenig middenpunt, vloeit alle licht dat hun toestraalt, en naar hem straalt alle hoogere levensuiting uit hun hart terug.

Er is geen naam onder den hemel bekend, die voor de apostelen boven den naam van den Christus uitgaat.

En daarom, „Christus en die gekruist" is het inbegrip van hun geloof, de saamvatting van hun prediking, de schoone vertolking van wat de hope wekt in hun hart.

Dat „gekruist" moet er bij; want juist daarin dat Christus *gekruist* is, ligt al het tragisch-geheimzinnige, het teeder wegsleepende, het zielaangrijpende en hartveroverende van hun prediking.

Wel liepen de discipelen, ook eer Jezus leed en stierf, hem na, sloten ze zich bij hem aan, hadden ze hem lief, en waren ze bereid hun leven voor hem te zetten; maar toch eerst na Golgotha valt hun het bedeksel van de oogen, wordt de sluier weggenomen die zijn *wezenlijke* grootheid voor hen verborg, en zien ze nu van achteren een heerlijkheid in hem openbaar worden, als ze van te voren van verre niet hadden vermoed.

Want wel wisten ze van te voren, dat hij lijden ging, maar toen baden ze dat lijden nog af, wilden ze dat lijden voorkomen, en konden ze zelfs niet inleven in de gedachte, dat zóó smadelijke dood over hem komen zou.

Eerst moest het lijden er zijn, moest dat lijden doorworsteld en ten einde toe volbracht worden, en toen eerst, toen ze voor de vrucht, voor het rijk gevolg, voor de geestelijke uitwerking van dat lijden stonden, toen ontwaarden ze, wat goud er in blonk, wat Goddelijke majesteit er in verscholen lag, en hoe eerst door dat *kruis* de Christus waarlijk de Gezalfde God, en het voorwerp hunner aanbidding was geworden.

Vooraf hadden ze gewaand, dat het kruis de grootheid van Jezus zou doen tanen, en zie, nu van achteren gaat het oog hun open voor het feit, dat eerst door dat kruis hun Heiland groot boven alles is geworden.

Het is nu niet: „de Christus", en, helaas, die Christus aan het kruis gestorven, maar heel anders: Die Christus *zonder* het kruis voor hen *voorbijgegaan*, en die Christus *met* zijn kruis de Christus *in zijn glorie* voor hen geworden.

En daarom: „Christus en die gekruist", aldus weerklinkt van die ure af de taal huns roemens.

En het is *die* taal des roemens die de wereld is ingegaan; die de eeuwen doorklonken heeft; en die als een klank van zegepraal en overwinning ook ons zielsoor bereikt heeft.

Het was de „zelfsofferande" waarin het mysterie van verlossende, heiligende kracht school, en die ons de wondere kracht van het kruis van Golgotha vertolkt.

Zelf*opoffering* had de wereld ook vóór het kruis gekend. Onder alle volken had de heldenmoed geblonken, die zich voor het vaderland in den dood wierp, of in de toewijding der liefde zelfs het leven geen te kostelijken prijs achtte.

Hoe diep onze menschelijke natuur ook door de zonde gezonken was, zooveel vonkskens van hoogeren zin glinsterden, dank zij de gemeene genade, nog wel in de borst van de edelen van ons geslacht, dat de overlevering onder alle natiën nog van veel schoonen heldenmoed en zoo niets ontziende toewijding wist te verhalen.

Ook in het stille huisgezin was zoo menigmaal dezelfde schoone trek in de toewijding van vrouw en moeder gezien.

Soms had zelfs een slaaf om zijn meester te redden den dood getrotseerd.

En toch dit alles was nog de *„zelfsofferande"* niet.

Die kon geen onzer, die kon geen kind des menschen, in zonde geboren, brengen, want die „zelfsofferande" moest op het *altaar Godes* gebracht, en op het altaar Gods mag niets komen, dat bevlekt, verminkt of onrein is.

Niet het trotseeren van den dood stempelde dit zich overgeven tot een *offerande*. Die *offerande* ontving haar stempel eerst door de volkomenheid der toewijding aan Hem, uit wien ons leven en heel ons aanzijn was, en wien deswege heel dat aanzijn, nu en eeuwiglijk toekomt.

Dat die „zelfsofferande" door den dood gaat, is zelfs bijkomstig. In het paradijs ware die zelfsofferande zelfs van alle aanraking met den dood vrij gebleven, indien de *eerste* Adam die „zelfsofferande" niet, door ze zelf te verzaken, op den *tweeden* Adam gelegd had.

Bij de engelen Gods is „zelfsofferande”, want ze kennen geen ander doel, dan om zich Gode te geven, Gode toe te wijden, en voor hun God te leven.

En zoo ook zou de „zelfsofferande” onder menschen geschitterd hebben, indien niet de zonde het *offer* ontreinigd, en de „offerande” van 's menschen zij onmogelijk had gemaakt.

Om u zelven Gode te kunnen offeren moet ge eerst rein, moet uw kleed wit als sneeuw en uw gewaad als witte wolle zijn.

Dan, maar ook dan eerst kan uw leven een „zelfsofferande” voor uw God zijn.

Anders niet.

Één enkel gebrek, de minste vlek of rimpel, maakt uw persoon gansch ongeschikt, om een offerande Gode te zijn.

Wie zich „bevlekt, met schuld bedekt en door duizend zonden misvormd,” aanbiedt bij het altaar Gods, wordt onverbiddelijk, onherroepelijk afgewezen.

God duldt niets dan wat vlekkeloos en onbestraffelijk rein is, op zijn heilig altaar.

En daarom kondt *gij*, kon niet één mensch, de *zelfsofferande* brengen, en is die dan ook nooit te voren gebracht, en zou die nooit gebracht zijn, indien in Jezus niet *de Heilige* verschenen ware.

„Ontvangen van den Heiligen Geest” en daarom „afgescheiden van de zondaren”, dàt is zijn eeretitel, de eenige eeretitel waardoor de Christus bekwaamd werd, om die nog ongekende, steeds afgeeischte, maar nooit gebrachte „zelfsofferande” Gode op te dragen.

Toen *hij* bij het altaar Gods verscheen, werd hij *niet* afgewezen; want hij *was* rein.

Rein, niet alleen toen menschen hem keurden; maar ook toen hij gekeurd werd door het heilig oog zijns Gods.

Hoe ook als goud gelouterd, niets bleek aan hem te zijn, dan wat in heiligheid gelijk stond met het zeer fijne goud van Ofir.

Ware het nu om zichzelf alleen geweest, dat hij verscheen, zoo zou ook Jezus, evenals de engelen Gods in de hemelen, op aarde zijne *zelfsofferande* gebracht hebben in zijn leven, en door zijn leven alleen.

Dat er de dood bijkwam, was door uw toedoen, en om uwentwil.

Het is onze schuld, het is om onze zonde, dat deze offerande der volkomen toewijding aan God, dat deze zelfsofferande *door zijn bloed* moest bezegeld worden.

Want Jezus had geen gemeenschap met den dood dan om onzentwil.

De dood is uit de zonde, en gelijk uw Heiland buiten zonde

stond, zoo ook stond hij buiten allen dood en tegen allen dood over. En eerst toen hij *uw zonde* op zich nam, toen trok hij, als nasleep van die zonde, ook den vreeselijken dood over zich.

Zoo is dan zijn „zelfsofferande" *uw* offerande geworden, en wie door het geloof in dat kruis zich verliezen, in dat kruis wegzinken, in dat kruis geheel opgaan mag, die is toen Christus stierf in en met hem gestorven, en toen heeft *hij* zijn offerande volbracht, in die zelfsofferande van Christus ook zich zelven Gode opgedragen.

Wonder mysterie!

En nog wonderbaarder dat die zelfsofferande van Christus u, terwijl ge nog uw vlekken en uw smetten houdt, toch smetteloos en vlekkeloos voor uw God stelt, zoodat gij, in Christus verzoend, in Christus gerechtvaardigd, en in Christus geheiligd, thans, naar het heilig woord van den apostel, ook *u zelven* stellen kunt *tot een heilige Gode welbehaaglijke offerande.*

Uw „zelfsofferande" als vrucht van de *zelfsofferande* van uw Heiland.

XXIX.

„Mijne kleederen."

Zij hebben mijne kleederen onder zich verdeeld. *Matth.* 27 : 35.

Ze hebben Jezus, toen ze hem op het kruis leggen, aan het kruis nagelen en met het kruis opheffen zouden, eerst zijn kleederen uitgetogen.

Dezen smaad heeft de Heere diep gevoeld.

Reeds vooruit gevoeld, nog eer hij in het vleesch kwam. Want reeds van Davids lippen zong hij door den Heiligen Geest: „Zij deelen mijne kleederen onder zich en werpen het lot over mijn gewaad!" (Ps. 22 : 19).

Reeds eeuwenlang, eer het er aan toekwam, heeft Jezus den smaad in al zijn bitterheid vooruitgeproefd, die met dit afnemen van de kleederen van zijn lichaam hem, den Heere der heerlijkheid, overkomen zou.

Zijn kleed zelf uit te trekken is het heilig privilegie van de eenzaamheid en van het huislijk verborgene, zelfs voor den armste op aarde. Maar zijn kleederen zich met geweld *door anderen* te zien uittrekken: de kleederen publiek op straat te worden uitgetrokken; niet alleen uw bovenkleed, maar al uw kleederen: tot eindelijk het naakte lijf te voorschijn komt en ieder woest oog zich aan het verborgenste van uw teederder leven vergapen kan, o, het is alle eeuwen de smaad van vervloekte misdadigers geweest,

maar nooit één boosdoener heeft zoo ontzettend als de heilige Jezus onder dien smaad van het naakt ten toon gesteld worden geleden.

Dat klagen: Ze hebben mijne kleederen uitgetogen! was reeds in den psalm de bittere angstkreet van het hart, als smeekte de Immanuël, dat het toch tot dat uiterste niet mocht komen.

Ook mijn kleederen mij voor aller oog van het lijf trekken! o, Vader, indien deze drinkbeker kan voorbijgaan; tenzij dat ik hem drinke.

In het kleed ligt 's menschen eerbaarheid, de achtbaarheid voor zijn zelfbesef. Zelfs reeds eer een kindeke geboren wordt, ligt zijn kleedje in de wieg hem op te wachten, en als de mensch sterft, gaat hij nog met zijn kleed in het graf.

Alleen het kindeke Jezus wachtte *geen* kleed bij zijn komen in de wereld op. Hij werd „*in doeken gewonden.*" En ook toen hij naar het graf wierd uitgedragen, „bonden zij hem in linnen doeken, met de specerijen", en legden hem aldus in Jozefs hof.

Maar in de dagen zijner omwandeling is ook Jezus in menschelijke kleederen gezien, en ook bij hem was zijn kleed zoo nauw en teeder met zijn lichaam en daardoor met zijn persoon verbonden, dat er kracht van den zoom van zijn kleed uitging, toen de arme kranke vrouw, die van schaamte niet spreken dorst, en die toch geloofde, zich niet verder wagen dorst, dan om den zoom van zijn kleed aan te raken.

Ook toen hij op Thabor verheerlijkt wierd, gleed zijn kleed hem niet van de schouders, maar deelde zijn kleedij in de onbeschrijflijke heerlijkheid die van hem uitstraalde en waarmeê hij overdropen werd; en ook zijn kleed blonk, zoo lezen wij, blonk „*wit als sneeuw, hoedanige geen voller op aarde zoo wit maken kan*" (Marc. 9 : 3).

En toen hij eindelijk opvoer naar den hemel, lezen we niet, dat zijn kleederen bij het opvaren van hem afvielen, maar voer hij in die, onderwijl zeker verdwijnende kleederen, in den hemel der hemelen op.

Drie malen lezen wij dat Jezus zijn kleed aflegde.

De eerste maal vrijwillig bij de voetwassching, toen hij zijn kleed aflegde, en in de slavengestalte bij zijn jongeren omging. Dat was slavengestalte, want een slaaf had geen eer, en ging daarom blootshoofds en naakt aan het bovenlijf. De eerbaarheid, de achtbaarheid van het menschelijke heeft alleen de vrije!

De tweede maal wierd zijn kleed hem afgenomen door Herodes, toen zijn ruwe soldaten met Jezus den spot dreven, en koning met hem speelden in moedwilligen overmoed en godlasterlijke baldadigheid.

Toen evenwel kreeg hij zijn kleed nog weer terug. De roode mantel wierd hem weer afgenomen, en voor Pilatus heeft de Heere Jezus weer in zijn eigen gewaad terechtgestaan.

Maar de derde maal ontnam men hem zijn kleed voorgoed. Toen wierd het voor goeden prijs door de beulen verklaard. En toen de kruisbalken daar op den grond lagen, en ze Jezus aangrepen, om hem, onzen dierbaren Heiland, daarop te spijkeren, toen tastte de ruwe hand hem eerst aan zijn opperkleed; toog dat uit; en nam hem daarna ook zijn andere kleederen van het naakte lijf af; en zoo, in den smaad der ontblooting hebben ze toen den Heiland omhoog geheven, en voor aller oog opgericht aan zijn kruis.

o, Men leest zoo gemakkelijk over deze schijnbaar kleine incidenten heen. En toch er ligt zulk een onbegrepen diepte van smart en smaad in voor Hem, die het om onzentwil ondergaan heeft.

Opdat wij eens niet naakt, maar overkleed zouden gevonden worden, of wilt ge, in den toon der Openbaringen van Pathmos, opdat ons eens in het nieuw Jeruzalem het fijne witte lijnwaad zou gegeven worden, liet Jezus zich naakt uitkleeden, en zijn eigen kleederen onder zijn beulen verdeelen, niet na zijn dood, maar toen hij nog levend aan het kruis hing en het zag!

---

o, Dat menschelijk kleed heeft ons zooveel te zeggen!

God zelf toog het eerste kleed zijn menschenkinderen aan, toen Hij in het Paradijs met „rokken als van vellen", de naaktheid bedekte, die oorzaak van schaamte wierd voor het in zonden gevallen hart.

Dankbaar droeg de mensch dat kleed, zoolang de zonde niet weer te bitter de overhand kreeg.

Maar als de zonde opwoelt en de wijn den man verhitte, werpt Noach zijn kleed af en legt zich naakt voor het oog zijner kinderen te slapen. En dan spot Cham. Maar Sem en Japhet rapen het kleed van hun vader op en bedekken zijn schande.

Als straks de hoogepriester optreedt, is met name zijn kleed teeken van zijn goddelijk ambt, en dies moest hij op den Verzoendag zijn kleed verwisselen.

„Stil leven" noemt de kunst, een kleed dat gevonden wordt, en zooals het daar ligt, verraadt dat er met den man wiens dat kleed was, iets moet gebeurd zijn. En zoo weent Jacob in wanhoop, als het kleed van Jozef met bloed besprenkeld hem gebracht wordt, en ontbrandt Potifar in ziedenden toorn, als hij Jozefs onderkleed op het bed zijner vrouw vindt.

Dat kleed is een deel van 's menschen persoonlijkheid.

Als er van Bozra een komt „met besprenkelde kleederen en bloed op zijn gewaad", dan toont die bloedspat op het kleed, hoe

bang en hoe ontzettend die eenzame strijder geworsteld heeft, eer hij overwon.

Als Elia ten hemel vaart, valt zijn profetenkleed op Eliza neer, en het is hem symbool van het nederdalen van twee deelen van Elia's geest op den profeet des Heeren.

De droeve kleedt zich in een zak, voor den blijde blinkt het gewaad des lofs.

Er zijn kleederen des heils, die den gelukkige aangedaan worden.

En zoo is door Jezus, in zijn worstelen, ook onze kleedij geheiligd.

Geheiligd, opdat de mensch de eerbaarheid van zijn gewaad hoog houde. Geheiligd, opdat hij niet in ijdelheid dat gewaad tot een zonde make. Geheiligd ook als symbool van dat witte kleed der gerechtigheid, dat hem wordt omgehangen, die gansch melaatsch weet *naakt* te zijn.

XXX.

„Met mij in het Paradijs."

En Jezus zeide tot hem: Voorwaar zeg ik u, heden zult gij met mij in het Paradijs zijn.
Luk. 23 : 43.

Het tusschenbedrijf op Golgotha van den „moordenaar aan het kruis" naast het kruis van Messias, behoudt nog steeds in elken kring, die zelf uit het geloof leeft, zijn sterk sprekende beteekenis.

Reeds symbolisch is de teekening van den Evangelist zoo rijk. Hij, de Vorst des levens, in het midden, en aan weerszijden naast hem een schuldig kind des menschen, dat op het punt van sterven is, de één om weg te sterven in eeuwige ellende, de ander met het lichtschijnsel van de kroon der heerlijkheid reeds glanzend om het schuldig hoofd. En zoowel die twee misdadigers als Messias zelf, hij de vlekloos reine, verhoogd aan het vloekhout, en hij, saâm *met* twee zondaren, meer nog *voor* zondaren, straks den geest gevend aan een kruis der schande.

Dit is symbolisch schoon, niet maar om het contrast, want een contrast op zichzelf wekt onrust en een gezocht contrast is wreed, maar God verheerlijkend schoon, omdat hier het contrast uit het werkelijke leven komt, ons de machtige tegenstelling van zonde en heiligheid, van geloof en ongeloof, van leven en dood als in één middelpunt saâmgetrokken te aanschouwen geeft, en na u aldus dit contrast van peilloos diepe realiteit getoond te hebben, het oplost in verzoening, in die verzoening de overwinning profeteert van wat u heilig is, en u die God gewijde uitkomst, tegen al wat

voor oogen is in, alleen te gissen, te grijpen geeft voor het oog des geloofs.

Die twee kruisen naast Jezus' kruis zijn er niet voor de symmetrie. Ze zijn er niet bij gekomen om er vertooning te maken. Omdat één kruis zoo naakt en kaal zou hebben gestaan.

De wacht met de executie belast, deed ook hier niet anders dan wat ze steeds, ter besparing van drukte en moeite deed, executies bijeenvoegen. Die twee wegens moord veroordeelden moesten óók ter dood gebracht. En nu ging het in één moeite door. En daarom zouden er ditmaal drie executies tegelijk zijn.

Aan opzet van Pilatus, om opzettelijk Jezus door een zoo ongewenscht gezelschap te krenken, mag dan ook niet gedacht worden. Van een Cajaphas ware dit te denken geweest. Niet van een Romein, en veel min van Pilatus, die tegen wil en dank dit slachtoffer van Joodschen godsdiensthaat, zwak van karakter als hij was, aan den kruisdood overgaf.

Wel school er opzet in.

Maar opzet niet van Pilatus, doch van Satan.

„Met de misdadigers gerekend," was reeds in Jesaia's profetie vooruitgezien, als een verzwaring van lijden, dat Messias overkomen zou.

En ja, Satan en zijn engelen genoten duivelsch in het denkbeeld, om Jezus in zijn sterven met twee moordenaars te verzelschappen, en zonder dat het Sanhedrin dit opzet vatte, kunt ge er toch zeker van zijn, dat hun razernij er in genoot.

- - -

Maar ook in dit zijn opzet was Satan niets dan *instrument in Gods hand*. Een zaag, om in Jesaiaanschen stijl te spreken, die God trok, een bijl waarmeê God hieuw, niet om zijn lieven Zoon te dieper te wonden, maar om alle hoogheid des menschen neer te werpen, en hierin de zielsgrootheid van Messias en de wondere macht des geloofs te doen uitschitteren.

Of is het niet zoo, dat de menschheid niet jammerlijker, niet ellendiger vertegenwoordigd kon zijn, dan ze het hier bij Golgotha was, in het machtig historisch oogenblik, waarin het lot der menschheid zou beslist worden.

Van alle schepsel in hemel en op aarde was de mensch het rijkste, de mensch het hoogste schepsel, hij de geroepene om heel die wereld Gode als offerande op te dragen.

En wat is nu de gestalte waarin die menschheid hier optreedt? Een rechter die het recht breekt; soldaten die zich met het bloed van een gerechtelijken moord bezoedelen; geestelijke leidslieden des volks die het uitgillen van hartstocht en wraakzucht; een volksmassa die joelt en tiert als ze den man die alle krankheid genas.

door ruwheid ziet mishandelen; en links en rechts van het vloekhout waaraan Jezus hangt, twee kinderen der menschen, elk aan een eigen kruis, als levende bewijzen hoe in moord op menschen gepleegd, de zonde van het menschelijk hart haar voleinding zoekt.

Denkt u Maria en Johannes, in wie niet eigen glans, maar afschijnsel van Jezus blonk, weg, en er is in heel deze menschelijke verschijning op Golgotha niet één lichtpunt. De duisternis die het kruis straks omfloerste, was slechts uitdrukking van de donkerheid die hier *geestelijk* heerschte.

Als nacht in de natuur, en niets dan zwarte nacht in het menschenhart, is dat booze des menschen als verzinbeeld in die twee moordenaars, die met hun kruisen het kader vormden, waarin Jezus' kruis gevat was.

En in die donkerheid komt al het licht van Jezus.

Diep moet Jezus, dit kan niet anders, de beleediging gevoeld hebben, dat men tot zelfs in zijn dood hem zulke lotgenooten opdrong. Dien moordenaar aan zijn linker- en dien moordenaar aan zijn rechterzijde te zien, moest voor zijn besef een heiligschennis zijn, hem in die ontzettende ure, tot in zijn sterven aangedaan. Zelfs de eerbied voor zijn sterven was hier geweken.

En toch ergert Jezus zich niet. Hij verafschuwt die hinderende gestalten niet die zich van stervenspijn aan hun kruis wringen. En zelfs als één van die twee nog te midden van dezen doodstrijd de door koortsdorst schorre keel misbruikt om den Koning vol glorie te hoonen, komt er geen woord over Jezus' lippen, om hem te vloeken.

Ook dit duldt, ook dit draagt, ook dit ondergaat uw Heiland.

En zijn lippen openen om zijn medekruiselingen toe te spreken, doet hij eerst dan, als die andere moordenaar *de taal des geloofs* heeft doen hooren.

Ook hier is het de Zoon des menschen die gekomen is niet om te oordeelen, maar om te redden.

En als hij spreken gaat, komt er geen vloek voor den roekeloozen spotter over zijn lippen, maar een zegenbede, een profetie van heil voor wie nog in zijn sterven naar Messias opzag.

„*Heden zult gij met mij in het Paradijs zijn!*"

Taal van Goddelijke hoogheid, want nog terwijl de wereld hem uitwerpt, en de adem hem opkort in de keel, en hij een gevloekte in aller oog is, spreekt hij als de Koning van het Godsrijk, die de zaligheden des hemels te vergeven heeft.

Bezwijkend onder zijn doodsmarte, ziet hij het Paradijs geopend, waarheen zijn ziel aanstonds in vreugde zal ingaan.

Terwijl zijn moegestreden ziel stervend dien voorsmaak van eeuwige vreugde geniet, blijft liefde, een liefde die zelfs den moordenaar omvat, de ademtocht zijns harten.

En als met een eed, als om het ongelooflijke waarachtig te maken, roept hij het hem toe: „Voorwaar, voorwaar zeg ik u, nog heden zijt ge met mij in het Paradijs.”

Nog niet in het rijk der heerlijkheid. Dat kan eerst na het oordeel uitbreken. Maar in het Paradijs, d. w. z. in den voorloopigen gelukstaat, waarin de afgescheiden zielen den dag van Jezus' glorie verbeiden. In dat voorloopig, dat hemelsch Jeruzalem, dat eenmaal ten dage van Jezus' glorie uit den hemel op de aarde *nederdaalt* (Openb. 21 : 1).

Zoo komt de mensch hier uit, om u in weerzin van hem af te wenden. Met al de pracht van de Romeinsche uniformen, met al het vertoon van Romes keurige rechtspraak, met al de gewijdheid van den getabberden priester, met al de kostelijkheid van Israëls hooge roeping, al wat ge hier het uwe kunt noemen, o, menschheid, zijt ge hier verachtelijk, aan uw adel ontzonken, laaghartig en boos.

En daartegenover is die Jezus, dien gij uitwerpt, ook hier zoo groot. Niet voor het oog, want hij hangt aan het vloekhout. Tegenover uw tabbaarden en uniformen hangt hij daar naakt en uitgetogen. Gij zijt de machthebbende en de gevierde, en hij worstelt met den dood die reeds opwoelt in zijn aderen. Maar nochtans groot, groot ook in zijn hoog besef, dat hij het Paradijs heeft te vergeven, groot door de stille gelatenheid waarmeê hij het verdraagt om met die misdadigers gerekend te worden, grooter nog door de ontferming zijner ziele, waarmeê hij één dier misdadigers zegent, troost en begenadigt.

En terwijl alzoo tegenover de donkere schaduw van menschelijke luchthartigheid de grootheid van ziel in uw Jezus afsteekt, zie nu, hoe hier niet minder op gansch wondere wijze uitblinkende is de alles te boven gaande *macht des geloofs*.

Ge behoeft het niet wonderbaarder te maken dan het is. Er is geen reden om niet aan te nemen, dat die moordenaar aan het kruis reeds vroeger van Jezus gehoord had. Hij kan geweest zijn onder de vier duizend of onder de vijf duizend die Jezus aan het meer van Genesareth met het wondere brood gespijsd had. Zeer mogelijk, dat hij meer dan eens de zilveren taal van Jezus' lippen beluisterd, misschien ook zijn wondere genezingen aanschouwd had.

Maar hoe dit ook zij, hij was daarna den boozen weg opgegaan. Hij had de paden niet van het licht, maar der duisternis gezocht. Hij had niet uit Jezus liefde, maar uit Satan moordzucht ingedronken. En ten leste was hij niet teruggedeinsd voor het vergieten van 's menschen bloed.

Sinds was hij in den kerker geworpen, en had niets gezien of gehoord, van wat met Jezus in Jeruzalem voorviel.

En nu hangt men hem aan het kruis, en daar ziet hij een ander kruis naast zich, en in den kruisling die daar naast hem hangt, herkent hij den Rabbi van weleer.

En nu ziet hij Jezus, niet in glorie maar versmaad, gevonnist en veroordeeld, naakt en uitgetogen, stervend zooals hij zelf gaat sterven.

En zie, terwijl nu een Petrus zelfs Jezus verloochend heeft, en de discipelen gevlucht zijn, en het is of zelfs zijn trouwste vrienden niet voor Jezus durven uitkomen, nu glanst op eenmaal in dien stervenden moordenaar de geloofsmoed, de geloofskracht, de geloofsgenade op, om ook hem, daar aan het vloekhout, het Sanhedrin ten spijt, als zijn Heiland, als zijn Redder, als den Koning van het Godsrijk te eeren. „Heere, gedenk mijner, als gij in uw Koninkrijk zult gekomen zijn!"

Van Petrus is niets te zien. Thomas verzonk in zijn twijfel. De vromen staan van verre en zwijgen.

Een moordenaar is de eenige die in die ure der duisternis voor Jezus dorst roepen.

Was dan die moordenaar beter dan Petrus, edeler dan Johannes, moediger dan Thomas? Natuurlijk niet. Dat te wanen ware al de historie des Evangelies omkeeren.

Neen, wat in dien moordenaar uitblonk was de *macht Gods*.

De wondere macht waarmeê God Almachtig het geloof in de ziel kan doen doorbreken.

Het was God die in dit ontzettend oogenblik zijn lieven Zoon door de geloofstaal van den moordenaar kwam vertroosten.

God, die in dit roerend en aangrijpend tafereel van Golgotha het heel de wereld toeroept: Geloof, geloof als die moordenaar in den Man van Smarte, en ook u wacht in uw sterven het Paradijs!

XXXI.

„Ze weten niet wat ze doen."

En Jezus zeide: Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.
Luk. 23 : 34.

De zonde die op Golgotha aan den Christus Gods is gepleegd, is niet maar *een* zonde, maar *de* zonde, de zonde in haar *voleinding* en *volstrektheid*.

Verder kon en kan de zonde niet gaan. Dieper is er voor haar geen doordringen. Goddeloozer kan ze niet ingaan tegen den levenden God. Vermeteler, roekeloozer, in meer duivelschen zin kan ze noch Gods majesteit noch Gods liefde wonden.

Want wel zijn er tal van gruwelen op aarde gepleegd, die een

ijslijker karakter droegen; waarbij de vindingrijkheid van menschelijke wreedheid sterker uitkwam; die meer allerlei zonde van wellust, baatzucht, wraakzucht, moordzucht en wat niet al, *tegelijk* deden uitbreken; gruwelen waarbij nog heel anders dan op Golgotha het menschenbloed gevloeid heeft, en de kreten van menschelijken doodsangst gehoord zijn, maar dit *ijslijker* karakter bezitten al zulke gruwelen alleen zoo ge rekent naar den maatstaf van het *gevoel*.

Doch neemt ge uw maatstaf *geestelijk;* verstaat ge Davids belijdenis: „Tegen U, ja, *tegen U alleen* heb ik gezondigd;" en belijdt ge alzoo, dat een zonde schandelijker, gruwelijker en vreeslijker is, naarmate ze meer rechtstreeks *tegen den levenden God* ingaat, dan treden al die overige bloedige gruwelen geheel op den achtergrond, en is er eenvoudig nooit ééne zonde op aarde bedreven, noch kan ooit op aarde onder menschen bedreven worden, die met de zonde, aan Jezus op Golgotha gezondigd, ook maar van verre vergelijkbaar is; alleen de val in het Paradijs uitgezonderd.

De oppervlakkige mensch verstaat dit niet.

Als Adam van den verboden boom eet, en Kaïn zijn broeder Abel doodslaat, acht de ongeestelijke mensch, dat die moord van Abel veel, veel ijslijker zonde was, dan dat eten van den verboden boom.

Maar wie Gods Woord beluisterd heeft, weet beter.

Want wel is ook Kaïns misdaad ontzettend, en blijft Abels bloed naar God roepen; maar toch niet door den moord op Abel gepleegd, maar door het eten van die verboden vrucht, is heel een wereld in schuld en verdoemenis voor God verzonken.

En zoo nu ook is het hier.

De gerechtelijke moord door Herodes op Johannes den Dooper gepleegd, en dat bloedend hoofd van den man Gods op een zilveren schotel in Herodes' feestzaal binnengedragen, maakt een nog afschuwelijker indruk, dan het kruis van Golgotha.

En toch, van den moord op Johannes gepleegd neemt Gods Woord verder nauwelijks notitie, en om Golgotha wordt straks Israël door God verworpen, stad en tempel verwoest, en ten leste Romes keizerschap, dat in Pilatus mede schuldig stond, door de Barbaren overrompeld en te niet gedaan.

De weegschaal waarmeê de wereld, en de weegschaal waarmeê God de Heere *de zonde* afweegt, is zoo gansch verschillend.

De vraag is maar, of ge als gewicht in de tegenschaal de eere *des menschen* of den naam *van uw God* legt.

Daarom kan het niet anders of het oordeel over *zonde* en *zonde* moet wel geheel uiteenloopen.

Ook bij Golgotha.

Jezus wist dat de zonde aan hem gepleegd de bangste, de ontzettendste, de meest verdoemlijke zonde was.

Zij daarentegen die ze pleegden, of die het aanzagen, konden zich ternauwernood inbeelden, dat er zonde in stak.

De geestelijk verblinden, ze wisten, ze verstonden, ze begrepen *niet wat ze deden*, toen ze den Middelaar Gods en der menschen aan het kruis sloegen.

Daarom *konden* ze zelven ook niet bidden, of God hun vergeven mocht.

En omdat ze het zelven niet konden, daarom bad Jezus het voor hen, nog eer hij stierf:

Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen!

Hebt ge dit ook ingedacht?

Is uw ziel, in haar liefde voor uw Heiland, er in gekomen, wat dit voor hem zijn moest? Zelf alleen den gruwel te verstaan, dien men aan hem pleegde, en de wetenschap van het alles te boven gaande dier zonde te moeten opsluiten in zijn geprangd gemoed?

Al die eeuwen, van het Paradijs af, was nu de zonde er op uit, er op belust geweest, om eens haar *volle* goddeloosheid, haar *diepste* onheiligheid, haar volkomen *duivelschen* zin te openbaren.

En de wereld was met gruwel en ontzetting vervuld. En de éene misdaad haalde de andere in om haar te overtreffen en in de schaduw te stellen.

En toch, hoe onmenschelijk, dierlijk en duivelsch de zonde ook onder de volken en natiën was uit- en doorgebroken, nog altoos had de zonde het proefstuk van haar *absolute* goddeloosheid niet kunnen leveren.

Nog altoos hield de koorts van den hartstocht der zonde aan.

Nog altoos zon ze op meer; mikte ze naar hooger: was ze op nóg onheiliger openbaring van haar demonisch wezen bedacht.

En nu, eindelijk, zal ze tot haar schrikkelijkste uiting komen, tot die daad van naakte, klare, principieele en rechtstreeksche vijandschap tegen God en zijn Gezalfde.

Verder kan ze niet.

Hier, hier op Golgotha rekt ze zich in haar volle booze kracht uit: treedt ze op in haar reusachtige slechtheid en gemeenheid.

Ze doet wat ze nooit had gedaan: *ze grijpt in Jezus God zelven aan.*

Ze komt uit in een schrikkelijkheid, die de historie van heel de wereld tot beslissing brengt: die over Israël en Jeruzalem den doem doet komen: en voor al wie er zich bij aansluit, de eeuwige verdoemenis onherroepelijk laat worden.

En zie.... van dit alles *merkt niemand iets.* Daar heeft het Sanhedrin niet het flauwste gevoel van. Daar denkt Pilatus zelfs van verre niet aan. Dat komt in het hart dier schare niet op. Daar verstaat zelfs een Petrus en een Johannes nog de helft niet van.

Dat weet, dat voelt *uw Jezus alleen.* Hij op wien de smarte aankomt, en aan wien de zonde zich in haar voleinding vergrijpt.

Ja, zoo sterk drukt die schrikkelijke wetenschap op hem alleen, dat ontsluiting van zijn hart zelfs voor de besten van zijn jongeren ondenkbaar is.

Ze zijn bot als een duive. Ze hooren zijn woorden, maar verstaan het toch niet.

En zoo voegde zich voor Jezus, bij al het ontzettende van zijn lijden, ook nog deze ontzettendheid, dat niemand den gruwel zag, dan hij, en hij alleen, en hij ten volle.

En het is die zielesmart die uitging, toen hij biddende tot zijn God uitriep: „*Vader, ze weten niet wat ze doen.*"

Beduidt nu Jezus' gebed voor die zinneloozen om zijn kruis, dat hun onwetendheid hen verontschuldigde, en dat Jezus op dien grond bad, of deze zonde hun niet mocht worden toegerekend?

Vergete wie zoo oordeelen mocht, toch niet dat we op Golgotha staan, staan op heilig land, en dat het hem niet voegt die heilige plek te betreden, zoolang hij den schoenriem zijner geestelooze oppervlakkigheid niet heeft ontbonden.

Of hoe?

Het zou geen zonde zijn, omdat het in hun onwetendheid wás gedaan? En waartoe, zoo het geen zonde ware, dan dat gebed om vergiffenis?

Zijt ge dan vergeten wat de Psalmist zong: „Heere, reinig mij ook van de *verborgen* afdwalingen"? Vergeten wat Jezus betuigde, dat wie den wil zijns Heeren niet zal geweten, en toch iets kwaads zal gedaan hebben, nochtans met slagen zal geslagen worden? Vergeten ook wat de heilige apostel u toeroept: „Indien ook ons hart ons niet veroordeelt, God is meerder dan ons hart, en weet *alle* dingen"?

Schuil in de tente der wereld met zoo onzinnig oordeel weg, alsof ongeweten zonde *geen* zonde zou zijn, maar kom er niet meê in de Tente des Heeren. Blijf met zoo zondig oordeel over de zonde althans af van het één en éénig Golgotha.

Neen, of iets zonde is, het hangt niet aan uw weten, maar eeniglijk daaraan, *of het tegen uw God ingaat*, en zij het al dat booze wil en bewustheid de schuld nog verergert, toch is en blijft altoos de eerste, de beheerschende, de alle oordeel uitwijzende

maatstaf, de graad van goddeloosheid waarmeê uw woord of uw daad ingaat tegen het Heilige.

Jezus' bidden: *Vader, vergeef het hun*, een gebed, dat evenals elk gebed van Jezus, zeer stellig verhoord is, kan dan ook geen anderen zin, en geen andere beteekenis hebben, dan dat aan dien Cajaphas, aan dien Herodes, aan dien Pilatus, aan die krijgsknechten, aan die priesters, aan de personen in dien wilden hoop om zijn kruis, niet *persoonlijk* dat allervreeslijkste mocht worden toegerekend, dat in den moord, aan den Gezalfde Gods begaan, inlag.

Dat juist deze *personen* het deden, was iets bijkomstigs.

Waart gij hoogepriester in Cajaphas' plaats geweest, had ik op Pilatus' rechterstoel gezeten, was onze derde man viervorst van Galilea geweest, hadden onze kinderen en dienstboden om dat kruis gestaan, *wij allen saam zouden geheel hetzelfde gedaan hebben* wat nu die ongelukkigen deden.

Het was de zonde, die we allen gekoesterd hebben, die deze personen slechts als haar instrument gebruikte.

En daarom die instrumenten zijn bijzaak. Dat zij juist *toen* leefden. Juist toen die eereposten bekleedden. Juist toen in Jeruzalem woonden. En naar Golgotha uit nieuwsgierigheid uitliepen. Dat alles is bijkomstig.

Die op Golgotha haar onheiligen zin vertoonde, en den gruwel deed, was de *zonde des menschen.*

En daarom bidt Jezus voor hen, dat dit bijkomstige niet juist *hun* oordeel voor eeuwig verzware.

Zoo als het ons oordeel, tenzij we ons bekeeren, eeuwig drukken zal, zoo zal het ook hun oordeel drukken.

Niets minder, maar ook niets meer, want dat meerdere juist heeft Jezus voor hen weggebeden.

Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen.

En dan zijn er nog kinderen Gods, die voor zich zelf alleen met hun *bewuste* zonden rekenen, en als die er, om de stompheid van hun hart, voor hun besef niet zijn, nauwlijks drang tot het bidden om schuldvergiffenis kennen.

Alsof wat Jezus toen bad, ook voor ons niet gelden zou.

Zonden die we kennen en beleden, maar ook, en *veel meer nog*, bergen van zonden, die voor onze rekening liggen, en waar we geen flauw besef van hebben.

En daarom is het zoo zaliglijk vertroostend, dat er Eén is die leeft om ook voor ons te bidden.

Te bidden ook voor ons, dat stil gebed van Golgotha: Vader, vergeef het mijn verlosten, *want ze weten niet wat ze doen!*

XXXII.

„Verdroogd als een potscherf!"

> Mijne kracht is verdroogd als een potscherf en mijne tong kleeft aan mijn verhemelte, en Gij legt mij in het stof des doods.
> *Psalm* 22 : 16.

Voor ons heeft Gods lieve Zoon geleden.

Hij heeft niet maar *iets* voor ons geleden, om ons vrij uit te doen gaan. Maar hij leed *wat wij hadden moeten lijden.* Zoo leed hij dan *in onze plaats.*

En dat nu maakt al het verschil.

Zegt ge toch: „De Heere Jezus Christus leed smart, om millioenen personen van het eeuwig verderf te verlossen", — dan denkt uw hart, en terecht: „Eigenlijk is daar niets wonders in; want wat edel mensch zou zich geen smart getroosten willen, indien hij door die smart millioenen menschen redden kon!"

Zoo vindt ge dan het sterven van uw Heiland wel heldhaftig, wel schoon, wel zelfopofferend; maar.... en hier steekt het gevaar in.... toch welbezien niets grooter dan zoo vele andere daden van treflijke zelfopoffering, die vaak bestaan zijn, zelfs ter redding van één enkel persoon!

Dit moet niet verzwegen, maar uitgesproken. Want door niets zoozeer als door die onware prediking van het kruis, wordt de waardij van dat goddelijk kruis onderschat en te niete gedaan.

Neen, om Golgotha te verstaan, moet ge in gedachten met al Gods uitverkorenen, van vroeger, van nu en die nog komen zullen, aan den voet van dat kruis gaan staan, en u afvragen: „Wat zou ik eeuwiglijk hebben moeten lijden, indien ik zelf de rechtvaardige vergelding voor al mijn zonde en mijn goddeloosheid had moeten dragen." En als ge dat diep hebt ingedacht en er iets van in de ziel ervaren hebt, hoe ge eeuwiglijk onder den schrikkelijken toorn Gods bezweekt, zie dan eens, om u heen, op die andere kinderen Gods, één voor één, hoofd voor hoofd, en vraag u af wat deze, en wat die en wat die andere, eeuwiglijk uit den wijn van Gods toorn had moeten uitdrinken, indien er geen verzoening ware gevonden. En voeg dan in uw gedachte, voor uw besef, eenigermate zelfs voor uw verbeelding, zoo ge kunt, al dat eeuwig naamloos lijden saâm tot een ongemeten oceaan van schriklijke zielsbenauwing en doodsbeklemming, — en dan zult ge er wellicht *iets* van verstaan kunnen, één druppelke uit den emmer, van het onuitsprekelijke diepe lijden des doods, waarin uw Jezus onderging, tot hij gelegd wierd in het stof des doods.

Want dát lijden droeg hij.

Van dien oceaan van naamlooze smarte is hem geen druppel gespaard geworden.

Dat was die drinkbeker, waarvan hij in Gethsémané smeekte: „Vader! indien hij niet kan voorbijgaan, tenzij dat ik hem drinke!"

Al wat op ons eeuwiglijk zou zijn uitgegoten uit de fiolen van Gods gerechten toorn, dat *is* uitgegoten *op hem.*

Zoo eerst verstaat ge Golgotha!

De Heilige Geest gebruikt een roerende beeldspraak, om ons dit eenigermate te doen beseffen, als Hij spreekt van Christus als *in zijn levenskracht verdroogd gelijk de potscherf.*

Wat toch houdt dat beeld in?

Voor u staat een oven, waarin uit slappe klei door sterke gloeiing hard vaatwerk wordt gebrand.

Tot dat doel wordt die oven tot zengingshitte toe gestookt, tot ten leste alles wat er inkomt schroeit en ineenkrimpt en zijn laatste vochtdeeltje uitperst.

En nu kwam men met den leemen pot aandragen, die kunstig gevormd, nog in zijn grijze leemtint, vochtig en daardoor slap is. En nu gaat die leemen pot in den oven. In dien oven grijpt de verzengende hitte dien leemen pot aan, trekt alle deelen vocht er uit, schroeit hem grauw en rood, en brandt hem, tot hij hard als graniet is.

Tot de hitte eindelijk haar taak afdeed, en de leemen pot een steenen pot wierd, en dan moet hij er uit, want anders mocht hij bersten.

Maar zie nu springt en schilfert soms van zulk een pot *een scherf* af, en die *potscherf* valt op den heeten bodem van den oven, en blijft daar liggen.

Als de pot hard is geworden, wordt die pot uit den oven uitgenomen, *maar de potscherf niet.*

Neen, naar die potscherf ziet niemand om. Die blijft er liggen. En als morgen weêr de oven gestookt wordt, moet die potscherf nogmaals de hitte doorstaan. En den dag die daarna komt gaat zij weêr in de gloeiing. Ja, zoo dikmaals er een leemen pot gehard moet worden, altoos gloeit en brandt die verachte potscherf meê.

En daarom nu zegt de Heilige Geest, dat Messias' lijden was *als het gebrand worden van een potscherf:* want immers in dat éene lijden Christi was de hitte der branding van Gods toorn tegen al zijn uitverkorenen in.

---

o, Kruis van Golgotha, in wat diepte van zelfbeschaming werpt ge dan niet den beste van Gods kinderen neêr.

Den toorn Gods over ééne enkele zonde kunnen we ons ternauwernood indenken, of ergens houden we op, omdat we de doorgisting en zieding van dien toorn in ons eigen ingewand niet verder indenken kunnen.

En wat moet dan „de eeuwige straf beide aan ziel en lichaam" wel niet zijn?

Eeuwige rampzaligheid, het is niet in te denken, laat staan, in te leven.

Een vuur dat *nooit* wordt uitgebluscht. Een worm die *nooit* sterft. Buitenste duisternis, waarin het akelig stil door niets wordt afgebroken dan door de weening der rampzaligen en het knarsetanden der onbekeerde goddeloosheid.

O, men wil van *een hel* niet meer hooren. En zeker, men heeft lange jaren veel te onnadenkend met dat schriklijk woord geschermd. Maar die *hel* is er dan toch. En ze is zoo ijslijk, zoo onbeschrijflijk vreeslijk. Rampzalig voor een eeuwigheid. En zelfs niet een enkele droppel waters, die een ontfermend hart aan den uitersten top zijner vingers naar ons toe zou dragen, om onze tong te verkoelen.

En nu, dien eeuwigen dood, die eeuwige rampzaligheid, die *hel* heeft onze Borg en Middelaar *uitgedronken*.

Eli, Eli, Lama Sabachtani! schreide het uit zijn gefolterde ziel, en er *was* geen ontferming en er *mocht* geen ontferming zijn.

Ware de Middelaar toen ontfermd, zoo waren wij nooit ontfermd geworden.

Volk van God, leeft ge *bij* dat kruis?

Laat ge dat kruis diep in uw ziel, diep in uw ingewand en in uw nieren dringen, om u het vreeslijke te doen beseffen van een ongerechtig bestaan, waarover zulk een toorn ging, en dat alleen door zúlk een offer kon verzoend worden?

We gaan weêr door de lijdensweken.

Het Paaschfeest nadert weêr.

Och, of ge dan weer veel dieper dan ooit van uw doemwaardigheid en schuld voor den Heilige Israëls mocht overtuigd worden.

Dan, maar ook dan alleen, komt het weer tot bekeering; dan alleen komt ge in uw persoon tot uw Borg; dan alleen is er een Golgotha, is er een Kruis voor u!

Een Kruis, en aan den voet van dat Kruis een Fontein die geopend is ook tegen *uw* ongerechtigheid en *uw* zonden!

XXXIII.

„Ik ben uitgestort als water."

Ik ben uitgestort als water, en alle mijne beenderen hebben zich vaneen gescheiden; mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden mijns ingewands. *Ps.* 22 : 15.

Uit het Oude Testament komen we te weten, wat het Nieuwe verzwijgt, t. w. de innerlijke gemoedsgesteldheid van Jezus bij het klimmen van zijn doodstrijd.

De Evangelisten melden ons wel wat Jezus aan het kruis uitriep; maar niet wat er *achter* dat roepen lag; niet waar dat roepen, waar die angstkreet uit geboren werd.

Dat konden ze ook niet melden. Want dat was niet te zien; dat viel niet te beluisteren; en om er iets bij te dichten, hadden ze voor het lijden van hun Heere te veel eerbied.

Maar het behoefde ook niet meer gemeld te worden, want het stond reeds beschreven.

Zelf had Messias reeds door den Heiligen Geest de innerlijke uitmergeling van zijner ziele kracht, met forsche grepen, in aangrijpende taal, op het allerroerendst beschreven. Hij was niet als onzer één. Hij had het lijden niet maar op zich genomen, zonder te weten wat dat lijden in zich had. Hij was het kruis niet tegengegaan, half onwetend wat het eigenlijk zijn zou, en dies, toen hij er aan toekwam, half door het ontzettende van dit lijden verbijsterd. Neen, dat ware zijner goddelijke majesteit onwaardig geweest. Hij, de Zoon, nam niets op zich, dan wat hij vooraf in al zijn diepte gepeild, in al zijn omvang gemeten, ja, tot in elke bijzonderheid vooraf doorleefd *en doorleden* had.

En uit dat door*leven* en door*lijden* in den geest vloeide nu de zielroerende klacht, die de Heilige Geest in Psalm 22 over Davids lippen liet glippen, toen hij op Juda's bergen het hartverscheurend klaaglied aanhief van: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten, verre zijnde van mijne hulp, van de stem mijns brullens!"

Wilt ge dus weten, wat uw Jezus innerlijk, vooraf doorleefd, en eindelijk op het kruis doorworsteld heeft, blijf dan niet in de Evangeliën hangen, maar keer dan terug naar Jesaia 53 en naar Psalm 22. Och, waarom, waarom toch schenkt men aan die diepe lijdenszangen in de lijdensprediking geen plaats?

Welnu, één der trekken, die we uit den kruispsalm opvangen is Jezus' innerlijke versmelting, bezwijking en wegzinking. De Heilige Geest teekent het u als voor oogen in vs. 15 en 16, en

Hij doet het in tal van beelden, in een overstelping van veelheid der gedachten, als om u te doen beseffen, hoe onmachtig de taal eigenlijk is, om dat innerlijk bezwijken van den Messias weêr te geven.

Levend voelt de Heere zich als begraven, want hij klaagt: „*Gij legt mij in het stof des doods*"; de uitgang der ziel in de stem die klagen kan, is afgesneden, want „*zijn tong kleeft aan zijn gehemelte*"; zijn tranen weigeren te vloeien, want hij voelt zich „*verdroogd als een potscherf*"; zijn hart kan geen weêrstand meer bieden, verloor alle energie en lijdenskracht, want „*zijn hart is als was, gesmolten in het midden zijner ingewanden*"; zijn lichaam is volkomen machteloos en valt voor zijn gevoel uit elkaâr, want „*al zijn beenderen zijn vaneengescheiden*"; ja, kortom, heel zijn bestaan voelt onze Heiland innerlijk bezwijken en ineenzinken, want hij klaagt: „IK BEN UITGESTORT ALS WATER!"

Waar blijven nu de roepers, die zeggen dat Jezus als *martelaar* stierf?

Hoe sterft een *martelaar?*

Immers door genade! Door ingestorte *kracht* die zijn bezwijkend hart met *heroïeken moed* vervult! Door de *energie* des geloofs, die hem tot den laatsten doodssnik van binnen sterk en onwrikbaar doet blijven, al wordt uitwendig alles verteerd!

En wat vindt ge hiervan nu bij uw Jezus?

Och, immers van dit alles het tegendeel!

Geen genade; want hij was verlaten van zijn God. *Geen* ingestorte kracht, want al de kracht die in hem was, werd hem als uitgezogen en druppel bij druppel afgetapt. Neen, *geen* heroïsme, want het was al *één bezwijken* van binnen, eer het nog aan het uitwendig bezwijken toekwam.

Uw Jezus werd innerlijk niet *gesterkt* maar *afgebroken.*

Of liever, afgebroken is voor de snelheid en ontzaglijkheid van dat innerlijk vernietigen, zelfs nog te zwak gezegd. En daarom grijpt de Heilige Geest nog krasser beeld, en zegt niet „afgebroken" maar „uitgegoten"; en „uitgegoten" niet gelijk traaglijk de olie uit de kruik vliet, neen, maar snel als het *water* neêrstort van de bergen; en daarom staat er zoo forsch, zoo geweldig, zoo als om de innerlijke bezwijking van uw Jezus u meê te doen beseffen: „Uit*gestort* als water!"

Uitgestort als water! D. w. z., evenals de éene droppel neêrvallend den anderen na zich trekt, en er na dien weêr een droppel en altoos droppelen, door een onweêrstaanbaren drang, elkaâr navliegen, ja, *al* het water, als in een enkelen ruk, meêkomt, en meêkomend neêrdruischt in de diepte, zoo ook was het voor uw Jezus. Een beginnen van het afvloeien van zijn kracht, dat onmiddellijk toenam, aanzwol, al sterker werd, tot het opeens was, of hij als een vat werd omgekeerd, en plotseling al zijn levenskracht

en al de moed zijner ziel en al de energie van zijnen wil, als een waterstroom werd uitgestort in de diepte.

Het is de namelooze MACHTELOOSHEID, die dat beeld u teekent. Niets, niets meer te kunnen! Geen lip meer te kunnen openen; geen oog meer te kunnen opslaan; geen moed meer uit het hart in den wil te kunnen brengen; dat inzinken van de polsen; dat wegzuigen van de ziel, die nog bidden wil; dat namelooze der bange en benauwende onmacht; zóó onmachtig, dat zelfs het besef van die onmacht te veel inspanning zijn zou voor het gansch versmolten hart.

En dat wil de Heilige Geest, dat ge bij uw Jezus wel terdege op zult merken! Het kruis zelf is op verre na niet de bitterste dood. Daar zit het niet in. Zulk een kruis hebben onnoemelijk velen geleden. Maar niemand dan uw Jezus alleen, is, hangende aan dat kruis, in de diepte der hel afgedaald, heeft er den last van den toorn Gods tegen de zonde van heel ons geslacht aan gedragen; niemand dan hij is, stervende aan het kruis, op onzienlijke wijs, in zijn ziel gekruist met een smarte der bezwijking als van een sterven duizendmaal!

o, Jezus te zijn! Zoon van God! Een macht te bezitten, gelijk de Leeuw uit Juda's stam zelfs in het brullen van zijn stervenskreet nog verried! En dan... uit loutere gehoorzaamheid, uit teeder erbarmen, in dat schrikkelijk beklemmende en benauwende van zoo volkomene *machteloosheid* der innerlijke bezwijking te willen afdalen, voelt ge niet, o, gij machtelooze in u zelf, wat die strijd, die onbeschrijflijke zielsfoltering uw Jezus heeft gekost?

En toch... als hij het eens *niet* had gedaan! Als hij zijn hart eens weêrhouden had, om te versmelten als was in het binnenste zijns ingewands, wat dunkt u, had hij *uw* redder ooit kunnen zijn? Of is *uw* machteloosheid dan niet die volstrekte en schrikkelijke? En betaamde u dan niet zulk een Hoogepriester, die zóó diep afdaalde, tot hij kwam waar gij laagt, om u in de armen zijner ontferming op te dragen naar den Hooge!

o, Wonder mysterie der genade!

Te machteloos dacht ge u. Maar neen, nog niet machteloos genoeg hebt ge u zelf beleden. Word *volstrekt machteloos*,... dán is uw Jezus bij u.

En omgekeerd, hoe machteloos ook, en nabij der bezwijking weggezonken, nooit vertwijfeld mijn broeder! nooit den staf der hope weggeworpen! Hij, eens *de machteloosste aller machteloozen*, zit nu aan de rechterhand *der kracht* des Troons van God.

XXXIV.

„Mijn eenzame."

Red mijne ziel van het zwaard, mijne eenzame van het geweld des honds. *Ps.* 22 : 21.

Meer nog dan in de Evangeliën heeft Messias ons het zielbenauwende van zijn lijden in Psalm en Profetie betuigd.

De Psalmist giste, de Profeet ried niet maar.

Neen, de Geest zelf klaagde en kermde uit het voorgevoel en de voorkennisse van het onafwendbare lijden, dat niet slechts komende was, maar ten deele reeds benauwde. Of, laast ge het in Jesaia 65 nooit, hoe het reeds voor de vleeschwording gold: „In al hun benauwdheden was Hij benauwd"? en hoordet ge nooit, hoe de heilige apostel Petrus het aan de kerk toeroept: „De Geest van Christus zelf was het die beduidde en te voren betuigde het lijden, dat op Christus komen zou!"?

Bij ons is het zoo dikwijls een schrijnen der wonde in ons hart door het *na*-weenen in onze ziel van, o, zoo pijnlijke herinneringen. Maar bij den Immanuël een stellige *voor*wetenschap; een vast vooruit weten; tot in de allerkleinste bijzonderheden; een vooruit zien; een vooruit doorleven van wat komende was; en niet minder een inmiddels benauwd zijn met de benauwdheden van zijn volk op aarde, zijn Israël, dat nu reeds, als „knecht des Heeren" de donkere schaduw van *zijn* lijden droeg, en, zij het ook op grooten afstand, de gestalte van zijn lijden vertoonde.

Vandaar dat de nog oppervlakkige ziel staan blijft bij wat *de Evangelisten* van het lijden des Heeren hebben waargenomen; maar dat de diepere ziel naar Jezus zelf luistert als hij in Profetie en Psalm zelf de diepe klaagtonen opstoot uit zijn felbewogen gemoed.

o, De Evangelisten zeggen u wel, dat Jezus op het kruis gekermd heeft: „*Eli, Eli, Lama Sabachtani*", maar eerst de Psalmodie in Psalm 22 doet u de wereld van ontzettendheden, die achter deze diepe klaagtonen schuilt, verstaan.

Zoo vangt ge ook wel uit Gethsémané, naar wat de Evangelisten u verhalen, een smeekenden toon op, waarin de Heere Jezus aan zijn onuitsprekelijk gevoel van diepe verlatenheid lucht gaf, als het tot Petrus heet: „Kunt ge niet één uur met mij waken, mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood toe!", — maar toch den sleutel tot het lijdens-mysterie van dit diepe heimwee geeft u ook hier weer niet de Evangelist, maar de Psalm.

Hoor maar! In dien Psalm klaagt Jezus uit nog veel dieper diepte der ziel, en noemt zijn ziel zelve „mijn eenzame", de ganschelijk „verlatene" daarbinnen.

Ook in Psalm 25 klaagt deze ontzaglijke lijder: „Wend U tot mij, Heere, en wees mij genadig, want ik ben *eenzaam* en ellendig!" Ook in Psalm 35 heet het: „Heere, breng mijn ziele weder van hun verwoestingen en mijn *eenzame* van de jonge leeuwen." Maar uit nog dieper diepte gaat toch het geschrei van den Man van smarte in Psalm 22 op: „Red mijn *eenzame* van het geweld des honds."

Met die „eenzame" bedoelt Jezus „zijn eigen ziel."

Hij zelf is die „eenzame", die „verlatene", die op zich zelf geworpene en aan zich zelf overgelatene van geest.

En eerst wie dit „mijn *eenzame* van het geweld des honds" in zijn schreiende diepte beluisterd heeft, die zal dan ook het *Lamma Sabachtani* uit den aanhef van datzelfde klaaglied verstaan: „o, God, mijn God, waarom hebt Gij mij, mij, *eenzame*, verlaten!"

Verlatenheid werpt een onbeschrijflijke beklemdheid op de ziel.

Dat ligt in onze menschelijke natuur.

Zie het aan uw jonge kinderen maar, hoe bang ze soms zijn om alleen te wezen; dat houden ze niet uit; en als ge ze in bangheid te lang alleen laat, zouden ze een stuip van angst krijgen.

Vooral zoo verdriet en moeite u nasluipt en onheilige machten naar u toe dringen, spreekt die behoefte naar het bijzijn van anderen zich zoo machtig uit.

Als er om middernacht plotseling een hevig onweder losbarst, staan onwillekeurig allen op en kleeden zich aan en zoeken elkander. Allen saâm en bijeen doorleeft men liefst dat bange dreunen van de elementen der natuur.

Wie uit een benauwden droom ontwaakt, is niet gerust, eer er iemand bij hem is, die een woord spreekt en zijn hoofd tegen zijn borst drukt.

Dat komt van het volkomen ware, instinctieve besef, dat al deze ontzettende machten voor een ziel in haar verlatenheid te overweldigend zijn, en inkomen niet tegen ons alleen, maar tegen allen saâm, en daarom door allen saâm moeten worden ingewacht.

Maar als het lijden nu zeer wreed op ons aankomt, dan misgunt het ons die stille vertroosting van het goeddoend en verzachtend bijzijn der onzen, en laat ons worstelen en zwoegen geheel verlaten en alleen.

En in die verlatenheid komt dan de angst van het bangste heimwee zich bij het lijden voegen, dat we toch reeds droegen. En dan trekt het in ons hart zoo diep weemoedig, en dan schreit het, maar met tranen, die niemand opvangt. En dan klimt het ons naar de keel. En we worden zoo zielsbenauwd, dat we niet meer kunnen. En, o, dan die bittere wetenschap, dat het, of ge al roept en kermt, toch niet baat.

En dat nu doorzwoegde uw Heiland. Hij dieper dan iemand. Hij alleen in al zijn diepte van bitterheid en doodelijke benauwing.

Hij *was* niet slechts „eenzaam": maar zijn ziel *was* „zijn eenzame."

Niet enkel omdat niemand bij hem was en niemand hem ondersteunde, maar meer nog omdat niemand hem verstond of begreep.

Heerlijk, het is zoo, hebben de Apostelen later in de verzoening onzer zonde door het Bloed des kruises gejubeld; maar wat, wat bidde ik u, heeft een Petrus toen Jezus in Gethsémané worstelde of aan het kruis kermde van het dragen van een toorn Gods verstaan?

---

o, Soms overvalt ook onze ziele iets van dat weemoedige *zielseenzame;* als er in onze omgeving geen toon is die weerklank geeft op het roepen van ons hart: als elke klacht, die we als een rave uit de arke onzer ziel uitlaten, wel vliegt en fladdert over de wateren des levens om ons heen, maar straks tot onze eigen ziel terugkeert, zonder een plek voor het hol van haar voet gevonden te hebben.

Dan dorsten we naar sympathie, en ze is er niet. We smeeken om een vriendelijk woord uit het hart, en er is niets dan stroefheid om ons heen. Koperen muren van rondsom. Eindelooze holten en leegten van alle kanten. Geen woord dat ons goed doet. Geen toon die ons de liefde des medelijdens gunt. Van ons bitter lijden geen verstand, geen besef, geen gevoel!

En toch, hoe diep dan onze ziel ook onderduikt en dreigt te versmoren in haar doodelijke benauwing, toch is het voor een kind van God nooit een eenzaamheid als eens Jezus doorworstelde.

Zoo dikwijls we opgaan naar den heiligen Disch roept onze kerk in haar formulier aan al haar kinderen zoo hartroerend toe: „Die van zijn God verlaten wierd, *opdat wij nimmermeer verlaten zouden worden!"*

En dat roepen van het heilig Nachtmaal klinkt na, ook als we in de eenzaamheid nederzitten en het heimwee naar sympathie ons hart saâmwringt.

Voor ons is er in onze eenzaamheid altoos onze Heiland, wiens eenzame eens zoo onuitsprekelijk verlaten wierd om onzentwil.

Maar voor hem was er in dit eenzame *niets.*

Om onzentwil was door den vloek *alles* voor hem afgesneden.

Zelfs zijn Vader die in de hemelen was.

En al wat hem bleef was „het geweld des honds", d. i. van den schandelijk geworden mensch, die in die eenzaamheid en in die zielsbenauwing den heilige Gods nog aan dorst keffen en aan dorst bassen.

o, Uw Heiland heeft zoo onnoemlijk diep geleden, toen hij alleen

met zijn eenzame was, en dan die hondsche mensch, die hem in zijn zielsbenauwdheid nog sarde!

XXXV.

„Die voorbijgingen lasterden hem."

En die voorbijgingen lasterden hem, schuddende hunne hoofden. *Matth.* 27 : 39.

Toen de duivel, zoo sprak Lukas, de Evangelist, alle verzoeking in de woestijn voleind had, en niets op Jezus had vermocht, *toen week hij van hem voor eenen tijd.*

Hij is dus teruggekomen, en de Schrift geeft duidelijk te kennen, dat dit terugkomen van Satan plaats greep, toen Jezus „*den drinkbeker*" ging drinken.

Dit merkt ge het eerst, als Petrus op Jezus' eerste aankondiging van „dien drinkbeker", heftig en vol vuur antwoordt: „Heere, dit zal u geenszins geschieden", en Jezus hem terugwijst met het: „*Satan, ga achter mij*". Ge merkt het voorts, als er staat: „*toen voer Satan in het hart van Judas*". Ge voelt het in dat roerende zeggen van Jezus: „*De Satan heeft zeer begeerd u te ziften als de tarwe*, maar ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude." Rechtstreeks spreekt Jezus zelf het uit als hij zegt: „*De Overste der wereld komt*, maar heeft niets aan mij." Het straalt door in heel de zielbeklemmende worsteling in Gethsémané. Het was voorzegd in het paradijswoord, dat de Satan aan het zaad der vrouw de verzenen zou vermorzelen. Het was voelbaar aan zoo menigen demonischen trek die het lijden van den Man van smarte noodeloos verscherpt heeft. Maar het sterkst, het brutaalst kwam het uit, toen Jezus als machtelooze aan het kruis hing, en toen er op eenmaal een vloed van *giftige lastering* tegen hem opprees, en de demonische lust zich van de omstanders meester maakte, om den stervenden Jezus opzettelijk te grieven, te kwellen, en te krenken.

De ééne Evangelist noemt het „bespotten," een ander „beschimpen," een derde „lasteren," maar het woord doet er niet toe, met den laaghartigen schimplach om den gemeenen mond sarden, tergden, kwelden ze den stervenden Jezus, of ze hem nog, eer hij stierf, zeer konden doen in zijn hart.

Niet dat ze scheldtaal bezigen. Dit had bij deze brooddronken schare nog binnen de perken van het menschelijke kunnen blijven. Neen, maar ze deden na wat Satan zelf in de woestijn gedaan had.

Had toen Satan, zijn rekening makende op den honger die Jezus

kwellen moest, hem vlijmend en uitdagend toegevoegd: „*Indien gij de Zone Gods zijt, zeg dat deze steenen brooden worden*”, en stil uw honger — hier gilt priester en volk om het kruis: „*Indien gij de Zone Gods zijt, verlos uzelven en kom af van het kruis*”.

Zoo riepen die voorbijgingen. Zoo riepen de overpriesters en schriftgeleerden. Zoo riep een der medekruiselingen. En de Romeinsche soldaten, die natuurlijk van geen Messias afwisten, schreeuwden, hun krijgsmanseer verzakend, in het wild geroep meê.

Nu moet ge u daarbij de oostersche passie voorstellen. De Joden die onder ons wonen, zijn verwesterd, en toch, als ge ooit Joden tegen elkander razen en tieren en gillen zaagt, moet ook u wel de heftigheid van hun gebaren, de snerpende, snijdende toon van hun stem, en de verscheurende uitdrukking van hun vertrokken gelaatstrekken getroffen hebben.

En toch, om Golgotha was het nóg vreeslijker. Daar was het onvervalscht en onverzwakt oostersch. De laaie hartstocht, de tronie gansch in wilden gloed, heel het lichaam in den rythmus van den fellen hartstocht zich meê bewegend, de stem met diepen keelklank schier ziedend en sissend. Helsch, demonisch!

En dat moest uw stervende Jezus aanhooren, dat moest hij aanzien, dat brak tegen hem los, om, kon het, met giftigen pijl zijn ziel te doorvlijmen.

Ge kunt u den blos van weerzin voorstellen, die er door op het reeds verbleekend gelaat van uw Heiland toog.

Dat was het antwoord van menschenlippen op zijn bede voor zijn vijanden, voor zijn beulen.

Voelt ge dan niet wat het zijn moet, voor *menschen* te sterven, en zoo in zijn persoon die *menschheid* voor zich te zien?

Ons menschelijk wezen heeft *twee* trefbare kanten.

Men kan tegen ons woeden door ons zeer te doen aan ons *lichaam*, èn men kan tegen ons woeden door ons zeer te doen in *onze ziel*. in ons karakter, in onzen innerlijken persoon.

Nu, *naar het lichaam* hadden ze Jezus niets gespaard. Ze hadden hem geduwd en gestompt, met hun zwadder bespogen, hem geslagen op het hoofd, hem gegeeseld tot het bloed hem van den rug leekte, hem een kroon van doornen in het hoofd gedrukt, hem zelf zijn kruis van Gabbatha laten sleepen. En toen de vreeselijke kruisiging, dat slaan van de nagels door zijn handen, dat aldoor verzwakkend bloedverlies, tot eindelijk de kracht bezweek, en het sterven blijkbaar naderde.

Maar bloeddorst wordt door het zien van bloed niet gestild. De bloeddorst zelf heeft zijn dieperen oorsprong in het hart. En ten slotte is het de *ziel* van den booze, die rechtstreeks op de *ziel* van

zijn slachtoffer afgaat, en niet kan rusten eer ze aan een bitter wederwoord merkt, hoe ze haar slachtoffer inwendig giftig getroffen, en doodelijk geraakt heeft.

Daarvoor doet dan geen pijl en geen stok en geen sabel, geen geeselkoord noch kruisbalk dienst. Neen, die bitterste woede koelt zich *dòòr het woord.*

Dan zint de kwelgeest op het snijdendste woord, dat het diepst kan indringen, en het pijnlijkst kan wonden. En dat woord wordt dan uitgestooten op een toon, waarin de haat der verachting aan haar wreedheid botviert. En oog, en gelaatstrek, en gebaar verzellen het giftige woord, als om het tot in het hart van den lijder thuis te brengen, en te genieten in de wonde die het aan dat hart toebrengt.

Dàt is het wat ligt in die u ergerende mededeeling van den Evangelist, dat zij *die voorbijgingen Jezus lasterden.*

Een laatste uitgieting der kwaadaardigheid. Een laatste poging om Jezus, eer hij stierf, nog dieper dan met geeselkoord of kroondoorn, te wonden in de gevoeligste plek van zijn hart.

Dat *wonden* met het *woord* heeft hier zoo geheel eenige beteekenis.

De giftig geworden mensch *kan* wonden met het woord, omdat God hem, geheel eenig, boven alle andere creaturen, *de gave* van *het woord* schonk.

De storm loeit, de leeuw brult, de slang sist, en reeds *die* hoorbare uitingen kunnen u met angst vervullen, maar het is nog *het woord* niet. Met het *woord* wonden, kan de mensch alleen, hij, die naar het beeld van God geschapen is.

Hij stoot niet maar geluiden uit, maar gedachten, en in die gedachten kan hij gif mengen, en dan die gedachte vlijmend toescherpen, en aan die gedachte weerhaken geven, tot ze wondt, vergiftigt en zitten blijft.

Christus is *het Woord*, het Woord dat in den beginne bij God en God was. En uit Hem is óns het *woord* toegekomen, de gedachte en de uiting der gedachte.

Onze eere, ons Goddelijk privilegie, zoo dat *woord* en die *gedachte* ons uit den mond vloeiden naar het Goddelijk bestel. Maar ook onze diepste zelfonteering, zoo we die gave van het woord tegen het heilige richtten, en niet eere en lof, maar smaad en lastering voortbrengen, lastering om te kwellen en te dooden, waar het woord liefde ademen en leven wekken moest.

En hier keert zich dit in smading omgezette woord tegen *het Woord.* Het is de Gever van het woord, die met zijn eigen gave gehoond wordt.

Het is uw Jezus, die *als* het Woord, *als* de Zone Gods, in zijn

stervensweeën nog op zijn Goddelijk hart wordt getrapt. „*Indien gij de Zone Gods zijt, kom af van het kruis*".

Zoo blies Satan het hun in. Zoo heeft Jezus het gevoeld. Zoo was de toeleg in de wonde, die Jezus werd toegebracht.

Maar zij die voorbijgingen, wisten niet wat ze deden.

Zij geloofden *niet*, dat Jezus de Zone Gods, en het eeuwige Woord, en Israëls Messias was. Voor hen was Jezus een dweper, een die zichzelf misleidde en het volk misleid had.

Hun zonde was juist, dat ze *niet* aan Jezus geloofden. Maar in dit hun ongeloof werden ze de instrumenten van Satan, en door hen *heeft Satan* Jezus nog in zijn sterven gekweld.

In kalme, heilige majesteit heeft Jezus ook dien bittersten aanval doorstaan, en ook hier werd het woord vervuld: de Overste der wereld komt, *maar heeft aan mij niets.*

Niet Jezus, de medekruiseling nam op dit sarrend lasteren het woord; Vreest gij God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt? En toen sprak Jezus van het Paradijs. Geen gedachte van weerwraak, hemelsche gedachten vervulden zijn ziel.

Maar op ons zet Satan zijn boosaardig handwerk voort. Wij roemen in het kindschap. We belijden van Jezus te zijn. We betuigen te weten, dat we uit den dood overgegaan zijn in het leven. En nu komt Satan, soms zelf in zielsverzoeking, doch meest door menschen, ook op ons af, en roept ons toe: Indien ge dan kinderen Gods zijt, waarom weerstaat ge mij dan niet, waarom kan de zonde u dan nog telkens verrassen, waarom schiet ge dan nog zoo telkens in uw geloof, in uw liefde, in uw heiligen wandel te kort?

In den grond dezelfde lastering van onzen staat. Tegen Jezus: Indien gij de Zone Gods zijt, betoon dan de macht van den Zone Gods. Tegen ons: Indien gij een kind van God zijt, betoon dan de zedelijke macht van een kind van God.

Voor ons te banger, omdat we ons dan schuldig weten. Omdat het verwijt in onze eigen ziel op Satans lastering een echo geeft. En toch worstelen we er tegen in. Schuldige kinderen, maar toch kinderen van onzen God. Voor God ons verootmoedigend, maar tegen Satan geestelijk-hoog ons verwerend. „Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?"

En dat *moogt* ge, dat *moet* ge, dat *kunt* ge doen.

Maar bedenkt het wel: Dat *kunt* ge, dat *moogt* ge, niet om wat in u is, maar alleen omdat uw Heiland den beker van lastering voor u heeft uitgedronken, en door geen Satan zelfs u uit zijn hand laat rukken.

En daarom voor hem, die stervend aan het kruis om uwentwil de lastering verdroeg, de cijns van uw aanbidding, van uw liefde, van uw nooit eindigenden dank.

XXXVI.

„Hij was veracht!"

> Hij was veracht en de onwaardigste onder de menschen, een man van smarten en verzocht in krankheid; en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor hem; hij was veracht en wij hebben hem niet geacht.
> *Jesaia* 53 : 3.

Nog altoos is er om ons heen geen naam die zoo hoog, geen naam die zoo lieflijk, geen naam die zoo heilig klinkt, als de naam van onzen dierbren Jezus.

Hoe ook een deel der kerk van hem afviel, en de toongevende mannen hem den rug toekeerden, en de maatschappij al meer buiten hem omleeft, toch blijft de naam van Jezus in elken kring en onder alle groep nog met eere genoemd. Smaden *durft* men den Eenige nog niet.

Wel is men van den *wezenlijken* Middelaar op al verder afstand vervreemd, en heeft men voor den levenden Heiland een „Rabbi van Nazareth" in de plaats geschoven, dien men slechts eert als religieus genie, of als toonbeeld van zachtheden. Maar hoezeer ook het beeld van den Heiland vervalscht zij, toch blijft men ook onder die onjuiste trekken hem nog eere bieden. Ook voor de modernen, ja zelfs voor hen, die achter de modernen staan, is de naam van Jezus nog altoos een naam, die tot iets edels bezielt.

Wel zijn er reeds uitzonderingen, en als men gezien heeft de spotprenten, waarmeê de Joden in Duitschland en de raddraaiers in België, de hoogheerlijke persoonlijkheid onzes Heeren nu reeds vervolgen durven, dan ijst men bij de gedachte, hoe misschien reeds in het derde geslacht, ook die algemeen-menschelijke eerebieding voor onzen Jezus in de smadelijkste verguizing verkeeren zal; — maar zoo ver zijn we thans nog niet. In onze betere kringen, tot zelfs op de publieke markt, is de naam van Jezus nog altoos een *gevierde* naam. Bijna niemand onder ons, die nog een *ideaal* heeft, of hij verbindt dat ideaal aan den naam van *Jezus*. En ook daar, waar men zelfs *dien* band doorsneed, is nog altoos het koele zwijgen een eerebiedinge, die de uiting van den haat tegenhoudt.

Eens was dat anders.

Toen Jezus in den hof der Olijven geboeid en met politieagenten naar het Joodsche rechthuis werd gevoerd, en op Gabbatha ten toon gesteld en op Golgotha aan het vloekhout gehangen, — toen was er voor Jezus' naam *geen* eere.

Toen kleefde er aan dien heerlijken naam *smaad* en *schande.*

Zulk een drukkende, hinderlijke, ergerende smaad, dat zelfs de vurigste van Jezus' intiemste jongeren, dien smaad niet aandorst, en toen ze hem vroegen: „Zijt gij ook niet van die?", naar eeden greep en tot bezweringen zijn toevlucht nam, om toch maar den schijn zelfs te ontgaan, als moest die smaad en die verachting, waar zijn Heiland onder gebogen ging, afdruppen ook op hem.

En dien smaad, die verachting, die zoo krenkend en grievend was, dat zelfs een Petrus er voor terugschrikte als voor een giftige slang die hem met haar beet dreigde, dien diepen hoon heeft uw Jezus gedragen. Hij die dien hoon, o, zoo veel dieper nog dan Petrus voelde, hij heeft er meê gestaan voor aller oog en er meê gehangen voor aller blik, voor die blikken, zoo vol onbeschaamdheid. En toen zijn bloed om ons vergoten werd; en zijn adem stikte in de borst; toen doodde nog giftiger pijl, dan de doodsangst, de eere van zijn goddelijken naam voor het eerbesef van zijn doodgenepen hart.

De eere is beter dan het leven en de naam voor den man van eere heiliger dan de levenswarmte van zijn eigen bloed.

Eere te hebben, eere boven allen naam, was het heerlijk loon, dat de Man van smarte om den arbeid zijner ziel en voor zijn diepe krenking ontvangen heeft.

Maar om tot die eere boven alle glorie en dien naam boven allen naam te kunnen doordringen, heeft onze Jezus dan ook niet alleen het kruis verdragen, *maar ook de schande veracht*, en diep, zeer diep het hoofd gebogen, onder den schriklijken hoon en smaad, dien booze nijd over hem uitspuwde.

Het was een vreeslijke keer te Jeruzalem.

Tot dusver meed Jezus meest de kringen waarin men hem haatte.

Trouwhartige jongeren, bewonderende vrienden, vriendelijke vrouwen omringden hem. o, Die schare die aan zijn lippen hing, die geredden die hem dankten, die hopeloozen die den zoom van zijn kleed drukten, ze waren nauwlijks te bedwingen, ze wilden Jezus koning maken; en nog op Palmzondag had men de palmtakken voor zijn voeten gestrooid, en de kleederen op zijn weg gespreid, en vroolijk en luidkeels in Jeruzalems poorten geroepen: Hosanna den Zone Davids!

Tot dusver had Jezus liefde ingedronken, dankbre blikken om zich heen gezien, o, in zoo veler hulde genoten.

Maar nu, in den hof der Olijven, keert dat alles plotseling om.

Het is de ure der duisternis.

De goeden wijken terug, de boozen treden op den voorgrond. Johannes vlucht en Judas blijft bij hem. En nu opeens begint de

diepe, schriklijke verachting, de grievende smading en de krenkende hoon.

Ook die verachting was een deel van den drinkbeker dien hij drinken moest.

Reeds eeuwen vooruit had hij het voorzien, en bij dat voorzien, op Davids lippen geklaagd: „Ik ben een worm en geen man, een smaad van menschen, en veracht van het volk. Allen die mij zien bespotten mij, zij steken de lip uit, zij schudden het hoofd, en roepen dan: Hij heeft het op den Heere gewenteld, dat die hem nu uithelpe, dat die hem redde, als Hij lust aan hem heeft!”

En toen eeuwen later de Heilige Geest de tweede teekening van Golgotha door de hand van Jesaia aan zijn kerk schonk, toen werd die „verachting” weer zoo opzettelijk met diepen trek er in geteekend, toen het heette: „Hij was veracht en de onwaardigste onder de menschen; een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor hem: hij was veracht en wij hebben hem niet geacht.”

En toen eindelijk de ure der duisternis kwam, ja, toen heeft die menigte er *werkelijk gestaan*, die wilde hoop, die hem uitjouwde en nagilde en riep om zijn bloed; toen zijn ze er geweest die eervergeten soldaten, die hun spotzucht aan onzen lieven Heiland gekoeld hebben; en toen hebben ze met hun helsche troniën daar voor den stervenden Jezus staan razen en tieren, die onmenschelijke priesters en wijzen van Israël, toen ze schreeuwden: „Indien ge nu Gods Zoon zijt, kom dan nu eens af van uw kruis!”

In die diepe verachting school iets van *den vloek* dien Jezus om ons van den vloek te verlossen, voor ons gedragen heeft.

Die mannen en vrouwen die zoo diepe verachting over hem uitgoten, deden dat niet uit zich zelven. Die daar achter zat en hen aanprikkelde en de lippen tot lasteren vergiftigde was de oude vijand, die wel geweken was voor een tijd, maar nog altoos Overste der wereld bleef en zijn ure had afgewacht.

Uit de hel is die giftige taal van krenkende smading door Satan aan die instrumenten van zijn onheilige woede geïnspireerd. Ze deden wat ze zelf niet wisten. Hoor maar: Vader! zoo bidt Jezus, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen!

Niet dat die mannen, die vrouwen, die priesters daarom onschuldig zijn. Verre van dien. Al wie, waar of wanneer ook, zich door Satan laat gebruiken, doet daarin schriklijke zonde, dat hij *Satan* dient, waar hij *God* moest dienen.

Maar dit steekt er dan toch in, dat die personen die toen op Golgotha zoo nijdig gilden, niets erger, niets boozer, niets slechter waren, dan wij, zoo dikwijls wij ons aan Satan leenen, om gebruikt te worden in zijn gevloekten dienst.

Dit roept het ons dan toch toe, dat al ons knielen voor Jezus ons geenszins ontheft van de medeschuld aan wat toen tegen Jezus door menschen als wij gelasterd is.

Dit zal uw ziele er dan toch uit verstaan, dat ge voortaan niet meer denkt: Die schandelijke menschen lasterden Jezus, maar ik, vrome ziel, kniel voor hem neder!

Neen, neen, maar dat ge voelt, diep in uw boos hart voelt: „Aan dat lasteren is ook mijn hart schuldig, en dat ik nu *niet* laster, maar mijn Jezus *liefheb* is loutere genade, goede, vriendelijke, duizendwerf verbeurde genade van mijn God.

En als uw eigen hart dan soms zelf zoo bang voor wat smaad en zoo terugdeinzend voor hoon en verachting van menschen is, o, bedenke uw ziel dan deze twee.

En wel in de eerste plaats, dat smaad *met* en smaad *om* Jezus te lijden, een o, zoo heerlijk en zalig deelgenootschap aan het goddelijk lijden van uw lieven, dierbaren Heiland is, dat uw ziel wel verre van te klagen: „Dit krenkt mij het leven!", veeleer jubelen moest: „In dien smaad en die verachting leeft een verloste des Heeren op!"

Maar dan ook en veel meer nog dit:

Echte smaad, wezenlijke schande zou dan pas over u worden uitgegoten, als eens, in den dag des grooten oordeels, al uw zonden en booze gedachten voor de wereld der menschen en de wereld der engelen openbaar zouden worden, en gij diep beschaamd in al uw naakte schande wierdt ten toon gesteld.

En zie, dat ge aan *dien* smaad, aan *die* schande nu ontkomt, dat, mijn broeder, dankt ge aan Jezus, aan hem die veracht was geworden, opdat gij nimmer onder de verachting en schande bezwijken zoudt.

o, Zegge uw ziele er den „Bevrijder van schande" voor dank!

XXXVII.

„Wonderbaarlijk omlaag gedaald."

(GOEDE VRIJDAG)

> Hare onreinheid is in hare zoomen, zij heeft niet gedacht aan haar uiterste; daarom is zij wonderbaarlijk omlaag gedaald; zij heeft geenen trooster; Heere! zie mijne ellende aan, want de vijand maakt zich groot.
>
> (*Klaagl.* 1 : 9.)

Op den weg naar Emmaus ontvingen Lukas en Cleopas een onderwijzing van hun Heere, die al Gods kinderen hun benijden.

o, Hoe zou onze ziel één en al gehoor zijn geweest, als we zelven het eens van zijn lippen hadden mogen hooren, hoe hij heel de Schrift des Ouden Verbonds doorliep, om het uit de boeken van Mozes en al de profetische geschriften te betuigen, „dat de Zoon des menschen alzoo lijden moest om eerst door dat lijden in zijn heerlijkheid in te gaan."

Hoe voelt elk onzer, dat de Heere ons zijn heiligen Messiasnaam in tal van woorden en beelden en feiten zou getoond hebben, waar wij bij het lezen der Heilige Schrift van het Oud Verbond nauwelijks vermoeden van hebben.

En als dan de symbolische overdrijvers ons ter aanvulling van die leemte hún inzichten in het Oud Verbond aanpreeken, dan voldoet dat toch niet. Dat leeft niet. Dat tintelt niet. Daar trilt geen heilige bezieling in. Daarin zien we het Messias-leven niet van onzen Heere.

Stille lezing van het Oud Verbond spreekt dan de ziel nog beter toe, en als ge zoo in de *Klaagliederen* Gods profeet van Jeruzalem hoort klagen: „*O, gij, die op den weg voorbijgaat, aanschouwt of er een smarte is gelijk mijne smarte!*" dan hoort elk kind van God daarin een profetie van de klacht die op Golgotha viel te beluisteren, en is het hem, of zijn stervende Heiland het ook hem uit Gethsémané en van het kruishout toeroept: „o, Gij allen die op den weg voorbijgaat, aanschouwt en ziet of ooit een smarte geleden is, als ik leed; ooit een lijden als mij is aangedaan?"

Jeruzalem, Sion, die tempel op Sion, en al wat in dien tempel blonk en schitterde, het had alles het beeld van Messias gedragen.

En daarom toen Jeruzalem inzonk, en daalde en wegzonk, toen hebben die steenen het niet gevoeld en heeft dat voorhangsel het niet gevoeld, maar toen heeft de Heilige Geest er den profeet van laten profeteeren, hoe die weeklagen en doodsklagen van het stervend Sion slechts voorspel van de schriklijke vervaarnis waren, die eens Messias in zijn lijden zou bevangen.

De val, de daling, de inzinking en wegzinking was zoo ontzettend!

Een door God verkoren plek. De plek waar Hij zijn heerlijkheid had doen wonen. Zijn lieflijke woning waaruit de reuke der offeranden opsteeg voor zijn heilig aangezicht. En dan zuik een stad vertreden door godloochenaars, en door de goddeloozen bespuwd en uitgebrand. En ten leste de woeste heidenen staande op den top van den berg des Heeren, om het uit te gillen en uit te krijschen: „Jehovah is overwonnen, zijn huis ligt verbrand!"

Vandaar dat de profeet dan ook klaagt: „*Hoe wonderbaarlijk is Sion omlaag gedaald.*"

Gedaald, neen dat is het woord nog niet; maar *omlaag* gedaald

moet de diepte der vernedering uitdrukken; en zelfs dát drukt het nog niet uit, en daarom klaagt hij: „Hoe *wonderbaarlijk* omlaag gedaald is Sion!"

Eens zong men in dat Sion: „Gij bultige berg Basan, wat verheft gij u tegen Sion. God zelf heeft dezen berg begeerd en zal hier eeuwiglijk wonen!" En nu, nu jubelde Basan en sprong de bultige berg van hoovaardij op, terwijl van Sions heuveltop niets dan de rook der puinhoopen omhoog steeg.

En toch, ook dat was slechts profetie van de onbeschrijflijke, onuitsprekelijke vernedering waarin uw Jezus zou verzinken.

Hij, bij wiens kribbe Gods engelen van glorie zongen; aan wiens lippen duizenden hingen; die aller krankheid genezen had; die op den Thabor had geblonken in majesteit; en van wien het én door én bij den Doop was betuigd: „Deze is het in wien Ik mijn welbehagen heb." Hij, God geopenbaard in het vleesch, het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, en die het afschijnsel zijner heerlijkheid droeg. En die heerlijke persoon nu door ruwe gerechtsdienaars aangegrepen, gebonden om de polsen met koorden, voortgeduwd en mishandeld, bespot en in het aangezicht gespuwd, met striemen gegeeseld, en gevloekt, en straks met spijkers door de handpalmen geslagen en naakt uitgetogen aan het schandhout genageld; o, zeg zelf, is het ook hier niet, ja, niet hier veel meer nog dan bij Jeruzalems puinhoop: „*Hoe wonderbaarlijk omlaag gedaald.*"

Neen, die diepte waarin uw Heiland wegzonk, die peilt uw oog niet.

Daar kunt ge niet bij.

Daar zoudt ge eerst eeniglijk, door zelf in eeuwig verderf weg te zinken, een besef van kunnen krijgen.

Die diepte peilt Satan. Die diepte peilen de eeuwig verlorenen. Die diepte is zoo diep als de bodem der eeuwige verderving ligt.

Want daar, daar had elk kind van God in moeten wegzinken. In die diepte had elk nu geredde moeten afdalen. Zoo laag en wonderbaarlijk laag hadt ge eeuwiglijk moeten verzinken.

En dáár, daar daalde hij, uw Heiland, voor Gods volk in af.

Om het al zelf en voor u uit te drinken, wat u eeuwiglijk de bittere drank der verdoemenisse zou geweest zijn.

Om in dien stroom van vloek en dood onder te worden gedompeld, waarin gij eeuwiglijk zoudt verzwolgen zijn.

En om in te dalen tot in die allerdiepste en wonderbaarlijk diepe vernedering, die eeuwiglijk uw lot zou geweest zijn, zoo er geen hulpe ware besteld bij dien Held!

En daarom roept de Schrift u toe: Zie op dat kruis, aanschouw de ontzettendheid van dat geheim en verborgen lijden. Hoor dat roepen: „Gij allen die op den weg voorbijgaat, ziet of er een smart is gelijk mijne smart", en roep dan met den profeet in verbazing en met aangrijping der ziele het ook van uw Heiland uit: *„Hoe wonderbaarlijk omlaag gedaald!"*

Hij die alle engelen en serafs gebiedt, ineenkrimpend in het stof en weedom des harten, dat een engel hem vertroosten moet!

Hij, die eens aller Rechter zijn zal, voor den rechter op aarde als schuldige getrokken.

Hij, wien eens alle vleesch om behoudenis zal aanroepen, als een uitvaagsel en afschraapsel, zijn plek en plaats op aarde niet waard, opgehangen aan het vloekhout en nog in zijn sterven gesard.

Prooi des Doods, hij, de Heere des Levens, die eens alle Dood verslinden zal in zijn mogendheid.

Die Lazarus uitriep uit de grafspelonk, nu zelf in de grafspelonk ingedragen.

o, Gij, goddelooze, die gered zijt, is het niet wonderbaarlijk, dat zoo laag en zoo omlaag in die peillooze diepte van vernedering uw lieve, heerlijke Heiland dalen kon!

En dit nu deed hij *om* u, deed hij *voor* u; om u in uw sterven in steê van dit eeuwige wegzinken een eeuwig verhoogen in heerlijkheid te bereiden.

Maar laat uw ziele dan toch gebeden zijn, om niet op den weg waar dat kruis staat voorbij te gaan; neen, maar stil te staan, en dat kruis aan te staren; en in de diepte van die wegzinking met heel uw ziel en heel uw zinnen in te gaan.

o, Wie onzer heeft ooit, ooit naar waarde beseft wat Immanuel voor ons deed en voor ons leed.

En nu worden we daar wel gewoon aan.

Zoo is de verderving onzer natuur.

Ge hoort zoo altoos van dat kruis, dat het u bijna niet meer aangrijpt.

Maar juist daarom is zulk een goede Vrijdag dan nog goed.

Want die bepaalt er u bij; die trekt er u naar toe: die noopt u om in dat kruis u in te denken.

En zoo ge dit doen moogt, en het dan aanstaart, en er in komt met uw ziel, wie hij is, en wat hij daar leed, en hoe de toorn Gods op den Zoon van God was, o, dan zal het ook u niet meer gewoon zijn, maar ook uw verbazing wekken, en de ziel zal ook in uw binnenste het uitroepen: „Hoe wonderbaarlijk gedaald naar omlaag!"

XXXVIII.

„Vrouwe, zie uw zoon.”

Jezus nu, ziende zijne moeder en den discipel, dien hij lief had, daarbij staande, zeide tot zijne moeder: Vrouwe, zie, uw zoon.
Joh. 19 : 26.

Jezus mijdt eerst den *moeder*-naam.

Hij zegt niet: „Moeder, lieve Moeder”, maar schijnbaar in koeler zin: *Vrouwe*, zie, uw zoon. En dan eerst spreekt hij tot den discipel dien hij lief had: „*Zoon*, zie, uw *moeder*”. Maar wat hemzelven aangaat, wordt van geen *kinder*- en van geen *moeder*-betrekking gerept.

Zoo was het niet nu pas. Reeds te Kana in Galilea, toen hij het water in den wijn verkeerde, heette het van zijn lippen niet: Moeder, maar „*Vrouwe*”, wat heb ik met u te doen? Toen het volk van Kapernaüm riep: „Zie, uwe *moeder* en uwe broeders zoeken u”, antwoordde Jezus hun, zeggende: „Wie is mijne moeder of mijne broeders? Zoo wie den wil van God doet, die is mijn broeder, en mijne moeder”. En zelfs reeds toen hij, nauwelijks twaalf jaar oud, in den tempel was achtergebleven, en zijn moeder hem met angste zocht, staat met geen woord, dat hij den moedernaam uitsprak. Nergens, bij niet één der Evangelisten, lezen we, dat Jezus ooit in zijn openbaar optreden in Maria zijn *moeder* begroet heeft.

Dit kan niet gevallig, het moet voorbedachtelijk geschied zijn. Hij stond niet als kind tot zijn moeder, maar zij als verloste en begenadigde tot hem haar Heiland in zielsbetrekking. Niet hij geloofde in haar moederhart, maar zij was door geloof aan haar Verlosser verbonden. Boven alle vrouwen daarin begenadigd, dat zij den Heiland der wereld onder haar hart had mogen dragen, dierf ze wat voor elke andere moeder zoo rijk en zoo schoon is: de afhankelijkheid, waarmeê anders de volwassen zoon aan zijn bejaarde moeder kleeft. Zoo dikwijls zij die weelde zoekt, wordt ze teederlijk door Jezus teruggewezen. Hij *kon* niet voor haar zijn, wat anders een zoon voor zijn moeder moet wezen. De band van het *bloed* was hier in den band des *geestes*, die haar aan haar Heiland verbond, opgegaan.

Eerst hier bij het kruis, vlak vóór het *Volbracht* van Golgotha klonk, is het de aardsche band, die weer meê gaat spreken.

Had Simeon het haar niet reeds in den tempel voorzegd, dat eens een zwaard door haar ziel zou vlijmen?

En nu het daaraan toe is, nu ze tegelijk als *verloste* gelooft, maar ook als *moeder* lijdt, zoo als geen ander bij Golgotha met en om Jezus lijden kon, nu eerst gedenkt Jezus de leegte die in haar

moederleven door zijn sterven zou ontstaan, en nu roept hij haar, doelende op Johannes, die bij haar stond, van het kruis toe: *Vrouwe, zie, uw zoon!*

Er sprak heldenmoed in die vrouwen, dat ze het aandorsten, op dat ontzettend oogenblik, ter poorte van Jeruzalem uit, den weg naar Golgotha in te slaan, en tot vlak bij het kruis door te dringen, op gevaar af van bespot en beleedigd te worden door het bloeddorstig gepeupel.

Petrus was bezweken, tot driemalen toe bezweken, nog zelfs eer Jezus gevonnist was; maar Maria, met die andere vrouwen, trotseerde elk gevaar, en wil met de trouw van het moederhart den stervensblik van Jezus opvangen.

Johannes hadden ze met zich genomen, den discipel die door liefdedrang het sterkst onder al de jongeren aan zijn Jezus verbonden was.

Ze hadden eerst dien bangen Vrijdagmorgen in Jeruzalem doorleefd. Niet onwaarschijnlijk reeds vroeg door Johannes, toen hij uit Gethsémané gevlucht was, gewekt uit den slaap, en verontrust door de schrikverwekkende tijding, dat Judas Jezus verraden, en de wacht hem gevangen genomen en naar het Sanhedrin gevoerd had.

Wat ze toen gedaan hebben, of ze naar de poorte van de Raadzaal geslopen zijn, om den uitslag te vernemen, of ze op het marktplein bij Gabbatha onder de woelende menigte van verre hebben gestaan, of dat Johannes alleen op kondschap uitging, en haar ten slotte de ontzettende tijding bracht, dat Jezus tot het kruis was veroordeeld, — de Evangelisten zeggen het niet, en geen gissing kan hier baten.

Ook staat er niet, dat ze op den weg meêgingen, toen Jezus ter strafplaats werd uitgeleid. Eerst als de kruisiging voleindigd is, en het op het laatst loopt, worden ze, en dan nog alleen maar door Johannes, vermeld.

Eerst bleven ze onder de schare, die zich verdrong, onopgemerkt. Pas op het laatste oogenblik schijnt Maria, toen ze het sterven naderen zag, vooruit te zijn gedrongen, vermoedelijk door Johannes gesteund. En toen, toen ze voor het laatst, met een blik waar namelooze smart en bange moederlijke ontferming in sprak, tot haar stervenden Heiland opzag, toen zag Jezus ook haar aan, en niet te luid, om den spot der schare niet te wekken, maar luid genoeg dat zij het verstaan kon, riep hij haar met reeds bezwijkende stem toe: *Vrouwe, zie, uw zoon.*

Dat Jezus op dat oogenblik om zijn moeder leed, gelijk zij leed om hem, is bij de diepte van zijn menschelijk medegevoel niet anders denkbaar.

Er lag óók verkwikking voor zijn hart in. In Gethsémané waren zijn jongeren gevloden, en ontbrak in hen de manlijke kloekheid om zijn ziel te troosten, toen zijn ziel bedroefd was tot den dood toe. Vlak bij de zaal van het Sanhedrin had zijn Petrus hem tot driemalen verloochend. En sinds heel dien dag door was zijn ziel verschrikt door het aanstaren van den blik der woede en van den bloeddorst der priesters en der gillende schare. Nog terwijl hij aan het kruis hing, had de ruwheid der krijgsknechten en de lastering der overpriesters zijn ziel doen huiveren. Al die lange, bange uren door had hij den wijnpersbak alleen getreden. Het was, of niet één blik van het menschelijk oog hem van liefde en van deernis mocht spreken.

En zie, te midden van die donkere schaduwen, glinstert daar nu op eenmaal de liefde uit het vrouwenoog hem tegen, de blik der liefde van zijn moeder en van den discipel, die hem onder allen het dierbaarst was.

Een glinstering der liefde, als om hem met die menschheid, waarvoor hij sterven ging, te verzoenen. Een verkwikking in het bangste oogenblik, hem door den Vader beschikt.

En toch, een verkwikking die niet onvermengd kon zijn. Want dronk Jezus al met heiligen wellust die teug van menschelijke liefde in, tegelijk deed eigen liefde hem peilen, wat in dat gefolterde hart van zijn moeder doorworsteld werd. Hij wist het, dàt was nu het oogenblik, dat haar het zwaard zoo bitter door het moederhart vlijmde.

Moeder te zijn, moeder van zulk een Zoon, en dan dien Zoon, onder smaad en hoon, aan het vloekhout te zien sterven, o, al heeft ze op dat oogenblik, om Jezus' wil, haar tranen bedwongen, Jezus heeft die bittere tranen zich achter het gespannen oog zien verbergen.

Het zwaard, dat door haar ziel ging, was een zwaardsteek te meer door zijn eigen teeder, fijngevoelig hart.

En daarom denkt Jezus om zichzelven niet. Ontfermend gaat zijn liefde naar die in haar smart bezwijkende, en toch in haar smart zoo heldenmoedige vrouw uit, en meer fluisterend dan luide het uitroepend, zegt hij zachtkens tot haar, maar zoo dat ook Johannes het hoort: *Vrouwe, zie, uw zoon.*

Er lag in dit woord, zoo ge wilt, ook een toezegging van *huislijke* verzorging. Ook in zijn sterven sluit Jezus het oog niet voor den nood des aardschen levens. Maria kan niet alleen blijven staan.

De smaad van het ter dood brengen van haar zoon zou haar najagen. Wie weet wat angste, alsof men ook aan haar de hand zou slaan, en om haar zoon gevangen nemen, in die ure der verschrikking haar hart bestormd hebbe. En reeds daarom geeft Jezus haar een rustpunt voor haar zoekend hart. Johannes zou onder menschen het voor haar, het als een zoon voor zijn moeder opnemen.

„Van die ure af nam de discipel, dien Jezus liefhad, haar in zijn huis."

Maar hoeveel meer lag er niet in dat diepe woord.

Van een liefde, die den hartstocht des gevoels doet opwellen, bij Jezus geen zweem. Geen oogenblik sleept het gevoel hem mede. Hij weet, dat het voor Maria de bangste worsteling zal zijn, om den aardschen band, die haar aan Jezus bond, te boven te komen, en van nu voortaan alleen *geestelijk* in haar Verlosser zalig te zijn: sterker nog, om welhaast in datzelfde kruis te jubelen, dat nu bij den aanblik haar moederhart verplettert. En daarom spant Jezus dien band des bloeds niet, door het woord van „Moeder" over zijn lippen te laten komen, maar maakt dien band veeleer los, door haar ook nu toe te spreken als *Vrouwe.*

En waar het moederhart, in zijn leegte en leemte, geen rust kan vinden, daar beschikt Jezus haar een ander die met kinderlijke teederheid haar moederlijke liefde beantwoorden zou; daar wijst Jezus haar op den warmst-gevoelende onder zijn jongeren, en geeft haar Johannes als van nu voortaan haar aangenomen zoon.

Teedere, heilige wisseling van plaatsbekleeding.

Zelf sterft hij als plaatsbekleedend Middelaar voor Johannes, en Johannes zal zijn plaats bekleeden als zoon bij zijn verloste moeder.

Hier is het mysterie.

Maria, de gezaligde onder de vrouwen, die bitterder dan ooit een moeder om haar kind geleden heeft, en die, omdat haar kind ook voor haar leed, en ook haar Verlosser zou zijn, den band van „moeder aan het kind" moest losmaken, en moest overdragen op Johannes.

En Jezus, terwijl hij stervend den moederband losmaakt, het teederst de wonde van het moederhart verbindend.

Zoo wordt de moeder die verpletterd stond, vertroost, en Jezus bewijst van zijn kruis aan zijn moeder de dubbele genade, én dat hij haar zaligt door het bloed dat óók voor haar vergoten wordt, én dat hij in haar moederhart den balsem der vertroosting druppelt, door de liefde uit haar moederhart over te leiden op den discipel dien Jezus liefhad.

XXXIX.

„Mij dorst."

Hierna Jezus wetende dat nu alles volbracht was, opdat de Schrift zou vervuld worden, zeide: Mij dorst. *Joh.* 19 : 28.

Er is door den Man van smarten, toen hij aan het kruis hing te sterven, slechts éene klacht over het lijden *zijner ziel* en evenzoo slechts één klacht over het lijden *naar het lichaam* geuit. Het bange zielslijden perste hem het „*Eli, Eli, Lama Sabachtani*" af, en de benauwde doodsstrijd naar het vleesch deed hem uitroepen: „*Mij dorst.*"

In dat „Mij dorst" sprak de stervenssmart van de wondkoorts. Zijn vleesch was wel waarlijk *menschelijk* vleesch, zijn bloed wel waarlijk *ons* bloed. En daarom, toen aan zijn lichaam geweld wierd aangedaan, en ruw de wonden hem in voet en hand waren geslagen, en het afhangen van het lichaam met zijn wicht aan de gespleten handwond, den bloedsomloop stoorde, en innerlijke worsteling in zijn aderen te voorschijn riep, kon het niet anders, of de hitte der wondkoorts moest zich ook in Jezus gevoelen doen; en die brand in het bloed moest van oogenblik tot oogenblik klimmen, tot eindelijk de adem in de longen in vuur wierd gezet, en de vochtklier in den mond opdroogde, en de tong zich nauwlijks meer onder het verhemelte kon bewegen, en hij uit de toegeschroeide keel niet dan met inspanning het „*Mij dorst*" uitbracht.

„*Mij dorst!*" zoo smachtte uw Heiland om een beker koud waters. Of er één mocht zijn, die uit erbarmen en deernis, het uiterste van zijn vinger in het water zou doopen en zijn brandende tong verkoelen.

„*Mij dorst!*" zoo riep hij met rauwe stem, niet om den dood te ontgaan, maar om eer hij stierf het zoet van menschelijke lafenis te ervaren.

„Mij dorst!" omdat de mond hem bijna van dorst was dichtgeklemd, en hij zijn stervenden uitroep van „*Het is volbracht.*" en het „*Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest*" nog moest volbrengen.

Dorst is iets zoo ontzettends. Honger is een scherp zwaard, maar dorst is als een giftige pijl, die tot in merg en nieren doordringt.

De honger komt van het vleesch, maar de *dorst* komt van het *bloed*, en in dat bloed is de woeling, is de beweging van ons

menschelijk leven. In dat bloed raakt ziel en lichaam aan elkander. Want in het bloed, zoo had God het reeds aan Israël verklaard, in het bloed is *de ziel.*

Op het bloed kwam het daarom ook in de verzoening aan. Dit zaagt ge reeds typisch bij de offeranden die in Israël voor de zonde wierden geslacht. Want zeker ook het lichaam dezer dieren wierd verbroken, maar toch niet als doel, immers het doel was steeds dat *het bloed zou vergoten worden* en zou gesprengd worden op het heilige.

En zoo ook ziet ge het bij het Lam Gods.

Ook toch van dat Lam Gods leest ge telkens, dat aan zijn dood ons leven hangt, maar schier altoos is het *zijn bloed* dat voor u vergoten wordt, waarop zijn heilige apostelen u wijzen.

Ook bij hem was er wel verbreking van het lichaam, maar slechts als middel om tot de vergieting van zijn bloed te komen, en in de vergieting van dat heilig bloed is uw verzoening.

En hoe kon dat anders? Waar wij menschen ons *leven* verzondigd hadden, en dat *leven* uit ons *bloed* was opgewoeld en in dat bloed voortzondigde, hoe kon daar onze Middelaar voor ons vergeving te weeg brengen, dan door alsnu van ons bloed te nemen, dit van ons genomen bloed tot voertuig van zijn eigen leven te maken, en dit zijn leven in ons schuldig bloed te vergieten op het altaar van den Heilige!

Juist omdat in de vergieting van zijn bloed onze verzoening school, kon het dan ook niet de honger zijn, die hem kwelde, maar moest hij in zijn sterven op Golgotha gekweld worden door onlijdelijken *dorst.*

Niet toch in den honger, maar in den *dorst* speelt het geestelijk lijden door het lichamelijk lijden heen.

Jezus zelf toont ons dat in de gelijkenis van den rijken man en den armen Lazarus, waarin hij ons dien rijken man schetst als zijn oogen opendoende in de hel. En zie, wat hem nu in de helsche pijn verteert en kwelt, is niet de honger maar de *dorst.* Hij vergaat van dorstpijn, en zou een wereld geven voor een druppel koud water om het uiterste van zijn tong te verkoelen.

Alle helsche pijn wordt ons als valsche branding en onheilige gloed geteekend, een onuitblusschelijk vuur, dat om water roept, maar door geen stroom van water te blusschen is.

En als tegenover die natuurlijke dorstsmart van de hel ons de zaligheid des eeuwigen levens wordt geteekend, dan staat *dit* altoos op den voorgrond, dat er in die zaligheid *geen dorst* meer zal zijn. Toen de nieuwe hemel en de nieuwe aarde voor den heiligen

Johannes op Pathmos was neergedaald, en hij het hemelsch Jeruzalem aanschouwde, toen stond het Lam Gods voor hem, en riep: „Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde, en *ik zal den dorstigen geven uit de Fontein van het water des levens te drinken om niet!*”

Gewisselijk ook het Brood des levens is uw Heiland, maar toch veel sterker nadruk legt hij er op, dat hij uw eeuwigen dorst zal lesschen. „Die van dit water drinkt, dat ik hem geven zal, zal niet meer *dorsten* in der eeuwigheid!” En toen hij in den voorhof van Jeruzalems tempel stond, om het volk tot zich te roepen, toen ook klonk het van zijn lippen: „Zoo iemand *dorst* heeft, die kome tot mij en drinke!”

„Dorsten”, dat was dan ook het schreiend amechtige beeld waarin reeds de psalmisten en profeten vanouds het roepen der ziel naar den levenden God ons hadden afgeteekend. „Gelijk een hert hijgt naar de waterstroomen, zoo smacht mijn ziel naar U, o, God. Mijn ziele *dorst* naar God, naar den levenden God!” „Mijne ziel dorst naar U in een land dor en mat en zonder water!” heet het in Psalm 63. En als Messias reeds vanouds door Jesaia de zijnen tot zich roept, gaat zijn stem uit: „o, Alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk.” Gods heerlijkste beloften zijn, dat Hij „water zal gieten op de *dorstigen*” en „het dorstig land tot springader zal stellen.” Ja, God zelf, dat Eeuwige Wezen, heet de Bronwel en Springader en Fontein van alle goed.

Zoo hangen dan ons *bloed* en onze *dorst* saam; en omdat in ons bloed ook het leven van onze ziele is, vloeit in dien dorst van het bloed het beeld van ons lichamelijk en van ons geestelijk lijden inéén; maar is dan ook *de lessching van dien dorst* het heerlijk beeld van wering van alle helsche smarte en overgieting met hemelsche weelde in een heerlijkheid zonder einde.

Toen dus uw Heiland roepen moest: „*Mij dorst!*” sprak in dien bangen uitroep iets van de ervaring van helsche smarte. Het was *uw* dorst, waarmeê gij eeuwiglijk hadt moeten verdorsten, dien uw Verlosser om uwentwil doorstond; een dorst opgekomen in het bloed dat hij bij zijn vleeschwording uit uw bloed had overgenomen; een bange uitdroging van het levensbloed waaraan hij om u te redden, zijn eigen goddelijk leven verbonden had.

Toen hij nu riep: „Mij dorst!” had de wereld niets voor hem dan een zwijmeldrank of een wrangen edik. Maar dien zwijmeldrank wees hij af, en aan die spons met edik heeft hij zijn brandende lippen verkoeld. En met dien druppel edik achtte de wereld haar tol van deernis aan den stervenden lijder betaald te hebben.

o, Als Jezus thans nog aan het kruis hing en dat „Mij dorst!" van zijn stervende lippen liet hooren, duizenden zouden er hun leven voor veil hebben, om het koelste water uit de reinste en zuiverste bron met volle teugen aan zijn stervende lippen te bieden.

Zoo zou het *thans* zijn, nu de vrucht van zijn dood gewerkt heeft en de zijnen hem zijn toegebracht.

Maar zoo is van nature ook uw onverzoend hart *niet*. Hadt ge dus bij Golgotha onverzoend evenals die soldaten van Romes keizer gestaan, ook gij zoudt gedacht hebben, dat het reeds wel was, zoo ge den doodschuldige, die daar te sterven hing, met wat wrangen edik gelaafd hadt.

Eerst moest uw Heiland dien doodelijken dorst lijden en in dien dorst van de wondkoorts sterven, om u den zin van zijn verzoenend dorsten te doen verstaan.

En nog, wie verstaat er de diepte van? Wie is er die beseft, dat hij óf uit dien dorst van zijn Heiland eeuwig leven heeft in te drinken, óf anders zelf eens eeuwiglijk in zijn onleschbaren helschen dorst vergaan moet?

Vergeet het niet, Jesaia spreekt van een dorstige „die *droomt* en zie, hij drinkt, maar als hij ontwaakt, zie, zoo is hij nog mat, en zijn ziel brandt naar water" (29 : 8).

En nu, zijn er niet nog, die met Gods kerke loopen, en die *droomen* dat hun eeuwige dorst gelescht is, en van wie het toch zoo schriklijk te vreezen is, dat als ze eens ontwaken, hun *eeuwige dorst* er nog zijn zal en hun ziel zal versmachten van weedom?

XL.

„Alles volbracht."

Het zal alles volbracht worden aan den Zoon des menschen, wat geschreven is door de profeten. *Luk.* 18 : 31.

Dat men toch terug wilde keeren tot de eenvoudigheid van Gods Woord!

Het staat er zoo duidelijk, het is zoo nadrukkelijk door Jezus zelf gezegd: álles moest aan hem volbracht worden, *wat in het Oude Testament geschreven stond*". Nog een oogenblik vóór hij aan het kruis den geest geeft, meldt Johannes, dat „Jezus, wetende dat nu alles volbracht was, *opdat het Oude Testament zou vervuld worden*, uitriep: „Mij dorst!" En op den weg naar Emmaus was immers, heel den weg lang, Jezus' rede ééne berisping over de

geestestraagheid en het onverstand, waardoor de jongeren in Mozes en al de profeten, d. i. *in geheel het Oude Testament*, het program van zijn lijden en sterven niet hadden ontdekt.

Neen, ding daar niets op af!

Maak daar niet van, dat, heel het Oude Verbond door, u een klaagpsalm tegenklinkt van het „lijden dat den vrome wacht", en dat in eminenten zin aan den Messias bewaarheid is.

Poog dat niet te verwateren tot de symbolische gedachte, dat heel het Oud Verbond één weeklage over Israëls lijden is, en dat in den Messias uiteraard zich Israëls lot moest weêrspiegelen.

En zoek veel minder nog, op halfslachtig standpunt, de meening te doen postvatten, dat wel een „lijdende Messias", ook in verband met de uitdelging van onze schuld „geprofeteerd is, maar zonder dat ge uit die grootsche idée af moogt dalen tot de „bijzonderheden die in Gethsémané, die bij Gabbatha en op Golgotha" zijn vervuld.

Ge weêrspreekt, weet dit wel, door zulk beweren (door het een zoowel als door het ander) geen minder dan *Jezus zelf*.

Voor uw Jezus was de profetie wel terdege in zeer eigenlijken zin een lijdens*program*. Een „program" waarin zijn nimmer weifelend oog met volstrekt gewisse zekerheid geheel het proces van zijn smarten en zijn smaad en zijn dood, in de vaste tinten en met de juiste omtrekken van de ontzaglijkste werkelijkheid, vooruit gelezen, gezien en doorvorscht heeft.

Hij zag op dat profetisch blad zich zelven geteekend, zooals hij terneergeworpen, vertreden en verbrijzeld zou worden.

Uit die profetie toonde hij het zijn jongeren aan, na het aan zijn eigen ziel betuigd en met de eigen ziel gewild en aanvaard te hebben, niet maar dat hij lijden, maar dat hij lijden zou van de *overpriesters*, dat ze hem aan de *heidenen* zouden overleveren, dat ze hem *bespotten*, hem *smadelijk* handelen, hem *bespuwen* zouden, dan hem zouden *geeselen*, en daarna eerst doen *sterven*, om alzoo hem den weg te banen tot *zijn opstanding ten derden dage*." (Luk. 18 : 31—33).

Bij elk deel van dit majestueuse „lijdensprogram," dat weêr in zijn tranen en zijn bloed doorleden en doorworsteld is, zegt hij zelf of zeggen zijn jongeren er bij, „dat óók dit weêr aldus plaats greep, *opdat* de profetie zou vervuld worden, waarin het voorzegd was."

En als eindelijk álle stadiën van dezen kruisweg doorwandeld, en al deze stroomen der oneindigste smarten doorwaad, en alle deelen en stukken van dit goddelijk treurspel voleindigd zijn, dan drinkt de Heere, met volkomen klare en heldere bewustheid, wetende dat nu „*alles* volbracht is", eindelijk ook den laatsten druppel uit dien met angst hem toegemeten lijdensbeker, en geeft, dat gedaan hebbende, den geest.

Zóó is het! Zóó staat het er! Wordt het zóó nu ook door u beleden en geloofd?

„In den raad en de voorkennisse Gods" álles, niet slechts de algemeene lijdensidée, maar *álles*, tot in de kleinste bijzonderheid, te voren bepaald, dat geschieden zou!

„Bepaald", opdat de schijn zelfs weg zou vallen alsof de Zoon des Welbehagens ook maar één oogenblik, ook maar bij een enkel spotwoord, of één enkelen geeselslag, aan de willekeur der zondaren ware prijs gegeven.

„Bepaald", opdat ge nooit in Golgotha een overmacht van het verderf over den Heilige zoudt vermoeden, en niets dan een indiensttreding zelfs van het schrikkelijkst verderf in de mogendheid van Gods raad zou uitkomen.

„Bepaald", ook opdat het kruis van den Zoon van God in steê van de zielen te verbijsteren en te verwarren, juist omgekeerd een bezegeling van den Woorde Gods in ons oog zou zijn.

„Bepaald", niet het minst, opdat de Christus zelf, dit al vooruit doorlevende, duizend dooden sterven zou eer hij stierf, en daardoor met helder bewustzijn, d. i. met zedelijke wilskracht en overgave, geen in bedwelming over hem uitgestort, maar een in nuchtere klaarheid vooruit gezien lijden, doorworstelen zou.

Of mág, kán dit niet?

Is dit voor God te wonderbaar?

Maar, ik bid u, zal een moeder, wier zoon tot het martelvuur gedoemd is, dan wél in haar gezichten des daags en in haar droomen des nachts, doorleven kunnen al wat haar kind doorworstelen gaat, doorleven kunnen en mogen en het vooruit als zien, die ketenen, en dien optocht, en die houtmijt en dat vuur en dien paal en die beulen en dat stuiptrekken, — en zal God Almachtig, als Hij zijn eenig Geliefde voor u in den dood geeft, daarmeê dan *niet* in die bijzonderheden mogen bezig zijn, dat *niet* mogen vooruitzien, dat niet mogen indenken, en zich vergenoegen moeten met een ruw, omtrekloos beeld van de ure der duisternis die komt!

En indien wel, indien ge dan toch gevoelt, dat Golgotha, reeds bij schepping en verbondssluiting, om de liefde des Welbehagens, middelpunt van Gods gedachten was: dat het niet anders kon of God de Vader moest met het lijden zijns Zoons bezig zijn: ja, dat bij al zijn heilig scheppen en bezielen altijd weêr dat kruis voor zijn heilig oog in al zijn sombere tinten moest opdoemen, — zeg mij dan, mijn broeder, waarom aarzelt gij dan nog?

Of ziet de Heere dan soms, naar uw kleinheid, slechts de „groote omtrekken", zonder op „het kleine" te merken? En, ik dacht, elk haar van úw hoofd zou geteld zijn! En dan niet de doornen, die dat gezegend hoofd aan bloed zouden schrijnen?

Of heeft de Vader dan al deze smart en smaad wel in zijn voor-

kennisse gezien, maar mocht of kon Hij er niet van *spreken?*

En indien Hij, toch tot en door zijn profeten sprekende, wat immers ook gij belijdt, niet van dien Zoon, veel min nog van dat „Lam dat ter slachting gaat" zwijgen kón, is het u dan zoo vreemd, dat die Zoon, mensch geworden, en dat boek der profetie openslaande, daarin vond en zag en las wat zijn Vader in de hemelen in zijn eeuwige liefde, voor hem vooruitgeleden, over hem beraamd, van hem gesproken had, — en beseft ge dan niet met wat volle teugen die Zoon, eer hij lijden ging, een zoo teedere liefde indronk, die juist in dat kleine, in dat bijzondere zoo goddelijk uitblonk, hem zoo teeder toesprak, en onderving bij het zinken?

o, Beschouw het in dat licht: *Die lijdensprofetie in het Oude Verbond een bladzijde uit de heilige historie van de liefde des Vaders voor den Zoon zijns welbehagens*, en immers, alle dorheid valt weg, en ge begrijpt hoe Jezus aan dat Oude Verbond met heel zijn ziel kleven moest, en wat daar stond, letterlijk stond, zoo geheel met het „willen Gods" saâm zag vallen, dat het „alles volbrengen", opdat *de Schrift*, of „alles volbrengen" opdat *Gods raad* vervuld zou worden, voor zijn zielsbesef *geheel hetzelfde* moest wezen!

En is het dit dan niet voor u?

XLI.

„Eli, Eli, Lamma Sabachtani!"

Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten, verre zijnde van mijne verlossing, van de woorden mijns brullens.
Psalm 22 : 2.

Te zeggen, dat onze Heere en Heiland, stervende aan het kruis, in zijn schrikkelijke angsten en benauwdheden aan Psalm 22 *gedacht*, en toen dat „Eli, Eli, Lamma Sabachtani", uit den aanhef van dat lied heeft *nagezegd*, is in den grond een vernietigen van de Schrift en een verlagen van den persoon des Middelaars.

En, omgekeerd, het voor te stellen, alsof God door zijn alwetendheid vooruit geweten had, welke woorden Jezus aan het kruis *zou* uitroepen, en ze op grond van die wetenschap door David zou hebben laten opschrijven, is een overbrengen op God van wat slechts bij menschelijke uitwendigheid zou hooren en verlaagt het werk des Heiligen Geestes tot gekunstelde mechaniek.

Neen, om de Schrift het goddelijk werk van den Heiligen Geest, Christus den eeuwigen en waarachtigen Getuige, en God waarlijk God, te laten, moet al dat gewrongene en uitwendige er uit weg, en moet het al in zijn hoogere, goddelijke natuurlijkheid verstaan worden.

Christus kende vooruit zijn lijden. Niet doordien het hem meêgedeeld was, maar uit de zaak zelve. De dood is niet iets wilkeurigs, maar door de wezenheid zelve van het leven is tevens de schrikkelijke ontzettendheid van den dood haarfijn bepaald. Bepaald ook, wat het lijden van dien dood is in zijn verschillende stadiën, al naar gelang ge er dieper of minder diep of zeer diep of tot op den bodem in verzinkt. Ja bepaald zelfs op het allerstiptst en allernauwkeurigst, wat het smaken van dien dood bij den een en den ander verschilt naar gelang van zijn teederder gevoeligheid, krachtiger levensbewustzijn en heiliger natuur. En dat alles bepaald, niet door zekere uitwendige vaststelling, maar bepaald door den aard van het Leven, door de natuur van het Verderf, door de helsche diepte van de onheiligheid des Doods, en door de volstrekte gevoeligheid en heiligheid van Jezus' volstrekt zondelooze menschheid.

Christus giste dus niet, maar wist wat kwam; wist dat op het allernauwkeurigst en op het allerbijzonderst; er bleef niets onzekers over.

En die Christus nu was *van het Paradijs af* de Bezieler zijner kerk. Die Christus was het, die „in al haar benauwdheden benauwd was geweest" en zijn geloovigen van oudsher als de „Engel des Aangezichts" had vertroost.

Die Christus, zegt de apostel Petrus, beheerschte ook de profetie. Door den Heiligen Geest teekende hij in die profetie zich zelf; deelde zijn eigen leven meê; sprak zijn eigen toekomst uit; ja, toonde zich zelf in de schaduwen, opdat reeds de kerk des Ouden Verbonds door de eeuwige schoonheid van den Middelaar zou verkwikt worden, en gerechtvaardigd door het geloof.

De Schrift des Ouden Verbonds meldt dus niet maar *van* hem, maar *hij zelf is het*, die die Schrift des Ouden Verbonds haar inhoud gaf, ze bezielde, ze er bracht, en ze als een genadegeschenk aan zijn kerk schonk.

En die Schrift gaf hij haar; niet als een uitwendig kleinood; maar zelf in die Schrift tot haar tredende; zich zelven in die Schrift aan haar toonende; een vooruitzenden van zijn beeltenis, als we zoo zeggen mogen, zoolang hij in eigen persoon er nog niet was.

En nu zijn Abraham en Mozes, David en Salomo, Job en Jesaia, en wie ge meer noemt, niets dan *instrumenten, die hij schept*, om de trekken van zijn beeld te dragen, om de realiseering van dat beeld voor te bereiden, en om ons nu nog van achteren al de fijnheden en onnoembare teederheden van heel zijn Middelaarswerk te beschrijven.

Dat „Eli, Eli, Lamma Sabachtani" op Davids lippen is dus niets geweest, dan een vooruit doorleven van den Christus van

de bange zielssmart, die op Golgotha stond te komen, en die krachtens de vaste gegevens der menschelijke natuur en naar de vaste verhoudingen van de diepten des Doods zou *moeten* komen tot dat ontzaglijke punt, waarop *met noodzakelijkheid* de schrikkelijk bange klacht van het „Eli Sabachtani” door de saâmgeklemde keel in de laatste stuiptrekkingen zou worden uitgestooten.

En gelijk het nu ons, die *na* Golgotha leven, soms geschonken wordt, de litteekenen van het lijden des Heeren te dragen, zoo ook was het aan enkelen der uitverkorenen onder het Oud Verbond *voor* Golgotha geschonken, die litteekenen van het lijden des Heeren reeds *vooruit te dragen.*

De Man van smarten is in de lijdende knechten van Jehovah vooruit afgebeeld.

Maar terwijl nu een gansche reeks van geloovigen vooruit reeds die litteekenen van het kruis *eenigermate*, in zwakke afstraling gekregen had, was er nu één man van God gesteld, voor wien deze eere in de *hoogste volkomenheid* was weggelegd, en *die* man was David.

David bij wien deze twee dingen plaats grepen: *ten eerste* dat hij metterdaad „in den ondersten kuil zonder water” geworpen werd, en *ten andere* dat de Heilige Geest, toen hij zijne bange klacht uitstortte van *eigen* lijden, hem als instrument voor de openbaring van Messias’ lijden koos, en, den toon zijns *klagens* oneindig verdiepend, alsnu *door* inspiratie over *zijn* lippen die klacht der volstrekte verlatenheid liet komen, die *niet* door inspiratie, maar door de realiteit eens *moest* komen over de lippen van Messias.

Zoo is dus uit de *vooruitdoorleving* van Golgotha de zielsklacht in Psalm 22 geboren, en Christus, op Golgotha zelf dien kreet der helsche benauwing uit zijn ziel stootend, zei niets na en zei niets op, maar scheurde uit zijn bezwijkende ziel, wat er naar de schrikkelijkheid zijns doods en de oneindige diepte zijner gewaarwording, op dat oogenblik met volstrekte noodzakelijkheid over zijn lippen komen *moest*.

Hij, het eeuwige Woord, de Zone Gods, was mensch, was vleesch, was ons gelijk geworden, de zonde alleen uitgenomen, *gelijk in alle ding.*

Op het allerinnigst en teederst had hij onze menschelijke natuur met zijn goddelijke natuur vereenigd. Niets, hoe zou het, ging van zijn Godheid af, en toch uit teeder erbarmen, beschikt hij het, op voor ons onbegrijpelijke wijze zoo, dat toch die menschelijke natuur ongeschonden menschelijk bleef, zoodat wij waarlijk zouden kunnen getuigen: Ja waarlijk ons vleesch! Als onzer één geworden!

En aldus nu zijnde, was hij ingegaan *in het onze*. In onze diepe ellendigheid; in ons zondig en verdorven leven; in dezen puinhoop, dien we wereld; in deze ruïne, die we ons menschelijk leven noemen; wandelende op dien ontzettenden, ondermijnden en onderwoelden bodem, die onder zich den vulcaan verbergt van de hel. En uit die hel steeg de walm des doods op, om vol van den toorn Gods op heel dat menschelijk leven loodzwaar te rusten en het te verteren in vloek en doem.

En terwijl nu alle anderen dat meden, daarvoor wegschuilden, en door Gods wondere genade nog beschuttingen bezaten, om zich voor een tijdlang aan die schrikkelijke, doodende vernieling te onttrekken, *moest hij daar nu in*; moest hij dat *willens zoeken*; moest hij dat alles op zich concentreeren, moest hij niet rusten, eer het *diepste* en *bitterste* van dien Dood was gesmaakt.

Van dien Dood, dat is van het sterven óók, ja, maar dan wel te verstaan van het sterven niet zoo als wij dat zien, maar van dat sterven, met zijn eeuwigen diepen kuil, die er onder ligt, met zijn helsche benauwing, waarin het eindigt, en met al den toorn Gods tegen het onheilige, dat aan en in dien dood kleeft.

De Dood, dat is *tegen het Leven in*, en het Leven is God; dus de dood is een vijand Gods; de dood is God op zij dringen; de dood is zonde; al de zonde; en God, omdat Hij het Leven is, kan niet anders dan eeuwig toornen tegen zonde en dood in.

En al zult ge het dus nooit oplossen en nooit uitleggen kunnen, dit staat vast: Uw Heiland *heeft* den dood gesmaakt, of hij heeft dien *niet* gesmaakt.

Zoo niet, waar, o, kinderen des Koninkrijks is dan uw hope?

Maar, indien wel, zeg mij dan, gij die u een verloste noemt, *wat* dood heeft dan uw Heiland voor u gedragen? Alleen maar den doorgangsdood? en *niet* ook den dood in zijn diepte, in zijn helsche benauwing, in zijn volheid van den toorn Gods?

Wee u, daarvan zijt ge dus *niet* verlost? *dat hebt gij dan nog zelf te dragen!*

Onmogelijk, niet waar, want dan ware hij u geen Heiland!

Dus dat alles droeg hij voor u.

Dien *wezenlijken* dood heeft hij gesmaakt.

Dien dood, in zijn eeuwige diepte, met zijn helsche benauwing, als inbegrip van al den toorn Gods!

Maar nu dan, is zulk een *dood* te smaken, waarachtiglijk en niet in schijn te smaken, zonder zich één ontzaglijk oogenblik van het *leven* gescheiden te gevoelen?

o, Twist er dan niet over en ontheilig het heiligste niet, maar geloof, aanbid en dank voor zóó onnavolgbaar, voor zóó grondeloos erbarmen!

Het stond: *gij* of *hij* in die helsche benauwing van de diepte des doods en der Godverlatenheden!

En toen sprak hij: „Ik voor u, o, mijn verloste!”

En toen *werd* Hij verlaten, en toen vingen Gods engelen het *Lamma Sabachtani* van zijn lippen op!

Waartoe?

Opdat gij nimmermeer van God verlaten zoudt worden, maar eens eeuwig met Hem zoudt zijn.

En dat uit louter erbarmen!

XLII.

„Zonde voor ons gemaakt.”

Want dien, die geene zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in hem.
2 *Cor.* 5 : 21.

De zonde is als olie op het papier, die altoos verder, altoos dieper doorzuigt. Ze is een kanker die niet kan rusten, maar moet voorteten. En dan eerst zal er ruste van dit voortwoekeren van de zonde in en aan u zijn, als er niets meer overblijft, waarin de zonde nog zou kunnen doordringen.

De zonde tast niet enkel den wortel van uw leven aan; ze drong niet alleen door in uw natuur; ze vergiftigde niet maar uw persoonlijk zijn; maar van die middelpunten uit zet ze haar pad voort en voort langs alle richtingen van uw bestaan en uw leven; en niets, niets is er aan u of in u, 't zij dan in uw hart of in uw hoofd, in uw gevoel of uw wil, in uw conscientie of uwe verbeelding, in eenig talent of eenige gave, in eenigen smaak of zin of neiging, in lust of onlust, of de zonde vindt alles van haar gading, deelt er haar smet aan mede, bederft het en zet het in een instrument van Satan om.

Ja zelfs de vroomheid, het beste, het eelste wat we dan nog hebben, zelfs onze vroomheid grijpt de zonde aan om ze in schandelijke huichelarij om te zetten en te verderven in voortwoekerend Farizeïsme.

En zoo fijn kunt ge niets in uw persoon, in uw kring, in uw levenssfeer, ja tot in het diepste en teederste van uw gemoed uitdenken, of de zonde is er op uit, om ook dat fijnste te bederven en tot zonde te maken.

Nog eens, ze kan niet rusten, eer heel uw persoon met zonde verzadigd is.

Dan eerst als alles in u zonde zal geworden zijn, laat Satan van u af.

Of liever, dat zal nooit zijn, want daar doet de zonde eeuwig

over. En dat juist zal de hel der rampzaligen zijn, als elke weerstand van het goede in hen overmand is, en ze willoos en weerloos het eeuwig moeten aanzien en eeuwig gedoogen, dat de zonde hun ziel opeet, hun hart uitmoordt en hun levensbloed vergiftigt.

Satan zelf, dat is de geheel verzondigde, en de straf der helle zal geen andere zijn, dan eeuwiglijk al verder van God af te geraken en telkens dichter te naderen aan den Duivel.

Hier op aarde wordt ons toegeroepen: „Zoek de gemeenschap met uw God!", en wie dit nu *niet* wil, die moet eens eeuwig de gemeenschap met Satan hebben.

Dichtbij den Heere leven! — of eens eeuwig dichtbij Satan, al dichter bij den Booze verkeeren en tot hem naderen, er is geen andere keus.

Verstaat ge dan nu, wat het zegt, dat „Jezus zonde gemaakt is voor u?"

Wat gij ook, als ge verloren gaat, eeuwig bezig zijn zult te worden; zoo verzondigd, dat er niets dan zonde aan u is: zie, dat is Jezus gemaakt, hij de Heilige Gods.

Gij gingt verloren. Verloren doordien de zonde al in u voortkankerde. En die kankering zou haar rusteloos proces hebben tot op dat ontzettende punt, waarop gij zelf eindelijk niets dan zonde zijn zoudt. Geen zondaar meer, maar met de zonde één geworden: met de zonde vereenzelvigd; in de zonde opgegaan: zoodat uw persoon er niet meer was, en er niets dan zonde aan en in u overbleef.

Op de manier van een plant die steen wordt.

Men ziet dat vaak, hoe een plant in een steengroeve allengs door den aard van den steen overweldigd wordt, allengs verhardt en verstijft, eindelijk haar plantaardige natuur verliezen gaat en de natuur van den steen aanneemt, tot ten leste heel de plant verdwijnt, er van een organisch leven geen sprake meer is, en er na de volkomen verdwijning van de plant, niets dan een steenmassa, op de rots gekleefd, overblijft.

En zoo nu is het ook met den zondaar.

Hij werd middenin de zonde gezet, en nu begint de zonde hem te assimileeren, aan zich gelijk te maken en om te zetten in haar eigen aard. Dat gaat zeer langzaam. Want zoolang de mensch nog overblijft worstelt hij nog tegen. De zondaar is nog geen zonde, maar is een mensch die door de zonde overvleugeld, naar haar toegetrokken en in haar schrikkelijken aard omgezet en verstijfd wordt. En dan als eindelijk dat lange proces ware afgeloopen, dan zou de mensch vernietigd zijn, en er niets dan een klomp zonde, één massa zonde, van wat eens de mensch was, overblijven.

En dat nu is Jezus gemaakt voor u.

„Zon*daar*” is Jezus nooit geweest. Dat kon hij niet zijn. Om zon*daar* te wezen zou hij de zonde in het heiligdom van zijn persoonlijk bestaan hebben moeten inlaten, en dat deed Jezus *nooit* en *kon* hij niet doen. Dan toch hadde hij opgehouden God te zijn, en God, de apostel leert het ons zoo met nadruk, kan zichzelven niet verloochenen.

Maar hij die nooit zondaar kon zijn, is voor zondaren zelf tot *zonde* gemaakt. Hij is met zijn ziele verzonken in dat uiterste en bangste, waarin we aflaten van eigen weerstand, en ons bij levende ziele laten verslinden door de zonde, tot er eindelijk niets dieper noch ontzettender noch gruwelijker in de helsche diepte der zonde overbleef. En dat gansche zondige wezen heeft hij niet afgestooten, maar in zich opgenomen, er zich onder gesteld, het gedragen; tot er eindelijk niet één zondaar zoo diep gezonken, zoo ver afgedoold en zoo ganschelijk verloren kon zijn, of Jezus was er zeker van, dat ook diens zonde begrepen was in de zonde die hij om onzentwil droeg.

En toen hij die zonde alzoo in haar uiterste diepte indrong, dat hij metterdaad vlak bij Satan uitkwam en alsnu van God geheel verlaten was, toen bleef hij toch aldoor juist daarin de Heilige Gods, dat hij tot op het uiterste toe enkel uit gehoorzaamheid aan den Vader en uit liefde tot zijn verkorenen zich aldus in het ontzettende wezen der zonde liet inwikkelen. Wel verre dus van ooit zondaar geweest te zijn, bleek hij juist daarin het meest de Heilige te wezen, dat hij geheel tot zonde zich maken liet.

Maar juist daarom is er dan ook geen schijn, neen, niets dan volle oprechtheid in Jezus, als hij zonde gemaakt is.

Hij moest die diepte der zonde in, niet om haar te genieten, maar juist om haar te vernietigen; niet om aan haar deel te hebben, maar om ze als een vreemde vreeslijke macht aan te grijpen; ja, het zou zonde in hem geworden zijn, indien hij zich niet alzoo geheellijk tot zonde had laten maken.

Geheellijk, dus ook met aanvaarding van *de schuld* die op de zonde rustte, want juist de opheffing van die schuld en van den toorne Gods die op die schuld rustte, was zijn doel.

Die schuld kon niet weggenomen, tenzij hij eerst inging in de gemeenschap met de zonde, waaruit die schuld geboren was en nog dagelijks geboren werd.

De toorne Gods moest gedragen, niet tegen eenige bepaalde *zonde*, maar tegen de zonde zelve; tegen het zondig wezen; of liever nog tegen het onheilig onwezen, dat in ons menschelijk geslacht was in- en doorgedrongen. In vollen zin des woords, de toorne Gods

die rookte bij de zonde van het gansche menschelijk geslacht. Want al ons geslacht sterft aan één schuld: de moederschuld voor de wortelzonde, eens door ons aller Verbondshoofd in het Paradijs tegen God begaan.

Het gaat dus niet bij den tel, als om te zeggen: er zijn tien millioen uitverkorenen, en elk uitverkorene heeft tien millioen zonden. Alzoo vermenigvuldig die cijfers en dan komt ge vanzelf tot het cijfer van de zonden die Jezus op het hout gedragen heeft.

Neen, zoo uitwendig zijn de geestelijke dingen niet. Ze gaan bij tel noch cijfer. Alle zonden vloeien uit één bron, aller schuld is uit één schuld gesproten. En nu die bron heeft Jezus aangetast, en die wortelschuld heeft hij weggenomen; dragende dus wel wezenlijk den toorne Gods die ontbrand was tegen de zonde van heel ons menschelijk geslacht.

Er moest, er kon dus niets overblijven in het wezen der zonde, waaraan Jezus zich onttrok, of hij zou niet één enkele van zijn uitverkorenen verlost hebben.

Immers, dit zegt uw eigen belijdenis u wel, gij zelf, juist als kind des Koninkrijks weet beter nog dan de onboetvaardige, hoe ge met uw eigen persoon tot diep in het wezen der zonde wortelt; hoe er niets in de zonde is, waarvan ge zeggen kunt, „het was buiten mij”; en hoe ge niet maar voor uw begane, veel min voor uw bewuste zonden, maar veel meer voor *de zonde* in volstrekten zin in schuld bij uw God stondt.

En daarom is er geen troost, en kan er voor uw ziel geen verandering, geen vrijspraak noch redding zijn, eer ge van Gods wege het hoort, en het met innigen dank der liefde voor zooveel ontfermens aan wilt nemen, dat, ja, waarlijk uw Heiland, uw Borg en uw Middelaar *de gansche zonde*, het *wezen* zelf der zonde, zoo op zich genomen heeft, dat hij *tot zonde* voor u gemaakt is, en dat door dit geestelijk wonder der wonderen uwer de gerechtigheid wierd, die in Jezus voor u was.

XLIII.

„Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest.”

> „En Jezus, roepende met groote stemme, zeide: Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest. En als hij dat gezegd had, gaf hij den geest.” *Lukas* 23:46.

Golgotha is, toen het kruis er werd opgericht, en Jezus aan dat kruis leed en stierf, door niemand die er bij stond begrepen, door niet één der omstanders ook maar eenigszins in zijn diepe beteekenis verstaan.

De uitvoering van de doodstraf was toentertijd iets zeer gewoons; ook dat iemand gekruisigd werd kwam veel voor in die dagen. Ge weet het, op dien dag toen Jezus zijn bitteren dood stierf, sloeg Pilatus er niet minder dan twee tegelijk met hem aan het kruis.

Voor het zien van zulk een executie liep dientengevolge alleen het nietsdoend gepeupel nog de poort uit; maar het eigenlijke volk van Jeruzalem zag er niet meer naar om.

Dat er desniettemin toen uw *Jezus* naar den kruisheuvel geleid werd, nog zulk een groote schare meêtoog, en ook een groepje priesters zich in het gedrang mengde, en enkelen van zijn discipelen hem in den angst en de verbazing hunner ziel, van verre volgden, toont dus zeer zeker, dat men voor ditmaal in de executie die ging plaats grijpen *iets bijzonders zag*. Er heerschte alzoo om Golgotha een indruk van het buitengewone, straks zoo machtig versterkt eerst door den heiligen zielsadel die uit den Gekruisigde sprak, en ten slotte door de schrikaanjagende teekenen, die bij het kruis de omstanders overvielen.

Zelfs de officier van het Romeinsche leger, die de wacht bij het kruis betrok en er bevel voerde, kon zich ten leste aan dien overweldigenden indruk niet ontworstelen, en zijn uitroep nadat Jezus gestorven was: „*Waarlijk* deze was *Gods* Zoon", toont hoe sterk zelfs deze geharde soldaat was aangegrepen.

Ge zoudt u dus vergissen door het u voor te stellen, alsof het op dien ontzettenden middag der boosheid alles *gewoon* afliep.

Eer droeg ditmaal alles op Golgotha een zeer ongewoon karakter. Zekere schrik voor het geheimzinnige en vreemde sloeg een ieder om het hart. En ongetwijfeld was het een verademing, toen het eindelijk alles „volbracht" was; en het licht der zon terugkwam; en men bij dat teruggekomen licht Jezus, met de bleeke lijkkleur, over zijn gelaat en heel zijn wezen, en met het verstorven hoofd machteloos op de borst neerhangende, dood voor zich zag.

Toen *week* de schrik weer uit veler hart. Immers, zoo beeldde zich de volkswaan in, nu hij gestorven was, had Jeruzalem, had de onthutste schare, *van hem* althans niets meer te vreezen.

Maar al heeft zoodoende het kruis op Golgotha op dien Vrijdag vóór Pascha de gemoederen in Jeruzalem fel bewogen, onrust in de harten geworpen, en de schare door een geheimzinnige vrees verschrikt, daarom is dat kruis en is dat sterven dan toch door niemand nog in zijn diepte verstaan, veel min in zijn ver strekkende beteekenis ook maar door iemand begrepen.

Zelfs door een Maria en door een Johannes niet.

Dat merkt ge op den Paaschmorgen wel.

Want zelfs toen ze hoorden dat Jezus verrezen was uit den dood, verstonden zijn discipelen nog het heilgeheim niet, en

stonden ze voor een raadsel, waarvan de oplossing hun ontging.

—

Wat ge bij het lezen van Jesaja 63 onwilkeurig op uw Jezus toepast, „dat hij den wijnpersbak alleen heeft getreden, en dat er niemand was die hem ondersteunde", wil dus volstrekt niet enkel zeggen, dat zijn discipelen vloden en hem in den steek lieten, maar heeft veel dieper zin.

Er is op Golgotha veel meer geschied, dan één der omstanders vermoedde. Er is in Jezus' doodstrijd een strijd uitgestreden, dien hij alleen kende, en waar hij alleen van wist, en dien hij ten einde heeft doorworsteld, zonder dat, zelfs bij een Johannes, ook maar het vermoeden van zulk een strijd oprees.

Er was in het lijden en sterven van Jezus iets dat op den voorgrond trad, dat uitkwam, en dat diensvolgens een ieder kon waarnemen; maar ook een heel ander iets, en veel meer, *dat op den achtergrond school*, dat achter een gordijn als verborgen bleef, en dat daar door niemand kon verstaan worden, wiens oog niet geopend was, om door de kieren van dat gordijn heen te gluren.

Wat men zag was de stuiptrekking van een veroordeelde, die in bangen doodstrijd, ten leste van uitputting bezweek en wegstierf. Maar wat men *niet* zag, was de schrikkelijke worsteling van den Middelaar Gods en der menschen met den eeuwigen Dood, zijn wringen in zielsangst om zich aan Satan te ontworstelen, zijn bezwijken onder den last des toorns Gods.

Daar is *later* het oog van zijn apostel wel voor opengegaan. En Paulus, en Petrus, en Johannes hebben het om strijd aan Christus' kerk op het hart gebonden. En geen kind van God, of hij heeft ten leste iets, iets althans van dat „van God verlaten zijn, opdat wij nimmer van God zouden verlaten worden", verstaan. Maar *toen* verstond het niemand. Niemand dan hij die het zelf doorworstelde. Niemand dan uw Jezus alleen.

Wat de schare, en met haar zijn discipelen, zagen en ervan verstonden, was een klein stukske der zake. Een enkele druppel uit den vollen beker. De uitwendige vorm, waarin het lijden uitkwam. Maar van het wezenlijke, van het eigenlijke, van hetgeen zoo boven alles ontzettend in dit sterven was, ontwaarden ze niets.

Ze zagen het sterven, maar niet de eigenlijke worsteling met Satan en met dien eeuwigen Dood waarover Satan het geweld had.

Ze zagen veel zonde in het sarren van die priesters, in de ruwheid van enkele omstanders, in de hardvochtigheid der soldaten; maar niets zagen ze van *de zonde der wereld* die op Jezus gelegd was, en die Jezus droeg.

Bovenal ze zagen wel, dat God uit den hemel Jezus niet van het kruis verloste, maar dat op hem, in dat ontzaglijk oogenblik,

al *de toorn Gods* zich saamtrok, en dat hij daaronder en daaronder alleen, bezweek, — dit ontwaarde geen hunner, en dat zag niemand. Daar dacht noch vriend noch vijand aan. Dat verstond Jezus alleen, en stond uw Jezus alleen uit.

Iets wat natuurlijk zelfs nu nog geen vat op uw hart heeft, indien Satan u slechts een *naam*, de dood u slechts een ontslapen, en de „zonde der wereld" u weinig meer dan een tekortkoming in heiligheid, of ook de toorn Gods slechts een overdrachtelijke spreekwijze is.

Maar dan ook, iets waarvan het ontzettende u door merg en been dringt, zoodra ge ook persoonlijk in Satan uw *machtigsten vijand* kent; indien de dood u de *macht des verderfs* is geworden; indien ge onder de zonde der wereld, en daarom onder uw eigen zonde, als onder *een last*, die uw ziel drukt en benauwt, gezwoegd hebt; en bovenal zoo de *toorn Gods* in die schrikkelijke werkelijkheid voor u is getreden, dat ge zelf aan uw eigen ziel gevoeld hebt, hoe ge onder het wee en het wicht van dien toorn uws Gods eeuwiglijk moest verzinken.

Dan toch wordt het bange feit, dat uw Jezus op één oogenblik des tijds door die woede van Satan, door dat afgrijzen van den Dood, door dien vloek der zonde, en door den toorn van uw God, als met een vernielenden stroom overstelpt, en er in verzwolgen werd, nog zoo heel iets anders dan dat uitwendige wegsterven aan het kruishout, dat ge dat kruis bijna vergeten zoudt, om alleen op dat diepere lijden al den ernst en al de aandacht uwer liefhebbende ziel saam te trekken, en ontzet te worden, zoo dikwijls weer uit dien donkeren geheimzinnigen achtergrond van Golgotha het klagend roepen u in de ooren klinkt: *„o Gij allen die op den weg voorbijgaat, schouwt het aan en ziet, of er eene smart is gelijk mijne smart, waarmede de Heere mij verdrukt heeft ten dage van de hittigheid zijns toorns."*

Maar, helaas, op dien weg die achter het zichtbare omloopt, en over de velden des geestes gaat, gaan zelfs nu nog zoo weinigen voorbij.

Bijna een iegelijk wandelt aan den voorkant langs, en heeft ook bij Golgotha geen oog dan voor wat het lichamelijk oog gezien, en geen oor dan voor hetgeen met het lichamelijk oor gehoord werd.

Alleen de dieper ingeleiden onder 's Heeren volk wagen zich op dien donkeren weg over den achtergrond, waar ze hun Middelaar zoo hartaangrijpend en zoo zielverscheurend klagen hooren.

Slechts een zeer enkele waagt zich op dien weg in de donkerheden tot den einde toe.

En toen die worsteling met den eeuwigen Dood feitelijk plaats greep, toen was er letterlijk *niemand* die den Middelaar op dien bangen weg dorst nasluipen. Niemand was in die ontzettende woestenij van den eeuwigen Dood met hem. Tot in den diepsten afgrond van den Dood daalde hij gansch alleen neder.

Hij, Immanuel, voor ons zondaren, opdat wij in dien eeuwigen Dood nimmer verzinken zouden.

En daarom is in het hachlijkst oogenblik, toen eindelijk de poorte van den eeuwigen Dood voor hem openging en hij er in weg zou zinken, zijn geroep om mededoogen niet tot eenig menschenkind, niet tot Petrus met zijn weerloos zwaard, en niet tot Johannes met zijn tekortschietende liefde.

Zelfs Maria had Jezus van het kruis weggezonden.

Neen, al wat in dit ontzettende oogenblik, toen hij reeds één voet op den drempel van de poorte des Doods gezet had, en zich ijlings die ontzettende poorte achter hem sluiten zou, uit zijn ziel en over zijn lippen gleed, was een laatste kreet naar Boven, een roepen tot zijn God, onder wiens toorn hij wegzonk, een toevlucht zoeken bij zijn Vader, in den stervenden uitroep: „*Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest.*"

Nog was de adem in hem, nog was de ziel in het bloed, nog voelde hij dat hij leefde, maar het leven dat er nog was week. Hij voelde het bezwijken aankomen. Nog een oogwenk, en de adem des levens zou hem ontglippen, om zijn bewustzijn in den nacht des Doods te laten ondergaan.

En daarom, op dat oogenblik zelf, dat hij het leven niet meer vast kon houden, en hij voelt dat het hem ontglipt, *geeft* hij dien adem, dat leven, dien geest die uit hem wijkt, aan zijn God over.

Vader, als mijn levensgeest mij ontgaat, laat dan mijne ziele in uw hand geborgen zijn.

Stervenswoord des vertrouwens. Een profetie der opstanding.

Ik sterf weg onder de zonden der wereld, maar God zal mijn leven vasthouden, en eens geeft Hij het mij weder.

Aldus was, eer hij wegstierf in den eeuwigen Dood, Jezus' laatste gebed op aarde. En immers, dat smeekgebed van uw Jezus kon niet onverhoord blijven.

Toen Jezus wegzonk in den Dood, toen *heeft* God zijn leven vastgehouden. Al zonk hij weg, in de handen des Vaders is het leven van uw Heiland onvernietigbaar geweest.

Hij bezweek en toch bleef hij, want wel had zijn *God* hem in zijn toorn verlaten, maar, in zijn eeuwige liefde, hield zijn *Vader* zijn leven onwankelbaar vast, en niemand kon het uit de hand zijner Almacht rukken.

Meer nog, in die bede bad Jezus als Hoofd des Lichaams voor al zijn verlosten.

En als straks ook gij, aan den eindpaal uws levens gekomen, de klamme schaduwe des doods over u heen voelt trekken; en ge de levenswarmte uit uw bloed en den adem des levens van uw lippen voelt wijken; en ge nog stervende ook uw geest in 's Vaders handen beveelt, is ook dat een vrucht van het kruis van Golgotha, een vrucht van wat uw Jezus ook voor u aan dat kruis heeft gebeden.

XLIV.

„Gij legt mij in het stof des doods!"

Mijne kracht is verdroogd als eene potscherf en mijne tong kleeft aan mijn gehemelte; en Gij legt mij in het stof des doods.
Psalm 22 : 16.

Eens, toen er nog geen mensch bestond, lag er op deze aarde ziellooze doode stof. En van die stof greep Gods almogendheid een handvolle en nog een handvolle, en vormde er een menschelijke gestalte, met been en spier, met bloed en zenuw uit. Altegader wijsheid, kracht, schoonheid, die Hij in die doode stof inschiep. En toen dit menschelijk lichaam gereed lag, schiep diezelfde God er de ziel in, waarop het lichaam was aangelegd. En zoo verrees die door Gods almacht wonderkunstig bewerkte stofklomp, en wat daar in het Paradijs stond, en voor het eerst omzag en waarnam en luisterde was de door God geschapen *mensch.*

Zoo was die mensch niets dan stof, met bijvoeging van de wijsheid en de almacht Gods, die scheppend op die stof gewerkt had.

Zoolang diezelfde almacht hem in dat stof als mensch hield en behield, bleef hij dus. Maar liet God hem los, of ging hij van zijn God af, wat wierd er dan anders van hem dan nogmaals stof?

En daarom, toen de mensch in zijn hoovaardij dát aandorst, en den band met zijn God afsneed, toen kwam de vloek ook: Stof zijt ge en tot stof zult ge wederkeeren, dewijl ge daaruit genomen zijt!

Uit dien hoofde blijft het niet bij het uitblazen van den adem en het geven van den jongsten snik. Neen, de vernedering moet nog dieper doordringen. Wie God verlaat moet terug naar den toestand, waarin hij verkeerde, eer zijn God hem riep en schiep. En daarom volgt er na ons uitblazen van den adem nog een graf, dat ons in zijn schoot ontvangt.

Dan opent de aarde zich. Die stofbodem, waarboven Gods almacht

ons verhief; dien we met onzen voet vertreden hebben: waarover we koninklijk heerschten, maar die nu zich wreekt, en ons opwacht om over ons te heerschen.

Het graf ontbindt, verteert, verslindt u. En de ruste kan niet komen, eer het weer wierd, wat het oorspronkelijk was, *niets dan stof.*

Dit nu heeft ook de Messias voorgevoeld en vooruit doorleden, toen de Heilige Geest David tot den lijdenspsalm uitdreef, en hij zong van den bittersten kruisdood, en, in zijn uitroepen ook in dien smaad van het graf verzinkend, klaagde: o, Mijn God, *Gij legt mij in het stof des doods!*

Voor ons gaat dat bij trappen. Eerst krank; dan sterven; en dan het graf. Maar voor den blik van Messias was dat één rechtstreeks doorgaande lijn van vernedering en vernietiging *tot in het graf.* Eén opwoeling *van het stof des doods*, dat hem verstikken zou.

Stof en Geest staan tegen elkander over.

Het stof is het vormelooze, onbezielde uit de ure toen de aarde nog woest en ledig was en duisternis op den afgrond. De Geest was toen nog niet scheppend in de stof gedrongen om haar te bezielen. De Geest van God was nog zwevende *over* de wateren.

Maar op Gods bevel dook die Geest in het stof; en zoo kwam het leven van heel de schepping er, tot het eindelijk zijn kroon ontving in den mensch.

Zoo moest dan het stof den Geest dienen, en de Geest is geroepen om het stof te bezielen en te beheerschen.

Tot er een breuke in dat geestelijk leven komt. Want dan kentert het rad der geboorte. Het slaat om. De macht wordt aan het stof hergeven, en het gaat alles terug naar wat „woest en ledig" was. Het wordt alles weer stof.

En in die schriklijke vernieling moest ook Messias in.

Als Middelaar in het eeuwig Raadsbesluit gesteld, was het zijn lot het wel en wee van ons menschelijk geslacht te huwen. Eens de glorie waartoe het geroepen was; maar eerst de verderving waartoe het was gedoemd.

Hij zou onze natuur aannemen; maar in gevallen en geknakten staat. Gelijk ze onder den doem lag om in dood en graf te verzinken en tot stof weder te keeren. En in dien loop en weg moest Messias ingaan, om juist in de groeve des doods verzonken, met den Geest tegen het stof te strijden, en in het graf zelf de macht van het stof te binden door zijn verrijzenis.

Dat was het eindpunt waartoe het komen moest. Dat de diepste diepte waarin hij had weg te zinken. En eerst als die diepte der versmading bereikt was, zou hij met de diep ingedrukte veerkracht des Geestes koninklijk triomfeeren over het graf dat ook hem vernielen wilde.

Het stof heeft over Jezus geen macht gehad. „Gij zult niet toelaten, dat uw Heilige de verderving zie!", had het in Psalm 16 weerklonken. En die toon der hope wierd profetie.

Het is bij Jezus doorgegaan tot de scheiding van ziel en lichaam. Zelfs is zijn afgescheiden lichaam in het graf gelegd. Maar verder kwam het niet. Het stof kon dat lichaam *niet* ontbinden, *niet* verteren; *tot stof* wierd het niet!

Hij werd in het stof des doods gelegd. Besloten in een graf. Besloten achter een deur van steen. Maar in de worsteling die toen volgde, leed het stof de nederlaag. De Geest des levens overwon en het stof des doods wierd overmocht.

En ook nu ging het naar den wortel.

Gelijk in Adam de wortel van ons geslacht geknakt en in de macht van het stof weggezogen was, en deswege een iegelijk onzer den tol der ontbinding aan het stof moet betalen, zoo ook ging het hier te werk. In Christus triomfeerde *de wortel* des nieuwen levens, en in hem zegepraalt over het stof, al wat in dien wortel gehecht is.

Ontzettend moet het voor den Middelaar geweest zijn, eer hij triomfeeren kon, in die diepte om onzentwil weg te zinken.

Hij klaagt het met zulk een toon, waar weedom des harten in kermt: „Gij legt mij in het stof des doods!"

En toch, er sprak in dat woord toch ook vertrouwen.

Hij wierd niet door dat stof getrokken, maar *God legde hem er in.*

Het is alleen ontwikkeling, ontplooiing, uitwerking van het eeuwig Raadsbesluit. Van datzelfde Raadsbesluit, waarin ook zijn triomf besloten lag. En dat maakte, dat deze diepe treurpsalm (22) reeds halverwege in den toon van lof en jubel omslaat: „Gij, die den Heere vreest, prijst Hem; al gij zaad Jacobs, vereert Hem; en ontziet u voor Hem, al gij zaad van Israël!"

Daarin ligt voor Messias de macht om door te worstelen tot den einde.

Niets overvalt hem. Niets overkomt hem door de macht van de natuur of van de zonde. Zelfs in zijn bangste lijden is hij geen oogenblik buiten Gods hand.

Gods Geest leidt hem in de woestijn om verzocht te worden van den Duivel; en straks is het dezelfde Vaderhand die hem den beker, den schriklijken drinkbeker van den eeuwigen Dood, aan de lippen zet.

Hij valt niet in het stof des doods. *God legt er hem in.*

En zoo ligt in zijn wegzinken de profetie van zijn opvaren in de hoogte.

Het is al uitvoering van het ééne lijdensprogram, maar vlak na dat lijdensprogram volgt in Gods Raadsbesluit het program van glorie en zegepraal.

Door lijden tot heerlijkheid!

De poorte des Heeren, waar hij door moet treden om in te gaan in den luister, die hem beidt.

Hierin lag voor den Middelaar in leven en in sterven, naar ziel en naar lichaam zijn eenige vertroosting.

En nog weet Gods kind op aarde het, hoe hij, achter Jezus aankomend, daarin al zijn rust, daarin den moed om te dragen en te dulden, daarin alleen de geestkracht vindt om te midden van de bangste duisternis het licht te grijpen, zoo hij in de diepste smart verzonken, weten mag: Niet bij geval, noch ook door den mensch mij aangedaan. *Gij, Heere, Gij alleen legt mij in het stof des doods!*

XLV.

„Omdat hij zijne ziel uitgestort heeft in den dood."

> Daarom zal Ik hem een deel geven van velen, en hij zal de machtigen als een roof deelen, omdat hij zijne ziel uitgestort heeft in den dood, en met de overtreders is geteld geweest, en hij veler zonden gedragen heeft, en voor de overtreders gebeden heeft.
>
> *Jesaia* 53 : 12.

Zoo ge tot aan, en meer nog in uw sterven de vertroosting uwer ziele van Golgotha's kruis verwacht, moogt ge dat wondere kruis wel met beî uw handen omklemmen.

De macht, waarmeê de wereld u van dat kruis poogt af te trekken is zoo ongelooflijk sterk geworden: en wat in ons vroeger leven, althans de vroom gestemde ziel, nog naar Golgotha uitdreef, verloor thans almeer bijna *allen* invloed.

Nog zoo ver niet liggen de tijden achter ons, dat de enkele naam van Golgotha in aller schatting woog, als met Gethsémané de aandoenlijkste plek op aarde, die zich in menschentaal noemen liet. Reeds het enkele noemen van dien naam bracht het innerlijkst besef van ons hart in heilige beweging. En waar ook de spotter zijn moedwil aan koelde, van Golgotha bleef hij af. Dat was *te* indrukwekkend. Had hij Golgotha aangerand, kwalijk zou het hem bekomen zijn.

En trad men een eenigszins ernstiger gestemden kring binnen, dan bleef het bij dien vagen indruk niet, maar wierdt ge telkens, zonder het te merken, onder den invloed van dien heiligen naam gebracht. Het kruis was in al zulke kringen het „teeken des levens", het symbool onzer belijdenis, het middelpunt, waaruit alle hooger gewaarwording ons toekwam, en waar alle edeler uitademing onzer ziel weer henentrok. Dat kruis stond hoog opgericht in predicatie en lectuur, in gebed en lied, in beeld en schrift. Ja, van dat kruis hoorde men niet alleen, maar bij dat kruis vertoefde de ziel. En met bijna niemand kondt ge in vertrouwelijke zielsontmoeting treden, of alras merktet ge, hoe ook hij het soms niet laten kon, om alles te vergeten, en alleen om Golgotha te denken.

Zoo *heerschte* toen het kruis van Golgotha in de gedachte, in de zielsovertuiging, in het leven.

En al ontbrak het ook toen niet aan duizend zondige invloeden, die u van den Man van smarte aftrokken, toch was er o, zooveel ook in uw dagelijksche omgeving, dat u aan Golgotha boeide, en telkens weer op dat kruis wees.

En thans.... hoe anders is dit alles geworden!

Door het peilloos diepe mysterie der Verzoening uit Golgotha weg te nemen, en te spreken van den Martelaar, die zijn overtuiging met zijn dood bezegelde, heeft de ontrouwe Bedienaar van het Evangelie verraad aan het heiligste gepleegd, en zelfs den stralenkrans uitgebluscht waarin zoo eeuwenlang het met doornen gekroonde hoofd van uw Heiland voor aller oog had geblonken.

Dat heette dan, dat men uw Jezus menschelijker zou maken; nader aan uw bevatting zou brengen; dat hij winnen zou in de bewondering van aller hart.

Maar de uitkomst heeft het wel anders geleerd.

Martelaars voor hun overtuiging heeft elk volk, heeft elke religie, heeft elke afgoderij opgeleverd; en zoo helsch of duivelsch is er geen stelsel uitgedacht, tot in het Anarchisme en Nihilisme toe, of het wist mannen en vrouwen te bezielen tot den marteldood.

In het mysterie der Verzoening stond uw Jezus eenig. Hij alleen, en niemand met hem. Maar toen een verraderlijke prediking hem in zijn eigen kerk tot een martelaar *verlaagd* had, was hij *één uit de velen*, en waren er die nóg vreeslijker dood ondergaan hadden dan hij.

En natuurlijk, toen in zijn eigen kerk dit verraad aan den Man van smarte was gepleegd, volgde de wereld met onheiligen aandrang.

„Jezus de martelaar" wierd de tooverspreuk om haar van den druk van het kruis te verlossen.

En toen werd het als het smelten der sneeuw voor de zon, die opgaat, en straks . . . . een afloop als van zeer snelle wateren.

Al spoedig dorst men het aan, den gezegenden naam van uw Heiland naast dien van Mahomed, Confucius en Buddha te noemen. Allen immers machtige figuren. Weldoeners der menschheid. . Dát was het: Jezus had ons óók welgedaan, en met hem helden der gedachte als een Kant en een Hegel.

Zoo daalde de heilige gestalte van het Lam Gods tot de gewone evenredigheden van onze gevierde mannen.

Schriklijk.

En toch daar *moest* het toe komen. Immers, men wist van geen schuld, men geloofde aan geen verdoemenis meer. En wat zin zou het dan gehad hebben, nog langer te spreken van het bloed van Golgotha als *het rantsoen voor onze zonden?*

Zoo is het dan ten slotte toch waar gebleken, dat *het geloof*. waarmeê de ziel die naar verlossing dorst, het kruis van Golgotha aangrijpt, *geen* gemeengoed, niet uit onze natuur, maar een *genadegifte Gods* is.

Want, ja, ook nu nog zijn er duizenden bij duizenden, die door dit verraad aan Jezus ongeschokt en door dien algemeenen afval onbewogen, stil en kinderlijk in dat kruis van Jezus blijven roemen, als in het mysterie waarin Gods engelen begeeren in te zien: maar in dezer aller hart dankte *dit geloof* zijn oorsprong aan een bijzondere *genade* en wierd dusver alleen door die bijzondere *genade* in stand gehouden.

Verheffing op dat geloof misstaat daarom in hooge mate.

Ge hebt het uit u zelf niet. Voor wat aan u zelven lag, zoudt ge het zoo goed als die anderen van u hebben gestooten. Gij zijt niet beter dan die. Een nieuwe zonde, een zonde die als een worm aan uw geloof ging knagen, zou het u zijn, zoo ge in steê van Gode louter dank te offeren, in uw geloof u zelven gingt behagen, alsof door *uw* trouw, door *uw* moed, door *uw* geestdrift de heugenis van en de verkleefdheid aan Golgotha stand hield.

Integendeel, waar ge in éénzelfde schipbreuk met die anderen dreigdet onder te gaan, voegt u te dieper zelfbeschaming, te vuriger en inniger erkentenis van verbeurde genade, en zoo het u gebeuren mag, dat ook uw vrouw en uw kinderen nog met u aan dat kruis zich vastklemmen, neen, dan weet ge niet, hoe schatrijk ge aan genoten ontferming zijt.

Niet dat ge daarom door veel redeneerens het mysterie van Golgotha moet pogen te ontsluieren.

Een mysterie *kan* niet ontleed worden, en poogt ge dit toch te doen, dan sterft het weg onder uw hand.

Niet met uw koel redeneerend denken, maar met de *warmte van uw hart* moet ge ook naar dat mysterie der Verzoening u in aanbidding toebewegen, of de genade, die er in schuilt, onthoudt u haar zegen.

Zelfs baat het u niet, of ge u *verloren* gevoelt, en nu, om gered te worden, bij Golgotha neerknielt; want gered te willen worden is nog altoos zelfzucht, zoolang dat gered willen worden geen *hooger doel* kent.

Voor wien gered willen worden? Waarvoor? Waarom?

Alleen om *niet* eeuwiglijk in nimmer eindigende smart te vergaan? Alleen maar om, kon het, eeuwiglijk een aanzijn vol hooge genieting te smaken? Maar wat is dit anders, dan alles, zelfs het kruis van Golgotha, *om uwzelfs wil!*

Neen, dat, zonder meer, is nog geen religie, is nog geen godsvrucht.

Zie, als de held op het slagveld op zijn strijdros de victorie tegenrent, en plotseling krijgt dat paard een schot, en wordt dat paard gewond, dan zou dit moedig dier, zoo het spreken kon, gered willen zijn van zijn wonde, niet om zelf weer in de weide te kunnen grazen, *maar om zijn ruiter weer te kunnen dragen en voor zijn berijder de victorie mogelijk te maken.*

En zoo nu ook dorst het naar redding in den waarlijk vrome van hart.

Om God, en niet om zichzelf, moet die redding komen. Aan God, niet aan zichzelf heeft hij zich door zijn zonde ontstolen. En daarom aan God, en niet aan zichzelven moet hij teruggegeven. Zoo werkt niet de zelfzucht, maar *de liefde.*

En het is alleen die *verterende* liefde, die in heiligen hartstocht gespannen, naar Golgotha uitdrijft, bij Golgotha aanbidden, voor Golgotha danken doet, en den vollen goddelijken zegen der Verzoening van Golgotha wegdraagt.

En blijven er dan voor wie denkt en meeleeft duizend bange problemen die het hart bestormen, van raadselen onoplosbaar, van vragen waarop geen antwoord komt, van tegenstrijdigheden die uw geest verwarren, — hier in het mysterie van Golgotha vindt uw moegestreden ziel rust.

Niet, omdat het u in staat stelt thans op al die vragen „een wijs antwoord" te geven, maar omdat het al die vragen saamvat in dat éene feit, in die éene ondoorgrondelijk wondere gebeurtenis, dat hij, die van God kwam en zelf God was, zijn ziel heeft uitgestort in den dood.

Dieper gedachte is er niet. Ge kunt in geen eenvoudiger taal de machtigste tegenstellingen van hemel en aarde saamvatten.

Alle andere vraag die u ophield verbleekt in beteekenis bij dien Zone Gods *en zelf God, die in den dood zijn ziel heeft uitgestort.*

En nu, dit feit te gelooven, *deze* gebeurtenis zonder wedergade te belijden, er met heel uw ziel in te gaan, en dan zaliglijk te ervaren, dat het u *niet* stuit, dat veelmeer uw ziel er invloeit. dat er u ruste uit tegenademt, dat er u heilige vrede uit toestroomt, en dat ge bij dat kruis het hoogtepunt hebt bereikt. vanwaar ge met vrijen blik de eeuwigheid instaart, — dát, dát is het Amen, dat in uw menschelijk hart op het mysterie van Golgotha wordt gesproken, en waartegen geen spot of geen twijfel iets vermag.

Maar zóó *geestelijk* moet de aanbidding van dit mysterie dan ook in u toegaan.

Een van verre, op zekeren afstand, dat kruis bewonderen, *kan* u geen zalig gevoel door het hart doen stroomen.

De zegen van dat kruis vloeit voor hem alleen die zichzelven in dat kruis verloor.

XLVI.

„Den kop vermorzelen!"

En Ik zal vijandschap zetten tusschen u en tusschen deze vrouw, en tusschen uw zaad en tusschen haar zaad; datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. *Gen.* 3 : 15.

Satan neemt in de Schrift het beeld aan van een slang, die u achteropsluipt, schuifelend u nakomt, en u van achteren in den hiel steekt met haar giftigen tand.

Dat is de sluwe list van het verraderlijk belagen. U wonden. doodelijk wonden, eer ge op verweer verdacht kunt zijn.

En daartegenover staat nu Christus, die recht op Satan afkomt. hem opzoekt, in het front aangrijpt en hem zulk een doodelijken slag *op den kop* toebrengt, dat de vernietigde slang haar gekronkeld lijf ten doode uitstrekt en verstijft.

Naar *recht* zou Sion verlost worden, niet door list of sluwheid. En daar nu het ondankbare en roekelooze menschenkind zich eenmaal aan Satan in de armen had geworpen, zou de Middelaar in zijn verlossingswerk zelfs het recht, zij het ook het duivelsche recht van die slang eeren. Hij zou Satan niet van achteren op den staart trappen, maar recht in den aanloop *den kop* verpletteren. tot Satan zelf ten leste erkennen moest, dat hij in wettigen kamp overwonnen was door onzen Goël.

Daarom schuilt de Middelaar niet voor den Satan weg. Maar als hij gedoopt is in de Jordaan, wordt hij terstond door den Heiligen Geest zelven in de woestijn uitgeleid, met het uitgesproken doel *om* verzocht te worden van den Duivel.

Als het op die verzoeking aankomt, slaat de Middelaar Satan niet met goddelijke overmacht terug, maar worstelt met den Booze naar strijdrecht. Wapen tegen wapen. Schrift tegen Schrift. Tot eindelijk Satan het met dat heilig wapen aflegt, en van hem wijkt voor een tijd.

Als daarna Satan onder de jongeren van Jezus woeden gaat, valt Jezus in Petrus den Satan nogmaals met open vizier aan. Als hij weet dat Satan in Judas zal varen, onttrekt hij zich niet, maar reikt Judas nog de laatste bete. En als het eindelijk op Gethsémané en Golgotha aangaat, is de worsteling en beroering zijner ziele wel boven alle beschrijving ontzettend, maar toch gaat hij ook in die beslissende ure dien Drinkbeker en dien Overste der wereld moedig tegen.

Hij was gekomen „om de werken van den Duivel te verbreken", en hij brak zijn macht, en strijdt nog van uit den Hooge om zijn kerk niet door de poorten der hel te doen overweldigen. Ja, eens komt de dag, dat hij met al zijn heiligen de laatste worsteling tegen Satan en zijn dienaren zal aanbinden, om dan in het eind den Satan voor eeuwig in den afgrond te werpen, tot hij met verpletten kop neerligt op den bodem der hel.

De *kop* van Satan moet verplet. Van *kop* is hier sprake, omdat de Satan als slang, en dus in *dier*gestalte, optreedt. Maar in den grondtekst staat het gewone woord *hoofd*. En al is Satan nu in persoon onlichamelijk en al heeft hij dus noch kop noch hoofd, toch is duidelijk wat dit „hoofd" hier zeggen wil. Ons hoofd is de zetel van *ons bewustzijn*. Uit de hersenen komen de overleggingen en de gedachten. Wel in verband met de opwellingen uit het hart; maar toch eerst in het hoofd nemen ze den vorm van overleggingen, beramingen en aanslagen aan.

In Satans kop was *de booze toeleg* beraamd. Uit zijn kop was de *leugen* voortgekomen, die tegen de *waarheid* vijandig optrad. Met zijn kop zwol hij op in hoovaardij om God zelf naar de kroon te steken.

Daarom moet Satan *op den kop* getrapt. Omdat hij de vader der *leugen* is, moet de Middelaar hem verpletteren door de *waarheid*.

En zoo komt ook de Middelaar, om tegenover het gebroedsel van Satans leugen en de verzinsels zijner booze raadslagen, de heilige, reine, zuivere, hemelsche *waarheid* over te stellen, en te verhalen van het Goddelijk besluit.

Zeg dus niet, dat de „waarheid" er minder toe doet; dat het eerst en meer en duurzaam alleen op „heiligheid" aankomt; en dat zúlk een Zaligmaker ons genoegzaam is, die ons wonderbaar een heiliger zin en heiliger leven instort.

Dit is Gods ordinantiën omkeeren. Omkeeren heel de heilsorde. Omkeeren het schriklijk verloop der historie.

Neen neen, uit den *kop* van Satan, door *leugen*, is de zonde in de wereld gekomen, en alleen uit het Hoofd van den Middelaar, door de *waarheid*, kan de macht in de wereld ingaan, die Satans macht verbreekt.

In de woestijn worstelt de Middelaar met Satan *door het Woord*.

Dat Woord is een hamer die de steenrotsen te pletter slaat. Het tweesnijdend zwaard dat tusschen het merg en de saamvoegsels indringt. Altoos gaat het Woord voorop.

En natuurlijk dan komt er uit de *waarheid* „heiligheid", gelijk er uit de *leugen* „zonde" gegenereerd wierd.

Maar Satan kan niet anders bezwijken, of hij moet door hem, die de Waarheid is, *getrapt op den kop*.

Waak daarom niet enkel over uw hart, maar ook over uw hoofd.

Ook op wat ge denkt, wat ge gelooft, wat uw overtuiging, wat uw belijdenis is, komt het aan. Komt het aan bij u, en ook bij heel de kerke Gods. Ook op onze scholen. En ook in de opvoeding van het huisgezin.

Gedachten hebben we toch, en ook het opkomend geslacht heeft toch begrippen en denkbeelden, waaruit het leeft.

Zorgt gij nu niet dat ze gezonde denkbeelden, zuivere begrippen en ware voorstellingen krijgen, heusch, dan zorgt Satan wel, dat hij uit het booze hart en uit de booze wereld, er ongezonde denkbeelden, onzuivere begrippen en onware voorstellingen indraagt. En daar teert dan uw eigen ziel, daar teert de ziel uwer kinderen, daar teert uw land en volk op; en het einde is, dat Satan een ontzettende macht terug krijgt, waar een bijloopende catechisatie of bijkomende kerkgang, o, zoo weinig tegen vermag.

We hebben den strijd *met den kop* van Satan: met zijn leugenachtige influisteringen, met zijn schijnschoone voorspiegelingen, met de kiemen van zondige gedachten, die hij in ons uitzaait.

En daarom riep Jezus: „De Waarheid zal u vrijmaken." Elke drop waarheid die in u indringt, is een tegengif tegen wat uit Satans kop in u sloop. Elke ware, zuivere voorstelling is een macht, om weer een band van Satan te verbreken.

o, Satan kent de macht der blanke, zuivere, gezonde Waarheid wel, en daarom is hij alle eeuwen door op niets zoo uit geweest, als om de *Waarheid* in de kerk, in den zin der geloovigen en

in de opvoeding van het komend geslacht, door allerlei ketterij te vervalschen.

Ketterscke waarheid is nog wel waarheid, maar als een leeuw dien men de tanden uitbrak. Ze is machteloos, en door haar valsch bijmengsel doet ze kwaad.

Geen leertucht in uw kerk; geen leertucht in uw opvoeding; geen leertucht over u zelf, zoo wil Satan het, o, zoo gaarne. Daar groeit, daar tiert zijn macht in. Want dwaling was alle eeuwen door de vruchtbare moeder van ongeloof, afval en zedenbederf.

En daarom roept Christus u op, om, met hem, in zijn strijd en worsteling deelgenoot, bij dat verpletteren van den kop van Satan meê te worstelen.

Hij verplet Satans kop, maar de kopjens der demonen, die op allerlei manier in ons hart en leven insluipen, en het gif spuwen van hun onwaarachtig woord, moet gij met en onder hem bestrijden.

Want waarlijk het baat u niet, of ge al het zedelijk kwaad op alle wijs verfoeit en op alle manier brandmerkt.

Het demonische is een macht, die evenals de slang uit de fabel, altoos weer aangroeit, zoolang de kop niet gevonden en verpletterd is.

En zoo is het ook in uw hart en in het hart uwer kinderen.

Geen strijd baat noch treft doel, zoolang de kop van den demon in uw hart niet aangegrepen en vermorzeld is.

Eerst als de kop verplet is, is het met de macht van den demon uit.

En daarom vangt alle overwinning met *geloof* aan en blijft van het *geloof* uitgaan; want *geloof* dat is juist den kop van u slingeren en aan de *waarheid* die in Christus is, tegenover de leugen van den kop van den demon in u getuigenis geven.

XLVII.

„En de aarde beefde."

> En zie, het voorhangsel des Tempels scheurde in tweeën, van boven tot beneden; en de aarde beefde, en de steenrotsen scheurden.
> *Matth.* 27 : 51.

Ook de natuur heeft teekenen gegeven, toen de Heiland der wereld door die wereld werd uitgebannen, en aan het kruis den geest gaf.

Allerlei teekenen worden ons bericht. Er viel middenop den dag plotseling een zwarte donkerheid in, die uren lang aanhield. De aarde beefde, de steenrotsen scheurden. En als gevolg hiervan dreunde de tempel van Sion op zijn grondvesten, zoodat het voor-

hangsel scheurde, en dat graven opensloegen en verschijningen van dooden gezien werden.

En als tweede gevolg staat er bij, dat de officier die de wacht aan het kruis commandeerde, bij het zien van deze teekenen derwijze werd aangegrepen, dat hij uitriep: Waarlijk deze was een Godezoon, de zoon van een God, een bovenmenschelijk wezen!

Haast zouden we zeggen, tot zulk een uitbarsting in de natuur moest het komen.

Hij die hier stierf was de Middelaar Gods en der menschen, en als zoodanig het eeuwige Woord, door wien alle dingen in hemel en op aarde geschapen zijn. Met name de apostel Johannes gaat van die schepping van hemel en aarde door het Woord uit, om ons op die wijs rechtstreeks van de Schepping naar Bethlehem, van Bethlehem naar Golgotha, en van Golgotha naar zijn opvaren ten hemel te brengen.

En niet alleen dat hij die hier stierf degene was, door wien die aarde, en die rotssteen geschapen was, maar zijn sterven was tevens het groote keerpunt in de geschiedenis van dat menschelijk geslacht, waarin de schepping van deze aarde haar hoogtepunt had bereikt.

Tot aan het kruis gaat het den weg naar beneden. Van dat kruis af, slaat plotseling de weg om en gaat het naar boven.

Ook is die machtige Heiland der wereld niet een uitsluitend spiritualistisch wezen, dat enkel geestelijk werkt, maar die Zone Gods heeft, met de menschelijke ziel, ook het *vleesch en bloed* der kinderkens aangenomen.

Lichamelijk is hij gezien. Hij is getast, gezien, in uitwendige verschijning waargenomen, en aan dit komen van den Heiland *in het vleesch* hecht de Schrift zóó alles te boven gaande waarde, dat de apostel u een *antichrist* noemt, als ge dat komen van den Zone Gods *in het vleesch*, niet volmondig en in al zijn verre strekking erkent.

Ge ziet hem dan ook niet alleen geestelijk de zondaren redden, maar ook allerlei stoffelijke wonderen in het rijk der natuur doen. Hij bezweert den storm, hij wandelt op den zeespiegel, hij vermenigvuldigt het brood, hij geneest de kranken, de dooden wekt hij lichamelijk op.

Ja, meer nog, het kruis van Golgotha wordt eerst voleind in de *lichamelijke* opstanding. Reeds op den Thabor was zijn *lichaam* en zijn *gewaad* vooruit verheerlijkt geweest. En nu voleindt zich zijn triomf in zijn *vleesch en bloed*.

En straks vaart hij ten hemel, niet zijn aardsch omhulsel hier achterlatend, maar dat meê opvoerend naar den hemel, en is nu *in ons vleesch* gezeten aan de rechterhand Gods.

Staat nu dit *vleesch* met heel de natuur in verband, hoe kon

het dan anders of ook in *de natuur* moest het sterven van den Heiland natrillen.

Moest niet zijn doodszucht worden tot een doodszucht, die nawerkte in de natuur die het kruis omringde?

Niet dat dit zoo plaats greep, verbaast, maar zoo het niet had plaats gegrepen, zou er iets ontbroken hebben.

Ge zoudt het diepe levensverband tusschen die *natuur* en het eeuwige Woord niet meer hebben verstaan.

Zoo ge dit meêzuchten en meêbeven van de natuur met het sterven van den machtigen Heiland niet verstaat, dan verstaat ge evenmin iets van den vloek, die om der zonde wil over die natuur is gekomen, en van de ontzettende natuurteekenen, die eens Jezus' wederkomst begeleiden zullen.

Als om der zonde wil de vloek over de aarde komt, wat is dit anders dan een meêtreuren van de natuur met den gevallen mensch, het afleggen van het paradijsgewaad, om in het rouwgewaad van den vloek de zonde van den mensch te beweenen.

De zonde is toch ook geestelijk van aard; en ze kan niet in het vleesch schuilen, of hoe zou Satan anders, die geen vleesch heeft, zonde hebben kunnen, en voor ons de inblazer van alle zonde geworden zijn?

En toch, die geestelijke gebeurtenis van den zondeval, tast niet alleen ook 's menschen lichamelijke natuur aan, en brengt ons hier den tijdelijken dood, maar dringt derwijs in heel de natuur in, dat heel haar gelaat verdonkerd wordt, en doornen en distelen het teeken worden van haar nieuwe gedaante.

En geheel datzelfde is u in de Heilige Schrift immers ook bij de toekomst van den Heere Christus voorzegd?

Dan niet alleen zielen die worden gezaligd, maar ook *lichamen* die opgewekt en verheerlijkt worden.

Maar dit niet alleen. Duidelijk zegt de Openbaring u, dat er ook teekenen en ontzettende gebeurtenissen zullen zijn in zon en maan en starren, in de zeeën en de rivieren der aarde.

Ja, ten slotte dat heel deze aardsche natuur in één ontzettenden wereldbrand zal opgaan, om uit dien wereldbrand een nieuwe aarde, een verheerlijkte natuur, een natuur heerlijker dan eens het Paradijs was, te doen voortkomen.

En zeg nu niet, dat de natuur dit alles wel ondergaat, maar dat er toch in die natuur zelve geen meêleven is.

Of zegt dan niet de apostel Paulus ons, dat „de natuur met opgeheven hoofde zucht, wachtende op de openbaring der kinderen Gods? Want dat de natuur aan den vloek onderworpen is, niet gewillig, maar door diens wil, die haar aan den vloek

onderworpen heeft, op hoop, dat ook deze natuur zelve zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Want, zoo besluit hij, wij weten, *dat de geheele natuur te zamen zucht en te zamen in barensnood is tot nu toe.*"

En hoe zoudt ge dan zeggen, dat een natuur, die als de zonde komt het rouwfloers aantrekt, en nog steeds zuchtende wacht op de openbaring der heerlijkheid die komt, niet meé zou gebeefd hebben, toen het groote pleit ook over *haar* toekomst beslist werd, en de Middelaar, die tevens haar Schepper was, wegstierf in den dood aan het kruis.

Laat slechts dit meêbeven van de aarde met het sterven van Jezus, u niet tot een verwijt worden.

Al is het toch, dat ook die natuur banden aan Jezus heeft, en haar lot door hem bepaald ziet, wat is die band die de natuur aan Jezus bindt vergeleken bij de mystieke zielsgemeenschap, die reeds op zich zelf al wat mensch heet, maar veel meer nog, in heel anderen zin zijn verkorenen met den Heiland der wereld bezitten.

De menschenwereld staat toch veel nader aan Jezus dan de onbewuste natuur. En als ge dan ziet, hoe terwijl de natuur meêzucht en de aarde meêbeeft, de menschen die bij dat kruis staan, als massa genomen, niets voor Jezus gevoelen, en eer nog den spot met hem drijven, ja dat het *menschen* zijn, die Jezus sterven doen, hoe smadelijk komt dan niet ons menschelijk geslacht hier tegenover de natuur uit. Een natuur die meêtreurt, tegenover een menschelijk geslacht, dat zich te goed doet aan zijn sterven.

Doch zij het zoo, dat was onze zonde, onze zelfverstomping, onze ingezonkenheid, de onmogelijkheid waarin we ons zelven gebracht hadden, om met den heiligen Jezus te gevoelen en met hem te lijden en te sterven.

Maar zie dan nu de belijders des Heeren, de verlosten van dien Heiland, die onafzienbare schare, die gedoopt is in zijn Naam, en zich naar den Christus, als met een eerenaam, noemt.

Zij hoorden van dat kruis van Golgotha. Zij zagen in de Heilige Schrift dat lijden en sterven van den Christus als voor oogen geschilderd. Op alle manier zijn ze er bij geroepen. Door predicatie, door lezing, door beeld en afschaduwing.

De wereld is vol van het kruis. Als sieraad en eereteeken draagt men het heel de wereld door.

En telken jare komen de zes à zeven weken terug, dat de Christenheid weer afzonderlijk bij het lijden en sterven van den Middelaar bepaald wordt.

En die belijders nu, die verlosten van Jezus, wat gevoelen zij in hun hart bij het indenken, bij het weder aanzien van het lijden en sterven van den Christus?

Kunt ge zeggen, dat, zooals eens de natuur meêbeefde, zoo ook hun hart en hun ziel nog meêzucht en meêbeeft, als dat kruis weer voor hun geest treedt?

Helaas! wat is het meêgevoel dan zwak, en nauw waarneembaar in zijn heiligen.

Zelfs als men zijn dood gedenkt bij het heilig Avondmaal, hoe weinig heilige ontroering!

Staande voor den Tempel van Jeruzalem, heeft Jezus gezegd, dat *de steenen* haast spreken zouden als het menschenkind zweeg.

En letterlijk is dat bij Golgotha vervuld geworden.

Wie er als mensch stond zweeg, of deed erger dan zwijgen, en lasterde den Zone Gods. En toch hebben de steenrotsen gesproken, en heeft de grond gebeefd, en daardoor is die officier van de wacht *ontroerd* geworden.

Acht daarom die natuur ook u niet vreemd. Zijt ge niet uit de aarde genomen? Komt uit die aarde uw voedsel niet? Keert ge niet eens tot de aarde weder, om door haar ontbonden en bewaard te worden, tot de toekomst des Heeren?

Kortom, is niet uw leven met het leven dier natuur verwant? En treedt ze niet òf als een hulpe naast u, òf als een getuige tegen u op?

Als haar lente weêrkomt, brengt ze u met die lente den terugkeer van Paschen en als een trouwe wachtster komt ze u zoo telken jare aan het kruis van Golgotha hernieuwen het schrikkelijk lijdenstafereel dat aan die glorie van Pascha voorafgaat.

o, Laat dan de stem der natuur, evenals eens dat beven der aarde dien officier van de wacht, zoo ook u telken jare weer de *ontroering* in de ziel bij het indenken van Jezus' lijden mogen brengen.

Gelijk eenmaal de aarde onder Golgotha gebeefd heeft, kenne zoo ook uw hart dat heilige beven, dat stille sidderen, als ge weer de ontzettendheid van dat ingaan van uw Heiland in den eeuwigen dood indenkt.

XLVIII.

„Moest de Christus niet deze dingen lijden?"

Moest de Christus niet deze dingen lijden,
en alzoo in zijne heerlijkheid ingaan?
Luk. 24 : 26.

Onze Heiland gunt ons, nadat hij was opgestaan, zelf een terugblik op het lijden, dat achter hem lag.

„*Moest*,” zoo vroeg hij aan Cleopas en zijn metgezel, „*moest* de Christus niet alle deze dingen lijden, en alzoo in zijne heerlijkheid ingaan?”

Een kort, een vluchtig, een snel uitgesproken woord, maar waarin hij, die den breeden, diepen stroom van smart en dood doorwaadde, nogmaals al den weedom en al de bange worsteling zijner ziel saamvatte, om het als in één blik voor de heugenis zijner jongeren op te roepen.

Alle deze dingen, hoe onnoemelijk veel lag in dat korte woord niet in! De beker boordevol en overloopende, door zijn eigen lieven Vader hem op de hand gezet. En dien beker had hij uitgedronken teug voor teug, op het laatst druppel voor druppel, tot in het einde ook de heffe hem niet gespaard was.

Alle deze dingen, wat ging dat alles-saamvattend woord ver terug voor hem, die „van den beginne zijner menschwording”, en dat „alle de dagen zijns levens”, den toorn Gods tegen de zonde van ons menschelijk geslacht gedragen had.

Alle deze dingen, wat bange herinnering wekte het niet in hem op aan wat hij geleden had reeds door de enkele aanraking met ons in jammer en zonde verzonken menschelijk geslacht; geleden door wat Satan en zijn demonen tegen het heilig Kind Gods en straks tegen den Leeraar in Israël gemachineerd hadden; geleden door wat de kinderen der wereld in hun onwetendheid, of de mannen der wereld in hun kwaadaardig opzet aan Jezus hadden aangedaan; geleden van de schare die hem niet begreep, van het volk van Israël, dat zijn Messias nariep en steenigen wilde; geleden van de machtigen der aarde; en geleden van zijn eigen, anders zoo trouwe, maar zoo telkens verblinde jongeren, bovenal.

Alle deze dingen, o, wie zal het naar waarde opsommen, wat al die lange jaren Jezus in zijn hart heeft gewond, in zijn ziel heeft gekrenkt, en hem aan smartelijk verdriet, door miskenning en laster, straks door aanranding, hoon en vermetelen overmoed is aangedaan?

Alle deze dingen, waar zoudt ge aanvangen en waar eindigen, zoo ge al, wat in dit saamvattend woord van de vlucht naar Egypte af tot aan het *Eli Lama Sabachtani* besloten ligt, wildet noemen.

Het is zulk een wereld, zulk een onpeilbare diepte, zulk een oceaan van lijden, die in den toorn Gods, die om onzentwille over hem kwam, hem van alle kant omringde, dat ge verstaat hoe de man der kunst aan den Man der smarte het woord uit de Klaagliederen op de lippen kon leggen: „Gij allen, die op den weg voorbijgaat, schouwt het aan en ziet, of er een smart gelijk zij aan mijne smart.”

Bovenal omdat Jeremia er bij klaagde: „Gelijk de smart, die

de Heere mij aangedaan heeft, toen Hij mij bedroefd heeft ten dage van de hittigheid zijns toorns."

En van dat *lijden* vraagt nu hij, die het al doorleed, nadat het doorworsteld is: *Moest het niet?*

Moest niet de Christus alle deze dingen lijden? Voelt, tast ge zelf niet, dat het niet afgewend *kon* worden, niet afgewend *mocht* worden, en alleen daarom niet afgewend *is*?

Er heerschte hier een hoog, een heilig *moeten*, diep van zin vooral op de lippen van hem, over wiens lippen de klagende bede was gekomen: Neem, Vader, dezen drinkbeker van voor mij weg, tenzij dat ik hem drinke.

En dat hooge, heilige *moeten* is niet als een mysterie, dat hij voor zijn jongeren ontsluiert. Hij zegt niet: „Gij kondt dit niet vermoeden, maar nu, nadat het alles geleden is, zeg ik het u. Het moest alzoo, het kon niet anders."

Eer integendeel beroept de Overwinnaar over dood en graf zich op hen zelven, op wat ze ook buiten hem weten konden, op hetgeen uit heel de Schrift des Ouden Verbonds openbaar was, dat de Messias als hij kwam, zou zijn als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, maar dan ook als een van God geplaagde en verdrukte zou zijn, en zijn ziel zou stellen tot een schuldoffer.

Moest niet, zoo vraagt Jezus het hun zelven af, moest niet, naar wat u zelf uit Gods Woord als zeker geldt, moest niet de Christus alle deze dingen lijden, en eerst alzoo ingaan in zijn heerlijkheid?

Ja, sterker nog.

Jezus zegt toch niet: „Moest niet de Christus *lijden*?" maar heel anders: „*Moest* niet de Christus *alle deze dingen* lijden?" als vroeg hij hun af, of niet geheel het program van zijn donkeren, somberen lijdensweg in Mozes en de profeten stond voorgeteekend.

Jezus zag het wel, zijn lijden had hen verrast; zijn jongeren hadden er vooraf niet in kunnen komen; plotseling was het hun overvallen en had het hen overmand.

En nu van achteren overtuigt de Heere hen zelf, dat die verrassing zondig was; dat *al deze dingen* hun niet als vreemd hadden *mogen* voorkomen. Dat veeleer *alle deze dingen* voor hen juist een zegel te meer voor zijn Messiasschap hadden moeten zijn.

o, Heel anders zou het geweest zijn, als ze de Schrift niet maar uitwendig, maar de Schrift ook geestelijk verstaan hadden.

Want immers het stond in heel die Schrift zoo kennelijk en zoo duidelijk geteekend, dat het zóó en niet anders *moest* loopen.

en dat de Christus *alle deze dingen moest lijden*, om door de poorte der gerechtigheid in zijn glorie in te gaan.

Zoo slaat dat *moeten* dus op de Heilige Schrift, want beginnende van Mozes en al de profeten, heeft Jezus hun zelf dat heilige *moeten* breed en klaarlijk uit het Woord van God verklaard.

Het *moest* omdat het in Mozes en al de profeten zoo stond.

Eerst was het beeld van Messias getoond; nog vóór Messias op aarde in het vleesch kwam.

Reeds in het Oude Verbond had de Heere, gelijk in Hebr. 1 : 6 staat, *zijn Zone ingebracht in de wereld*. Nog niet in het vleesch, maar *in beeld*.

Vooraf werd aan Israël vertoond, hoe en wie Messias zijn zou, opdat wanneer hij kwam, Israël dat vanouds gegeven beeld met zijn verschijning vergelijkende, in heilige geestdrift uit zou roepen: „Gij zijt de Zone Gods, de Koning van Israël!" en alom de stem des gejuichs zou opgaan: Heden is in onze ooren en voor onze oogen deze Schrift vervuld geworden.

Vandaar dat Jezus zelf, en de Evangelist en de Apostel, er ons zoo gedurig om strijd op wijzen, dat ook dit nog aan hem geschieden moest, *opdat de Schrift zou vervuld worden*.

Ja, zoover strekt zich dit uit, dat de Evangelist als het toekomt aan het *Volbracht* dat van Golgotha weerklonk, ook dit *Volbracht* als vervulling der profetie verstaat.

In die Heilige Schriftuur, die Gods liefde aan Israël schonk, stond de Messias afgebeeld: afgebeeld in heilige symbolen: afgebeeld in een breede reeks van typen en gebeurtenissen: afgebeeld in lyrischen zang en heilige profetie; afgebeeld in zijn wezen, afgebeeld in zijn ambten, afgebeeld in het werk dat hij volbrengen, in de overwinning die hij behalen zou, maar afgebeeld ook in het lijden dat hem zou overkomen.

Levensbeeld en Levensprogram beide lag in Mozes en de Profeten met zoo duidelijke trekken geteekend.

En nu, nu die Eénige, dien God liefhad, gekomen was, en datzelfde eens geprofeteerde beeld in vleesch en bloed had vertoond, en dat ontzettende lijdensprogram ten einde toe vervuld had, nu vraagt hij, als met die Schrift in de hand, het aan zijn jongeren af, of het niet alzoo *moest* gebeuren, en of de Christus niet *alle deze dingen moest lijden*, en alzoo in zijn heerlijkheid ingaan.

Maar natuurlijk, dat is niet *om die Schrift*.

Het was niet zoo, dat het toevalligerwijs en ongelukkigerwijs in die Schrift nu eenmaal zoo stond, en dat, nu het er zoo stond, helaas, geen ontkoming mogelijk was.

Het is met de Schrift niet als met Pilatus' opschrift op het kruis, dat nu God zou uitroepen: Wat geschreven staat, dat staat nu eenmaal geschreven, en daarom moet het zoo uitgevoerd.

Het was niet als met der Meden en der Perzen wet, die men om de heiligheid der wet te verhoogen, nooit wijzigen wilde, alsof ook nu, om maar die Schrift hoog en heilig te houden, Jezus moest opgeofferd, opdat die Schrift uit zou komen.

Wie het zoo verstaat, voor dien is de Schrift een *fetisch*, en voor dien spreekt er geen woord des eeuwigen levens uit.

Nooit, nooit mag het ons om die Schrift als Schrift zonder meer te doen zijn, maar altoos eeniglijk om die Schrift als *Woord van God*.

Om God, en niet om die Schrift, beweegt zich de historie van zonde en genade als om haar eeuwig Middelpunt; en nooit mag die Schrift om iets anders eere hebben, dan omdat in haar *het woord van onzen God* tot ons komt.

Ook hier dus *moest* de Christus alle deze dingen lijden, niet omdat het alzoo in die Schrift stond, maar omdat God het alzoo in die Schrift, ons ter leering en ons ter ontdekking, gezet, ons voorgehouden en geprofeteerd had.

De niet af te wenden noodwendigheid, dat onze Heiland, op wien al onze hope staat, alle deze dingen moest lijden, om als het schaap dat stom is voor dien die het scheert, stil en willig zijn zelfsofferande te volbrengen, lag niet in die Schrift, maar in God.

Omdat God *God is* en niet zich zelf kon verloochenen, en omdat er bij Hem geen verandering is noch schaduw van omkeering, daarom *moest* het zoo, en dat het zóó en daarom moest, dat openbaart ons de Heilige Schrift.

Eenmaal had immers God tot Mozes in den braambosch gesproken: *Ik zal zijn die Ik zijn zal*, dat is mijn Naam eeuwiglijk, en in dat Jehova zijn van den Almachtige, daarin lag de noodwendigheid, dat Jezus den beker moest uitdrinken, uitdrinken tot den laatsten droppel.

Niet alsof er een wet boven God was, waaraan God de Heere onderworpen zou zijn, zekere eeuwige wet, die ook God zou binden.

Alles bepalend, maar zelf door niets dan zich zelf bepaald, is er in God geen moeten, dan dat opwelt uit zijn eigen Wezen.

Tegen dat hoogheerlijk en heilig Wezen was onze zonde ingegaan, en tegen die zonde werkte, opdat Hij zich zelf, d. i. God, zou blijven, zijn Goddelijke toorn met al het wicht zijner almachtigheid in.

En hieruit kwam dat bittere, dat ontzettende *moeten*, dat het niet anders *kon*, of uw Jezus *moest* alle deze dingen lijden.

Er was voor hem geen ontkomen, *opdat er ontkoming voor u zou zijn*.

XLIX.

„Jezus borg geworden."

Van een zooveel beter verbond is Jezus borg geworden. *Hebr.* 7 : 22.

Het is er wel uitgepreekt, en ten slotte bespot zelfs en beschimpt, dat *Jezus onze borg* zou zijn: maar desniettemin blijft de gemeente er aan vasthouden, en hield de hooge poëzie er aan vast, toen Da Costa van zijn *Goël* zong, en houdt nog steeds elke verloste en toch weer verontruste ziel er aan vast, als ze het vertrouwen herwinnen mocht, ziende op *haar Borg*.

Een borg, die niet mogelijk betalen *zal*, maar die tot den laatsten penning voor ons betaald *heeft*, is voor een iegelijk die ooit geldelijke moeilijkheid heeft gekend, en er in zat en geen uitweg vond, de rijkste gedachte van redding uit angst en zielsbenauwdheid.

Daar weet niet van wie steeds vlot betalen kon en nog overhield, en nooit door angstgevoel voor schuld zijn eer heeft voelen vergaan. Maar dat verstaat wel de kleine man, die gedurig in de klem zit, die telkens zijn laatsten penning uitgaf zonder nog te weten van waar hem nieuwe penningen zouden toekomen. Als het krap aan is in het huishouden en in de zaken, en de uitgave klimt en wat inkomt zich niet uitzet. Dan is er geen ruste bij dag, en in het nachtelijk uur vervolgen u de angsten. En gaat het er dan overheen, zoodat er niet alleen niets is om uit te geven, maar van achteren *schuld* komt opduiken, en die schuld *aangroeit*, en geen keer in de zaken verlossing brengt, dan voelt een eerlijk man banden om de keel nijpen; dan wordt het hem ten leste als banden der helle die hem verschrikken. En komt er dan één, die grif en rijk betalen kan, en die hem zegt: „Staak uw angsten, ik zal borg voor u zijn; hebt ge aan het eind van de week nog geen kasruimte, dan zal ik voor u betalen, en terug te betalen hoeft gij mij nooit," — dan leeft de benauwde ziel op: opeens waren dan de strikken des doods ontbonden. En als de week omloopt, en de borg heeft betaald, en hij krijgt het bewijs van de gekweten schuld thuis, dan springt zijn hart van vreugde in zijn ziel op, dan jubelt hij het uit van genot en blijdschap, en loopt de mond bij vriend en maag hem over, om de goedheid, om de goedgunstigheid van zijn borg te loven, die de donkerheid zijner ziel in licht verkeerde, en hem uit den ondersten kuil optrok.

Vandaar dan ook dat juist die klasse van het volk, die zulke toestanden in aardschen nood doorleefd heeft, zooveel meer dan de meer gegoeden aan dat loven van Jezus als Goël en Borg gehecht is.

Zij verstaan die taal. Die naam, dat woord van Borg is voor hen zoo welsprekend, is hun zoo veelzeggend, zoo boven alle ander woord dierbaar.

Een Borg ook voor de ziel te bezitten, is hun eeuwige vrede bij God.

— — —

Wat onrechtzinnige geleerdheid gebazeld heeft, dat in Hebr. 7 : 22 van een Borg voor God bij ons, en niet van een Borg voor ons bij God sprake was, is dan ook ten eenemale onhoudbaar.

Neen, als er staat: „Van zooveel beter Verbond is Jezus Borg geworden," dan slaat en doelt dit wel terdege op een Borg die *voor ons* bij God intreedt, en *onze zake* uitricht bij den Heilige.

Het verband bewijst dit.

Aäron en Melchizedek staan tegenover elkander. Beiden zijn priesters, maar priesters naar een verschillende, uiteenloopende ordening. Aäron krachtens geboorte, Melchizedek krachtens scheppingsregel. Aäron voor een tijd, Melchizedek voor eeuwig. Aäron voortdurend offerend, de priester naar Melchizedeks ordening met ééne offerande het al volmakend.

Maar waarin Aäron en Melchizedek ook verschillen, hierin zijn ze één, dat beiden den *hoogepriesterlijken* dienst vervullen, en die dienst bestaat hierin, dat ze uitrichten „*de dingen die voor ons bij God te doen zijn.*"

Alleen maar Aäron deed dit sacramenteel, deed het symbolisch, deed het zinnebeeldig. Hij offerde een var, een ram, een bok. En dat nochtans dit bloed van bokken en van stieren de uitwerking had, om den geloovigen Jood vrede aan te brengen, lag niet aan dat bloed noch aan dien bok, maar uitsluitend aan de sacramenteele bestelling Gods, die dien priester verordend had, en aan dien priester macht had gegeven, om aldus de eeuwige offerande van Christus, en het blijvend priesterschap van Melchizedek, af te beelden en voor te beelden.

De geestelijke macht van zijn priesterlijken dienst kwam niet uit het offeren op zichzelf, maar daaruit dat God hem aldus als priester besteld, verordend en sacramenteel bezegeld had.

Met dien *priesterlijken* dienst stelt nu de Schrift den dienst van Jezus als *Borg* geheel op één lijn. Wat bij Aäron de *priester* heet, heet hier bij Jezus de *Borg*. Lees het maar in zijn samenhang: „Van een zooveel beter Verbond is Jezus *borg* geworden, en gene zijn wel *priesters* geworden, omdat zij door den dood verhinderd werden altijd te blijven, maar deze, omdat hij in der eeuwigheid blijft, heeft een onvergankelijk *priesterschap.*"

De Borg is hier dus geheel hetzelfde als de *priester*, maar deswege *Borg* geheeten, omdat de andere priesters voorbijgingen, maar hij

juist *dit* met den Borg gemeen heeft, dat de redding door hem aangebracht, de zaak afdoet en voor altijd uitwijst en beslist.

Borg zegt derhalve, dat Jezus uw *wezenlijke* Priester is, die uw zake bij God heeft afgedaan, en u waarborg biedt dat ze voor eeuwig afgedaan blijft.

—

Hierin had de tegenspreker dus gelijk, dat Jezus als onze Borg nog meer en heel iets anders is, dan een gewone borg voor schuld onder menschen.

Die oppervlakkige, die harde, die uitrekenende voorstelling had men niet uit de Heilige Schrift genomen, maar gehaald uit het stugge, om ijzeren scharnieren zich wentelende, Romeinsche recht.

In dat harde, stugge recht was de grondfout, dat het mensch naast mensch plaatste, elken mensch op zich zelf nam, en geen oog, geen gevoel had voor den organischen en socialen band die naar Gods scheppingsordinantie en naar geheel zijn genadebestel, mensch aan mensch snoert, en mensch met mensch vereenigt.

Door nu de beteekenis van den borg uit dat stugge, individualistische recht op Jezus over te brengen, kreeg men de voorstelling van zijn eigen *ik*, als onder schuld neergebogen, en daartegenover van het *ik* van Jezus, dat voor ons *ik* in de plaats trad. Waarbij men voorts dan nog haarfijn uitspon of Jezus Borg *ex promisso* of *ex fideiusso* was.

En dit nu kwam de eere onzes Gods te na.

Naar die voorstelling toch was de zondaar de ongelukkige die deernis wekte, en Jezus de vriendelijke Redder, die een zondaar uithielp, maar God bleef de harde, de toornende Rechter die in zijn toorn bij Jezus' liefde afstak.

Zoo werd dan de ziel wel gered, maar de zielsgemeenschap met den Vader moest schade lijden. Het was Jezus die ons uit de harde hand des Vaders hielp.

En dit nu is gansch onschriftuurlijk.

Naar luid der Schrift toch, gaat onze redding niet van Jezus, maar van den Vader uit. Het is de Vader die den Middelaar bestelt, en de Vader die alzoo lief de wereld heeft, dat er zoen komt voor zonde.

—

Heel anders leert de Schrift u dan ook, dat wie gered wordt, organisch lid van Jezus' lichaam is, onder hem als het hoofd; dat wie verlost wordt één plante met Jezus is, levende uit zijn leven; en dat wie vrijkomt, vrijkomt om des Verbonds wille, waarin hij onder Christus als zijn Verbondshoofd gerekend wordt.

Zoo rust dan het zalig besef, van in Christus zijn Borg te

hebben, niet in de toevalligheid dat zulk een Borg zich onzer ontfermde, maar heel anders in het eeuwig voornemen Gods, om ons in Christus' lichaam in te lijven. Omdat hij, de Christus, en met hem, zijn lichaam, en in dat lichaam elk lid, dat er één plante meê wierd, geheiligd is, dáárom rust de ziel in haar Heiland met een eeuwige ruste, en veel hooger zekerheid nog dan een schuldenaar in zijn aardschen borg vindt, vindt de ingeplante ziel in den Borg des beteren Verbonds, d. i. in Christus.

En dat nu die Borg betaald heeft, ligt niet aan uitwendige, toevallige, willekeurige borgstelling, maar daarin dat die Borg *Priester is in eeuwigheid.* D. w. z. dat die eeuwige Hoogepriester de *wezenlijke* offerande heeft gebracht, de offerande op éénmaal, en dat hij eeuwiglijk bij God leeft, om de vrucht van die offerande heerlijk te doen uitstralen, daardoor dat hij leeft, leeft om voor ons te bidden.

Zóó nu komt de verlossing niet uit juridieke borgstelling, maar uit het heilig *priesterschap*, en dat deze priesterlijke dienst van den Middelaar het karakter van *borgstelling* erlangt, ligt daarin, dat Jezus niet als Aäron priester is in een voorbijgaand verbond, maar priester is in een duurzaam en eeuwig blijvend verbond, en daarom dezelfde volkomenheid van vrede, en ontlasting van schuld, en zalige ruste biedt, die onder menschen genoten wordt, als er een borg opdaagde, die den schuldeischer ontwapende en den schuldenaar aan zijn vervolgers onttrok.

Het is dus niet Jezus mijn *Priester*, en nog mijn Borg *bovendien*.

Neen, het is Jezus uw Priester, uw Hoogepriester, uw Verzoener door zijn eigen offerande, en *in* dat Priesterzijn, en *in* dat brengen van zijn eigen offerande tevens *uw Borg*, alleen hierom omdat zijn priesterschap *niet* voor een tijd, maar *eeuwiglijk* durende is, en aldus *alle* schuld vernietigt, de verzoening volkomen en altijd blijvende maakt, en juist daarin u een nog volstrektere zekerheid van ontkoming en vrijmaking biedt, dan onder menschen in den borg, die betaald heeft, en op ons niets verhalen kan, zich belichaamt.

En dát nu is de vorm, is het woord, is de uitdrukking, die de Schrift zelve ons op de lippen legt, om aan dat zalig besef van vrijmaking en verlossing uiting te geven.

Wie Golgotha verstaat en doorziet, en doorziet tevens wat de bediening van Christus' Priesterschap is in het heiligdom daarboven, en de vrucht hiervan voor zijn eigen ziel plukte, en die nu door den Heiligen Geest aan zijn eigen ziel weet toegepast, zoodat hij met Paulus roemt: „Ook ik, gerechtvaardigd door het geloof, heb nu vrede bij God, niet door mijzelven, maar door mijnen Heere Jezus Christus", komt daarom altoos weer op die zalige belijdenis: *Jezus mijn Borg* terug.

Hij roemt in Christus als zijn Heiland, als zijn Middelaar, als zijn Verzoener en Koning, maar van dat alles straalt hem nog niet dat *zekere*, dat *afgedane*, dat *volbrachte*, dat *eeuwige ruste* aanbrengende toe, waarin hij als kind van God zich zalig weet.

Er is meer dan een vergezicht dat hier geopend, meer dan een medicijn dat hier geboden wordt, meer dan een weg ten leven die zich voor zijn voet ontsluit. Hij beseft, hij ervaart, hij voelt, hij geniet er in, *dat de vrede er is*, dat er niets meer bij hoeft, dat het een afgedane, dat het een vastelijk beslotene en voor eeuwig hem gewaarborgde zaak bij God en voor zijn heilige engelen is.

En juist dat afgedane, dat niet meer los te wrikkene, dat nooit meer in gedrang komende, dat alle diepte uitputtende, en voor nu en eeuwig volstrekte zekerheid niet meer *biedende* maar *gevende* karakter van het heil, dat hij in Christus bezit, dát roept hij voor God en menschen uit, als hij blijft jubelen: *Christus is mijn Borg.*

L.

„Het bloed van Abel."

> En tot den Middelaar des Nieuwen Testaments, Jezus, en het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel.
> *Hebr.* 12 : 24*b*.

Bloed, dat gezien wordt, en dus niet langer in het aderenweefsel verborgen bleef, maar uitvloeide, doet uw oogzenuwen onrustig aan, en brengt over u een huivering.

Een huivering, die, al naar het geval er toe ligt, zeer onderscheiden bewegingen in uw hart veroorzaakt. Een huivering, die u doet vluchten als dat bloed u gevaar spelt voor uw eigen bloed. Een huivering, die u tot sympathieke, reddende hulpe uitdrijft, als het leven zelf nog met het bloed niet wegdreef. Of ook een huivering, die dorst naar wraak in u doet opkomen, als er moord plaats greep en er uit het vergoten bloed een stemme om wrake naar God schreit.

Bloed, als het uitgevloeid den bodem roodkleurt voor uw oog, grijpt u zoo heftig aan. Het zien van bloed, dat van dood spelt of met dood dreigt, rukt u op eenmaal uit uw gewonen gedachtenkring, doet u vergeten wat om u is, en trekt op eens al uw zinnen saâm op dat menschelijk leven, dat reeds wegstierf of sterven kon.

Ezechiël, de machtige profeet in Israël, brengt die heftige gewaarwording zelfs op God den Heere over, ook waar er van „*vergoten* bloed" geen sprake was.

„Als Ik bij u voorbijging", zoo spreekt de Heere Heere bij

Ezechiël in het zestiende kapittel, het zesde vers, „als Ik bij u voorbijging, zoo zag ik u liggen vertreden zijnde in uw bloed, en Ik zeide tot u in uwen bloede: *Leef*, ja, Ik zeide tot u in uwen bloede: *Leef*." In taal en toon spreekt hier reeds de heftigheid der aandoening bij het zien van bloed. En er staat bij: „Geen oog had medelijden met u, om zich over u te erbarmen." In den mensch was het menschelijke verstompt. Maar bij God was erbarmen, en bij het zien van het lauwe moederbloed, waarin het pasgeboren kindeke zich baadde, gaat de taal der ontferming uit. „Ik zeide tot u in uwen bloede: *Leef*."

En die heftigheid der aandoening bij het zien van bloed, klimt met het klimmen des gevaars. De kleine wonde verdraagt ge, maar elke wonde, die uit doorgesneden aar het bloed tappelings doet uitsijpelen, grijpt u aan. Dijt het stroomende bloed zich tot een plas uit, zoo maakt zich onrust van u meester. Teekent zich tegen het rood van het bloed het lijkwit op het gelaat af, dan wordt uw onrust en angst doodsschrik. En spreekt het bloed, dat uw oog bij het lijk ontdekt, van moord, zoo is het of u het eigen bloed in de aderen stolt.

Er is niets dat heftiger onthutst dan het zien van zulk vergoten menschenbloed. Tot bloeddorst kan het uw passie prikkelen. En of al op het slachtveld het oog zich tegen het bloed staalt, als de woede van den slag uit heeft, is het zien van het vergoten bloed weer even schrikkelijk, omdat ge gevoelt hoe in dit bloed *menschelijk leven* is uitgevloeid.

„*De ziel is in het bloed*", dus sprak Mozes reeds in de woestijn tot het uitgeleide volk.

En dat is het.

In het menschenbloed golft het menschelijk leven. Als dat bloed wordt uitgestort, is de ziel zelve van het lichaam geweken. En daarom spreekt vergoten bloed zoo heftig uw eigen ziel toe, en maakt uw eigen bloed in u zoo onrustig.

Nooit had het bloed van één enkelen mensch moeten vergoten worden.

Het bloed is de stroom in ons, die ons leven draagt. Ons vleesch en ons gebeente zijn als de bedding, waar ons het bloed doorheen vloeit. Het golft door ons hart bij elken polsslag. En hoe heftiger ons gemoed in beweging geraakt, hoe sneller het bloed ons door de aderen jaagt, ja, opvliegt, opstuift naar ons aangezicht.

Maar dat bloed moet besloten blijven. Het moet schuilen. Het moet verborgen zijn. En ook waar het ons gelaat hoogrood tint, en ons vleesch spant en zichtbaar dooradert, toch mag het *als bloed* nooit gezien worden.

Toen Kaïn zijn broeder Abel doodsloeg, en het bloed van Abel afleekte, heeft des menschen bloed zich voor het eerst aan het menschelijk oog vertoond.

Hier is de zonde.

De zonde, die de ziel verwoest, rust niet, eer ook het lichaam des menschen ontdaan wordt. En ze houdt aan, tot het bloed, dat het leven droeg en daarom schuilen bleef, door het gewonde weefsel naar buiten treedt, en het menschelijk leven meê afvoert.

Eerst in het vergoten bloed vindt de zonde haar voleinding. Dan *kan* ze niet verder. Dan heeft ze verraderlijk den mensch, die haar binnenliet, omgebracht.

En dit nu is het, waarom de gevallen mensch niet dan door bloed te redden is.

Men noemt de Schrift lieflijk, en het Evangelie teeder: maar heel die Schrift spreekt telkens en telkens weer van een stroom van bloed die doorwaad moet worden, om aan de zonde te ontkomen: en dat Evangelie kent geen vrede dan door het bloed des kruises.

Heel het Evangelie in zijn persoon en lijden saâmvattend, nam Jezus den beker vol rooden wijns op, en sprak tot zijn jongeren: Deze beker is het bloed des Nieuwen Testaments, mijn bloed, dat vergoten wordt tot vergeving der zonden.

Ook buiten de Schrift komt eenzelfde stem uit de historie der menschheid op. De stoutste verbeelding vormt zich geen denkbeeld van de zee van menschelijk bloed die op aarde vergoten is, om ons tot hooger staat van menschelijk leven te doen opklimmen.

Het is zoo, de oorlog is afschuwelijk. Er is niets ontzettenders. Uw hart gruwt ervan. En toch, de natiën die den moed niet in haar bloed hebben gevonden, om voor het vaderland, voor de vrijheid, voor de onafhankelijkheid, het zwaard te wetten, ze zijn ingezonken, en omgekomen. En alleen die volken, die door heldenmoed bezield, hun eigen bloed niet geacht hebben, klommen op tot invloed en macht.

Wat God bij Ezechiël sprak: „Ik zeg u in uwen bloede leef", is de Godsspraak die ook in de historie der volken haar bevestiging vindt.

Uit elken strijd „ten bloede toe" stond steeds het volk vernieuwd, verjongd, verfrischt op. De anders sluimerende krachten waren wakker geworden. Hoogere energie ontwikkelde zich op elk terrein van het leven. Imposante gestalten, groote figuren, mannen die het leven eener eeuw vertolken, zij zijn het rijkst na en uit zulk een worsteling opgestaan, uit een worsteling die ging ten bloede toe.

Bij zulk een strijd gaat een juichkreet, een kreet van bewondering uit de menschheid op die het aanschouwt.

Als uw bloed vloeit voor recht en waarheid, heeft de ernst van het leven den hoogsten graad en spanning bereikt.

Dan wordt het meenens. Dan gaat de trilling van het leven tot op den diepsten bodem van dat leven door.

Zie het aan Transvaal.

De Britsche huurling vecht prachtig, en toch, het bezielt niet. Wat bezielt is een volk, dat zijn bloed vergiet voor zijn heilige panden.

Toch zegt het „bloed van Abel" nog meer.

Kaïn was Abels broeder, en waarom sloeg hij Abel dood? Waarom anders dan omdat Abel geloofde, omdat Abel rechtvaardig was, omdat Abel Gode behaagde, en omdat die vreeze Gods van Abel aan Kaïns consciëntie geen rust liet.

Het bloed van Abel is het bloed des rechtvaardigen, dat vergoten wordt door den onrechtvaardige in recht-verkrachtenden overmoed.

En dat is het bloed, dat naar God roept.

Of sprak niet God tot Kaïn: Daar is een stem des bloeds, van uw broeder, die tot Mij roept van den aardbodem.

Zoo is het martelaarsbloed. Het bloed, gelijk de Schrift zegt, dat gevonden zal worden onder de puinhoopen van Babylon, als Babylon zal worden verwoest.

Zijn door het heldenbloed de Staten gebouwd, het bloed van Abel bouwt het Koninkrijk van God.

Het is het gaan in den dood, als ziende den Onzienlijke, grijpende het eeuwige leven; en des zeker, dat uit het aldus vergoten bloed een zaad zal ontkiemen, welks voldragen bloesem geuren zal tot Gods eer.

Het is toonen dat men gelooft, en met zijn geloof een realiteit aangreep, die al wat voor oogen is, in kracht en bezieling verre te boven gaat.

Zoo viel Abel, toen zijn broeder hem sloeg, en niemand dan God het zag, en geen menschenoog zich over hem erbarmde, tot Adam en Eva het bloedeloos lijk vonden, en het aan de aarde hebben toevertrouwd.

Zoo vielen de profeten, wier bloed vergoten is op de aarde tot op het bloed van Zacharia, den zoon van Berechia, dien de fanatieke Joden gedood hebben tusschen den tempel en het altaar.

Zoo vielen de martelaren van Gods kerk, die den muilen der leeuwen ten prooi werden, die zijn uitgerekt op het rad, in het vuur zijn verbrand, of wier hoofd op de plaats der schande viel.

En toch, in dit alles droeg Abel, droegen de apostelen, en droegen Gods martelaren nog slechts de schaduw van wat op Golgotha voleind is.

Daar alleen is *het* bloed vergoten.

Dat bloed, dat *nog betere* dingen spreekt dan het bloed van Abel.

Het bloed van *het Lam Gods!*

